

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Magdaléna Plevová

**Právnické profese a jejich úloha v oblasti boje
proti legalizaci výnosů z trestné činnosti**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: Prof. JUDr. Radim Boháč, Ph.D.

Tematický okruh: Finanční právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 14. 06. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 418 064 znaků včetně mezer.

rigorozantka

V Praze dne 14. 06. 2023

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla předně poděkovat vedoucímu mé práce prof. JUDr. Radimu Boháčovi, Ph.D. za jeho ochotu věnovat mi svůj čas a cenné rady. Můj velký dík pak náleží mému manželovi a dětem za podporu a trpělivost.

Obsah

ÚVOD	1
1 OBECNĚ K LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI.....	7
1.1 Exkurz do historie praní špinavých peněz a jeho definování	7
1.2 Praní špinavých peněz a jeho fáze	11
1.3 Trestnost praní špinavých peněz.....	16
1.4 Boj proti praní špinavých peněz v České republice	18
2 AML OBLAST – JEJÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA, SUBJEKTY A POVINNOSTI, KLÍČOVÉ POJMY.....	21
2.1 Prameny práva a subjekty podílející se na boji proti praní špinavých peněz	21
2.1.1 Mezinárodní prameny práva.....	22
2.1.2 Evropské prameny práva	28
2.1.3 Vnitrostní prameny práva	33
2.1.4 Instituce a orgány	37
2.2 Povinné osoby.....	40
2.2.1 Povinné osoby a jejich povinnosti dle AML zákona.....	43
2.2.2 Zvláštní režim pro některé povinné osoby	47
2.3 Pojmy klíčové pro AML oblast	48
3 PRÁVNICKÉ PROFESE.....	56
3.1 Právní regulace	56
3.1.1 Výkon advokacie.....	57
3.1.2 Výkon notářské činnosti	61
3.1.3 Mlčenlivost právnických profesí	64
3.2 Profesní komory	70
3.2.1 Česká advokátní komora	73
3.2.2 Notářská samospráva.....	75
3.3 Právníkové profese a jejich vystavení riziku praní špinavých peněz	77
3.3.1 Rizika praní špinavých peněz zjištěná na mezinárodní úrovni	78
3.3.2 Rizika praní špinavých peněz zjištěná na unijní úrovni	79
3.3.3 Rizika praní špinavých peněz zjištěná na národní úrovni	81
3.3.4 Rizika praní špinavých peněz zjištěná na sektorové úrovni.....	83
3.4 Úloha a činnost právnických profesí v oblasti AML.....	84
3.4.1 Právníkové profese jako povinná osoba	86
3.4.2 AML povinnosti právnických profesí	93
3.4.3 Právníkové profese nejsou v postavení povinné osoby	101
3.5 Dozor nad plněním povinností advokátů a notářů v boji proti praní špinavých peněz	104

3.5.1	Dozor nad plněním AML povinností advokáty a zjištěná porušení	108
3.5.2	Dozor nad plněním AML povinností notáři a zjištěná porušení	111
3.6	Nedostatky při plnění některých AML povinností a návrhy řešení.....	113
3.6.1	Povinnost provedení kontroly klienta	114
3.6.2	Povinnost oznámit podezřelý obchod	115
3.6.3	Povinnost informační	117
3.6.4	Povinnost podrobit se kontrole klienta.....	118
3.6.5	Příklady selhání právnické profese při plnění AML povinností	119
4	KOMPARACE PRÁVNÍ ÚPRAVY PRÁVNICKÝCH PROFESÍ V OBLASTI AML V ČR A V NĚMECKU	122
4.1	Německo	122
4.1.1	Riziko praní špinavých peněz a AML systém v Německu	122
4.1.2	Německá právní úprava v oblasti AML	126
4.1.3	Notáři a advokáti jako povinné osoby	130
4.1.4	Právní úprava vybraných pojmů a AML povinností	133
4.1.5	Oznamovací povinnost	138
4.1.6	Provádění úschov	142
4.1.7	Dozor v oblasti AML	143
4.2	Detekované rozdíly ve fungování AML systémů obou států a v jejich právní úpravě	146
4.2.1	Komparace AML systémů	147
4.2.2	Komparace právních úprav	149
5	ZHODNOCENÍ SOUČASNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY VE SFÉŘE AML A SHRUTÍ NAVRHOVANÝCH ŘEŠENÍ	153
5.1	Zhodnocení systému AML v České republice	153
5.2	Zhodnocení právní úpravy v AML zákoně.....	154
5.3	Profesní právní předpisy	158
5.4	Stavovské předpisy	159
5.5	Zhodnocení dozoru nad dodržováním AML povinností právnickými profesemi	159
6	ZÁVĚR	161
	Seznam zkratk	164
	Seznam použitých zdrojů	166
	Právnické profese a jejich úloha v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti - Abstrakt	176
	Legal professions and their role in combating money laundering - Abstract	178

ÚVOD

Na úvod této rigorózní práce, která se zabývá tématem legalizace výnosů z trestné činnosti jinými slovy praním špinavých peněz, si dovoluji citovat fragment z nejvýznamnějšího pramene římského práva, kterým jsou *Digesta seu Pandectae*, část z rozsáhlé kodifikace východořímského císaře Justiniána z 6. století n. l. Jedná se o fragment týkající se právní problematiky, která je s ohledem na dnešní dobu nadčasová a je aplikovatelná i ve vztahu k problematice řešené v této práci: „*Si ex lana furtiva vestimentum feceris, verius est, ut substantiam spectemus, et ideo vestis furtiva erit.*“ (*Dig. 41, 3, 4, 20. Paulus 54 ad ed.*) **„Jestliže vytvoříš z kradené vlny šaty, správnější je, abychom pohlíželi na podstatu, a proto to budou šaty kradené.“¹**

Pokud bychom analogicky použili výše uvedený fragment v kontextu dnešní doby a praní špinavých peněz, pak by se dal vyjádřit i následovně: **„Jestliže přeměníš špinavé peníze na majetek jakékoliv povahy, pak tento majetek nebude „čistý“, ale bude to stále majetek získaný ze špinavých peněz“.** Přestože proces praní špinavých peněz může mít nejrůznější podoby, jeho záměr a zamýšlený výsledek je vždy totožný, a to zajistit, aby došlo k zakrytí původu špinavých peněz a vytvořit zdání legálně nabytého majetku. Tento proces má zásadní význam, protože umožňuje zločinci využívat tyto zisky, aniž by byl ohrožen jejich zdroj². V návaznosti na výše uvedený fragment a snahu potírat praní špinavých peněz vyvstává několik základních otázek, které jsou důležité i pro tuto práci. „*Jak lze detekovat, že se jedná o šaty kradené, tj. majetek, který je nelegálním výnosem z trestné činnosti?*“, nebo pokud bychom odhalení přenesli do fáze přeměny a zastírání nelegálního původu vlny či peněz pak, „*Jaké jsou indicie, že jde o kradenou vlnu, resp. o špinavé peníze?*“. V této souvislosti vyvstává také otázka „*Kdo může napomoci odhalit či zabránit vytvoření šatů z kradené vlny resp. praní špinavých peněz a jaká opatření k tomu slouží?*“. Odpověď mimo jiné i na tyto otázky se pokusím nastínit v této rigorózní práci, která se zaměřuje na profesní skupinu, která má v boji proti praní špinavých peněz významnou roli, a to na **právnícké profese – advokáty a notáře.**

Zvolené téma se týká praní špinavých peněz, které je závažným celosvětovým problémem. Ohrožuje ekonomiky a bezpečnost států, a to v míře, kterou lze vyjádřit pouze odhadem. Předpokládá se, že celosvětový objem vypraných peněz za jeden rok se pohybuje mezi 2 – 5 %

---

¹ DOSTALÍK, Petr, Jakub Jan FIALA, John A. GEALFOW a Ondřej KOČAN. *Dostalíkovy hlášky: fragmenta Dostalíkova*. V Plzni: Ondřej Kočan v koedici s Nugis Finem Publishing, 2019. ISBN 978-80-906546-3-1, s. 191.

² Frequently Asked Questions. *Home* [online]. Copyright © fatf [cit. 18.08.2022]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>

celosvětového HDP, což představuje až 43,78 bilionů Kč³. Z hlediska bezpečnosti států je vhodné zmínit, že praní špinavých peněz se pojí s financováním terorismu a financováním zbraní hromadného ničení, proto je boj pro tuto oblast označován zkratkou „AML/CFT“⁴. Politika AML/CFT má dva hlavní cíle, a to na jedné straně **zajistit stabilitu a integritu ekonomického a finančního systému** a na straně druhé, zejména ve vztahu k organizované trestné činnosti, **předcházet trestné činnosti tím, že dojde k zabavování nelegálních výnosů**. Boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu je tak součástí politik a přístupů všech vyspělých států, tedy i České republiky.

Aktuálnost zvoleného tématu lze demonstrovat na nedávných mezinárodně významných kauzách spojených s praním špinavých peněz ve finančních institucích jako je Danske Bank nebo lotyšská ABLV Bank, a dále pak na aférách uniklých informací s globálním dopadem, které jsou známé jako „Panama Papers“⁵ a „Pandora Papers“⁶. Uniklá data odhalují stínové finanční systémy využívající mimo jiné offshorové společnosti, svěřenské fondy a anonymní účty, což jsou typické nástroje praní špinavých peněz. Tyto kauzy poukazují na zapojení právnických profesí, proto budou blíže zmíněny v příslušných kapitolách této práce. V návaznosti na tyto kauzy nelze opominout ani aktuálnost problematiky boje proti praní špinavých peněz danou aktivitami Evropské unie (dále jen „EU“) v oblasti připravovaných rozsáhlých legislativních změn, o nichž bude uvedeno více v části druhé.

Na tomto místě bych chtěla upozornit na přístup k problematice praní špinavých peněz, který je aplikovaný v této práci. Systém boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (dále také „AML systém“) může být nahlížen jako velice široká oblast, jejíž součástí je výše zmiňovaný boj proti financování terorismu a také boj proti financování šíření zbraní hromadného ničení. Kvůli omezenému rozsahu práce a hlavně jejímu zaměření se soustředím na **AML systém** v pojetí senz

---

³ 24+ *Alarming Money Laundering Statistics You Need to Know in 2021* [online]. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: <https://www.renolon.com/money-laundering-statistics/>

⁴ Zkratka „AML“ vychází z anglických slov „Anti-Money-Laundering“ a znamená doslovně „proti praní peněz“ a zkratka „CFT“ odpovídá anglickému „Countering the Financing of Terrorism“, což znamená „boj proti financování terorismu“.

⁵ Kauza „Panama Papers“ je výsledkem činnosti Mezinárodního konsorcia investigativních novinářů, ve které jde o únik 11,5 milionu tajných dokumentů z panamské právní společnosti Mossack Fonseca, která se specializovala na korporátní klientelu a podílela se na praní špinavých peněz.
Panama Papers. *International Consortium of Investigative Journalists* [online]. [cit. 2022-08-10]. Dostupné z: <https://www.icij.org/tags/panama-papers/>.

⁶ Kauza „Pandora Papers“ je výsledkem činnosti Mezinárodního konsorcia investigativních novinářů, ve které prostřednictvím dat a dokumentů odhalili informace o skrytých přesunech kapitálu bohatých osob včetně politiků, oligarchů a známých osobností.
Pandora Papers. *International Consortium of Investigative Journalists* [online]. [cit. 2022-08-10]. Dostupné z: <https://www.icij.org/investigations/pandora-papers/>.

stricto tj. **zúžený pouze na boj proti praní špinavých peněz**, což se projeví nejen ve vybrané kazuistice a relevantní právní úpravě, ale také v rozsahu rizikově orientovaného přístupu. Jelikož může být k oblasti legalizace výnosů z trestné činnosti zvolen trestněprávní nebo finančněprávní přístup, je potřeba na počátku zdůraznit, že tato práce je vystavena na preventivní rovině AML právní úpravy, která je finančněprávní a zahrnuje tak předcházení a odhalování praní špinavých peněz. Trestní právo, které je svou povahou represivní a subsidiární, tak bude mít s ohledem na zaměření práce okrajové a doplňkové místo.

Ústředním tématem práce jsou pak **právnícké profese** zastoupené advokáty a notáři. Vystavení právníckých profesí riziku praní špinavých peněz s sebou nese nejen **slabiny** této profese vůči tomuto riziku, ale současně i **příležitosti** pro praní peněz, což bude přiblíženo v kapitole 3.3. Toto téma lze bezpochyby vnímat jako velice kontroverzní, protože právnícké profese jsou legitimními aktéry v boji proti praní špinavých peněz a představují jednu z kategorií povinných osob, která má v systému AML své velice významné a nezastupitelné místo. Na druhou stranu mezinárodní⁷ i národní kazuistika opakovaně ukazuje, že právnícké profese praní špinavých peněz také umožňují a mohou mít roli tzv. „*gatekeeper professionals*“⁸.

Hlavním cílem této práce je poukázat na to, **jaké role mohou právnícké profese zaujímat v procesu praní praní špinavých peněz**, a **zjistit, zda má česká právní úprava v oblasti AML nějaké výrazné nedostatky**, a případně navrhnout jejich možné řešení. Hodnocení české právní úpravy *de lege lata* bude spojeno s konkrétní kazuistikou, která se bude zpravidla vztahovat ke konkrétním právním normám. Pro objektivnější hodnocení bude využita také **komparativní metoda**, v rámci které **dojde ke srovnání české právní úpravy s německou úpravou**. Vedlejším, ale současně souvisejícím cílem, na nějž má nepochybně vliv platná právní úprava, je **zanalyzovat a zhodnotit fungování systému AML v České republice se zaměřením na právnícké profese v postavení povinných osob**, včetně komparace s německým systémem AML.

---

⁷ Např. analýza případových studií prezentovaných během seminářů v kontextu výzkumu ukázala, že mnoho z odsouzení za praní špinavých peněz dosažených v souvislosti s organizovaným zločinem zahrnovalo zapojení profesionála (obvykle právnícké profese). Zdroj: *Money Laundering: Typologies Report on Laundering the Proceeds of Organised Crime* [online]. MONEYVAL Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism, Council of Europe, 2015 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/typologies-report-on-laundering-the-proceeds-of-organised-crime/168071509d>

⁸ Anglický výraz „gatekeeper“ znamená „vrátný“ či „strážce brány“, avšak pro účely AML by měl být překládán ve smyslu „zprostředkovatel“. Proto výraz „*gatekeeper professionals*“ znamená „**profesionální zprostředkovatelé**“.

K dosažení stanoveného cíle je tato práce strukturálně členěna do pěti částí, které jsou pro lepší přehlednost následně rozčleněny na jednotlivé kapitoly a body. První a druhá část práce tvoří převážně základní teoretický rámec zkoumané problematiky. V první části práce bude vysvětlen pojem a proces legalizace výnosů z trestné činnosti, dotknu se také otázky jeho trestnosti, a jak si v boji proti praní špinavých peněz stojí Česká republika v mezinárodním hodnocení. Právní prameny v oblasti boje proti praní špinavých peněz, s následným užším zaměřením na právnické profese a jejich činnost, jsou rozebrány v části druhé a vytvářejí důležitý základ pro další kapitoly práce. Pro účely zkoumané problematiky je vhodné v rámci druhé části vysvětlit také některé klíčové pojmy, které se prolínají nejen vnitrostátní a zahraniční právní úpravou v oblasti AML, ale pracuje s nimi také odborná literatura. Závěr této části je věnován stěžejním aspektům boje proti praní špinavých peněz, a těmi jsou obecně povinné osoby a jejich AML povinnosti upravené ve vnitrostátní právní úpravě.

Ve třetí části se pozornost přenesou na právnické profese včetně role profesních komor v systému AML. Pro účely této práce se zmíním o institutu profesního tajemství, který je v souvislosti s praním špinavých peněz často skloňován, ať již jako překážka pro řádné plnění AML povinností nebo jako nástroj usnadňující praní špinavých peněz. Úloha a činnost právnických profesí v AML systému bude navazovat na identifikaci a hodnocení rizik praní špinavých peněz, kterým je tato profese vystavena. Důležitou pasáží v rámci třetí části je pak výklad povinností kladených na právnické profese za účelem boje proti praní špinavých peněz, neboť jejich porušení představuje prostor pro legalizaci výnosů z trestné činnosti a velice často zakládá skutkovou podstatu přestupku. V této souvislosti je v závěru třetí části práce předmětem analýzy vzhled do správního dozoru nad plněním těchto povinností s následným výběrem těch povinností, u nichž se praxe nejčastěji setkává s určitými mezerami a problémy při jejich plnění ze strany advokátů či notářů. Deskripce detekovaných problémů je demonstrována praktickými příklady.

V návaznosti na tuto analýzu bude za účelem komplexnějšího posouzení aktuální tuzemské AML právní úpravy ve vztahu k právnickým profesím představena vybraná zahraniční právní úprava, která umožní využít metodu komparace s vnitrostátní právní úpravou a poskytne základ pro kvalifikované úvahy a návrhy řešení *de lege ferenda* k odstranění zjištěných nedostatků. Pro účely komparace byla zvolena právní úprava Spolkové republiky Německo, kterou představím v části čtvrté. V rámci naplňování cílů práce bude na závěr této části také porovnáno fungování českého a německého systému AML ve vztahu k právnické profesi. Poslední pátá část pak zhodnotí současnou vnitrostátní právní úpravu v oblasti AML komplexně s naznačením možné

cesty legislativních změn. Jelikož vedle normativní regulace má pro fungování AML systému zásadní význam i dozorová činnost, je v závěru páté části kriticky zhodnocen dozor nad dodržováním AML povinností právníckými profesemi.

Využití zahraničních zdrojů literatury v této práci je významné a nezbytné. Vyplývá to nejen z potřeby porovnat českou právní úpravu v oblasti AML s úpravou jiné jurisdikce, ale také ze skutečnosti, že národní právní úprava boje proti praní špinavých peněz stojí na mezinárodních a evropských pramenech práva. Obdobně vzájemné hodnocení AML systémů jednotlivých států se odehrává v mezinárodním měřítku a s ohledem na zaměření práce na roli právníckých profesí v této oblasti nejsou k dispozici relevantní zdroje informací v české literatuře. Klíčový význam pak mají zahraniční materiály se zaměřením na komplexní analýzu zkoumaného sektoru, analýzy rizik, typologie nebo metodiky v oblasti praní špinavých peněz. Práce čerpá zejména z materiálů mezivládní organizace Financial Action Task Force, unijních zdrojů nebo hloubkové empirické analýzy provedené ve Velké Británii ve vztahu k zapojení právnícké profese do procesu praní špinavých peněz. Tuzemským zdrojem literatury pro tuto práci je zejména relevantní národní legislativa a regulace doplněná příslušnou soudní judikaturou a zdroje informací k právníckým profesím na národní úrovni poskytují potřebný základ pro pochopení, analýzu a zmapování situace v České republice. Práce pak využívá zahraniční studie i tuzemské zdroje kazuistiky, aby poukázala na rizika a způsoby praní špinavých peněz prostřednictvím právníckých profesí. Některé případy demonstrují, jakým způsobem dochází v praxi k porušování nebo obcházení vnitrostátní legislativy v oblasti AML, přičemž jsou použity zejména případy detekované Finančním analytickým úřadem za období od roku 2016 do roku 2022.

Volba metod použitých v této práci je ovlivněna charakterem a cílem této práce, který směřuje na právní rámec sledované problematiky (účinný k 31. prosinci 2022) a fungování systému v oblasti AML. Práce tak vychází z obecně teoretických metod, kdy pro zpracování prvních tří částí práce je využita metoda deskripce a analýzy. Ve čtvrté části je pro účely srovnání české a německé právní úpravy využita metoda komparace. Konečný výstup práce v části páté se opírá o metodu syntézy, která navazuje na provedenou analýzu a její použití vede k formulaci návrhů a závěrů, které by na základě výchozích zjištění mohly vést k odstranění detekovaných nedostatků a mezer v českém právním řádu *de lege ferenda*. Při závěrečném zpracování rigorózní práce byla jako doplněk využita metoda kvalitativního šetření, která spočívala v individuálním strukturovaném rozhovoru s celkem 3 respondenty, kteří reprezentovali notářskou profesi. Výběr byl orientován na renomovanou notářskou kancelář v centru Prahy, která má velmi dobré

povědomí o právní úpravě týkající se boje proti praní špinavých peněz a její praktické aplikaci. Tato metoda přinesla vhled na konkrétní postoje a názory těchto respondentů k některým návrhům *de lege ferenda* formulovaným v této práci.

1 OBECNĚ K LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

1.1 Exkurz do historie praní špinavých peněz a jeho definování

Zločin je přítomen v lidské historii od nepaměti, a pokud zločinci při jeho spáchání získali nějaký majetek do své držby, snažili se vyhnout nejen odhalení a trestu za spáchání samotného zločinu, ale vznikla obvykle také nutnost nelegální majetek „vyprat“ jinými slovy zakrýt jeho pravý původ a vydávat ho následně za legální tedy „čistý“. Proto se můžeme oprávněně domnívat, že jednání, které dnes označujeme termínem „praní špinavých peněz“, a které je právem reprobované, bude mít v různé podobě dlouhou historii.

Kdy se poprvé termín „praní špinavých peněz“ začal používat? A jaký je jeho dnešní význam? Uvádí se, že vznik tohoto výrazu spadá do 30. let minulého století do doby prohibice v USA a je spojen s působením tehdejší mafie ve Spojených státech drogovým kartelem Al Caponeho. Výraz je odvozen z praktikování obchodů mafie, které spočívaly v používání hotovosti získané z trestné činnosti k nákupu veřejných prádelen. Tyto investice jim umožnily mísit nelegální výnosy z trestné činnosti s čistými tedy legálními výnosy generovanými z činnosti těchto skutečně existujících a fungujících prádelen.⁹ To však popírají jiní autoři jako např. Jeffrey Robinson v knize *Pánové z prádelny špinavých peněz*, který uvádí, že slovní spojení „praní špinavých peněz“ bylo prvně použito v americkém tisku v roce 1973, a to v souvislosti se skandálem Watergate, do kterého se zapletl americký prezident Richard Nixon. V této kauze došlo k odhalení nezákonného financování kampaně prezidenta a s tím spojených aktivit praní těchto špinavých peněz.¹⁰ Od roku 1973 uběhlo 50 let a praní špinavých peněz doznalo značných změn a stejně tak jeho aktéři. Nejzásadnější změnou je zařazení legalizace výnosů z trestné činnosti mezi trestnou činnost. Způsoby praní peněz a jeho sofistikanost se rozrostly do nedozírných rozměrů. Faktory jako např. globalizace a nepolevující dynamický rozvoj technologií se projevují nejen pozitivně v ekonomikách jednotlivých států, ale samozřejmě se promítají i negativně, a to právě do procesu praní špinavých peněz a do povahy a modu operandi zdrojové trestné činnosti, která tyto špinavé peníze generuje.

Pokud začneme od pojmu „špinavé peníze“ a jeho obecné charakteristiky, tak souhlasím s vyjádřením amerického investigativního žurnalisty Casey Michela, který jej ve své knize „American Kleptocracy“ označil za těžko uchopitelný, kdy ze své podstaty se bude jednat o peníze

⁹ BRESLER, Fenton. *INTERPOL*. Vimperk: POPYRUS, 1994. ISBN 80-85776-21-9.

¹⁰ ROBINSON, Jeffrey. *Pánové z prádelny špinavých peněz*. Praha: Columbus, 1995. ISBN 80-85928-06-x.

získané nelegálním či nemorálním způsobem. Trefně pak charakterizuje špinavé peníze jako zkratku pro **jakékoliv bohatství získané tajným způsobem s tím, že se tyto peníze vynoří špinavé a nevyhnutelně míří k čističkám, protože potřebují vyprat.**¹¹ V právní terminologii a české legislativě odpovídá „špinavým penězům“ hmotněprávní vymezení pojmu „**výnos z trestné činnosti**“, které upravuje § 135b zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), a rozumí se jím „*jakákoliv ekonomická výhoda pocházející z trestného činu*“. Tento pojem, který je zákonným znakem trestných činnů dle § 216 a § 217 trestního zákoníku, se následně rozlišuje na bezprostřední a zprostředkovaný výnos z trestné činnosti. „**Bezprostřední výnos**“ označuje „*věc, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, včetně plodů a užitků*“ a „**zprostředkovaným výnosem**“ se rozumí „*věc včetně plodů a užitků*
a) *kteřá byla, byť jen zčásti, nabyta za věc tvořící bezprostřední výnos z trestné činnosti,*
b) *ve kterou byla věc tvořící bezprostřední výnos z trestné činnosti, byť jen zčásti, přeměněna, nebo*
c) *k jejímuž zhodnocení došlo, byť jen zčásti, prostřednictvím věci tvořící bezprostřední výnos z trestné činnosti.*“

„**Praní špinavých peněz**“ (v angličtině výraz „*money laundering*“, uváděno také jako zkratka „*ML*“) má příměr v právním pojmu „legalizace výnosů z trestné činnosti“, kterým se obecně rozumí **jakékoliv kroky a procesy vedoucí k zastírání, podstatnému ztěžování nebo znemožňování dohledání původu majetku, získaného z trestné činnosti**, obvykle prostřednictvím finančního systému, například zamaskováním zdrojů peněz, změnou jejich formy nebo přesunem na místo, kde s menší pravděpodobností upoutají pozornost. Majetek v této souvislosti představují nejen peníze, ale je to jakákoliv jeho forma odvozená ze spáchání trestného činu nebo získaná v souvislosti s ním, a to přímo či nepřímo¹².

Tento pojem však doznal s vývojem globalizace, technologií a trestné činnosti proměnu a je v současnosti definován mnohem extenzivněji. Což dokazuje **legální definice „legalizace výnosů z trestné činnosti“**¹³, kterou zavádí zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „AML zákon“) v ustanovení

¹¹ CASEY, Michel. *American Kleptocracy*. USA: Martin's Press, 2021, s. 11. ISBN 9781250274526.

¹² Úmluva Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (Palermská úmluva vyhlášená pod č. 75/2013 Sb. m. s.), čl. 2 písm. e) termín „výnosy z trestné činnosti“

¹³ Tato zákonná definice v českém právním řádu vychází z transpozice Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 (dále jen „4. AML směrnice“), která se zabývá hrozbou praní špinavých peněz a financování terorismu v kontextu široké definice trestné činnosti uvedené v jejím čl. 3 odst. 4, přičemž praní špinavých peněz tato směrnice výslovně definuje v čl. 1 odst. 3 jako jednání, které je páčáno úmyslně, přičemž popis takového jednání pak pokračuje pod písm. a) až d) daného článku.

§ 3 odst. 1 jako „*Jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoli ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem*“. Ustanovení je rozvedeno následujícím demonstrativním výčtem příkladů legalizace výnosů z trestné činnosti: „*Uvedené jednání spočívá například*

- a) v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní takové činnosti, aby unikl právní následkům svého jednání,*
- b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,*
- c) v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo*
- d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c).“*

Jak bylo výše zmíněno, právní definice praní peněz proto doznala v čase svého vývoje. Došlo k rozšíření určitých druhů činností, které se za praní peněz považuje, a také se začalo rozlišovat, kdo a v jaké míře se takového jednání dopouští či se ho účastní. V dnešní době se proto můžeme setkat s rozlišováním praní špinavých peněz na „**samopraní špinavých peněz**“ (anglicky „*self-money laundering*“) a „**samostatně stojící praní peněz**“ (anglicky „*stand-alone money laundering*“). Určujícím determinantem tohoto rozlišení je skutečnost, kdo se fakticky podílí na procesu praní špinavých peněz. Pojem „**samopraní**“ se vztahuje na případy, kdy se praní špinavých peněz dopustí pachatel zdrojové trestné činnosti, z níž tento majetek pochází¹⁴. Naproti tomu „**samostatně stojící praní špinavých peněz**“, jak už samotný pojem naznačuje, se pojí výlučně s jednáním, které je označováno za praní špinavých peněz, tzn. se skutkovou podstatou trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, kterou spáchá i osoba odlišná od pachatele hlavní trestné činnosti. Samostatně stojící trestný čin praní špinavých peněz by měl být vyhrazen pro případy, kdy nelze určit predikativní trestný čin nebo nelze předložit důkaz o predikativním trestném činu. Předpokladem je však prokázání, že tento majetek nebo finanční prostředky byly získány trestným činem. Koncept samostatně stojícího praní peněz je pro mnoho praktikujících zvláštní, jelikož si jej nedokážou představit jako trestný čin sui generis. To je z velké části způsobeno tím, že vyšetřování praní peněz začíná na základě předpokládaného zdrojového

---

¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz, recitál 11.

trestného činu. Podmínka odsouzení za základní trestný čin vytváří zásadní potíže při pokusu o zabavení výnosu z trestné činnosti v případě, že není odsouzen pachatel za predikativní trestný čin.

Velice významným pojmem je „**profesionální praní špinavých peněz**“ označované zkratkou PML¹⁵, který Egmontská skupina finančních zpravodajských jednotek¹⁶ definuje ve svém Bulletinu zaměřeném na poskytovatele profesionálního praní peněz jako podmnožinu praní špinavých peněz třetími osobami, tj. **podmnožina samostatně stojícího praní špinavých peněz**. Významným znakem profesionálního praní špinavých peněz je tak neúčast profesionálního práce na zdrojové trestné činnosti a velmi často skutečnost, že pro poskytovatele této služby není podstatné, co je zdrojovou trestnou činností, ze které byly tyto špinavé peníze vygenerovány. Profesionální práce si je však vědom či tuší, že špinavé peníze legalizuje a svým klientům nabízí plánované a vytvořené struktury na základě jejich potřeb, jejichž prostřednictvím tento nelegální výnos „vypere“. Důležitou charakteristikou, která činí tento druh praní peněz za jedinečný, je **poskytování služeb praní špinavých peněz výměnou za provizi, poplatek nebo jiný druh zisku**. Výše provize za profesionální vyprání špinavých peněz ovlivňují různé faktory jako např. sofistikovanost, objem špinavých peněz, měna, zapojené jurisdikce, časový faktor a postavení či reputace profesionálního práce. Služby spojené s profesionálním praním peněz mohou poskytovat jak jednotlivci, tak organizované skupiny či dokonce globální síť vytvořené napříč jurisdikcemi, kde každý článek zajišťuje určitý úkol a subdodávku služeb k usnadnění fungování celého pracovního schématu.¹⁷ Nejen z tohoto důvodu je profesionální praní peněz náročné na odhalení, ale zejména je problematické jeho odsouzení. Ze skandálů, které zahýbaly mezinárodním bankovním sektorem, vyplynulo, že tyto služby zajišťovaly např. lotyšská ABLV Bank či estonská pobočka Danske Bank. Z dalších typů povinných osob jsou v souvislosti s profesionálním praním peněz uváděny profese advokátů, notářů, daňových poradců, účetních, či osoby poskytující služby pro právnické osoby a svěřenské fondy (tzv. „*trust and company service provider*“), poskytovatelé služeb spojených s virtuálními aktivy. Velká aféra Panama Papers¹⁸ odhalila globálního profesionálního práce peněz, a to panamskou advokátní a právní kancelář Mossack Fonseca s pobočkami po celém světě.

---

¹⁵ *Professional money laundering*

¹⁶ *Egmont Group* [online]. Copyright © 2023 The Egmont Group [cit. 07.05.2023]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org>

¹⁷ *Egmont Group*, Bulletin on Professional Money Laundering Facilitators [online], 02/2019, s. 2. [cit. 13.09.2022]. Dostupné na <https://egmontgroup.org/en/content/new-publication-egmont-group-bulletin-professional-money-laundering-facilitators>.

¹⁸ HOLCOVÁ, Pavla. #PanamaPapers - investigace.cz. *investigace.cz - České centrum pro investigativní žurnalistiku* [online]. 3. 4. 2016. Copyright © 2023 [cit. 07.04.2023]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/panamapapers/>

Přestože se práce soustředí pouze na problematiku praní špinavých peněz, je vhodné zmínit, že tato oblast je úzce spojována s financováním terorismu, a to vzhledem k opatřením, která jsou v boji proti praní špinavých peněz či financování terorismu využívána. Proto pro dokreslení rozsáhlosti AML/CFT systému, v závěru této kapitoly poddhalím, co se za pojmem financování terorismu skrývá. **Financování terorismu** lze vykládat jako poskytnutí nebo shromažďování finančních prostředků se záměrem, že budou použity ke spáchání teroristických trestných činů.¹⁹ Legální definice financování terorismu vymezená pro účely AML zákona v § 3 odst. 2 tohoto zákona je ještě širší, jelikož postihuje i jednání vedoucí k poskytnutí odměny nebo odškodnění pachatele teroristického trestného činu či sbírání prostředků na takovou odměnu nebo na odškodnění, a také je úzce spojována s definicí **financování proliferace** tj. financování šíření zbraní hromadného ničení vymezené v § 3 odst. 3 AML zákona. Boj proti praní peněz i boj proti financování terorismu jsou součástí stejného systému a mají stejný cíl, a to zabránění zneužívání finančního systému k ML/FT a vytvoření podmínek pro odhalování takového jednání. Pro účely věcné působnosti AML zákona není rozhodující, zda k legalizaci výnosů z trestné činnosti, financování terorismu, financování proliferace nebo ke spáchání trestného činu došlo nebo má dojít zcela nebo zčásti na území České republiky nebo v cizině²⁰

1.2 Praní špinavých peněz a jeho fáze

Závažnost praní špinavých peněz je opakovaně zdůrazňována nejen v odborné literatuře²¹, v recitálech evropských právních předpisů, ale potvrzuje ji také judikatura soudů²². Spočívá nejen ve skutečnosti, že se jedná o závažnou trestnou činnost, která je latentní a mnohdy těžko prokazatelná, ale tato závažnost se projevuje i prostřednictvím negativních dopadů do jiných oblastí společnosti. Neil Boister zdůrazňuje vliv na tři oblasti, a to na **ekonomiku, společnost a bezpečnost státu**.²³ V ekonomickém prostředí dochází k pokřivení podmínek hospodářské soutěže a rovných příležitostí, přičemž praní špinavých peněz také poškozují finanční systém a může vést k jeho destabilizaci v oblasti fungování. Bezpečnost státu narušuje refinancování trestné činnosti ze špinavých peněz a také jejich pronikání do nejvyšších pater výkonné moci, kde mají

---

¹⁹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:230804_1

²⁰ § 3 odst. 4 AML zákona

²¹ Např. TIWARI, Milind, Adrian GEPP a Kuldeep KUMAR. A review of money laundering literature: the state of research in key areas. *Pacific Accounting Review* [online]. 2020, 32(2), 271-303 [cit. 09.10.2022]. ISSN 0114-0582. Dostupné z: doi:10.1108/PAR-06-2019-0065

²² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 13. července 2021 ve věci č. 50705/11 a 6 dalších, bod 200. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-211018%22%7D>

²³ BOISTER, Neil. *An introduction to transnational criminal law*. Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2012, s. 101-102. ISBN 978-0199605392.

vliv v politické rovině. Objemy výnosů z trestné činnosti realizované v EU jsou odhadovány na 110 miliard EUR každý rok, což představuje 0,9 % HDP celé EU. Pouze 2,2 % z těchto nelegálních výnosů se podaří zajistit, přičemž jen 1,1 % z výše uvedené finanční částky je pak finálně zabaveno.²⁴

V této části práce bych se ráda zmínila o jednotlivých fázích praní špinavých peněz, což mimo jiné usnadní pochopení úlohy aktérů, kteří jsou do tohoto procesu zapojeni nebo ho mají detekovat. Stejně jako získání nelegálních výnosů může mít různou zdrojovou trestnou činnost, tak i navazující praní těchto špinavých peněz může mít rozdílnou formu. Vždy prochází určitým více či méně sofistikovaným „pracím cyklem“. Úkolem každého takového cyklu, který také bývá označován jako „pračka“, je zastřít skutečný zdroj peněz pachatele a vyhnout se odhalení ze strany orgánů činných v trestním řízení nebo správce daně a na konci získat zdánlivě čisté peníze nebo majetek. V literatuře týkající se problematiky praní špinavých peněz se uvádí, že operace spojené s procesem praní špinavých peněz jsou obecně realizovány ve třech následujících fázích²⁵

První fází je „umíst'ování“, které je v anglickém jazyce označováno jako „*placement*“, kdy finanční prostředky či majetek získaný trestnou činností je umíst'ován do finančního systému. Někteří autoři, jako např. Liška P., označují tuto fázi jako „namáčení“²⁶. Jako příklad demonstrující tuto fázi je možné uvést případ nelegálního obchodu s lidmi, kdy z této zdrojové trestné činnosti je vygenerován značný nelegální výnos ve formě hotovosti a tato hotovost je následně různými způsoby, zejména hotovostními vklady na bankovní účty různých subjektů, umístěna do finančního systému, který má zajistit druhou fázi procesu.

Druhá fáze praní peněz je nejčastěji označovaná jako „vrstvení“, což je v angličtině výraz „*layering*“, nebo je vyjádřena např. výrazem „namydlení“. Úkolem této fáze je dokonale zastřít původ nelegálního majetku od jeho pravého zdroje. Je to klíčová fáze praní špinavých peněz a má různou míru sofistikovanosti. Sofistikovanost se projevuje v povaze a diverzitě transakčního řetězce, který je k zastírání nelegálního výnosu využíván. Půjde např. o počty zapojených bankovních účtů a institucí, různorodost subjektů a jurisdikcí, rozdělení velkých částek na menší s cílem vyhnout se pozornosti ze strany povinných osob, časová posloupnost, odůvodnění a

---

²⁴ Europol. *Does crime still pay?: Criminal Asset Recovery in the EU* [online]. European Police Office, 2016, str. 4. [cit. 12.8.2022]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/does-crime-still-pay>

²⁵ LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. Praha: Radix, 1997, s. 7. ISBN 80-86031-09-8.

²⁶ LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. Praha: Radix, 1997, s. 8. ISBN 80-86031-09-8

doložený účel těchto transakcí, aj. V této fázi může být např. původně vložená hotovost na bankovní účty následně odesílána bezhotovostním převodem na další účty v jiných jurisdikcích.

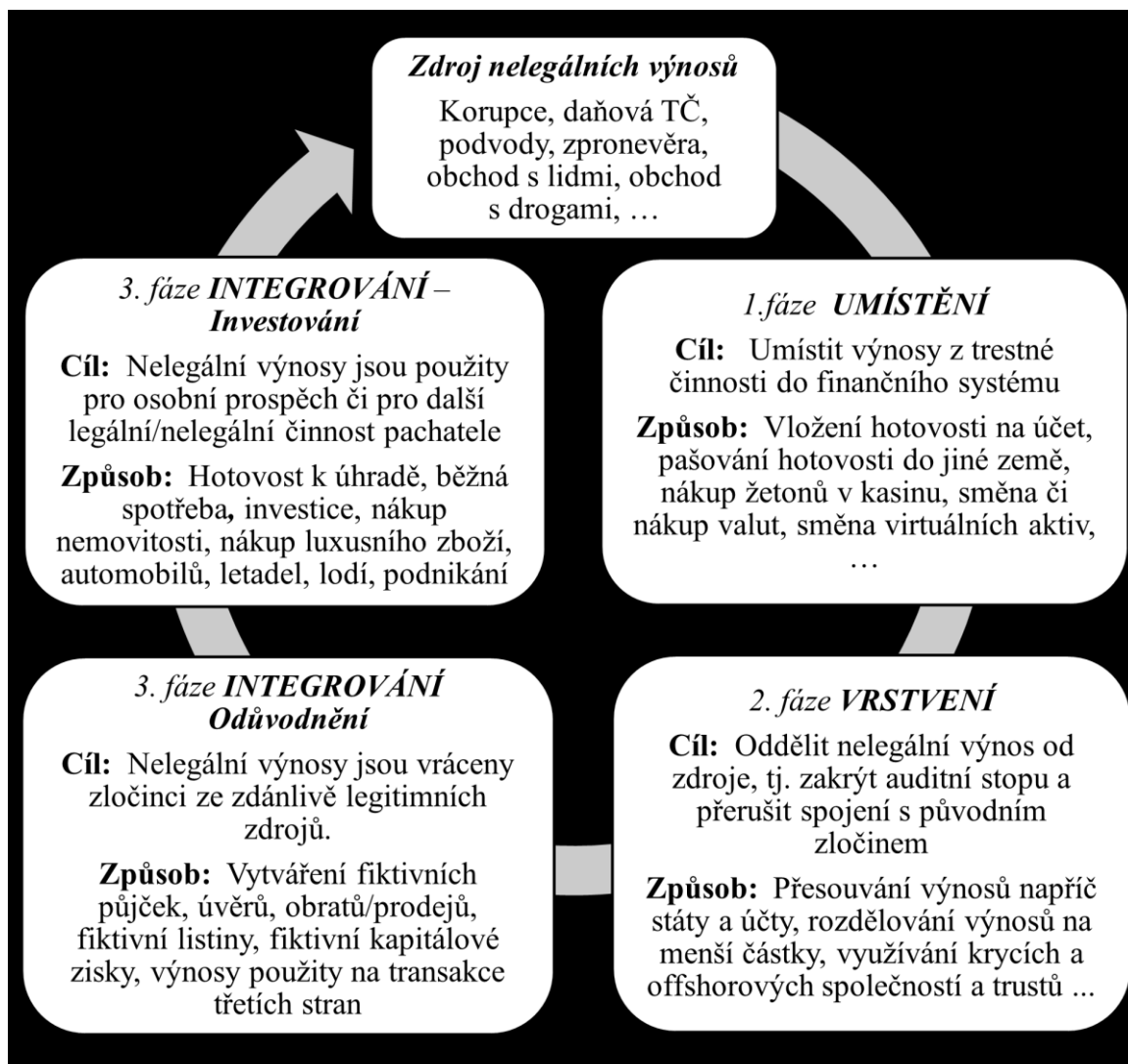
Vrcholnou **třetí fází** tohoto procesu je pak „**integrace**“ nebo také „integrování“, v angličtině „*integration*“, je možné setkat se také s výrazy jako „ždímání“ nebo „repatriace“, což je okamžik, kdy se majetek, který je předmětem procesu praní peněz, vygeneruje jako křišťálově čistý zdroj, který je možné použít pro jakoukoliv transakci a obchod k navrácení a umístění zpět do ekonomiky. Jeho příjemcem je zpravidla „původní majitel“ špinavých peněz, ale není neobvyklé, že část takto vyčištěných nelegálních zdrojů získá zprostředkovatel nebo pomocník, který se podílel na procesu praní špinavých peněz. Jako příklad integrace nelegálních peněz lze uvést platbu na účet pachatele zdrojové trestné činnosti uvedenou jako „legální“ příjem, vrácení půjčky, úhrada pohledávky, výplata dividend, nebo může jít i o příjmy z investic či prodeje nemovitostí. Další typickým způsobem integrace je koupě nemovitosti, luxusního zboží či umění do vlastnictví pachatele či jeho rodiny, kdy nelegální zdroje použité na úhradu prošly první a druhou fází procesu praní peněz. Na rozdíl od jiných institucí OECD²⁷ ještě ve své příručce věnované praní špinavých peněz pro oblast daní²⁸ rozděluje **třetí integrační fázi na další dvě podfáze**, a to „*justification*“ ve smyslu „**odůvodnění**“ a „*investment*“ jako „**investování**“. Tento model dle mého názoru lépe vystihuje možné právní jednání osob zapojených do třetí fáze procesu. Odůvodnění má za cíl vytvořit zdání, že majetek získaný trestnou činností je legálně nabytý. Např. prostřednictvím zastírání skutečného vlastnictví majetku, kdy je kupní smlouva sjednána ve prospěch právnické osoby s netransparentní strukturou, nebo vytváření umělých transakcí za využití falsifikovaných faktur a smluv. Následně má pak investování rovinu osobní spotřeby, která se např. projevuje výlučným užíváním majetku ve vlastnictví výše zmiňované právnické osoby nebo likviditou ve formě hotovosti v denní spotřebě, nebo rovinu investic do nemovitostí, akcií, pohledávek a legálních či nelegálních aktivit (opětovná investice do trestné činnosti).

Proces praní špinavých peněz znázorňuje níže uvedený obrázek vytvořený pro účely této práce. Schéma zachycuje cíl každé fáze a způsoby, jakým může být realizována. S ohledem na nepřehledné množství způsobů jsou vybrány pouze některé názorné příklady.

---

²⁷ „*Organisation for Economic Co-operation and Development*“ tj. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

²⁸ OECD (2009), *Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors*, OECD, Paris, s. 11.

S ohledem na různorodost mechanismů vytvořených pro praní peněz se lze v praxi setkat s případy, které nemusejí mít všechny tři výše uvedené fáze, ale některé fáze mohou být kombinovány nebo se daná fáze několikrát opakuje. Jako příklad lze uvést praní špinavých peněz z korupce, kdy hotovost získaná zkorumpovanou osobou je rozdělena na menší částky, které jsou pak vloženy "bílymi koňmi" na jejich bankovní účty, a poté převedeny jako platba za služby do skořápkové společnosti. V tomto případě se umístění a vrstvení resp. zastírání provádí v jedné fázi.

Míra sofistikovanosti procesu je zpravidla ovlivněna nejen objemem finančních prostředků, které tímto cyklem mají projít, ale zejména aktéry, kteří se podílejí na zdrojové trestné činnosti a následném procesu praní špinavých peněz. Vyšší míru sofistikovanosti můžeme oprávněně očekávat s rostoucím objemem peněz a u organizovaného zločinu. Jedním z prvků, který je celosvětově velmi často využíván pro snížení odhalení praní peněz, je zahraniční prvek reprezentovaný nejen využitím jiné jurisdikce pro tok peněz, ale například také využitím

zahraničních fyzických či právnických osob nebo jiných právních uspořádání, které si zřídí účet či využívají služby v tuzemsku, kde je proces praní umístěn. Ilustrativní případ korupce a následného praní špinavých peněz s mezinárodními prvky za použití skořápkové společnosti a trustu²⁹ zachycuje celý legalizační proces: *Pachatelé A a B jsou vysoce postavení politici ve státě 1* (jedná se o politicky exponované osoby, které jsou z hlediska rizika ML velmi rizikové – více k tomuto pojmu v kapitole 2.2). *Pachatel A sdělí pachateli B neveřejnou informaci podléhající utajení o připravované privatizaci velkého státního podniku, pachatel B za tuto informaci pachateli A zaplatí v hotovosti 700.000,- AUD, přičemž pachatel A instruuje B, aby tuto hotovost vložil na větší množství bankovních účtů (první fáze praní peněz), které jsou otevřené na jméno společnosti X, kterou A kontroluje, přičemž jde o skořápkovou společnost registrovanou ve státě 2 a s účty vedenými ve státě 3 (druhá fáze praní peněz). Po určité době jsou finanční prostředky převedeny z účtů společnosti X do svěřenského fondu s bankovním účtem ve státě 1, přičemž obmyšleným tohoto svěřenského fondu je pachatel A, který tak má přístup k těmto nelegálně získaným finančním prostředkům (druhá fáze přechází do třetí - odůvodnění), aby je v rámci třetí fáze praní peněz investoval.*

V souvislosti s využíváním zahraničních prvků je někdy možné setkat se s v rámci procesu praní špinavých peněz s dělením metody praní peněz do dvou kategorií na offshore a onshore, a to podle teritoria, kde k praní peněz dochází.³⁰ **Offshore** metody praní peněz představují realizaci tohoto procesu mimo území, kde byl výnos z trestné činnosti generován a v drtivé většině případů půjde o samostatně stojící praní peněz. Tuto offshore metodu lze demonstrovat na v nedávné době aktuálních případech praní špinavých peněz z Ruska prostřednictvím tranzitních zemí, kdy jednou z těchto tranzitních zemí byla i ČR, přes kterou se mezi roky 2014 a 2016 touto metodou podařilo z Ruska dostat přes 113 milionů EUR, tedy více než 3 miliardy Kč³¹. Druhou z metod je **onshore**, která bude logicky opakem offshore, tedy půjde o metodu založenou na výlučně tuzemských aktivitách, jelikož k procesu praní peněz dochází v jurisdikci, kde byl výnos z trestné činnosti generován. Historickým příkladem z českého prostředí může být policejní vyšetřování *Útvaru odhalování korupce a finanční a jejího týmu Daňové Kobry, který zahájil trestní stíhání 5 osob z trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti a 9 osob za krácení daní při fiktivním vývozu*

---

²⁹ *Strategic analysis brief: Politically exposed persons, corruption and foreign bribery* [online]. AUSTRAC for the Commonwealth of Australia 2015. [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: <https://www.austrac.gov.au/sites/default/files/2019-06/sa-brief-peps.pdf>

³⁰ *Pavlík, L. Onshore legalizace výnosů z trestné činnosti* [online]. 2017 [cit. 20.12.2022]. Dostupné z: <https://www.securityoutlines.cz/onshore-legalizace-vynosu-z-trestne-cinnosti/>.

³¹ *Rusko-český laundromat propral za tři roky 3 miliardy korun, odhalila TI - Transparency International. Mapujeme stav korupce v ČR a aktivně přispíváme k jejímu omezení* [online]. 31.8.2021. [cit. 2.12.2022]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/rusko-cesky-laundromat-propral-za-tri-roky-3-miliardy-korun-odhalila-ti/>

nanodisků. Obviněné osoby se měly pokusit pomocí čtyř obchodních společností vylákat na státu tzv. vratku DPH ve výši bezmála 200 milionů Kč. I přes včasný zásah týmu Daňové Kobry se jim podařilo neoprávněně získat kolem 50 milionů Kč, přičemž tyto peněžní prostředky měly být z důvodu zatajení jejich původu okamžitě rozděleny na částky v řádech jednotek milionů či stovek tisíc a následně vyvedeny na několik jiných bankovních účtů. Z nich pak měly být vybírány v hotovosti či posílány na další bankovní účty. Policejní orgán nemohl ponechat bez odezvy, že jde o snahu zahladit či odstranit stopy. Proto souběžně s vyšetřováním krácení daní došlo k obvinění pachatelů z trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti.³²

1.3 Trestnost praní špinavých peněz

Trestním postihem praní špinavých peněz se především chrání ekonomické zájmy společnosti před poškozováním stability a pověsti finančního sektoru, v němž by docházelo k masivním tokům špinavých peněz, přičemž tento koncept má mít přednost před koncepcí založené na ochraně majetku.³³

Doporučení FATF č. 3 „Trestný čin praní špinavých peněz“ vyžaduje, aby státy stíhaly praní špinavých peněz jako trestný čin, přičemž se při tom odvolává na mezinárodní právo konkrétně na Vídeňskou úmluvu a Palermskou úmluvu, které budou představeny v kapitole 2.1. Země by měly skutkovou podstatu trestného činu praní špinavých peněz použít na všechny závažné trestné činy, které špinavé peníze generují, s cílem postihnout co nejširší škálu predikativních trestných činů.³⁴ Zveřejněné vysvětlení k tomuto doporučení dále upřesňuje, že predikativní trestné činy lze vymezit odkazem na všechny trestné činy tzv. „all crimes“ přístup, což je případ i České republiky, která tento přístup přijala. Česká úprava trestního práva hmotného postihuje legalizační jednání, resp. praní špinavých peněz, jako **trestný čin legalizace výnosů**

---

³² Obvinění 5 osob z „praní peněz“ - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2022 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 20.12.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obvineni-5-osob-z-prani-penez.aspx>

³³ JELÍNEK, Jiří a Jaroslav IVOR. *Trestní právo Evropské unie a jeho vliv na právní řád České republiky a Slovenské republiky*. Praha: Leges, 2015, s. 175. Teoretik. ISBN 978-80-7502-080-2.

³⁴ FATF (2012-2021), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation* [online]. FATF, Paris, France, str. 12, [cit. 18.12.2022]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>

z trestné činnosti, a to v nedbalostní i úmyslné formě³⁵, přičemž by se měl vztahovat na jakýkoli druh majetku, který přímo nebo nepřímo představuje výnos z jakékoliv trestné činnosti³⁶.

Do českého právního řádu došlo k zavedení trestní odpovědnosti za legalizaci výnosů z trestné činnosti dne 1. 7. 2002, a to zákonem č. 134/2002 Sb., kterým byl novelizován tehdy platný a účinný zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. V současnosti je tato trestná činnost zařazena v ustanovení § 216 až § 217 zvláštní části trestního zákoníku. Po poslední legislativní úpravě trestního zákoníku tj. po novelizaci provedené zákonem č. 287/2018 Sb., došlo k vypuštění skutkové podstaty trestného činu podílnictví z našeho právního řádu a nyní je takové jednání postihováno jako legalizace výnosů z trestné činnosti viz § 216 odst. 1 alinea 1 a § 217 odst. 2 trestního zákoníku. Současně došlo pod mezinárodním tlakem ke zpřísnění trestních sazeb u tohoto trestného činu, což způsobilo, že je možné přísněji postihovat navazující trestnou součinnost, v tomto případě praní peněz, než samotný zdrojový delikt (např. podvod). Pro zajímavost lze u kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu

Pro úmyslnou variantu předmětného trestného činu je skutková podstata vymezena v § 216 odst. 1 trestního zákoníku a postihuje různé formy legalizačního jednání bez ohledu na hodnotu předmětu této legalizace. Naproti tomu dle platné právní úpravy v § 217 odst. 1 trestního zákoníku je spáchání legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti trestné jen ve vztahu k majetku větší hodnoty, což je hodnota nejméně ve výši 100 000 Kč. Při dokazování, že majetek je výnosem z trestné činnosti, by nemělo být nutné, aby osoba byla usvědčena z predikativního trestného činu. Pro postižení legalizační trestné činnosti je však třeba mít dostatečné informace k související zdrojové trestné činnosti, aby bylo jednoznačně prokázáno, že jde o trestný čin podle platné české právní úpravy, což stanovuje § 217a trestního zákoníku, který u zdrojových trestných činů spáchaných v cizině požaduje naplnění znaků trestného činu podle českého právního řádu, bez ohledu na to, zda je čin trestný i podle zákona státu, kde došlo k jeho spáchání.

V případě samopraní a jeho trestnosti existují v současnosti rozdílné úpravy mezi členskými státy. Při absenci úpravy trestnosti samopraní je aplikován výklad, že odsouzení pachatele za trestný čin legalizace výnosu ze zdrojového trestného činu může být v rozporu s definicí praní peněz dle unijního práva, a že by souběžným odsouzením za tento trestný čin spolu s predikativním trestným činem mohlo dojít k porušení zásady *ne bis in idem*, která je principem zákazu dvojího

---

³⁵ Skutková podstata trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti je upravena v § 216 trestního zákoníku a jeho nedbalostní forma má úpravu v § 217 trestního zákoníku.

³⁶ Výkladové ustanovení § 135b trestního zákoníku považuje za „Výnos z trestné činnosti“ jakoukoliv ekonomickou výhodu pocházející z trestné činnosti.

přičítání. Česká republika tento výklad nesdílí a k samopraní přistupuje tak, že je trestné, kdy pachatel hlavní trestné činnosti, která je zdrojová, může také spáchat navazující trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti a bude se tak jednat o další skutek, tudíž zásada *ne bis in idem* se neuplatní. To potvrzuje i nedávné rozhodnutí Nejvyššího soudu³⁷, který v této věci judikoval „...*, že navazující skutek, jehož základem je zastírání původu věci pocházející z jiné předchozí trestné činnosti, není týmž trestným činem a skutkem, z něhož výnos pochází, ani jeho nezbytnou a nedílnou součástí, takové další jednání může proběhnout, ale také nemusí. Nejde tedy o idem ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy, nemůže tak dojít k porušení zásady ne bis in idem.* Samopraní je v rámci trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti postižitelné dle § 216 odst. 2 trestního zákoníku.

Je zřejmé, že v současnosti v rámci politiky EU, která se prioritně orientuje na oblast boje proti praní špinavých peněz, dochází ke snaze přístup k problematice samopraní harmonizovat a zpříšňovat jeho postih. To je evidentní z článku 3 odst. 5 směrnice 2018/1673, který výslovně stanoví, že „*členské státy přijmou nezbytná opatření k zajištění toho, aby jednání uvedená v odst. 1 písm. a) a b) byla trestná, pokud se jich dopouštějí pachatelé trestné činnosti, ze které majetek pochází, nebo osoby, které se páchaní této trestné činnosti účastnily.*“³⁸ Tato právní úprava pak explicitně obsahuje povinnost zavést trestnost samopraní v některých vymezených případech.

1.4 Boj proti praní špinavých peněz v České republice

Jak si stojí Česká republika v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu ukazuje zejména **hodnotící zpráva Výboru expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu Rady Evropy** (známého jako MONEYVAL, dále jen „Výbor Moneyval“), jehož je Česká republika členem. Jak bude v navazující části práce vysvětleno Výbor Moneyval je jedním z 8 přidružených členských uskupení mezivládní organizace FATF, což je zkratka pro Financial Action Task Force, nebo-li Finanční akční výbor (dále také „FATF“). Výbor Moneyval provádí pravidelně tzv. vzájemná hodnocení svých členských zemí, které probíhá v rozsahu vymezeném mezinárodními standardy FATF, o nichž se blíže zmíním v bodě 2.1.1 v rámci mezinárodních pramenů práva. Toto mezinárodní hodnocení se

---

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 5 Tdo 591/2021, bod 42. Dostupné z: <https://sbirka.nsoud.cz/sbirka/15971/>.

³⁸ Komise si při přípravě návrhu zjevně byla vědoma rozdílného přístupu k trestnosti tzv. samopraní mezi členskými státy. Viz návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o boji proti praní peněz prostředky trestního práva (COM/2016/0826 final - 2016/0414 (COD)), část 5. Ostatní prvky, Podrobné vysvětlení zvláštních ustanovení návrhu, Článek 3: Trestné činy praní peněz. Dostupný na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0826&from=EN>.

nesoustředí pouze na technickou stránku, která zahrnuje legislativní a nelegislativní rámec v oblasti AML/CFT, ale hodnotí se také efektivita fungování celého systému boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

V roce 2018 proběhlo poslední 5. kolo hodnocení ČR Výborem Moneyval. Výsledkem byla Zpráva z pátého kola vzájemného hodnocení České republiky - prevence praní peněz a boj proti financování terorismu³⁹, tzv. „*Mutual evaluation report*“, zkráceně „*MER*“ (dále také „*MER České republiky*“), kterou přijal Výbor Moneyval na svém 57. plenárním zasedání ve Štrasburku v prosinci 2018 a obsahuje zjištění a doporučená nápravná opatření ve vztahu k fungování systému boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu v ČR. Jedním z klíčových zjištění byla nedostatečná analýza rizik praní špinavých peněz provedená ČR na národní úrovni v rámci Zprávy o národním hodnocení rizik, například ve vztahu k praní zahraničních nelegálních výnosů v ČR, využívání nástrojů fiktivního podnikání, obchodu s nemovitostmi nebo riziku spojenému s organizovaným zločinem⁴⁰. Výstupy ze Zprávy o národním hodnocení rizik, včetně hodnocení právnických profesí, budou představeny dále v práci v kapitole 3.3. V procesu navazujícím na MER ČR byla v roce 2020 přijata zpráva o následném hodnocení (tzv. follow-up report), která zkonstatovala nápravu u některých doporučení, avšak stále nebyly odstraněny některé klíčové nedostatky v oblasti boje proti praní špinavých peněz a ČR tak nadále zůstává v zesíleném režimu sledování (tzv. *enhanced follow-up*). Mezinárodní zakotvení přispělo k tomu, že se AML systém ČR opírá o mezinárodní standardy, které jsou uznávané a obdobně nastavené i v zahraničí. S tím souvisí i metodika posuzování plnění těchto standardů a hlavně zajištění stability (odolný vůči politickým vlivům) a progresu AML systému (zejména prostřednictvím hodnocení).

Aby byla komparace v oblasti boje proti praní špinavých peněz mezi státy možná, vychází se z výsledků hodnocení implementace a dodržování mezinárodních standardů FATF, které již bylo ukončeno u všech hodnocených jurisdikcí, což je v současnosti 4. kolo hodnocení. Z tohoto hodnocení vychází i scóre basilejského AML indexu⁴¹, který již jedenáctým rokem u jurisdikcí hodnotí vystavenost rizikům praní špinavých peněz a financování terorismu, přičemž využívá 17 indikátorů v pěti oblastech – kvalita AML/CFT rámce, úplatkářství a korupce, finanční transparentnost a standardy, veřejná transparentnost a odpovědnost, a také právní a politická rizika.

---

³⁹ Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu Rady Evropy (MONEYVAL), *Zpráva z pátého kola vzájemného hodnocení České republiky: Prevence praní peněz a boj proti financování terorismu* [online]. Štrasburk, prosinec 2018 [cit. 16.12.2022]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickurad.cz/files/hodnotici-zprava-moneyval-2018-17-prosince-2018-cz.pdf>

⁴⁰ MER České republiky, s. 4.

⁴¹ Basilejský AML index vyvíjí a udržuje International Centre for Asset Recovery at the Basel Institute on Governance, více na: <https://baselgovernance.org/asset-recovery>.

AML index má škálu max. 10 bodů, přičemž hodnota 10 znamená vysoké riziko a hodnota 0 žádné riziko. Vystavenost České republiky rizikům praní špinavých peněz v širším smyslu dle Basilejského AML indexu a její umístění za vybrané roky zachycuje níže uvedená tabulka č. 1.

Tabulka č. 1 – Hodnocení ČR Basilejským AML indexem

Rok	2012	2015	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ČR - Basilejský AML index	4,81	4,55	3,65	4,12	4,15	4,29	4,28	3,81
ČR - Skóre umístění	33.	21.	11.	19.	21.	30.	20.	16.
Nejlepší stát	Norsko 2,36	Finsko 2,53	Finsko 1,78	Finsko 2,57	Estonsko 2,68	Estonsko 2,36	Andorra 2,73	Finsko 2,88
Celkem států	144	152	129	129	125	141	110	128

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výsledků Public Ranking – Basel AML Index viz. <https://index.baselgovernance.org/ranking>

Pro srovnání a zohlednění vývoje skóre indexu ČR v čase obsahuje tabulka data za 8 vybraných roků a v rámci každého z nich je pak uvedena nejlépe hodnocená jurisdikce a celkový počet hodnocených států. **Z dat za rok 2022 vyplývá, že ČR byla na 16. místě ze 128 zemí se skóre 3,81** oproti vedoucímu Finsku se skóre 2,88, přičemž celosvětová průměrná hodnota Basilejského AML indexu pro rok 2022 byla stanovena na 5,25⁴². Data uvedená v tabulce ukazují, že vystavenost ČR praní špinavých peněz existuje, ale dlouhodobě se řadí mezi třicet států s nižším skóre. Vývoj v čase ukazuje, že v ČR došlo ke snížení skóre o jeden bod během deseti let. Otázkou je však přesnost a vypovídací schopnost tohoto hodnocení, které se odvíjí od hodnocení FATF resp. jeho přidružených členů jako je Moneyval, kdy časové rozpětí v rámci 4. kola hodnocení jednotlivých států bylo více než 6 let. Vzhledem k latentnosti praní špinavých peněz je vhodné nad rámec tohoto hodnocení namítnout, že vystavenost ČR praní peněz ze strany organizovaného zločinu je zřejmá nejen prostřednictvím několika veřejně známých kauz, které má na kontě a které odhalují, že její finanční systém v minulosti sloužil k praní zahraničních nelegálních výnosů např. ruské aféry⁴³ a italskou mafii, ale vyplývá také z výstupů a činnosti Finančního analytického úřadu jako finanční zpravodajské jednotky ČR, o které se více zmíním v bodě 2.1.4.

⁴² *Basel AML Index - Assessing money laundering risks around the world* [online]; s. 9. Copyright © [cit. 25.12.2022]. Dostupné z:

https://index.baselgovernance.org/api/uploads/221004_Basel_AML_Index_2022_72cc668efb.pdf

⁴³ Česko se stává evropským centrem praní peněz - *investigace.cz*. *investigace.cz - České centrum pro investigativní žurnalistiku* [online]. 15.9.2020 [cit. 27.12.2022]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/cesko-se-stava-evropskym-centrem-prani-penez/>

2 AML OBLAST – JEJÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA, SUBJEKTY A POVINNOSTI, KLÍČOVÉ POJMY

Druhá část této práce bude věnována pramenům práva v oblasti AML a v této souvislosti se dotknu právní úpravy právnických profesí. Právo upravující boj proti praní špinavých peněz je v anglickém jazyce označováno jako „*AML law*“. Problematika boje proti praní špinavých peněz historicky vykazuje úsilí, aby pravidla a regulace v zásadních otázkách byla harmonizována celosvětově. Proto je důležité věnovat pozornost nejen související právně závazné úpravě, tzn. objektivnímu právu, ale také úpravě doporučené, tj. soft law, které vychází z mezinárodního práva. Soft law sice nesplňuje parametry požadované pro objektivní právo tj. formu a právní vynutitelnost, ale je materiálně významné pro vývoj pramenů práva ve formálním smyslu⁴⁴. To platí obzvláště pro AML oblast, jak bude v této části vysvětleno. Vedle toho druhá část práce nabídne vhled na subjekty, které v AML systému působí, se zaměřením na finanční zpravodajské jednotky, dozorové orgány a povinné osoby působící v ČR. V této souvislosti budou představeny zákonné povinnosti, jejichž adresátem jsou povinné osoby. Pro lepší porozumění fungování AML systému je pozornost soustředěna na některé vybrané klíčové pojmy, o které se práce opírá. Vedle pojmů v právním slova smyslu jde též o terminologii, která se běžně užívá v odborné literatuře zaměřené na potírání praní špinavých peněz.

2.1 Prameny práva a subjekty podílející se na boji proti praní špinavých peněz

Prameny práva „*jako formy, v nichž je právo obsaženo, v nichž je třeba hledat právní normy*“⁴⁵ jsou stěžejním zdrojem pro tvorbu pravidel a procesů ve společnosti. Pro účely této práce se budu zabývat prameny práva v oblasti boje proti praní špinavých peněz, přičemž je rozdělím dle jejich právní síly na právní prameny mezinárodní, evropské a vnitrostátní. Mezinárodní právo v této oblasti má významný vliv na právo evropské a dopad na právo vnitrostátní, což dokládá i pravidelné hodnocení států z hlediska implementace a jeho faktického naplňování.

---

⁴⁴ Vladimír Sládeček uvádí k formálnímu prameni práva následující „*Pramenem práva ve formálním slova smyslu (formy práva) jsou pak vnější normativní formy, ve které určitý normativní obsah vystupuje (F. Weyr).*“ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 51. ISBN 978-80-7598-564-4.

⁴⁵ BOGUSZAK, Jiří, Jan ČAPEK a Aleš GERLOCH. *Teorie práva*. Praha: ASPI, 2004, s. 38. ISBN 80-7357-030-0.

2.1.1 Mezinárodní prameny práva

Praní špinavých peněz z hlediska jeho mezinárodního rozsahu trefně vystihuje P. Liška, který uvádí, že praní peněz nezná hranice mezi jednotlivými státy a dokáže dovedně využívat rozdílné legislativy a praxe různých zemí⁴⁶. V okamžiku kdy praní špinavých peněz, a následně pak i financování terorismu, začalo být vnímáno jako závažný celosvětový problém, který je třeba společnými silami států řešit, došlo ke vzniku mezinárodního práva s AML/CFT obsahem.

Mezinárodní smlouvy jsou prameny mezinárodního práva, kterými se zakládají, mění nebo ruší vzájemná práva a povinnosti smluvních stran jako subjektů mezinárodního práva, tedy nejčastěji států. Mezinárodní smlouvy jsou nástrojem pro harmonizaci práva a pro mezinárodní spolupráci států. Pro oblast praní špinavých peněz je společným rysem snaha o skrytí původu peněz a znemožnění sledování jejich pohybu, čehož je dosahováno především častými finančními transfery do různých jurisdikcí; je tak zřejmé, že účinný AML systém musí mít nutně mezinárodní rozměr a co nejširší dopad, a že proto jsou multilaterální smlouvy vhodným základem regulace.⁴⁷

Jednou z prvních institucí, která se angažovala v boji proti praní špinavých peněz, je **Organizace spojených národů (OSN)** zejména její Úřad pro drogy a kriminalitu⁴⁸. V roce 1988 se objevila první mezinárodní smlouva zabývající se praním špinavých peněz, a to **Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (tzv. Vídeňská úmluva)**⁴⁹, kterou ČR podepsala dne 7. 12. 1989, v platnost vstoupila dne 11. 11. 1990 a účinnost nabyla dne 2. 9. 1991. Pojem praní špinavých peněz nebyl ve Vídeňské úmluvě výslovně zmíněn, ale zabývala se obdobnou problematikou spojenou s nelegálními výnosy a s nedovoleným obchodem s drogami. Cílem této úmluvy bylo naformulovat její právní úpravu tak, aby byla akceptovatelná v co největším počtu států a bylo zajištěno její univerzální dodržování. Podmínku, že její ustanovení by měla vyhovovat aplikaci v ústavních a právních systémech v co nejširším měřítku, se podařilo naplnit, jelikož byla přijata velkým množstvím států⁵⁰. **Cílem úpravy v oblasti nelegálních výnosů z drogové trestné činnosti bylo odčerpat tyto nelegální zisky či majetek, který byl z těchto výnosů následně pořízen**, což upravoval konkrétně čl. 5. Aby tato

---

⁴⁶ LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. Praha: Radix, 1997, s. 26. ISBN 80-86031-09-8.

⁴⁷ DRAŽKOVÁ, Michaela. *Opatření AML v dohledu nad finančním trhem*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty, s. 46. ISBN 978-80-7400-837-5.

⁴⁸ Známý pod zkratkou UNODC

⁴⁹ Convention against the Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. *United Nations Office on Drugs and Crime* [online]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/illegal-trafficking.html?ref=menuaside>

⁵⁰ Více než 180 států. Dostupné z: http://www.unodc.org/unodc/en/treaty_adherence.html

konfiskační opatření mohla být uplatněna, ustanovení čl. 3 odst. 1 písm. b) Vídeňské úmluvy⁵¹ řadí mezi úmyslné trestné činy jednání spočívající v přeměně nebo převodu majetku, který pochází z drogové trestné činnosti. Přičemž článek tuto trestnou činnost ještě dále rozšiřuje o úmyslné zatajení nebo ukrytí tohoto nelegálního majetku, včetně místa, kde se nachází nebo vlastnického práva k němu. Komentář, který byl k úmluvě po 10 letech od jejího vydání publikován⁵², uvádí, že čl. 3 odst. 1 písm. b) působí při své aplikaci v praxi potíže, přestože je tento článek koncipován velice flexibilně, problémem se stává prokazování úmyslu u případů praní peněz. Z toho vyplývá, že kriminalizace nedbalostního praní špinavých peněz zůstávala v dané době nevyřešená, což snižovalo možnosti konfiskace nelegálních výnosů.

Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu⁵³ (tzv. Štrasburská úmluva), která byla přijata ve Štrasburku dne 8. 11. 1990 se stala součástí českého právního řádu dne 18. 12. 1995, kdy došlo k její ratifikaci. Platnost této úmluvy pro Českou republiku nastala o více než tři roky později, a to dne 1. 3. 1997. Tato úmluva je pro ČR velmi významná, jelikož v souvislosti s ní došlo k prvním důležitým krokům v boji proti praní peněz, a to k přijetí zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů (dále také „první AML zákon“), a ustavení Finančního analytického útvaru Ministerstva financí v rámci odboru 24 s pravomocemi potřebnými k zajištění úkolů finanční zpravodajské jednotky a úkolů z tohoto zákona vyplývajících⁵⁴. Je vhodné upozornit na úpravu Štrasburské úmluvy v oblasti konfiskačních opatření (čl. 2) a trestných činů praní výnosů, která se mají promítnout do legislativních a jiných opatření daného státu, aby mohlo dojít ke konfiskaci výnosů zločinu nebo majetku, jehož hodnota odpovídá těmto výnosům. Dle mého názoru je toto opatření nutné k efektivnímu odčerpání výnosů z trestné činnosti a může být nejen účinným nástrojem pro potrestání pachatele, ale také zajistit náhradu škody poškozeným.

---

⁵¹ Čl. 3 odst. 1 písm. b) popisuje praní špinavých peněz jako „přeměnu nebo převod majetku, pokud je známo, že tento majetek byl získán v důsledku jakéhokoliv trestného činu nebo trestných činů, označených jako takové v souladu s pododstavcem (a) tohoto odstavce, případně účasti na trestném činu nebo trestných činech za účelem ukrytí nebo zatajení nedovoleného zdroje příjmu, nebo za účelem poskytnutí pomoci kterékoli osobě zúčastněné na spáchání takového trestného činu nebo trestných činů, aby se mohla vyhnout odpovědnosti za své jednání.“

⁵² *Commentary on the United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances* [online]. New York: United Nations Publication, 1998, str. 83 [cit. 2021-04-12]. ISBN 92-1-148106-6. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/Int_Drug_Control_Conventions/Commentaries-OfficialRecords/1988Convention/1988_COMMENTARY_en.pdf

⁵³ Dostupné z: <https://www.financnianalytickurad.cz/files/umluva-o-prani-vyhledavani-zadrzovani-a-konfiskaci-vynosu-ze-zlocinu-z-roku-1990.pdf>

⁵⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 284/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony; str. 1.

Dalším důležitým mezinárodním dokumentem v oblasti praní špinavých peněz je **Úmluva Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu**⁵⁵ (tzv. **Palermská úmluva**). Tato úmluva byla přijata 15. 11. 2000 v New Yorku a o měsíc později byla za ČR podepsána v Palermu. K ratifikaci této úmluvy však došlo až v roce 2013, přičemž jak z jejího názvu vyplývá, upravuje spolupráci při prevenci, vyšetřování a trestním stíhání závažných trestných činů s mezinárodním rozměrem s jednáním organizované zločinecké skupiny. Tento dokument ve svém čl. 6 vyžaduje, aby každá smluvní strana přijala legislativní a jiná opatření, která povedou ke kriminalizaci legalizace výnosů z trestné činnosti. V odst. 1 písm. b) bod ii) téhož článku se mimo jiné stanoví rozšíření legalizačního jednání, protože pokud byly trestné činy spáchány úmyslně, tak za trestné činy jsou pokládány také účast, spolčení nebo spiknutí, pokus o spáchání takových trestných činů a napomáhání, podněcování, usnadňování spáchání, nebo poskytnutí rady ke spáchání takových trestných činů.

Mezi nejvýznamnější zdroj mezinárodního práva v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu patří bezpochyby **Doporučení FATF** přijatá v roce **2012**. Za jejich přijetím je mezivládní organizace **Financial Action Task Force** známá jako „*FATF*“ a založená v roce 1989 z rozhodnutí států G7. Doporučení FATF obsahují **celkem 40 doporučení**, která byla v průběhu času několikrát revidována, přičemž poslední revize **proběhla v únoru 2023**. V současnosti je k implementaci těchto doporučení zavázáno více než 200 jurisdikcí a států. Přímé členství v FATF má 14 členských států EU a dalších 13 členských států EU (včetně ČR) je členem Výboru Moneyval⁵⁶, který je regionální uskupení FATF, tzv. „*FATF Style Regional Body*“ (*FSRB*). Cílem FATF je nastavit mezinárodní standardy a efektivní provádění právních, regulatorních a operativních opatření v boji proti praní peněz celosvětově. Doporučení FATF jsou pramenem práva, který bychom mohli klasifikovat jako již zmiňované soft law, tedy pramen, který nemá právní závaznost, ale je v této oblasti uznávaný v globální rovině. V odborné literatuře je možné setkat se s pojmem „*soft law with hard powers*“⁵⁷, což doslovně znamená „**měkké právo s tvrdými pravomocemi**“ a vyjadřuje významnost tohoto mezinárodního zdroje práva nejen kvůli důsledkům nedodržení, ale také kvůli „hodnotám“, které určité orgány

⁵⁵ Dostupné z: <https://www.financnianalytickyurad.cz/files/umluva-osn-proti-nadnarodnimu-organizovanemu-zlocinu-prijata-v-new-yorku-dne-15-listopadu-2000.pdf>

⁵⁶ The Council of Europe Committee of Experts on the Evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL) je Výborem expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu vytvořený při Radě Evropy v roce 1998, jehož účelem je samostatné a vzájemné hodnocení členských států Rady Evropy, které nejsou členy FATF, celkově se jedná o 34 států. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/moneyval>

⁵⁷ DE VIDO, Sara. Soft Organizations, Hard Powers: The FATF and the FSB as Standard-Setting Bodies. *Global Jurist* [online]. 2019, 19(2) [cit. 2022-12-20]. ISSN 1934-2640. Dostupné z: doi:10.1515/gj-2018-0030

sledují. Jejich faktický vliv je značný, a to zejména z ekonomických a diplomatických důvodů, které se projevují ve třech rovinách. Prostřednictvím zmiňovaných tvrdých pravomoci mohou nastat **tři kategorie důsledků** při nedodržování mezinárodních standardů⁵⁸. Důsledky v **nákladech spojených s reputací trhu** (vliv na ekonomiku zejména prostřednictvím zahraničních investic), dopad v oblasti **institucionálních sankcí nebo „oficiálních pobídek“**, které např. odráží podmíněnosti ze strany MMF a Světové banky (podmiňují finanční pomoc přijetím standardů), nebo důsledky v **protiopatření uplatňovaných v rámci FATF systému**, které mohou vyústit až ve vyloučení člena. Jejich prostřednictvím dochází k vytváření nutné politické vůle potřebné k vyvolání legislativní a regulační reformy v daném státě, a to za využití souboru opatření zejména z oblasti trestního soudnictvím, orgánů činných v trestním řízení a finančních zpravodajských jednotek, fungování a regulace finančního systému a mezinárodní spolupráce. Tato Doporučení stanoví zásady pro činnost v dané oblasti a umožňují zemím určitou míru flexibility pro provádění těchto zásad podle jejich ústavních rámců a konkrétních národních podmínek⁵⁹. Obsah Doporučení FATF se kontinuálně promítá do českého právního řádu, a to zpravidla zprostředkovaně prostřednictvím unijního práva, nebo přímo na základě výsledků hodnocení Výboru Moneyval. Jak již bylo uvedeno v kapitole 1.5 u jurisdikcí, které se zavázaly Doporučení FATF implementovat, probíhá pravidelné hodnocení, přičemž ČR je hodnocena jako člen Výboru Moneyval tímto uskupením. Hodnocení se zaměřuje na dvě oblasti, a to technickou shodu (*technical compliance*) a účinnost (*effectiveness*). V rámci technické shody se hodnotí, zda země splnila všechny technické požadavky každého ze 40 doporučení FATF ve svých zákonech, nařízeních a dalších právních nástrojích, a na druhé straně se od roku 2013 klade důraz na hodnocení účinnosti zavedených vnitrostátních opatření v praxi. Země tak musí hodnotitelům v 11 klíčových oblastech prokázat, že v kontextu rizik, kterým je vystavena, má účinný rámec na ochranu finančního systému před zneužitím. Následně je určena úroveň efektivity úsilí dané země v rozmezí čtyř stupňů⁶⁰. V jedné z těchto klíčových oblastí je zahrnuta právnícká profese jako součást nefinančního sektoru, který podléhá hodnocení, zda dostatečně uplatňuje preventivní opatření proti praní špinavých peněz přiměřeně jejich rizikům a hlásí podezřelé transakce resp. obchody. Další hodnocená klíčová oblast dopadá na orgány dohledu, zda náležitě dohlížejí,

---

⁵⁸ DE VIDO, Sara. Soft Organizations, Hard Powers: The FATF and the FSB as Standard-Setting Bodies. *Global Jurist* [online]. 2019, 19(2) [cit. 2022-12-20]. ISSN 1934-2640. Dostupné z: doi:10.1515/gj-2018-0030

⁵⁹ *www.fatf-gafi.org* [online]. [cit. 2020-06-10]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/the40recommendationspublishedoctober2004.html>

⁶⁰ FATF, *Methodology for Assessing Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems*, updated October 2021, FATF, Paris, France, s. 23; [cit. 25.12.2022]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/fatf-methodology.html>

monitorují a regulují příslušné typy povinných osob tedy i právnické profese, aby byly v souladu s požadavky AML/CFT úměrně jejich rizikům.

Role právnických profesí v oblasti AML jako povinných osob začíná v roce 2003⁶¹, jejich zařazením do revidovaných FATF Doporučení, konkrétně do FATF doporučení č. 22, které upravuje tzv. povinné nefinanční subjekty a profese, které jsou označovány anglickou zkratkou „*DNFBPs*“⁶². FATF pod pojmem právnické profese řadí „*barristers, solicitors and other types of specialist advocates, however called*“⁶³, což by se dalo přeložit slovy „advokáti, právní zástupci a další typy specializovaných advokátů, jakkoli se nazývají“. V právním systému ČR se jedná o advokáty a notáře a v anglosaských zemích o barristers (advokáty zastupující klienty u vyšších soudů) a solicitors (právní zástupce klientů, kteří připravují podklady). Notáři a advokáti se tak jako povinné osoby zařadili do první linie vedle finančních institucí a dalších povinných osob poskytujících určitou profesionální službu. Důvodem pro rozšíření FATF doporučení č. 22 a zařazení dalších služeb poskytovaných advokáty a notáři do AML systému byla hodnotící zpráva FATF publikovaná v roce 2013 pod názvem „*Money Laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals*“⁶⁴, v překladu „Zranitelnost právnických profesí v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu“. Na základě komplexní studie, která zahrnovala více než 100 případů, FATF zpráva stanovila zranitelnost právnických profesí vůči riziku praní špinavých peněz s poukazem na konkrétní právní služby, které poskytují. V současnosti tak FATF doporučení č. 22 pod písm. d) vymezuje právnické profese takto: „*Právníci, notáři, jiní nezávislí právníci, když pro svého klienta připravují nebo provádějí transakce týkající se následujících činností*

- *nákup a prodej nemovitosti;*
- *správa peněz, cenných papírů nebo jiných aktiv klienta;*
- *správa bankovních, spořicích účtů nebo účtů cenných papírů;*
- *organizování příspěvků na zakládání, provozování nebo řízení společností;*
- *zakládání, provozování nebo řízení právnických osob nebo uspořádání a nákup a prodej podnikatelských subjektů.*“

---

⁶¹ FATF Report (2013), *Money Laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals* [online]. June 2013, Paris, France, s. 4. [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/mltf-vulnerabilities-legal-professionals.html>

⁶² Designated non-financial business and professions

⁶³ Financial Action Task Force, *Guidance for a Risk-Based Approach for Legal Professionals*, 2019, str. 9.

⁶⁴ FATF Report (2013), *Money Laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals*.

Toto vymezení činností právnických profesí ze strany FATF, při nichž mají postavení povinné osoby a označují se také jako „sledované činnosti“, se promítlo do evropského sekundárního práva, jak bude konkretizováno v následující kapitole.

V návaznosti na FATF doporučení č. 22 je pro právníké profese určující také **FATF doporučení č. 23** nazvané „*DNFBPs - Other measures*“, tj. „Vybrané nefinanční podniky a povolání - jiná opatření“, které modifikuje pro určené typy povinných osob požadavky stanovené v FATF doporučeních č. 18 až 21⁶⁵, která se jinak dopadají na celou skupinu nefinančního sektoru. FATF doporučení č. 23 pod písm. a) stanovuje pro právníkou profesi povinnost hlásit podezřelé transakce jen ve vztahu ke sledovaným činnostem, tzn. pokud jménem nebo pro klienta provádějí finanční transakci v souvislosti s činnostmi popsány v bodě d) FATF doporučení č. 22. Interpretací poznámka tzv. „*Interpretative Note*“ k FATF doporučení č. 23 upřesňuje výklad tohoto doporučení, ze kterého lze vyvodit, že právníkým profesím nevzniká povinnost hlásit podezřelé transakce, pokud byly příslušné informace získány za okolností, kdy se na ně vztahuje profesní tajemství. Znamená to tedy, že pokud jsou informace zjištěny při provádění činností, které se neřadí mezi sledované, nebudou na ně dopadat opatření spojená s bojem proti praní špinavých peněz, tedy ani oznamování podezřelých transakcí. V této souvislosti interpretační poznámka obsahuje pravidlo, které určuje, o jaké činnosti se bude jednat. Je na každém státě, aby vnitrostátně určil rozsah profesního tajemství advokátů a notářů, ale předpokládá se, že půjde o informace, které obdrží od klienta při činnostech jako je zjišťování jeho právního postavení, při zastupování klienta v soudních, správních, rozhodčích nebo mediačních řízeních nebo při obhajobě. Státy mohou dále v rámci jejich systému proti praní peněz umožnit, aby advokáti a notáři oznamovali podezřelé obchody svým samosprávným profesním komorám za předpokladu, že existují vhodné formy spolupráce mezi těmito komorami a finanční zpravodajskou jednotkou daného státu. V závěru interpretační poznámky je pravidlo týkající se prolomení AML mlčenlivosti, která bude v rámci rozboru české právní úpravy představena v bodě 2.2.1 této práce. Pro AML mlčenlivost ve vztahu k právníkým profesím platí, že pokud se advokáti či notáři snaží klienta odradit od nezákonné činnosti, nejedná se o porušení této mlčenlivosti.

Regulace a dohled nad nefinančním sektorem spadá pod FATF doporučení č. 48 „*Regulation and supervision of DNFBPs*“, které po státech vyžaduje, aby zajistily účinný systém dohledu včetně právnických profesí. Cílem je monitorování a zajišťování souladu s požadavky

---

⁶⁵ Doporučení č. 18 (vnitřní kontrola a zahraniční pobočky a dceřiné společnosti), č. 19 (vysoce rizikové země), č. 20 (oznamování podezřelých transakcí), č. 21 (informování a mlčenlivost).

AML u těchto povinných osob na základě jejich rizikovosti. To může provádět buď orgán dohledu, nebo příslušná profesní komora, pokud je zajištěno, že její členové plní své povinnosti v oblasti AML.

Mezi významné dokumenty FATF, které nejsou závazné a nejsou určené jen právníkům profesím, se řadí výše uvedená zpráva FATF z roku 2013 „*Money Laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals*“ a dále pokyny zaměřené na rizikově orientovaný přístup pro právnícké profese z června 2019 „*Guidance for a Risk-Based Approach for Legal professionals*“⁶⁶, jejichž cílem je poskytnout návod příslušným vnitrostátním orgánům a právníkům profesím, jak by měli identifikovat, posoudit a pochopit rizika praní peněz a financování terorismu, kterým jsou právnícké profese vystaveny, a zavést vhodná opatření k jejich zmírnění. Tento přístup umožňuje alokaci zdrojů tam, kde jsou rizika vyšší.

2.1.2 Evropské prameny práva

Než představím konkrétní unijní právní předpisy v oblasti AML je na místě, s ohledem na fungování EU a její vztah k členským státům v legislativní oblasti, zmínit primární právo EU, a to konkrétně Lisabonskou smlouvu⁶⁷ a konsolidovanou verzi Smlouvy o EU (dále jen „SEU“) a Smlouvy o fungování EU (dále jen „SFEU“), obě ve znění Lisabonské smlouvy, které byly ratifikovány na vnitrostátní úrovni.

Základ právního rámce pro boj proti praní špinavých peněz v EU nalezneme již v primárním unijním právu v **čl. 114 SFEU**⁶⁸, který se týká vnitřního trhu a jeho **cílem je zabránit zneužívání finančního systému EU k praní špinavých peněz a financování terorismu**. Jelikož organizované zločinecké skupiny nejčastěji působí přeshraničně a k pohybu, ukrývání a investování nelegálně získaných finančních prostředků a majetků využívají finanční systémy a ekonomiky různých jurisdikcí, tak to má s ohledem na vnitřní trh unie dopad na EU jako celek. To je bezpochyby důvod pro uplatnění zásady subsidiarity stanovené v čl. 5 odst. 3 SEU, kdy cílů nelze uspokojivě dosáhnout samotnými členskými státy, a proto je pro oblast boje proti praní peněz a financování terorismu cíleno na jejich dosažení na unijní úrovni.

---

⁶⁶ FATF. *Guidance for a Risk-Based Approach for Legal Professionals* [online]. Paris, 2019 [cit. 2022-10-26].

Dostupné z: www.fatf-gafi.org/publications/documents/Guidance-RBA-legal-professionals.html

⁶⁷ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství

⁶⁸ Čl. 114 odst. 1 SFEU „Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem přijímají opatření ke sblížení ustanovení právních a správních předpis členských států, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu.“

Oblast AML, upravená v rámci sekundárního evropského práva, je v současnosti obsažena ve směrnici, která je pro všechny členské státy závazná co do výsledku, avšak volba formy a prostředků k dosažení tohoto výsledku se ponechává vnitrostátním orgánům. EU při tvorbě směrnice pro oblast AML považuje za naprosto nezbytné její sladění s revidovanými doporučeními FATF a tento průběh musí být vždy v plném souladu s právem Unie, což deklaruje např. v recitálu 43 níže uvedené 4. AML směrnice.

V roce 2001 prostřednictvím dnes již neplatné **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/97/EC ze dne 4. prosince 2001, kterou se mění Směrnice Rady 91/308/EEC o předcházení využívání finančního systému k praní peněz** (tzv. „2. AML směrnice“) byly **právníkové profese zahrnuty mezi povinné osoby**. V recitálu 16 bylo doslovně uvedeno „*Notáři a nezávislí právníci, jak je definují členské státy, by měli podléhat ustanovením směrnice, pokud se účastní finančních nebo podnikových transakcí, včetně poskytování daňového poradenství, kde je největší riziko, že služby těchto právníkových profesí budou zneužity za účelem legalizace výnosů z trestné činnosti.*“

Poté následovala **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005, o předcházení zneužití finančního systému k praní špinavých peněz** (tzv. „3. AML směrnice“), která reagovala na revidovaná FATF Doporučení a zejména odrážela problematiku financování terorismu a zjišťování a ověřování totožnosti skutečného majitele. Tato směrnice byla zrušena níže uvedenou 4. AML směrnicí.

Unijní směrnicí, která významně ovlivnila současnou podobu české právní úpravy v oblasti AML je **Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES** (dále jen „4. AML směrnice,“). Poté, co Evropská Unie ve svém akčním plánu zdůraznila jako prioritní cíl boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu, došlo k naplňování tohoto cíle v legislativní rovině přijetím **Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU** (dále jen „5. AML směrnice“), která novelizovala 4. AML směrnicí. Transpoziční lhůtu, stanovenou nejpozději do 10. 1. 2020, ČR splnila. V rámci systému opatření proti praní špinavých peněz v EU je tedy

podstatné vycházet především z konsolidovaného znění 4. AML směrnice (dále v této práci označována jako „*AML směrnice*“).

Do recitálu 9 ve 4. AML směrnici se opětovně (jako v 3. AML Směrnici v recitálu 19 a 20) promítá Doporučení FATF č. 22 a 23, jelikož uvádí, že na právnické profese v členských státech by se tato směrnice měla vztahovat, pokud se podílejí na finančních nebo obchodních transakcích, včetně poskytování daňového poradenství a dále u služeb této profese, kde je vysoké riziko praní peněz a může být k němu zneužita. Měly by však existovat výjimky z povinnosti oznamovat informace získané v souvislosti se soudním řízením nebo při zjišťování právního postavení klienta. Právní poradenství by mělo stále podléhat povinnosti profesní mlčenlivosti s výjimkou případů, kdy se člen právnické profese podílí na ML, právní poradenství je poskytováno za účelem ML nebo si je vědom toho, že klient vyhledal právní poradenství za účelem ML. **Ve výčtu povinných osob**, na něž se AML směrnice vztahuje, jsou mezi fyzické nebo právnické osoby při výkonu jejich profesních činností v **čl. 2 odst. 3 písm. b)**⁶⁹ **zařazeny právnické profese**. Normativní text směrnice pozitivně vymezuje právnické profese a také sledované **činnosti, při kterých jsou povinnou osobou** následovně: „*notáře a jiné samostatně výdělečně činné právníky, jestliže se účastní, ať tím, že jednají jménem svého klienta nebo v zastoupení svého klienta při jakékoliv finanční transakci nebo transakci s nemovitostmi, nebo že napomáhají při plánování nebo provádění transakcí pro svého klienta, které se týkají:*

- i) nákupu nebo prodeje nemovitostí nebo podnikatelských subjektů;*
- ii) správy peněz, cenných papírů nebo jiných aktiv klienta;*
- iii) otevírání nebo správy bankovních nebo spořicíh účtů nebo účtů cenných papírů;*
- iv) organizování příspěvků potřebných k vytvoření, provozování nebo řízení společností;*
- v) vytváření, provozování nebo řízení svěřenských fondů, společností, nadací nebo podobných útvarů.“*

Tento výčet se až na bod iii), který je ve směrnici rozšířen o činnost spočívající v otevírání předmětných účtů, shoduje s vymezením v FATF doporučení č. 22, které bylo citováno výše. AML směrnice⁷⁰ pak negativně vymezuje výlučný rozsah činností, při jejichž výkonu se na právnické profese nevztahují povinnosti spojené s kontrolou klienta a oznamováním podezřelých obchodů. V souladu s výše citovaným recitálem se jedná o činnosti spočívající v zjišťování právního

---

⁶⁹ Čl. 2 odst. 3 písm. b) AML směrnice zahrnuj notáře a jiné samostatně výdělečně činné právníky

⁷⁰ čl. 14 odst. 4, čl. 34 odst. 2

postavení klienta, obhajobu a zastupování klienta v soudním řízení nebo v souvislosti s takovým řízením, včetně poradenství k zahájení takového řízení nebo vyhnutí se takovému řízení.

Ve vztahu k **oznamovací povinnosti** povinných osob se uvádí ve 4. AML směrnici v jejím recitálu 9, že členské státy mohou určit pro vybrané povinné osoby vhodný **orgán stavovské samosprávy, který bude jako první přijímat oznámení o podezřelém obchodu, namísto finanční zpravodajské jednotky daného státu**. Jedná se o vybrané profese (včetně právnických profesí), jejichž činnost a získané informace podléhají profesní mlčenlivosti a členské státy by měly stanovit prostředky a způsob, jak zajistit ochranu této profesní mlčenlivosti, důvěrnosti a soukromí. Článek 34 odst. 1 AML směrnice pak tuto možnost upravuje a dále stanovuje, že určený orgán stavovské samosprávy předá informace neprodleně a v celém rozsahu finanční zpravodajské jednotce. Česká republika se řadí mezi členské státy, které tuto možnost zvolily, přičemž detaily české právní úpravy budou uvedeny dále v práci.

Ve vztahu k doзору nad plněním povinností ze strany povinných osob je opět možnost pro členské státy a ČR tuto cestu zvolila, za podmínek stanovených v čl. 48 odst. 9 AML směrnice, povolit, aby funkci dozoru u právnických a poradenských profesí vykonávaly orgány stavovské samosprávy, splňují-li požadavky jako dostatek pravomocí potřebných pro řádný výkon kontrol, dostatek lidských, technických a finančních zdrojů pro plnění svých úkolů. Členské státy musí zajistit, aby pracovníci těchto orgánů byli bezúhonní a náležitě kvalifikovaní a dodržovali vysoké profesní standardy, včetně standardů mlčenlivosti, ochrany údajů a řešení střetu zájmů.

V rovině trestního práva pak EU vydala směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) **2018/1673** ze dne 23. 10. 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz. Pro zefektivnění činnosti národních orgánů činných v trestním řízení a jejich vzájemné spolupráce s tuzemskou finanční zpravodajskou jednotkou a Europol⁷¹ byla vydána směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) **2019/1153** ze dne 20. 6. 2019, o stanovení pravidel usnadňujících používání finančních a dalších informací k prevenci, odhalování, vyšetřování či stíhání určitých trestných činů a o zrušení rozhodnutí Rady (ES) č. 2000/642/SVV (dále jen „*Směrnice (EU) 2019/1153*“). Tato směrnice tak otevírá prostor pro výměnu informací nejen horizontálně, ale i diagonálně.

---

⁷¹ „**Europol**“ je zkratka pro European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, jehož posláním je podporovat své členské státy při předcházení a boji proti všem formám závažné mezinárodní a organizované trestné činnosti, včetně praní špinavých peněz a terorismu. *Europol: O Europolu* [online]. [cit. 2022-09-10]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/about-europol:cs>

Mezi přímo použitelné předpisy EU tj. nařízení, která regulují AML oblast, se řadí nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) **2018/1672** ze dne 23. 10. 2018, o **kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící** a o zrušení nařízení (ES) č. 1889/2005, a dále také nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) **2015/847** ze dne 20. 5. 2015, o **informacích doprovázejících převody peněžních prostředků** a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006 (dále jen „nařízení o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků“, která napomáhají sběru informací o pohybu finančních prostředků, ať v hotovostní či bezhotovostní formě. Pro účinné řízení ML rizik z geografického hlediska je stěžejní nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) **2016/1675** ze dne 14. července 2016, kterým se směrnice (EU) 2015/849 Evropského parlamentu a Rady doplňuje o **identifikaci vysoce rizikových třetích zemí se strategickými nedostatky**. Ve vztahu k těmto zemím jsou povinně aplikována přísnější AML opatřením.

Skandály vzniklé v souvislosti s praním špinavých peněz, které byly zmíněny i v úvodu této práce, vytvořily v roce 2019 další tlak na EU, aby se podrobně zabývala přiměřeností rámce EU pro boj proti praní špinavých peněz. Analýza těchto skandálů jednoznačně ukázala na přeshraniční povahu praní peněz a dospěla k závěru, že ani úplné provedení nejnovějších ustanovení k boji proti praní peněz, zavedených 5. AML směrnicí a všech opatření stanovených Radou v jejím akčním plánu na rok 2018, by současné nedostatky nenapravilo. Proto v návaznosti na akční plán z května 2020 Evropská komise v červenci 2021 navrhla ambiciózní legislativní balíček tzv. „**AML balíček**“ ve čtyřech oblastech s cílem zvýšit účinnosti boje proti praní peněz a financování terorismu, zejména prostřednictvím větší harmonizace platných pravidel a posíleného dohledu na úrovni EU, včetně zřízení Evropského orgánu pro boj proti praní peněz a financování terorismu (dále jen „*AMLA*“).⁷² AML balíček se zaměřuje na tyto čtyři okruhy:

1. jednotný soubor pravidel pro harmonizaci AML/CFT pravidel EU (tzv. **AML nařízení**)⁷³
2. vytvoření nového orgánu na úrovni EU pro boj s praním špinavých peněz, který má mít i přímé pravomoci dohledu (tzv. **AMLA nařízení**)⁷⁴, a

---

⁷² *Anti-money laundering and countering the financing of terrorism legislative package* [online]. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: https://finance.ec.europa.eu/publications/anti-money-laundering-and-countering-financing-terrorism-legislative-package_en

⁷³ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. *EUR-lex: Acces to European Union law* [online]. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0420>

⁷⁴ EU AML Authority: Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism and amending Regulations (EU) No 1093/2010, (EU) 1094/2010, (EU) 1095/2010. *EUR-lex: Acces to European Union law* [online]. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0421>.

3. vytvoření koordinačního a podpůrného mechanismus pro vnitrostátní finanční zpravodajské jednotky (tzv. **6. AML směrnice**)⁷⁵
4. a **návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a některých kryptoaktiv**, který by měl revidovat výše uvedené nařízení o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků.

Jaké jsou další ambice AML balíčku? Usiluje o centralizaci vynucování AML pravidel, a to i prostřednictvím AMLA. Dále standardizace povinností povinných osob, zefektivnění nadnárodního a vnitrostátního přístupu založeného na posouzení ML rizik, jakož i stanovení pravidel pro spolupráci mezi příslušnými orgány dohledu. Ambice směřuje také na efektivnější výměnu informací. V současné chvíli se dá očekávat, že účinnost jednotlivých právních předpisů bude různá, a to s ohledem na průběh jejich projednávání. U 6. AML směrnice se zatím očekává, že nejdříve vstoupí v platnost na konci roku 2023, pak by její transpoziční lhůta uplynula na konci roku 2026.

2.1.3 Vnitrostní prameny práva

V této kapitole se budeme věnovat právní úpravě související s bojem proti praní špinavých peněz, která se v českém právním řádu odráží ve více právních odvětvích. V rámci veřejnoprávních norem je rozložena mezi právo finanční, právo správní a právo trestní. Finanční právo výstižně popisují autoři *Teorie finančního práva a finanční vědy*, kteří mimo jiné uvádějí, že v současné době je třeba finanční právo vnímat jako právo v materiálním pojetí, jako právo veřejnoprávního charakteru se soukromoprávními prvky, v širším pojetí⁷⁶. To se uplatní i pro právo proti praní špinavých peněz, do něhož soukromoprávní prvky také zasahují, zejména občanské právo hmotné a obchodní právo. Postavení práva proti praní špinavých peněz mezi ostatními právními odvětvími lze charakterizovat jako specifickou oblast se silným vztahem k finančnímu právu, ale jeho integrální součástí není, jelikož zasahuje i do jiných právních vědních oborů⁷⁷. V oblasti finančního práva má úzký vztah k bankovnímu právu a právu finančního trhu.

---

⁷⁵ Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the mechanisms to be put in place by the Member States for the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing and repealing Directive (EU) 2015/849. *EUR-lex: Acces to European Union law* [online]. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021SC0190>.

⁷⁶ KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 33. ISBN 978-80-7552-935-0.

⁷⁷ BOHÁČ, Radim. Finanční právo a finanční věda. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2021, 160 (11/2021), s. 966. ISSN 0231-6625.

Stěžejní právní úprava boje proti praní špinavých peněz je zakotvena ve speciálním právním předpise (*lex specialis*), kterým je již zmiňovaný **AML zákon**, tj. **zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů**. Tento zákon nabyl účinnosti v září 2008 a nahradil tak v té době již nevyhovující zákon č. 61/1996, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů (dále jen „první AML zákon“), který byl účinný od 1. července 1996.

AML zákon byl od své účinnosti již více než dvacetkrát novelizován. Stěžejním impulsem pro zatím **poslední novelu AML zákona, která byla provedena změnovým zákonem č. 527/2020 Sb.**⁷⁸, byla transpozice 5. AML směrnice do českého právního řádu. Novela však také reflektuje výsledky hodnocení České republiky Výborem Moneyval a promítly se do ní požadavky, které vzešly z uplatňování AML zákona v praxi. **Nejzásadnější změny ve vztahu k advokátům a notářům** zapříčinila transpozice požadavků evropského práva, což mělo pro advokacii a notářskou činnost dopad zejména na rozšíření okruhu tzv. sledovaných činností v ustanovení § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona, které je citované níže, a při nichž jsou v postavení povinné osoby. Rozšíření se týká sledovaných činností, které tato povinná osoba **vykonává pro klienta, ale které nepředstavují jednání na jeho účet**. Došlo tak ke změně normativního textu, kdy namísto jednání „jménem klienta nebo na jeho účet“ je zakotveno jednání „za klienta nebo pro něj“. Cílem tohoto doplnění do AML zákona bylo pokrýt mezeru, která způsobovala, že činnosti zneužitelné pro praní peněz nespádaly pod sledované činnosti nebo bylo možné jiným nastavením vztahu mezi povinnou osobou a klientem zákonné požadavky obcházet. Touto právní úpravou je tak pokryta činnost notářů, kteří dosud byli povinnými osobami téměř výhradně při úschově listin, peněz, případně jiného majetku svého klienta, a nově se tak stali povinnými osobami při zakládání obchodní korporace, případně svěřenského fondu, pro klienta⁷⁹. Dále také došlo k nápravě nežádoucího stavu, kdy **nově vkládaným bodem 4 došlo k napravení nesystematického zařazení v rámci povinných osob podle § 2 odst. 1 písm. h) AML zákona**⁸⁰. Novela dále **rozšířila sledované činnosti o daňové poradenství v celém jeho rozsahu, a to včetně takového poradenství, které je prováděno jinými osobami** (podnikateli), než jsou daňoví poradci. Nově se tedy vztahuje i na advokáty a notáře, přičemž tato úprava je obsažena

---

⁷⁸ Zákon č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb.

⁷⁹ HLAVINOVÁ, Markéta. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-860-3.

⁸⁰ Tzv. „TCSP“ anglická zkratka používaná pro povinnou osobu „Trust and company service provider“ v českém jazyce vyjádřeno jako „poskytovatel svěřenských služeb a služeb pro obchodní společnosti“.

v § 2 odst. 1 písm. e) AML zákona⁸¹. Za zmínku jistě stojí i nové ustanovení § 9a v AML zákoně, kterým se zavádí povinnost aplikovat **opatření zesílené identifikace a kontroly klienta**, jehož cílem je uplatnit přísnější kontrolu u klientů a obchodů s vyšším rizikem praní peněz. Nové ustanovení § 15a zavádějící **povinnosti hlásit nesrovnalosti v registru skutečných majitelů**. Poslední změnou, která by zde měla být uvedena je oblast **kontrolní činnosti dozorčích úřadů a povaha sankcí**. Došlo k rozšíření působnosti FAÚ v oblasti ukládání správních trestů i na členy profesních komor, jde však o subsidiární roli, jak bude blíže popsáno v kapitole 3.5. Na základě principu rovnosti nově **spadají stavovské profese do působnosti správního trestání** (tj. ze zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich), sankce jsou tak ukládány v souladu s AML zákonem, obdobně jako je tomu u jiných povinných osob, přičemž ve srovnání s disciplinárními tresty došlo k výraznému zvýšení horní hranice peněžitých trestů. Poslední novela AML zákona také **uložila profesním komorám povinnost⁸² zveřejňovat a předávat FAÚ výroční zprávu** obsahující údaje o počtu oznámení podezřelých obchodů, které přijaly a které předaly FAÚ, o porušení AML zákona, provedených kontrolách, zjištěných porušeních a vydaných rozhodnutích o přestupcích v daném kalendářním roce. Jak uvádí důvodová zpráva, uvedená úprava zvýší transparentnost profesních komor v této oblasti a přispěje k lepší kontrole jejich činnosti ze strany veřejnosti.

Přestože se budeme tématem postavení právnických profesí jako povinných osob podrobněji zabývat v kapitole 3.4, je s ohledem na navazující popisnou část, která zahrnuje vymezení povinných osob dle AML zákona v obecné rovině, na místě zmínit v této kapitole současnou právní úprava upravující **postavení notáře a advokáta jako povinné osoby**. Dle § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona platí, že *„Povinnou osobou se pro účely tohoto zákona rozumí notář při úkonech v rámci notářské úschovy, anebo osoba oprávněná k výkonu advokacie podle zákona o advokacii (dále jen „advokát“) nebo notář při úschově peněz, cenných papírů nebo jiného majetku svého klienta, anebo jestliže klientem požadované služby mají spočívat nebo spočívají v jednání za klienta nebo pro něj při*
1. obstarávání koupě nebo prodeje nemovitě věci nebo obchodního závodu⁹⁾ anebo jeho části,

---

⁸¹ Důvodová zpráva k novelizovanému legislativnímu textu v § 2 odst. 1 písm. e) AML zákona *„jiná osoba při poskytování právní pomoci nebo finančně ekonomických rad ve věcech daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění, jakož i ve věcech, které s nimi přímo souvisejí, k tomu oprávněná podle jiného právního předpisu“* uvádí, že v rámci minimalistické implementace 5. AML směrnice rozšiřuje okruh povinností, při nichž je advokát povinnou osobou pouze na poskytování právní pomoci ve věcech daní, odvodů, poplatků a jiných plateb, jakož i ve věcech, které s nimi přímo souvisejí.

⁸² Jedná se o transpozici čl. 34 odst. 3 písm. a) a c) 5. AML směrnice, která se promítla do § 27 odst. 3 a § 37 odst. 6 AML zákona.

2. *správě peněz, cenných papírů, obchodních podílů nebo jiného majetku svého klienta, včetně jednání za klienta nebo pro něj v souvislosti se zřízením účtu u úvěrové instituce nebo zahraniční úvěrové instituce anebo účtu cenných papírů a správou takového účtu,*
3. *zakládání, řízení nebo provozování obchodní korporace, podnikatelského seskupení nebo jiného obdobného útvaru, a to bez ohledu na to, zda se jedná o právnickou osobu či nikoliv, jakož i získávání a shromažďování peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných hodnot za účelem založení, řízení nebo ovládání takové korporace, seskupení nebo útvaru,*
4. *zakládání nebo správy svěřenského fondu nebo jemu svou strukturou nebo funkcemi podobného zařízení řídicího se právem jiného státu (dále jen „svěřenský fond“), jakož i získávání a shromažďování peněžních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných hodnot pro svěřenský fond nebo za účelem jeho založení nebo správy, nebo*
5. *inkasu, platbách, převodech, vkladech nebo výběrech prováděných při bezhotovostním i hotovostním platebním styku, anebo jakémkoli jiném jednání, které směřuje k pohybu peněz nebo jej přímo vyvolá,“*

Na tomto místě bych uvedla, že vnitrostátní právní úprava jde historicky nad rámec výčtu sledovaných činností v AML směrnici, a to v bodě 5, jak bude zmíněno i při komparaci s německou právní úpravou v bodě 4.1.3.

K úplnosti právní úpravy v této oblasti je třeba vycházet také z **negativního vymezení** v AML zákoně v § 27 odst. 1 (pro advokáty) a odst. 2 (pro notáře), které stanovuje, **při kterých činnostech není advokát ani notář povinnou osobou**. Jedná se o tyto právní služby:

- a) **poskytování právních porad nebo následné ověřování právního postavení klienta,**
- b) **zastupování klienta v řízení před soudy, nebo**
- c) **poskytování jakýchkoli právních porad týkajících se řízení uvedených v písmenech b),**
a to bez ohledu na to, zda tato řízení již byla zahájena či nikoliv nebo zda již byla ukončena.

Pro advokáta je tento výčet rozšířen o:

- d) **obhajobu klienta v trestním řízení a poskytování právních rad, které se týkají těchto řízení,** a to bez ohledu na to, zda tato řízení byla zahájena nebo zda již byla ukončena.

V případě interpretace ustanovení AML zákona je třeba aplikovat takový výklad, který nevychází jen z doslovného jazykového výkladu příslušného ustanovení, ale zohledňuje také účel AML zákona jako celku, kterým je zabránění zneužívání finančního systému k praní špinavých peněz nebo k financování terorismu, a vytvořit podmínek pro odhalování takového jednání. Při aplikaci AML zákona je tak nevyhnutelné pracovat i s teleologickou metodou výkladu, která neopomíjí smysl a účel právní normy.

Mezi další právní předpisy, které mají podpůrnou úlohu při provádění práv, povinností a opatření v rámci systému boje proti praní špinavých peněz, se řadí zejména:

- Zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPMS“)
- Zákon č. 1/2023 Sb., o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaných v mezinárodních vztazích (sankční zákon)
- Zákon č. 300/2016 Sb., o centrální evidenci účtů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZESM“)
- Zákon č. 254/2004 Sb. o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“)

2.1.4 Instituce a orgány

K otázce v úvodu práce „*Kdo může napomoci odhalit či zabránit vytvoření šatů z kradené vlny resp. praní špinavých peněz?*“ nalezneme odpověď zde. V boji proti praní špinavých peněz hrají nejdůležitější roli **povinné osoby, finanční zpravodajské jednotky, orgány činné v trestním řízení** (dále jen „OČTŘ“) a **dozorové orgány v oblasti AML**. Jejich činnost je významná nejen na národní úrovni, ale také na té mezinárodní. Aby byl boj proti praní špinavých peněz, co neefektivnější, je nutné stavět na dobré mezinárodní spolupráci, která zajistí potřebnou výměnu informací zejména u přeshraničních případů. V rámci tohoto bodu práce představím krátce úlohu výše uvedených orgánů s výjimkou povinných osob, kterým bude následně věnována samostatná kapitola 2.3.

Finanční zpravodajské jednotky tzv. Financial Intelligence Units („FIUs“) mají v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nepostradatelnou úlohu. FATF ve svých mezinárodních standardech, konkrétně v doporučení č. 29⁸³, určila finanční zpravodajské jednotky jako ústřední složky v globálním AML systému, jejichž **úkolem je přijímat a analyzovat oznámení na podezření praní špinavých peněz nebo financování terorismu od povinných osob a následně předávat výsledky šetření kompetentním orgánům**. Evropské právo upravuje finanční zpravodajské jednotky v čl. 32 AML směrnice, který ukládá členským státům povinnost takovou jednotku zřídit za účelem předcházení praní peněz a financování

---

⁸³ FATF (2012-2023), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation* [online]. FATF, Paris, France, [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>

terorismu (jedná se o preventivní úlohu), odhalování takového jednání a účinnému boji proti němu (následná opatření). Současně AML směrnice stanovuje hlavní úkoly a požadavky pro fungování finančních zpravodajských jednotek. Finanční zpravodajská jednotka musí být provozně nezávislá a samostatná, to znamená, že musí mít pravomoc a schopnost vykonávat své funkce volně, a to včetně schopnosti samostatně rozhodovat o šetření konkrétního podezřelého obchodu. Také musí mít k dispozici náležitě finanční, lidské a technické zdroje, aby mohla plnit své úkoly. Základním předpokladem pro plnění úkolů finanční zpravodajské jednotky, na který je kladen velký důraz, jelikož je potřebuje k řádnému plnění svých úkolů, je včasný přístup k informacím, a to finančním, správním a z oblasti trestního řízení. Získávání informací od povinných osob mimo jiné posílila 5. AML směrnice⁸⁴, která zajistila volný přístup k informacím nezbytným k zajištění sledování toků peněz a odhalení nelegálních sítí, a to bez požadavku na předchozí přijaté oznámení podezřelého obchodu.

Finanční zpravodajskou jednotkou České republiky je dle § 29c AML zákona⁸⁵ Finanční analytický úřad (dále také „FAÚ“). Vznik finanční zpravodajské jednotky v ČR se datuje do roku 1996, kdy byla ustanovena prvním AML zákonem jako odbor 24 Ministerstva financí s názvem Finanční analytický útvar. V reakci na hodnocení ČR Výborem Moneyval je od roku 2017 FAÚ samostatným správním úřadem s celostátní působností, jehož pravomoc je vymezena AML zákonem. Z hlediska typu finanční zpravodajské jednotky se jedná o administrativní typ jednotky, která se projevuje skrze ustanovení § 29c odst. 4 AML zákona, jelikož činnost FAÚ materiálně, administrativně a finančně zajišťuje Ministerstvo financí a příjmy a výdaje FAÚ jsou součástí rozpočtové kapitoly tohoto ministerstva. Vypovídající základní data o činnosti FAÚ jako finanční zpravodajské jednotky ČR za rok 2022 jsou v oblasti šetření podezřelých obchodů následující. FAÚ obdržel celkem 6 145 podnětů k šetření podezřelých obchodů s podezřením na praní špinavých peněz nebo financování terorismu, v rámci těchto šetření došlo z jeho strany ke zmrazení finančních prostředků v celkové výši 2, 6 miliard Kč, přičemž výstupem šetření bylo mimo jiné podání 935 trestních oznámení⁸⁶.

Důležitým partnerem FAÚ jsou **orgány činné v trestním řízení (OČTŘ)**, které mají odpovědnost za vyšetřování praní špinavých peněz a predikativní trestné činnosti, což koresponduje s Doporučeními FATF⁸⁷. Významné postavení mezi OČTŘ mají **specializované**

---

⁸⁴ čl. 33 odst. 1 písm. b)

⁸⁵ § 29c odst. 1 AML zákona „Zřizuje se Úřad jako správní úřad se sídlem v Praze, který plní funkci finanční zpravodajské jednotky pro Českou republiku a je podřízen Ministerstvu financí.“

⁸⁶ Neveřejná zpráva o činnosti FAÚ za rok 2022, vypracovaná v souladu s § 31c AML zákona.

⁸⁷ FATF doporučení č. 30 Odpovědnost donucujících a vyšetřovacích orgánů a FATF doporučení č. 31 Odpovědnost donucujících a vyšetřovacích orgánů.

policejní složky určené k vyhledávání výnosů z trestné činnosti tzv. „*Asset Recovery Offices*“ (ARO), přičemž v ČR plní úkoly této policejní složky Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV. Výsledky svého šetření FAÚ předává OČTŘ ve formě trestního oznámení v souladu s § 32 odst. 1 AML zákona „*zjistí-li skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, podá oznámení podle trestního řádu a současně orgánu činnému v trestním řízení poskytne všechny související informace z výsledků vlastního šetření*“. Ustanovení § 32 odst. 2 AML zákona pak umožňuje FAÚ předat informace o svých zjištěních Policii ČR formou poznatku, stejně jako i Celní správě ČR nebo orgánům Finanční správy ČR, pokud jsou zjištěné skutečnosti významné pro výkon jejich činnosti a jejich postoupení není v rozporu s účelem AML zákona. V případě, že orgán činný v trestním řízení provádí řízení o trestném činu souvisejícím s legalizací výnosu z trestné činnosti nebo financováním terorismu, anebo jedná-li se o splnění oznamovací povinnosti vztahující se k takovému trestnému činu, je oprávněn v souladu s § 39 odst. 1 písm. a) AML zákona prolomit mlčenlivost stanovenou v § 38 AML zákona a získat informace spojené s oznamováním a šetřením podezřelého obchodu, včetně úkonů provedených FAÚ.

Výkon správního dozoru v oblasti boje proti praní špinavých peněz je v ČR v souladu s § 35 odst. 1 AML zákona svěřen **Finančnímu analytickému úřadu, České národní bance⁸⁸, orgánu Celní správy ČR⁸⁹, České obchodní inspekci⁹⁰ a příslušné profesní komoře** u advokáta, notáře, auditora, soudního exekutora nebo daňového poradce. Pokud dozorcí úřady (vyjma FAÚ) zjistí při své činnosti skutečnosti, které by mohly souviset s praním špinavých peněz, mají za podmínek stanovených AML zákonem⁹¹ uloženu oznamovací povinnosti vůči FAÚ.

Státní orgány s věcnou působností v oblasti AML se neobejdou bez vzájemné spolupráce včetně součinnosti se soukromým sektorem, který stojí v první linii při detekci praní špinavých peněz a je reprezentován **povinnými osobami**. Význam tohoto propojení a spolupráce pro naplnění účelu boje proti praní peněz je stále více zdůrazňován⁹² a projevuje se přístupem nazývaným „**Public Private Partnership**“ (dále také „PPP“), tj. partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem. Tento přístup je v současnosti natolik aktuální a důležitý⁹³, že by zasloužil

---

⁸⁸ U povinných osob, vůči nimž vykonává dohled

⁸⁹ Orgán celní správy vykonávající dozor nad dodržováním zákona upravujícího hazardní hry u povinných osob uvedených v § 2 odst. 1 písm. c) AML zákona.

⁹⁰ U povinných osob uvedených v § 2 odst. 1 písm. i) a j) AML zákona

⁹¹ § 35 odst. 5 a § 37 odst. 7 AML zákona

⁹² FATF dlouhodobě upozorňuje na význam PPP viz. např. článek AML/CFT and public-private sector partnership. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/public-private-sector-partnership.html>

⁹³ Evropská komise vydala v roce 2022 pracovní dokument s názvem „*On the use of public-private partnerships in the framework of preventing and fighting money laundering and terrorist financing*“. Dostupné z:

samostatnou kapitolu, avšak pro účely této práce zmíním pouze několik zásadních bodů, které se vztahují ke zvolenému tématu a vystihují podstatu tohoto partnerství. V rámci partnerství soukromého a veřejného sektoru v oblasti AML dochází ke sdílení informací mezi orgány dozoru, finančními zpravodajskými jednotkami, OČTŘ, prověřenými zástupci povinných osob (zpravidla velké banky) a v některých případech i mezinárodními partnery. Toto partnerství může mít různé modely podle cíle a povahy vyměňovaných informací. Může se jednat o sdílení strategických informací (ML rizik, trendů) nebo u některých modelů PPP i o sdílení operativních informací. Cílem a výsledkem výše uvedeného partnerství je efektivnější fungování AML systému prostřednictvím spolupráce při tvorbě národní a sektorové AML legislativy, metodik či dozoru.

2.2 Povinné osoby

Bez povinných osob si nelze dost dobře boj proti praní špinavých peněz představit, jelikož jsou klíčovou první linií při detekci praní špinavých peněz. Povinné osoby lze zjednodušeně charakterizovat jako subjekty exponované při výkonu své činnosti praní špinavých peněz. Na základě Doporučení FATF se rozlišují dvě základní skupiny povinných osob, z finančního sektoru („*financial institutions*“) a povinné osoby z nefinančního sektoru („*DNFBPs*“). Jak bylo již nastíněno v bodě 2.1.1, právnické profese se řadí mezi povinné osoby z nefinančního sektoru.

AML zákon obsahuje právní úpravu, jejímž smyslem a cílem je v souladu s § 1 tohoto zákona **zabránění zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a vytvoření podmínek pro odhalování takového jednání**. Ke splnění tohoto cíle pak stanovuje tento zákon:

- a) **některá opatření** proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „AML opatření“) a
- b) **některá práva a povinnosti fyzických a právnických osob při uplatňování opatření** proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Základem pro aplikaci souhrnu právních norem upravujících práva a povinnosti fyzických a právnických osob při uplatňování AML opatření je vymezení jejich adresátů, mezi které v první řadě patří právě povinné osoby.

Určující, pro vytvoření výčtu povinných osob ve stávajícím rozsahu v AML zákoně, byla transpozice AML směrnice do českého právního řádu, a to zejména jejího čl. 2 odst. 1, který

---

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13152-Preventing-money-laundering-and-terrorist-financing-EU-rules-on-public-private-partnerships-PPPs-_en

stanovuje osoby a instituce považované za povinné osoby⁹⁴. S ohledem na řízení rizik praní špinavých peněz na vnitrostátní úrovni dává AML směrnice prostor členským státům pro uplatnění rizikově orientovaného přístupu ve vztahu k možnému rozšíření výčtu povinných osob nad rámec čl. 2 odst. 1, a to prostřednictvím aplikace čl. 4 odst. 1 AML směrnice⁹⁵.

V české právní úpravě jsou **povinné osoby taxativně vymezeny v ustanovení § 2 AML zákona**, přičemž zákon je členěn podle rozsahu jejich podnikatelských aktivit, které jsou exponované z hlediska rizikovosti praní špinavých peněz, a v souvislosti s tím upravuje také rozsah jejich zákonných povinností. Povinné osoby v tomto ustanovení jsou v zásadě dvojího typu, buď jsou **vymezeny typem příslušného podnikatelského subjektu**, nebo **konkrétním oborem podnikání**. První skupinou jsou podnikatelské subjekty stanovené v § 2 odst. 1 písm. a) a b) AML zákona, tedy úvěrové a finanční instituce jako zejména banky, družstevní záložny, platební instituce, u nichž se povinnosti stanovené AML zákonem vztahují na jejich veškerou podnikatelskou činnost. Naproti tomu se mezi povinné osoby řadí podnikatelské subjekty, které působí v příslušném oboru podnikání či vykonávají určité profese, a pro ně platí, že povinnosti stanovené tímto zákonem se vztahují pouze na tento vymezený podnikatelský obor nebo činnost. Výčet těchto povinných osob je v § 2 odst. 1 písm. c) až písm. m) AML zákona. Skutečnost, zda tyto osoby působí v rámci své podnikatelské činnosti tuzemsky či na mezinárodní úrovni, není pro postavení povinné osoby relevantní. Povinnosti stanovené AML zákonem musí povinná osoba plnit vůči zahraničním klientům ve stejném rozsahu jako vůči klientům tuzemským.

Z ustanovení § 2 odst. 3 AML zákona explicitně vyplývá **princip, podle kterého je subjekt povinnou osobou pouze ve vztahu ke své podnikatelské činnosti vykonávané u činností uvedených v § 2 odst. 1**. Ustanovení § 2 odst. 3 AML zákona pak prostřednictvím pozitivního výčtu zavádí **tři výjimky z výše uvedeného principu**, a to vzhledem k povaze těchto činností, kdy důvodem jejich zařazení mezi povinné osoby je vystavenost riziku praní peněz. První z výjimek představuje **právníká osoba, jež není podnikatelem**, pokud je oprávněná poskytovat jako službu některou z činností uvedených v § 2 odst. 1 AML zákona, nebo pokud provádí obchod v hotovosti v hodnotě 10 000 EUR nebo vyšší. Výjimka se uplatní také na **advokáta, který vykonává advokacii jako společník právnické osoby zřízené za účelem výkonu advokacie**.

---

⁹⁴ Čl. 2 odst. 1 pod písm. a) až j) AML směrnice řadí mezi povinné osoby úvěrové a finanční instituce, a dále pak fyzické nebo právnické osoby při výkonu jejich profesních činností.

⁹⁵ Čl. 4 odst. 1 AML směrnice „Členské státy v souladu s přístupem založeným na posouzení rizik zajistí, aby oblast působnosti této směrnice byla zcela nebo částečně rozšířena na profese a kategorie podniků jiné než povinné osoby uvedené v čl. 2 odst. 1, které provádějí činnosti, u nichž je zvláště pravděpodobné, že budou využity k praní peněz nebo financování terorismu.“

Důvodem této explicitní právní úpravy ve vztahu k advokátům je dle důvodové zprávy koncepce osobní kárné odpovědnosti při výkonu advokacie, kdy je (na rozdíl od ostatních povinných osob) nežádoucí, aby se společník zprostil odpovědnosti za plnění povinností podle tohoto zákona pouze z důvodu, že podnikajícím subjektem je advokátní společnost⁹⁶. Poslední výjimkou je **osoba podle § 2 odst. 1 písm. h) ⁹⁷AML zákona, která tuto činnost vykonává jako činnost svěřenského fondu**. Jde tedy o situaci, kdy je svěřenský fond využíván zejména k poskytování služeb spojených se zakládáním právnických osob a svěřenských fondů, s jednáním za ně či poskytování služeb sídla, apod.

Komentářová literatura uvádí, že status povinné osoby je dle AML zákona formálně-právně aktivován již od okamžiku udělení příslušného oprávnění či zapsání příslušného předmětu podnikání do obchodního, živnostenského nebo jiného obdobného rejstříku, ale v rovině materiálního působení normy je **za povinnou osobu považován až subjekt, který vyjmenované činnosti skutečně vykonává**. Což odůvodňuje komentář k AML zákonu tím, že by to působilo zmatečně a vyvolávalo by to nerovnoprávnost vůči subjektům vykonávajícím činnosti, k jejichž výkonu postačí některé z obecných živnostenských oprávnění.⁹⁸ Zde bych si dovolila oponovat. Domnívám se, že v okamžiku, kdy daný subjekt splní podmínky pro registraci nebo licenční řízení, které jsou pro daný typ povinné osoby vyžadovány, měl by být považován za povinnou osobu bez dalšího, jelikož je již oprávněn danou činností fakticky vykonávat a AML zákon již váže k tomuto rozhodnému okamžiku běh lhůty pro splnění některých konkrétních povinností. Jedná se např. o ustanovení AML zákona § 21 odst. 2, § 21a odst. 1 a § 22 odst. 1, které vybraným povinným osobám ukládá povinnost vypracovat systém vnitřních zásad a hodnocení rizik nejpozději do 60 dnů ode dne, kdy se stala povinnou osobou, nebo určit tzv. kontaktní osobu a ve výše uvedeném termínu o ní informovat Finanční analytický úřad. Pro všechny povinné osoby pak platí dle § 23

---

⁹⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákony související s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů a zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁷ § 2 odst. 1 písm. h) AML zákona „*Povinnou osobou se pro účely tohoto zákona rozumí osoba neuvedená v písmenu g), poskytující jiné osobě služby, které mají spočívat nebo spočívají v*

- 1. zakládání právnických osob nebo svěřenských fondů,*
- 2. jednání za právnickou osobu nebo svěřenský fond, pokud výkon této služby je pouze dočasný a souvisí se založením a správou právnické osoby nebo svěřenského fondu,*
- 3. poskytování sídla, adresy, popřípadě i dalších s tím souvisejících služeb pro jinou právnickou osobu,*
- 4. jednání jako pověřený akcionář pro jinou osobu, pokud tato není společností, jejíž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu a která podléhá požadavkům na zveřejnění informací rovnocenným požadavkům práva Evropské unie, nebo*
- 5. jednání za tuto osobu při činnostech uvedených v písmenu g),“*

⁹⁸ HLAVINOVÁ, Markéta. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckovy komentáře, s. 8. ISBN 978-80-7400-860-3.

AML zákona povinnost proškolení všech zaměstnanců před zařazením na pracovní místa, kde se mohou při výkonu své pracovní činnosti setkat s podezřelými obchody, tj. praním špinavých peněz.

2.2.1 Povinné osoby a jejich povinnosti dle AML zákona

Jakákoliv **povinnost může být uložena pouze na základě zákona, v jeho mezích a při zachování základních práv a svobod**, což vyplývá z čl. 4 odst. 1 LZPS⁹⁹. Zásada zákonnosti vyjádřená v čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky stanoví, že státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon, a obdobně je v čl. 2 odst. 2 LZPS zakotveno, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

Povinnosti, které ukládá AML zákon fyzickým a právnickým osobám při uplatňování opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (dále také „*AML povinnosti*“), jsou pilířem pro naplňování účelu tohoto zákona stanoveném v § 1 písm. b). Právní úprava povinností v AML zákoně vyplývá z příslušných předpisů EU¹⁰⁰, které byly do českého právního řádu transponovány. Poukázala bych na povahu některých AML povinností (např. oznámit podezřelý obchod, odložit splnění příkazu klienta) z hlediska vynutitelnosti jejich plnění, které zpravidla není možné. Pokud v daném okamžiku u daného klienta mělo dojít k oznámení podezřelého obchodu a povinná osoba na tuto povinnost rezignovala, a následně FAÚ detekuje tento podezřelý obchod vlastním šetřením a dojde k odhalení nesplnění oznamovací povinnosti konkrétní povinnou osobou, není již účelné splnění této povinnosti vymáhat. Důvodem jsou právní skutečnosti, které mezi tím nastanou. Obdobně tomu bude u povinnosti odložit splnění příkazu klienta, pokud povinná osoba takovou povinnost nesplní a finanční prostředky se na základě příkazu klienta dostanou z dosahu FAÚ a OČTŘ. V takovém případě by měl následovat důsledný a přísný správně právní postih povinné osoby.

Pro účely této práce rozčleníme AML povinnosti do dvou základních kategorií - **povinnosti ve vztahu ke klientovi** a **obecné povinnosti**. Pro přehlednost je výčet těchto povinností pro každou z kategorií zachycen v níže uvedených tabulkách č. 2 a č. 3 s informací, o konkrétním ustanovení dané povinnosti a příslušného přestupku v AML zákoně. Poslední sloupec zachycuje,

---

⁹⁹ Čl. 4 odst. 1 LZPS: „*Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.*“

¹⁰⁰ 4.AML Směrnice, 5.AML Směrnice, Směrnice (EU) 2019/1153

v jaké maximální výši může být uložen správní trest peněžité povahy, tj. pokuta. U přestupků označných „*“ je možné uložit tresty zákaz činnosti nebo zveřejnění rozhodnutí o přestupku.

Tabulka č. 2 – AML povinnosti ve vztahu ke klientovi

<i>Typ povinnosti</i>	<i>AML zákona</i>	<i>Přestupek v AML zákoně a max. výše peněžité sankce</i>
Povinnost identifikace Provádění identifikace	§ 7 § 8	§ 44 odst. 1 písm. a) * Zákl. skutková podstata až 10 mil. Kč Kvalifikovaná až 130 mil. Kč
Kontrola klienta Zesílená identifikace a kontrola klienta	§ 9 §9a	§ 44 odst. 1 písm. b) * Zákl. skutková podstata až 10 mil. Kč Kvalifikovaná až 130 mil. Kč
Povinnost neuskutečnění obchodu	§ 15	§ 44 odst. 1 písm. c) * Zákl. skutková podstata až 10 mil. Kč Kvalifikovaná až 130 mil. Kč
Povinnost postupu při zjištění nesrovnalosti ¹⁰¹	§ 15a	§ 44a Až 1 mil. Kč
Povinnost oznámit podezřelý obchod Zvláštní ustanovení o advokátech a notářích	§ 18 a § 27 odst. 3	§ 46 odst. 1 * Zákl. skutková podstata až 5 mil. Kč Kvalifikovaná až 130 mil. Kč
Povinnost odkladu splnění příkazu klienta	§ 20	§ 47* Zákl. skutková podstata až 10 mil. Kč Kvalifikovaná až 130 mil. Kč

Tabulka č. 3 - Obecné AML povinnosti

<i>Typ povinnosti</i>	<i>AML zákon</i>	<i>Přestupek v AML zákoně a max. výše peněžité sankce</i>
Povinnost uchování údajů a kopií dokladů	§ 16	§ 44 odst. 1 písm. d) Zákl. skutková podstata až 10 mil. Kč Kvalifikovaná až 130 mil. Kč
Povinnost ochrany a zpracování osobních údajů při činnosti povinné osoby	§ 17a	
Povinnost zpracovat a uplatňovat Systém vnitřních zásad ¹⁰²	§ 21	§ 48 odst. 1 * Pokuta až do 5 mil. Kč § 48 odst. 2 a 3* Pokuta až do 1 mil. Kč
Povinnost vytvářet hodnocení rizik ML/FT	§ 21a	§ 48 odst. 4* Pokuta až do 1 mil. Kč
Povinnost určit kontaktní osobu	§ 22	§ 46 odst. 2* Pokuta až do 1 mil. Kč

¹⁰¹ Jedná se o zjištění nesrovnalost podle zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰² Povinnost zavedení a uplatňování strategií a postupů vnitřní kontroly a komunikace ke zmírnění a účinnému řízení ML/FT rizik identifikovaných v hodnocení rizik (tzv. systém vnitřních zásad, zkráceně „SVZ“)

Povinnost pověřit člena statutárního orgánu zajištěním plnění povinností vyplývajících z AML zákona	§ 22a	§ 48 odst. 5* Zákl. skutková podstata až 1 mil. Kč Kvalifikovaná až 130 mil. Kč
Povinnost školení zaměstnanců	§ 23	§ 48 odst. 6* Zákl. skutková podstata až 5 mil. Kč Kvalifikovaná až 130 mil. Kč
Informační povinnost	§ 24	§ 45* Zákl. skutková podstata až 10 mil. Kč Kvalifikovaná až 130 mil. Kč
Povinnost mlčenlivosti Zvláštní ustanovení o mlčenlivosti advokáta, notáře, auditora, soudního exekutora nebo daňového poradce	§ 38 a § 40	§ 43 Pokuta až do 1 mil. Kč

Považuji za důležité upozornit na konstrukci dvou základních AML povinností - **identifikaci klienta** a **kontrolu klienta** v českém právním řádu, jelikož je rozdílná ve srovnání s evropskou právní úpravou¹⁰³ i FATF doporučením č. 10 „*Customer Due Diligence*“ zkráceně „*CDD*“, což v překladu znamená „kontrola klienta“. Pod pojmem kontrola klienta tedy „*CDD*“ je totiž subsumována nejen kontrola klienta ve smyslu české právní úpravy, ale také identifikace klienta a osoby za ní jednající nebo identifikace skutečného majitele. Česká právní úprava tak interpretuje *CDD*, resp. kontrolu klienta, úžeji, jelikož **povinnost identifikace klienta a povinnost kontroly klienta upravuje odděleně**, a pouze druhou jmenovanou povinnost označuje jako *CDD*. Jelikož cílem práce je zhodnotit českou právní úpravu, vycházím v následujícím textu práce z českého přístupu. Nicméně v rámci úvah *de lege ferenda* by bylo zcela na místě uvažovat o sjednocení s evropskou právní úpravou.

V rámci tohoto bodu práce přistoupím ke stručnému výkladu obecných AML povinností, a to způsobem, který je relevantní pro tuto práci. Povinnosti ve vztahu ke klientovi budou přiblíženy v části třetí v rámci bodu 3.4.2, přičemž interpretace těchto povinností bude odrážet činnost advokáta a notáře jako povinné osoby.

Obecné AML povinnosti pro notáře a advokáty představují ve stručnosti tyto povinnosti: **Zavést a uplatňovat strategie a postupy vnitřní kontroly a komunikace k řízení rizik spojených s praním peněz**, a to na základě AML metodiky příslušné komory vydané v souladu s § 21 odst. 12 AML zákona a na základě vlastního systému vnitřních zásad ve smyslu § 21 odst. 1

¹⁰³ Čl. 13 odst. 1 4.AML směrnice pod kontrolu klienta rozumí identifikaci klienta a osoby jednající za něj, identifikaci skutečného majitele, posouzení a získání informací o účelu a zamýšlené povaze obchodního vztahu, provádění průběžného monitorování takového vztahu včetně kontroly transakcí a zjišťování zdroje finančních prostředků k naplnění KYC principu, a zajištění aktualizace uchovávaných dokumentů a informací.

AML zákona. Tento systém je založen na rizikově orientovaném přístupu a spočívá tak v zavedení a uplatňování přiměřených postupů vnitřní kontroly a komunikace k minimalizaci rizik praní špinavých peněz, které se vážou na sledované činnosti advokátů a notářů, a dále v přiměřených postupech k naplnění ostatních povinností touto povinnou osobou dle AML zákona. Další informace k této povinnosti v bodě 3.3.4.

Určení kontaktní osoby pro účely plnění povinností v oblasti boje proti praní peněz (zejména povinností spojených s oznámením podezřelého obchodu a s informační povinností) upravuje AML zákon v § 22. Metodika AML České advokátní komory upřesňuje, že takovou osobou může být pouze advokát a pouze výjimečně osoba s odpovídající úrovní znalostí problematiky AML, přičemž v případě, že advokát neurčí kontaktní osobu, platí, že plní její funkci sám¹⁰⁴. Advokát ani notář nemá zákonem zakotvenou povinnost zaslat údaje ke kontaktní osobě FAÚ jako je tomu u úvěrových a finančních institucí.

Školit zaměstnance, kteří se mohou při výkonu své pracovní činnosti setkat s podezřelými obchody, upravuje § 23 AML zákona. Školení v oblasti AML musí být provedeno nejméně jedenkrát za 12 měsíců a u nových zaměstnanců platí, že musí být proškoleni před zařazením na takové pracovní místo.

Povinnost uchovávat informace, jejichž rozsah je vymezen v § 16 odst. 1 pod písm. a) až h) AML zákona, mají povinné osoby po dobu 10 let od uskutečnění obchodu mimo obchodní vztah nebo od ukončení obchodního vztahu s klientem. Informace musí být uchovávány způsobem a v rozsahu, který zajistí průkaznost jednotlivých obchodů a postupů s nimi spojených.

Povinnost mlčenlivosti stanovená v § 38 AML zákona se podle odst. 1 vztahuje na **skutečnosti, týkající se oznámení a šetření podezřelého obchodu, úkonů učiněných FAÚ nebo plnění informační povinnosti** dle § 24 odst. 1 AML zákona. Adresátem této povinnosti jsou všechny povinné osoby, nevyjímaje notáře a advokáty, a jejich zaměstnance. Touto mlčenlivostí je vázán každý, kdo se o skutečnostech, které mlčenlivosti podléhají, dozví. K prolomení této mlčenlivosti může dojít v souladu s § 38 odst. 4 v odůvodněných případech prostřednictvím předsedy vlády nebo v jednotlivých případech jím pověřeného člena vlády, který zprostí osobu povinnosti mlčenlivosti. Výjimky z mlčenlivosti pak taxativně vymezuje § 39 AML zákona, který v odst. 1 až 3 stanovuje vůči komu a za jakých podmínek je mlčenlivost prolomena. **Na advokáty a notáře se však uplatní § 40 AML zákona, což je zvláštní ustanovení o mlčenlivosti.** Podle tohoto ustanovení se § 39 na advokáty a notáře nevztahuje s výjimkou odstavce 1 písm. e) a n), které prolamují mlčenlivost pro dozorčí úřady uvedené v § 35 odst. 1 AML zákona a správce daně při

---

¹⁰⁴ Metodika AML pro advokáty | Česká advokátní komora [online], s. 9. [cit. 02.01.2023]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=24763>.

poskytování informací při plnění povinností stanovených daňovým řádem povinné osobě. Z toho vyplývá, že jejich specifické postavení a úprava mlčenlivosti v jejich sektorových zákonech vyžadují, aby byly průlomy do této mlčenlivosti omezeny jen na nezbytné minimum, proto advokáti a notáři **mají mlčenlivost** ve vztahu k informacím o oznámení a šetření podezřelého obchodu, úkonech FAÚ nebo plnění informační povinnosti, **prolomenou pouze vůči svým profesním komorám, FAÚ a správci daně**¹⁰⁵. Výjimka z AML mlčenlivosti ve vztahu ke klientovi advokáta či notáře je upravena v § 40 odst. 3 AML zákona. V souladu s ní advokát a notář není ve vztahu ke klientovi povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech uvedených v § 38 odst. 1, pokud mají být tyto skutečnosti klientovi sděleny ve snaze odradit ho od zapojení se do nedovolené činnosti.

Povinná osoba by měla AML povinnosti dodržovat nejen z etických důvodů, z důvodu ochrany své reputace a ochrany finančního systému před rizikem praní peněz, ale také z důvodu, že jejich nesplnění představuje porušení zákona a může mít správně právní důsledky.

2.2.2 Zvláštní režim pro některé povinné osoby

Regulace v oblasti AML vytváří pro povinné osoby z nefinančního sektoru, které vykonávají právnické a poradenské profese¹⁰⁶ a jsou vázány profesním tajemstvím, zvláštní právní úpravu. Tato právní úprava je zakotvena v AML zákoně v jeho hlavě V. (Zvláštní ustanovení o některých povinných osobách) a jejím účelem je ochránit zásah do mlčenlivosti těchto profesí. Jedná se o **zvláštní ustanovení o auditorech, soudních exekutorech a daňových poradcích** (§ 26 AML zákona) a **zvláštní ustanovení o advokátech a notářích** (§ 27 AML zákona). S poslední novelou AML zákona došlo k vypuštění účetních ze zvláštního ustanovení § 26, přičemž jako důvod uvedla důvodová zpráva¹⁰⁷ absenci profesní komory u této profese a absenci zjišťování právního postavení klienta nebo jeho zastupování v soudních řízeních, které je pro profese ve zvláštním režimu typické.

V souladu s AML směrnicí¹⁰⁸ mají členské státy možnost určit pro vybrané povinné osoby vhodný orgán stavovské samosprávy, který bude jako první přijímat oznámení o podezřelém obchodu namísto finanční zpravodajské jednotky daného státu. Jedná se o vybrané profese, jejichž činnost a informace při ní získané podléhají profesní mlčenlivosti a členské státy by měly stanovit

---

¹⁰⁵ HLAVINOVÁ, Markéta. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckovy komentáře, s. 305. ISBN 978-80-7400-860-3.

¹⁰⁶ Povinné osoby dle § 2 odst. 1 písm. e), f) a g) AML zákona.

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb., s. 178.

¹⁰⁸ Recitál 39 4 AML směrnice

prostředky a způsob, jak zajistit ochranu této profesní mlčenlivosti, důvěrnosti a soukromí. Řadí se sem povinné osoby poskytující právní služby – advokáti, notáři, daňoví poradci, auditoři a soudní exekutoři. Stanovení zvláštního režimu u těchto povinných osob vyplývá též z FATF doporučení č. 23, které jej vztahuje na uplatnění stanovených výjimek z aplikace AML opatření a dále pro jiný postup při plnění oznamovací a informační povinnosti. Česká republika zvolila tento přístup, jak bude blíže specifikováno v části 3.

2.3 Pojmy klíčové pro AML oblast

V této kapitole přiblížím terminologii specifickou pro boj proti praní peněz a financování terorismu, která je používána celosvětově, a současně se jedná o pojmy, jejichž význam je potřeba více osvětlit pro lepší porozumění obsahu následujících kapitol. Zaměření práce na role právníkové profese v AML oblasti je určující pro výběr klíčových pojmů, které mají význam pro tento typ povinné osoby a její fungování v českém systému boje proti praní peněz. Pro vztah a povinnosti spojené s klientem je důležitý pojem klient, politicky exponovaná osoba, princip „poznej svého klienta“ (princip KYC), obchod, a obchodní vztah. Pro oblast prevence a rizik spojených s praním peněz jsou klíčové definice podezřelý obchod, skutečný majitel, vysoce riziková třetí země, a dále pojem rizikově orientovaný přístup. Na závěr přiblížím původem cizí pojem, který je velice často užíván ve spojitosti s právníkými profesemi, a to „*nominee services*“, který v sobě zahrnuje další dva pojmy „*nominee directors*“ a „*nominee shareholders*“.

Na úvod zmíním pojem **klient**, který není explicitně v AML zákoně stanoven, přestože je napříč tímto předpisem hojně užíván. Tento pojem je třeba chápat široce, a to v souvislosti se širokou škálou různých povinných osob, prováděnými obchody a povahou obchodních vztahů, což lze dovodit z definice příkazu klienta. **Příkazem klienta** se dle § 4 odst. 3 AML zákona rozumí „*každý jeho úkon, na jehož základě má povinná osoba nakládat s majetkem*“. Ve vztahu k advokátům jako povinným osobám ve smyslu § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona je tak klientem chápána nejen osoba, s jejímž majetkem může nakládat, ale také osoba, jíž je poskytována služba nebo v jejíž prospěch se obchod provádí. To zahrnuje nejen osobu, které advokát poskytuje služby na základě smlouvy o poskytování právních služeb, ale též protistranu obchodu. Proto např. v případech, kdy advokát zastupuje svého klienta při koupi obchodního podílu, je advokátovým klientem ve smyslu AML zákona také protistrana tohoto obchodu, tzn. nejen kupující, ale též převodce podílu.

Pojem, který vyjadřuje speciální typ klienta povinných osob a představuje v systému AML zvýšené riziko praní peněz, je **politicky exponovaná osoba** zkráceně „PEP“¹⁰⁹. Důvodem vysoké rizikivosti je postavení takové osoby a možnosti, které jí toto postavení a s tím spojený vliv dává, zejména příležitosti ke korupčnímu jednání, úplatkářství či zpronevěře. Politicky exponovaná osoba je pro účely AML zákona definovaná v § 4 odst. 5 a rozumí se jí nejen „fyzická osoba, která je nebo byla ve významné veřejné funkci s celostátním nebo regionálním významem“, (tzv. domácí či vnitrostátní PEP), ale též „fyzická osoba, která obdobnou funkci vykonává nebo vykonávala v jiném státě, v orgánu Evropské unie anebo v mezinárodní organizaci“ (tzv. zahraniční PEP). Součástí této legální definice je také demonstrativní výčet takových funkcí se vztahem na národní i mezinárodní úroveň¹¹⁰ jako např. hlava státu, člen parlamentu, člen bankovní rady centrální banky, člen řídicího orgánu politické strany, soudce nejvyššího soudu. Dle ustanovení § 4 odst. 5 AML zákona se za PEP považují také osoby, které jsou na politicky exponovanou osobu napojeny (tzv. odvozené PEP). Patří sem skupina osob blízkých, osob v blízkém podnikatelském vztahu nebo skutečný majitel právnické osoby či svěřenského fondu založeného ve prospěch zahraniční či vnitrostátní PEP. Klientem, který musí být považován za PEP, je také právnická osoba či právní uspořádání, jehož skutečným majitelem je PEP, či osoba jednající ve prospěch PEP. Důležitým pravidlem (§ 54 odst. 8 AML zákona) pro délku trvání statusu klienta PEP a s tím spojených AML povinností a omezení je jejich uplatňování po dobu přiměřenou riziku plynoucímu z postavení dané PEP, nejméně však po dobu 12 měsíců od skončení výkonu takové funkce. V praxi je však možné setkat se s přístupem některých povinných osob, které uplatňují u klientů PEP princip „jednou PEP navždy PEP“¹¹¹. Kazuistika zahrnující klienta PEP je předestřena v bodě 3.4.2 v rámci deskripce a analýzy povinnosti provést kontrolu klienta a na to navazující povinnosti neuskutečnit obchod.

Anglická zkratka „KYC“ a její plná verze „*Know Your Client*“ je velmi často používanou terminologií v literatuře a mezi odbornou veřejností. Jedná se o pojem, který se pojí s opatřením identifikace a kontroly klienta a vyjadřuje **princip „poznej svého klienta“**, kdy povinná osoba by měla znát svého klienta natolik, aby byla schopna identifikovat a následně řídit rizika praní peněz

---

¹⁰⁹ Z anglického „politically exposed person“.

¹¹⁰ Metodický pokyn FAÚ č. 7 „Opatření vůči politicky exponovaným osobám“ uvádí v příloze č. 1 seznam vnitrostátních funkcí PEP, dostupné na <https://www.financnianalytickyrad.cz/metodicke-pokyny>

¹¹¹ FATF Guidance – Politically Exposed Person (Recommendations 12 and 22), bod 44 str. 12 stanovuje, že Doporučení FATF č. 12 je v souladu s možným otevřeným přístupem (např. „jednou PEP navždy PEP“). Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/guidance-pep-rec12-22.pdf>

s ním spojená a v této souvislosti zejména aplikovat příslušná AML opatření zabraňující zneužití finančního systému pro praní peněz.

Správný výklad pojmů **obchod a obchodní vztah** je pro účely AML stěžejní, jelikož odrážejí povahu činnosti povinné osoby a jsou spojeny s jejím klientem, což následně determinuje to, jaká AML opatření a povinnosti uložené AML zákonem, v jakém okamžiku či rozsahu musí být aplikována. Rozlišení a výklad těchto pojmů činí některým povinným osobám v praxi potíže¹¹². **Obchodem** se dle § 4 odst. 1 AML zákona rozumí „*každé jednání povinné osoby jednající v tomto postavení s jinou osobou, pokud takové jednání směřuje k nakládání s majetkem této jiné osoby jednající v tomto postavení nebo k poskytnutí služby této jiné osobě*“. Obchod se tedy váže k nakládání s majetkem klienta, a to bez ohledu na to, zda pasivně či aktivně (tzn. bez ohledu na směr jeho toku) nebo se váže k poskytnutí služby klientovi. Obchod ve smyslu AML právní úpravy může mít dvojí povahu, zaprvé má charakter jednorázového obchodu mimo obchodní vztah (např. založení obchodní korporace pro klienta), nebo zadruhé půjde o obchod realizovaný v rámci existujícího obchodního vztahu s klientem (např. každá jednotlivá transakce realizovaná na bankovním účtu klienta). Při výkladu pojmu obchod je třeba aplikovat také ustanovení § 54 odst. 4 AML zákona, podle kterého platí pravidlo, že „***Je-li obchod rozdělen na několik samostatných plnění, která spolu souvisí, je hodnotou obchodu součet hodnoty těchto plnění.***“ Cílem tohoto ustanovení je zamezit jednání *in fraudem legis*, které spočívá v záměrném rozdělení obchodu tak, aby jeho hodnota nedosáhla limitu stanoveného pro plnění zákonných povinností, např. povinnost identifikovat klienta u jednorázového obchodu od hodnoty 1.000 EUR.

Obchodní vztah je definován v § 4 odst. 2 AML zákona¹¹³. Vzniká mezi povinnou osobou a klientem, pokud je na bázi smluvního vztahu za podmínky jeho trvalosti nebo opakujících se plnění. Ustanovení § 54 odst. 7 AML zákona¹¹⁴ stanovuje nevyvratitelnou právní domněnku, že jím taxativně vyjmenované produkty či služby jsou vždy považovány za obchodní vztah. V případě právnických profesí se bude jednat o obchodní vztah, pokud dojde k navázání smluvního vztahu s klientem např. smlouva o úschovním účtu. Jsem toho názoru, že *de lege ferenda* by bylo vhodné

---

¹¹² To dokládá nejen objem žádostí o stanovisko FAÚ ze strany povinných osob k této otázce, ale také první výstupy ze sektorových AML metodik profesních komor.

¹¹³ § 4 odst. 2 AML zákona „*Smluvní vztah mezi povinnou osobou jednající v tomto postavení a jinou osobou, jehož účelem je nakládání s majetkem této jiné osoby nebo poskytování služeb této jiné osobě, jestliže je při vzniku smluvního vztahu s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že bude trvající nebo bude obsahovat opakující se plnění.*“

¹¹⁴ § 54 odst. 7 AML zákona se za obchodní vztah vždy považuje a) smlouva o účtu, b) jednorázový vklad, c) pojistná smlouva, d) poskytování platebních služeb prostřednictvím elektronických peněz nebo veřejné mobilní telefonní sítě nebo e) finanční záruka.

se zamyslet nad revizí tohoto pojmu, aby lépe reflektoval současný finanční systém ČR a povahu povinných osob. Tento pojem byl vytvářen v době, kdy zohledňoval zejména fungování finančního sektoru pro účely AML, proto pro nefinanční sektor je jeho aplikační praxe omezená.

Povinnosti spojené s prevencí a detekcí praní špinavých peněz, které povinné osoby musí dle AML zákona naplňovat, souvisí úzce s pojmy podezřelý obchod, politicky exponovaná osoba a vysoce riziková třetí země. Pojem **podezřelý obchod** je středobodem boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu, protože cílem je jeho detekování povinnou osobou a následné oznámení finanční zpravodajské jednotce, která provádí šetření podezřelých obchodů, aby mohla (v případě potvrzení tohoto podezření) výsledky svého šetření předat orgánům činným v trestním řízení k dalším úkonům. Zjednodušeně lze podezřelý obchod charakterizovat jako obchod, kde existuje podezření na praní špinavých peněz nebo financování terorismu a skrze jeho definici můžeme odpovědět na otázku v úvodu této práce „*Jaké jsou indicie, že jde o špinavé peníze?*“. Jeho legální definice, zakotvená v českém právním řádu v § 6 AML zákona, je totiž mnohem podrobnější a obsahuje výčet znaků podezřelého obchodu. Samotný pojem je definován v úvodu odst. 1 „*Podezřelým obchodem se pro účely tohoto zákona rozumí obchod uskutečněný za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že v obchodu užitě prostředky jsou určeny k financování terorismu, nebo že obchod jinak souvisí nebo je spojen s financováním terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat,*“ a pod písm. a) až j)¹¹⁵ následuje demonstrativní výčet nejběžnějších znaků podezřelého obchodu, které musí povinná osoba vzít do úvahy při vyhodnocování, zda se jedná o podezřelý obchod či nikoliv. Jelikož výčet znaků podezřelého obchodu není konečný a dochází k neustálému dynamickému vývoji napříč typy obchodů, povinných osob včetně technologického vývoje, nelze tyto znaky sepsat do právní normy. Judikát

---

¹¹⁵ „zejména pokud

- a) klient provádí výběry nebo převody na jiné účty bezprostředně po hotovostních vkladech,
- b) během jednoho dne nebo ve dnech bezprostředně následujících uskuteční klient nápadně více peněžních operací, než je pro jeho činnost obvyklé,
- c) počet účtů zřizovaných klientem je ve zjevném nepoměru k předmětu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,
- d) klient provádí převody majetku, které zjevně nemají ekonomický důvod, anebo provádí složité nebo neobvykle objemné obchody,
- e) prostředky, s nimiž klient nakládá, zjevně neodpovídají povaze nebo rozsahu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,
- f) účet je využíván v rozporu s účelem, pro který byl zřízen,
- g) klient vykonává činnosti, které mohou napomáhat zastření jeho totožnosti nebo zastření totožnosti skutečného majitele,
- h) klientem nebo skutečným majitelem je osoba ze státu, který nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu,
- i) povinná osoba má pochybnosti o pravdivosti získaných identifikačních údajů o klientovi, nebo
- j) klient odmítá podrobit se kontrole nebo odmítá uvést identifikační údaje osoby, za kterou jedná.“

Nejvyššího správního soudu¹¹⁶ potvrdil k výkladu tohoto právního pojmu, že „**Podezřelý obchod** ve smyslu § 6 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, **nezahrnuje pouze obchody ve smyslu § 4 odst. 1 tohoto zákona, ale i jiné skutečnosti, které mohou nasvědčovat podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že užití prostředky jsou určeny k financování terorismu.**“ Judikatura potvrzuje možnost široké interpretace pojmu podezřelý obchod a podporuje poznatky z praxe, které odhalují různorodost a dynamiku ve způsobech praní špinavých peněz. Pro povinnou osobu při vyhodnocování podezřelého obchodu vůbec není určující, co je zdrojovou trestnou činností a kdo je pachatelem, ale indicie, podle nichž je obchod hodnocen jako podezřelý, a to by mělo primárně vycházet z jejího hodnocení rizik praní peněz. **Obligatorní podezřelý obchod**, při jehož detekci musí vždy dojít k jeho oznámení FAÚ, je definován v § 6 odst. 2 AML zákona¹¹⁷. Jsou to situace, kdy jsou do obchodu zapojeny osoby, vůči kterým jsou uplatňovány mezinárodní sankce, tzv. osoby zařazené na sankční seznamy EU či OSN¹¹⁸, nebo obchody, na jejichž předmět jsou uvaleny mezinárodní sankce. Oznámení tohoto typu podezřelého obchodu povinnou osobou znamená současné splnění oznamovací povinnosti, kterou vyžaduje § 10 zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPMS“). Pro zajímavost bych zde uvedla statistiku z roku 2019, podle které finanční zpravodajské jednotky členských států EU přijaly oznámení více než 1,1 milionu podezřelých obchodů¹¹⁹ a FAÚ jako finanční zpravodajská jednotka ČR dle výroční zprávy za rok 2021 přijala 5 693 oznámení podezřelých obchodů. Všechny finanční zpravodajské jednotky EU deklarují neustálý nárůst objemu oznamovaných podezřelých obchodů od povinných osob.

Jako příklad detekce znaků podezřelého obchodu lze využít anonymizovanou kazuistiku FAÚ¹²⁰ „*Velice mladý jednatel české s.r.o. nabízel prostřednictvím této společnosti, která byla tzv.*

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu 6 Afs/2019-55 ze dne 7. 5. 2020

¹¹⁷ § 6 odst. 2 AML zákona „*Podezřelým je obchod vždy, pokud*

a) *klientem, osobou ve vlastnické nebo řídicí struktuře klienta, skutečným majitelem klienta, osobou jednající za klienta nebo osobou, která se jinak podílí na obchodu a je povinné osobě známa, je osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí*

b) *předmětem obchodu je nebo má být zboží nebo služby, vůči nimž Česká republika uplatňuje sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí.*“

¹¹⁸ Dne 7. 12. 2022 podepsal prezident zákon o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaných v mezinárodních vztazích (sankční zákon), který umožní vytvořit národní sankční seznam. Osoby a subjekty zařazené na tento seznam z důvodu uplatnění finančních sankčních opatření vůči nim (zmrazovací opatření vůči jejich majetku), budou podléhat oznamovací povinnosti podle ZPMS i podle § 6 odst. 2 AML zákona. O zařazení příslušné osoby na sankční seznam bude rozhodovat vláda na návrh Ministerstva zahraničí.

¹¹⁹ LANOO Karel a PARLOUR Richard. Anti-Money Laundering in the EU: Time to get serious, *European Credit Research Institute* [online]. Brusel, 2021 [cit. 12.11.2022]. ISBN 978-94-6138-782-0. Dostupné z: <https://www.ecri.eu/publications/policy-briefs/anti-money-laundering-eu-time-get-serious>

¹²⁰ Výroční zpráva FAÚ za rok 2020, s. 22. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyurad.cz/files/vyrocní-zpráva-financniho-analytickeho-uradu-za-rok-2020.pdf>

„alternativním investičním fondem“, potenciálním investorům značné a nereálné zhodnocení vložených finančních prostředků ve výši 30-100 % prostřednictvím investic na světových burzách. Společnost byla klientem banky (povinná osoba) a v rámci obchodního vztahu docházelo k realizaci transakcí (obchodů) na účtech této společnosti. Na základě principu „poznej svého klienta“ a řádně provedené kontrole klienta došlo k detekci podezřelého obchodu. Ze znaků podezřelého obchodu lze uvést podezřelé převody majetku klientem (tj. bez ekonomického důvodu, složité a neobvyklé obchody), obchody nedopovídaly povaze podnikatelské činnosti klienta, výběry hotovosti, pochybnosti o pravdivosti sdělených informací či autenticitě předložených dokumentů klientem. Z šetření FAÚ následně vyplynulo, že společnost přijala k dalšímu zhodnocení prostředky převyšující 1 mld. Kč, přičemž s takto svěřenými prostředky nebylo nakládáno tak, aby byly dále zhodnocovány. Prostředky byly používány na nákupy luxusních automobilů a zboží, nemovitostí v České republice i v zahraničí. FAÚ v dané věci podal trestní oznámení pro podezření ze spáchání zvláště závažného zločinu podvodu. Po účely trestního řízení byl zajištěn movitý i nemovitý majetek přesahující 1,3 mld. Kč a odhad poškozených osob byl stanoven na více než 400.

Skutečný majitel je pojem, který zaslouží pozornost, jelikož jeho význam je důležitý pro plnění povinností spojených nejen s identifikací a kontrolou klienta, ale též s povinností hlásit nesrovnalosti spojené s osobou skutečného majitele, který je zapsán v evidenci skutečných majitelů. Povinné osoby musí zjišťovat skutečného majitele u klientů, kteří jsou právnickou osobou nebo právním uspořádáním. Účelem je posílení transparentnosti a rozkrytí jinak nezřetelných či skrytých vztahů, které jsou významným rizikem praní peněz nebo financování terorismu. Obecně platí, že každá právnická osoba a právní uspořádání mají alespoň jednoho skutečného majitele, pokud zákon nestanoví jinak, a jím je vždy fyzická osoba. Definice skutečného majitele je pro účely AML zákona upravena v ustanovení § 4 odst. 4. Z její konstrukce vyplývá, že skutečným majitelem se rozumí buď **skutečný majitel podle ZESM** „každá fyzická osoba, která v konečném důsledku vlastní nebo kontroluje právnickou osobu nebo právní uspořádání“¹²¹, nebo je skutečným majitelem „fyzická osoba, za kterou se obchod provádí“ (tzv. **skutečný majitel transakce**). Vlastnictví nebo kontrola v konečném důsledku znamená přímo nebo nepřímo (prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání), přičemž ZESM stanovuje

---

¹²¹ S novelou ZESM došlo s účinností od 1. 10. 2022 ke změně vymezení skutečného majitele v § 2 písm. c) ZESM.

tato pravidla rozdílně pro korporace¹²², fundace¹²³, ústavy a obecně prospěšné společnosti¹²⁴, a pro právní uspořádání¹²⁵. „Kontrolu“ ZESM vymezuje také jako „uplatňování rozhodujícího vlivu“¹²⁶. K pojmu skutečný majitel transakce, tak jak je v současnosti chápán a aplikován praxí, se vyjádřím v závěru této práce, kde bude navržen a popsán aplikační přístup, který dle mého názoru odpovídá jeho zamýšlenému významu.

Vysoce riziková třetí země je pojem, který je třeba chápat ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 písm. a) bod 3 AML zákona, podle kterého se vysoce rizikovou třetí zemí rozumí země, kterou na základě přímo použitelného předpisu Evropské unie¹²⁷, nebo z jiného důvodu je třeba považovat za vysoce rizikovou. Jiným důvodem je v současnosti seznam vysoce rizikových třetích zemí sestavený FATF. Vysoce rizikovou třetí zemí je tak stanovena jurisdikce, která neplní či plní nedostatečně opatření v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu a představuje tak významnou hrozbu pro mezinárodní finanční systém. Bude-li skutečným majitelem klienta či klientem advokáta či notáře osoba z vysoce rizikové třetí země nebo finanční prostředky určené pro účely úschovy budou pocházet nebo budou naopak určeny k poukázání do takové země, musí dojít k uplatnění přísnějších AML/CFT opatření v souladu s AML zákonem (např. se jedná o znak podezřelého obchodu, dána povinnost uplatnit zesílenou identifikaci a kontrolu u takového klienta).

Další často využívanou anglickou zkratkou, která vyplývá z doporučení FATF č. 1 a pojí se s posuzováním rizik praní špinavých peněz a financování terorismu a znamená **rizikově orientovaný přístup**, je „RBA“ (zkratka vychází z pojmu „*Risk Based Approach*“). K tomu, aby mohla být rizika praní špinavých peněz posuzována, je třeba vycházet z hodnocení těchto rizik, které musí být povinně zpracováno nejen na úrovni povinných osob¹²⁸, ale i států¹²⁹ (*National Risk*

---

¹²² Pravidla pro korporace stanovuje § 4 a § 5 ZESM. Podle základního pravidla pro korporace (§4 odst. 1) je skutečným majitelem „každá fyzická osoba, která přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání

a) má podíl v korporaci nebo podíl na hlasovacích právech větší než 25 %

b) má právo na podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku větší než 25 %,

c) uplatňuje rozhodující vliv v korporaci nebo korporacích, které mají v dané korporaci samostatně nebo společně podíl větší než 25 %, nebo

d) uplatňuje rozhodující vliv v korporaci jinými prostředky.“

¹²³ Pravidla pro fundace stanovuje § 5a odst. 1 a 2, § 6 odst. 1 ZESM.

¹²⁴ Pravidla pro ústavy a obecně prospěšné společnosti stanovuje § 5a odst. 1 a 2, § 6 odst. 2 ZESM.

¹²⁵ Pravidla pro právní uspořádání stanovuje § 5a odst. 1 a 2, § 6 odst. 1 ZESM.

¹²⁶ § 4 odst. 2 až 5, § 5a odst. 2 a 3 ZESM

¹²⁷ Přímo použitelným předpisem Evropské unie je v daném případě nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2016/1675 ze dne 14. července 2016, kterým se směrnice (EU) 2015/849 Evropského parlamentu a Rady doplňuje o identifikaci vysoce rizikových třetích zemí se strategickými nedostatky, zahrnující státy, které dle Evropské komise "představují významné riziko pro finanční systém unie".

¹²⁸ § 21a AML zákona

¹²⁹ § 31a AML zákona stanovuje povinnost vypracovat národní hodnocení rizik

Assessment nebo-li *NRA*) a na mezinárodní úrovni (*Supranational Risk Assessment* nebo-li *SNRA*)¹³⁰. Rizikově orientovaný přístup má zajistit, že aplikovaná opatření proti praní peněz a financování terorismu jsou přiměřená zjištěným rizikům. Obecnou zásadu tohoto přístupu tak představuje skutečnost, že tam, kde jsou rizika vyšší, by měla být uplatňována zesílená opatření k řízení a snížení těchto rizik, a naopak tam, kde jsou nižší rizika, mohou být při splnění stanovených podmínek (viz § 13 AML zákona upravující zjednodušenou identifikace a kontrolu klienta) uplatněna méně přísná opatření¹³¹.

V rámci definice pojmu „**příslušná profesní komora**“ se pro účely AML zákona dle § 4 odst. 13 AML zákona rozumí Česká advokátní komora, Notářská komora ČR, Komora auditorů ČR, Exekutorská komora ČR a Komora daňových poradců ČR, je-li povinnou osobou člen příslušné komory.

Na závěr druhé kapitoly bych ještě přiblížila význam anglického termínu „*nominee services*“, který je se službami právnických profesí často zmiňován. Pojem „*nominee services*“ by se dal v češtině vyjádřit jako „služby pověření“ či „služby mandatářů“, které spočívají v pronájmu jména jiné osoby, aby došlo k ochraně a zakrytí identity skutečného majitele. V rámci těchto služeb jsou pak využívání tzv. „*nominee directors*“, lze se setkat s výrazem „nominovaní ředitelé“, přičemž jde o dosazené zástupce na pozici statutárního orgánu společnosti na základě smlouvy, a „*nominee shareholders*“ tj. nominovaní akcionáři na příkaz jiné fyzické osoby, kdy např. zástupce právní profese může jménem skutečného majitele jednat jako „právní majitel“ společnosti nebo určitých akcií společnosti. V případech, kdy se v registrech skutečných majitelů zaznamenává jen právní majitel, tak *nominee shareholder* efektivně zakryje skutečného majitele.¹³² Tyto služby se vyznačují vysokým rizikem praní špinavých peněz, což vyplývá také z doporučení FATF č. 24 „Transparentnost a skutečné vlastnictví právnických osob a právních uspořádání“ a materiálu FATF s názvem Pokyny pro právní osoby týkající se skutečného vlastnictví¹³³. Doporučení FATF č. 24 a jeho interpretační poznámka požadují, aby země přijaly opatření k prevenci a zmírnění rizika zneužití *nominee directors* a *nominee shareholders*.

---

¹³⁰ SNRA vypracovává Evropská komise v souladu s 5.AML směrnici, čl. 6.

¹³¹ HLAVINOVÁ, Markéta. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckovy komentáře, s. 21. ISBN 978-80-7400-860-3.

¹³² NIELSON, Daniel a Jason SHARMAN. *Signatures for Sale: How Nominee Services for Shell Companies Are Abused to Conceal Beneficial Owners*. World Bank Group, Stolen Asset Recovery Initiative, 2022.

¹³³ FATF (2023), *Guidance on Beneficial Ownership for Legal Persons*, FATF, Paris, [cit. 15.02.2023]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/publications/FATFrecommendations/guidance-beneficial-ownership-legal-persons.htm>

3 PRÁVNICKÉ PROFESE

Třetí kapitola této práce je nosná, jelikož se bude zabývat úlohou a činností právnických profesí v boji proti praní špinavých peněz. Nejprve však bude pozornost věnovaná současné právní regulaci profese advokáta a notáře se zaměřením na podmínky výkonu této profese, a dále pak činnosti příslušných profesních komor, které mají v AML systému své důležité místo. Vzhledem k zaměření této práce přiblížím institut profesního tajemství a jeho mantinely. Poté již následuje AML sféra, kde je třeba odhalit rizika praní špinavých peněz ve vztahu k právnickým profesím a v návaznosti na bod 2.1.3 vymezit sledované činnosti advokáta a notáře, které zakládají jejich postavení jako povinné osoby dle AML zákona. Kromě otázky dozoru v oblasti AML bych v rámci této kapitoly chtěla zejména poukázat na dvojí roli advokátů a notářů v boji proti praní špinavých peněz. V souvislosti s tím poddhalím také některé metody praní špinavých peněz a poukáži na činnosti právnických profesí, které jsou k praní špinavých peněz nejčastěji zneužívané.

3.1 Právní regulace

Důležitost role právníka a právnických profesí ve společnosti je historicky nepopiratelná. Pokud se přeneseme do dnešní doby a zaměříme se na advokáty a notáře, pak se úloha právnických profesí projevuje významně prostřednictvím ústavní normy, která každému zaručuje **právo na právní pomoc**. Toto právo je součástí komplexního práva na soudní a jinou právní ochranu a je zakotveno v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod¹³⁴, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Právo na právní pomoc je formulováno takto: *„Každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.“* Subjektem práva jsou všechny fyzické i právní osoby, přičemž právní pomocí se rozumí kvalifikovaná právní služba, která spočívá v právním zastupování v řízení před soudy, jinými státními orgány a orgány veřejné správy. Adresátem této ústavní normy je pak stát, který musí zajistit podmínky pro poskytování právní pomoci.¹³⁵ To potvrzuje také judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen "ESLP"), který v rozhodnutí ve věci Van der Musselle proti Belgii mimo jiné judikoval, že *„je to stále stát, kdo odpovídá za dodržování základních práv, zde tedy práva na právní pomoc, jako součástí práva na spravedlivý proces“*¹³⁶.

---

¹³⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

¹³⁵ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 385. ISBN 80-7380-000-4.

¹³⁶ Rozsudek ESLP ze dne 23. 11. 1983 ve věci Van der Musselle proti Belgii (stížnost č. 8919/80), odst. 29 a 39.

Univerzální profesionální právní pomoc je svěřena advokátům a je výslovně upravena v § 1 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“). Vedle advokátů mohou právní pomoc poskytovat také notáři, což je zakotveno v části páté zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), přičemž § 52 notářského řádu výslovně stanoví, že *„Notář je v notářské činnosti a při poskytování právní pomoci vázán zákony a dalšími obecně závaznými právními předpisy. Při poskytování právní pomoci je vázán také pokyny klienta.“*. Obdobně je stanovena vázanost advokáta pokyny klienta v souladu s § 16 odst. 1 zákona o advokacii¹³⁷ a mantinely jeho jednání zde stanovují právní a stavovské předpisy. V mezích svého oprávnění a v případech specializovaných řízení mohou poskytovat právní pomoc i další specializované profese jako např. daňoví poradci v daňovém řízení, soudní exekutoři v exekučním řízení či patentoví zástupci v oboru patentového (duševního) vlastnictví, kteří však nejsou předmětem analýzy v této práci.

Jelikož je tato práce zaměřena na právnické profese, pozornost se tak soustředí na právo na právní pomoc, které svědčí klientům advokáta či notáře, kteří jim poskytují právní služby. Poskytování právních služeb advokáty, nebo-li výkon advokacie, a činnost notářů, nebo-li výkon notářství, se projevují nejen v zákonné právní úpravě, ale pravidla upravují také stavovské předpisy vydávané jejich samosprávnou profesní organizací.

3.1.1 Výkon advokacie

Aby mohlo dojít k poskytování právních služeb na území ČR z pozice advokáta, musí daná osoba splňovat náročné kvalifikační předpoklady stanovené zákonem o advokacii. Podle § 4 tohoto zákona je **advokátem jen ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou** (dále také „ČAK“). K prokázání zápisu slouží advokátům průkaz vydaný ČAK, přičemž tato skutečnost je ověřitelná i prostřednictvím elektronické databáze umístěné na internetových stránkách ČAK. Pro zápis do seznamu advokátů je třeba kumulativně splnit zákonné podmínky stanovené v § 5 a násl. zákona o advokacii, ze kterých vyplývá, že advokát má být bezúhonný, musí mít vysokoškolské vzdělání v oboru právo, splněnou tříletou praxi jako advokátní koncipient, složenou advokátní zkoušku, uhrazen poplatek ČAK, složený slib a mimo jiné v rámci negativního vymezení dalších podmínek mu nebylo uloženo kárné opatření vyškrcnutí ze seznamu advokátů nebo se na něj hledí, jako by mu toto kárné opatření nebylo uloženo. Právní služby na území ČR může poskytovat také tzv. evropský advokát za podmínek stanovených v § 2

---

¹³⁷ § 16 odst. 1 zákona o advokacii: *„Advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem; o tom je advokát povinen klienta přiměřeně poučit.“*

odst. 1 písm. b) a § 5b zákona o advokacii nebo advokát ze zahraničí, který je zapsán v seznamu advokátů vedeném ČAK za podmínek stanovených v § 5a zákona o advokacii. Zahraniční advokát musí složit uznávací zkoušku a je oprávněn poskytovat právní služby pouze v oblasti práva státu, v němž získal oprávnění k poskytování právních služeb, a v oblasti práva mezinárodního.

Co rozumíme pod pojmem „výkon advokacie“? Odpověď nalezneme v § 1 zákona o advokacii, který takto označuje **poskytování právních služeb za podmínek upravených tímto zákonem, jakož i poskytování právních služeb advokáty**. O jaké právní služby se jedná, stanovuje taxativním výčtem odstavce 2 tohoto ustanovení *„Poskytováním právních služeb se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu. Poskytováním právních služeb se rozumí rovněž činnost opatrovníka pro řízení ustanoveného podle zvláštního právního předpisu, je-li vykonávána advokátem.“* Z uvedené definice vyplývá, že právní služba má širší význam než právní pomoc, která je jednou z jejích forem. Právní pomoc mohou poskytovat i jiné osoby na základě zvláštních zákonů¹³⁸, avšak pouze advokáti tak smějí činit soustavně a za úplatu. Advokát poskytuje právní služby ve všech věcech a při jejich poskytování je nezávislý.

Jelikož činnost advokáta spadá do oblasti veřejného zájmu, jsou na advokáty kladeny mnohem vyšší profesně etické nároky než na jiné občany. Tyto požadavky mimo jiné zahrnují vážnost, bezúhonnost, nezávislost či mlčenlivost této profese. Pro nezávislost advokátů platí, že advokáti musí své povinnosti konat absolutně nezávisle, nesmí být vystaveni jakýmkoliv tlakům (zejména ze strany státu) ani jiným vnějším vlivům a už vůbec se nesmějí v rámci své činnosti řídit vlastním zájmem. Nezávislost advokátů musí být jak psychická, tak i morální a materiální. Advokacie musí být pro advokáty dostatečným zdrojem obživy. Nedostatek prostředků může nezávislost advokáta vážně ohrozit.¹³⁹

Advokacii může advokát vykonávat¹⁴⁰ samostatně nebo společně s jinými advokáty, a to jako společník společnosti podle občanského zákoníku (dále jen „sdružení“), nebo jako společník veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným

---

¹³⁸ Např. Soudní exekutor na základě § 74 odst. 1 písm. a) zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, v platném znění

¹³⁹ MULLERAT, Ramón. Advokacie - na rozcestí mezi uchováním důvěry klientů a úlohou strážce bran a informátora. *Bulletin advokacie* [online] , s. 10. 2003, (6-7) [cit. 2023-01-09. Dostupné z: [https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgnpweyk7gzptox3tl4yta&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search)

¹⁴⁰ Zákon o advokacii, hlava druhá Způsob výkonu advokacie

anebo jako společník zahraniční společnosti, nebo v pracovním poměru. Ve vztahu ke klientovi lze uvedené formy výkonu advokacie považovat za rovnocenné. Advokáti svoji praxi vykonávají nejčastěji samostatně nebo jako společníci společností s ručením omezeným, případně jako společníci veřejné obchodní společnosti.

Z povinností, které vyplývají advokátům ze zákona o advokacii a stavovských předpisů při výkonu advokacie a mohou mít vliv na aplikaci některých AML opatření advokátem v postavení povinné osoby, bych zmínila následující povinnosti. Půjde zejména o **vázanost advokáta pokyny klienta, mlčenlivost advokáta a povinnost dodržování pravidel**. Advokát je vázán pokyny klienta v souladu s § 16 odst. 1 zákona o advokacii¹⁴¹, avšak mantinely jeho jednání zde stanovují právní a stavovské předpisy. Pokud je pokyn klienta v rozporu s těmito předpisy je advokát povinen takový pokyn odmítnout. Ustanovení § 20 odst. 2 in fine zákona o advokacii **opravňuje advokáta vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb klientovi**, pokud i přes poučení advokátem o tom, že pokyny klienta jsou v rozporu s právním nebo stavovským předpisem, trvá na tom, aby advokát přesto postupoval podle těchto pokynů. Ztotožňuji se s názory, že právě případy, kdy advokáti nekriticky přijímají pokyny od svých klientů a při výkonu advokacie porušují právní předpisy včetně AML zákona, výrazně poškozují pověst advokacie jako celku.

Druhou významnou obecnou povinností je **mlčenlivost advokáta**, která má v této práci své důležité místo, a bude detailněji přiblížena v bodě 3.1.3. **Povinnost dodržování pravidel**, podle které *„Advokát postupuje zejména při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu; za tím účelem je zejména povinen dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže. Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže stanoví stavovský předpis.“*, je stanovena v § 17 zákona o advokacii. Cílem této normy je zavázat advokáta, aby nepoškozoval dobré jméno advokacie jako stavu. Dohled nad dodržováním zákona o advokacii a zvláštními právními předpisy včetně etického kodexu v tomto rozsahu přísluší **výlučně kontrolní radě České advokátní komory**.¹⁴²

V rámci rozboru výkonu advokacie bych chtěla zaměřit pozornost na konkrétní sledovanou činnost, která je z pohledu AML stěžejní, a to **poskytování služeb spojených s advokátní úschovou peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta**. Vysoké riziko zneužití této služby pro účely praní špinavých peněz bude blíže rozvedeno v kapitole 3.3., přičemž

---

¹⁴¹ § 16 odst. 1 zákona o advokacii: *„Advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem; o tom je advokát povinen klienta přiměřeně poučit.“*

¹⁴² Web Ministerstva spravedlnosti ČR. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/advokati>

účelem úschovy peněz je v první řadě zajištění peněžitého plnění mezi dvěma osobami, které z jakéhokoliv právního důvodu (nebo i bez něj) vyžaduje prostředníka, a tím se na základě smlouvy stává advokát. Právní úprava provádění úschov je zakotvena v § 56a zákona o advokacii a podrobnější regulace je pak ve stanovském předpise, kterým je **Usnesení představenstva ČAK č. 7/2004 Věstníku, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem**¹⁴³ (dále také „Usnesení o úschovách advokátů“ nebo „Usnesení“). Z této úpravy vyplývají pro advokátní úschovu peněz jasná pravidla (čl. 2), která spočívají v uzavření písemné smlouvy s klientem, ve které musí být jednoznačná identifikace osoby dle AML zákona a identifikace majetku, který je předmětem obchodu (zpravidla výše částky, měna, hotovostní či bezhotovostní forma). Dále může být úschova peněz realizována jen na zvláštním účtu u banky, který je vedený na jméno advokáta, přičemž pro úschovu peněz každého klienta musí být zřízen samostatný účet. Advokát přebírá od klienta nebo třetí osoby do úschovy peníze klienta níže uvedenými způsoby dle čl. 2 odst. 1:

- a) v **hotovosti**, přičemž je stanoven **limit 270 000 Kč na každou úschovu** a povinnost vložit hotovostní prostředky bez zbytečného odkladu a nejpozději do 5 dnů na zvláštní účet,
- b) jejich **složením** na zvláštní účet advokáta, anebo
- c) jejich **bezhotovostním převodem** na zvláštní účet advokáta.

Zde bych chtěla upozornit na výklad a aplikaci čl. 2 odst. 1 písm. a) a b) Usnesení o úschovách advokátů, kdy je třeba rozlišovat **převzetí hotovosti** advokátem od klienta a **složení hotovosti** klientem. V prvním případě advokát fyzicky přebírá hotovost do max. výše 270 000 Kč a následně vkládá na úschovní účet, a ve druhém případě je hotovost bez jakékoliv limitace složena, resp. vložena, na jeho úschovní účet klientem (či osobou jím pověřenou). Možnost tímto způsobem přijímat a skládat hotovost na úschovní účet, velmi často i ve značných objemech, odlišuje advokátní úschovy od notářských úschov, kde tato možnost není, jak bude dále uvedeno. Pro úschovu peněz každého klienta musí mít advokát zřízen samostatný účet, z jehož označení musí být zřejmé, že jsou na něm uloženy prostředky klienta. Povinností advokáta je **identifikovat skutečného vlastníka peněžních prostředků** dle čl. 2 odst. 6 Usnesení a v souladu se zákonem o bankách¹⁴⁴ bez zbytečného odkladu oznámit tuto informaci bance, u které má advokát vedený úschovní účet. ČAK pak v rámci systému kontroly provádění úschov peněz ukládá

---

¹⁴³ Usnesení představenstva ČAK č. 7/2004 Věstníku, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem ve znění usnesení představenstva České advokátní komory č. 3/2008 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/2012 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/2015 Věstníku a usnesení představenstva České advokátní komory č. 3/2019 Věstníku a usnesení představenstva České advokátní komory č. 3/2022 Věstníku

¹⁴⁴ § 41f zákona č. 21/1992 Sb., o bankách se týká pojištění pohledávek z vkladů a výplata jejich náhrady z Fondu

prostřednictvím čl. 2b Usnesení advokátům **informační povinnost** ve vztahu k **elektronické knize úschov**. Advokát musí po převzetí peněžních prostředků od klienta do úschovy bez zbytečného odkladu odeslat do této knihy požadované údaje a po ukončení úschovy zasílá informace k datu vyplacení prostředků klienta. Usnesení zakotvuje, že **výplatu peněz z advokátní úschovy lze učinit stejnými způsoby jako při přebírání peněz do úschovy** dle č. 2 odst. 1 písm. a) až c), nestanoví-li právní předpis jinak. Z toho vyplývá, že advokát je oprávněn vybrat z úschovního účtu hotovost do výše 270 000 Kč a tu následně předat klientovi či třetí osobě ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. b) Usnesení. Co se týče advokátní úschovy cenných papírů a jiného majetku, čl. 3 Usnesení vyžaduje uzavření smlouvy s klientem a provedení úschovy převzatého majetku v bezpečnostní schránce pronajaté v bance na jméno advokáta nebo jiným přiměřeným způsobem zajišťujícím bezpečnost majetku.

3.1.2 Výkon notářské činnosti

Profese notáře není společná všem členským státům EU. Celkem ve 22 členských státech, včetně České republiky, existuje notářský systém.¹⁴⁵ Kdo je v ČR **notářem** stanovuje § 1 odst. 1 notářského řádu „*Notář je fyzická osoba splňující předpoklady podle tohoto zákona, kterou stát pověřil notářským úřadem.*“. Zákonem stanovené předpoklady pro osobu notáře nalezneme v § 7 notářského řádu. Notářem může být jmenován státní občan členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace za předpokladu splnění bezúhonnosti a plné svéprávnosti, vysokoškolského vzdělání v oboru právo, notářské praxe minimálně 5 let a úspěšného složení notářské zkoušky. Kromě splnění těchto předpokladů musí ještě dojít v souladu s § 8 odst. 1 notářského řádu ke jmenování dané fyzické osoby notářem a tím je naplněno pověření notářským úřadem. Jmenování do konkrétního místně určeného notářského úřadu je svěřeno ministru spravedlnosti, který tak činí na návrh Notářské komory ČR. Princip povinného členství notáře v notářské komoře a způsob jeho zániku je vyjádřen v § 29 odst. 4 notářského řádu „*Notářská komora sdružuje všechny notáře se sídlem v jejím obvodu. Notář se stává členem notářské komory dnem jeho jmenováním notářem. Členství v notářské komoře zaniká jeho odvoláním nebo smrtí.*“

---

¹⁴⁵ Notářský systém není v těchto členských státech – Kypr, Dánsko, Finsko, Irsko a Švédsko. Zdroj: European Commission, COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT: Accompanying the document *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities* [online]. Brusel, 27. 10. 2022 s. 194. [cit. 27.02.2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0344&from=EN>

Dále ustanovení § 1 notářského řádu ve druhém odstavci definuje **notářský úřad** jako „soubor pravomocí k výkonu notářství a další činnosti stanovené zákonem (dále jen „činnost notáře“) trvale spojený s místem výkonu této činnosti“. Rozsah pravomocí k výkonu **notářství** pak normativně reguluje ustanovení § 2 notářského řádu, které obsah této specifické právní služby taxativně vymezuje následujícími třemi skupinami notářských činností, které notář vykonává nestranně.

Sepisování veřejných listin o právních jednáních, které je stěžejní činností notáře, jelikož přispívá k předcházení sporům, přičemž jen notářský zápis je veřejnou listinou o právním jednání. Při této činnosti notář zajišťuje nejen formu právního jednání, ale jeho úkol tkví také v preventivní kontrole platnosti právního jednání, majícího tuto formu a také v jeho chování při jejím pořizování, kdy notář poskytuje nestranné právní poučení těm, kteří právně jednají, a následně odborně formuluje projev jejich vůle a dává mu kvalifikovanou formu¹⁴⁶.

Osvědčování právně významných skutečností a prohlášení představuje pro notáře zaznamenat v notářské listině skutečnost, která před ním nastala, nebo prohlášení, které bylo před ním učiněno, anebo stav věci. Záznam musí být vyhotoven tak, aby bylo možno v budoucnu z jeho obsahu zjistit, zda, kdy a jaká skutečnost nastala nebo zda, kdy a o čem bylo učiněno prohlášení, v jakém stavu a místě se věc nacházela v konkrétní době.¹⁴⁷ Notářský řád upravuje druhy a způsoby osvědčení v § 72.

Přijímání listin a peněz do notářské úschovy má zásadní **omezení jen ve vztahu k penězům**, protože notář přijímá jakoukoli listinu z jakéhokoli důvodu. Notář může úschovu provést jen, stanoví-li tak zvláštní zákon nebo mají-li být peníze vydány z notářské úschovy dalším osobám. Obecně platí, že notářská úschova je hmotněprávním smluvním vztahem mezi notářem, složitelem a případně i příjemcem a pro tuto smlouvu byla z jakýchsi „tradicionalistických“ motivů zachována forma protokolu. Notář tedy v rámci notářské úschovy uzavírá písemnou smlouvu o provedení notářského úkonu v notářské činnosti ve smyslu § 54, kterou notář uzavírá s žadatelem, a na základě této smlouvy pak se složitelem a případně i příjemcem sepisuje protokol o úschově. Obdobně jako u smlouvy o advokátní úschově také smluvní ujednání o notářské úschově může být dvoustranné nebo třístranné. Dvoustranná smlouva je uzavřena mezi složitelem a notářem, kdy příjemce není přímo zúčastněn a je složitelem určen jen jako osoba oprávněná k převzetí deponovaných peněz. Obsah takovéto smlouvy je tedy zcela v moci jejích stran

---

¹⁴⁶ BÍLEK, Petr. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 17. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁴⁷ BÍLEK, Petr. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 17. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-689-0.

a zejména doba trvání úschovy je pouze na složiteli, příjemce ji nemůže nijak ovlivnit. Naopak účastníkem třístranné smlouvy je též příjemce a z takovéto smlouvy případně přímo ze zákona pro notáře vyplývají vůči složiteli, předmětu úschovy i vůči jeho příjemci práva a povinnosti, jejichž obsah není kterýmkoliv z nich jednostranně ovlivnitelný. Předmět úschovy se tak nemůže nepředpokládaným jednostranným úkonem dostat z dispozice notáře.¹⁴⁸ Notářská úschova peněz má v § 86 notářského řádu stanovena pravidla, která ji limitují. Složitel nemůže využít notářskou úschovu pro hotovost, na rozdíl od advokátní úschovy, ale **vždy musí peněžní prostředky složit nebo převést bezhotovostním převodem na zvláštní bankovní účet zřízený pro tyto účely, jehož majitelem je notář a je označený „notářská úschova“**. Notářem jsou peníze z notářské úschovy vydávány pouze bezhotovostními bankovními převody na bankovní účty příjemců nebo případně vráceny na bankovní účty složitelů. Věci, například šperky či jiné cennosti, předmětem notářské úschovy být nemohou vůbec. Právní úprava praktického postupu při přijímání listin a peněz do notářské úschovy je obsažena v části šesté notářského řádu, oddíl třetí.

Notář má pravomoc vykonávat i **další činnosti** v souvislosti s notářskou činností, nejedná se však již o výkon notářství, které je hlavní činností notáře, ale naopak o činnosti vedlejší a k výkonu notářství doplňující. Taxativní výčet těchto dalších činností notářský řád stanovuje v ustanovení § 3. Kromě funkce insolvenčního správce¹⁴⁹ může notář také poskytovat právní služby, jako jsou **právní porady a zastupování klienta v řízení před orgány veřejné moci** (výčet těchto řízení je striktně vymezen) nebo **sepisovat soukromé listiny a zpracovávat právní rozbory**. Další specifickou činností, která nemůže být zaměňována s notářskou úschovou a je pro účely této práce významná, je **výkon správy majetku a zastupování v této souvislosti**. Činnost **správy majetku** vykonávají notáři zcela výjimečně. Lze konstatovat, že v praktické rovině se výkon správy majetku omezuje pouze na její specifickou podobu, a to na správu peněz svěřených v souvislosti se svěřenskou smlouvou, což je správa značně omezená. Svěřenská smlouva, jako inominátní smlouva je zvláštní, vícestranná smlouva mezi notářem, složitelům a příjemcem. Složitel je povinen peníze poskytnout příjemci prostřednictvím notáře a příjemce je povinen peníze převzít od notáře po splnění sjednaných podmínek. Výkladem se dospělo k závěru, že notář sice může převzít peníze nebo i listinu do úschovy na základě takové smlouvy, ale pouze v rámci další činnosti, neboť bylo dovozeno, že jde o správu takového majetku. Na základě

---

¹⁴⁸ BÍLEK, Petr. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 500-501. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁴⁹ Dle § 3 odst. 3 notářského řádu „*Notář může též vykonávat funkci insolvenčního správce, předběžného insolvenčního správce, zástupce insolvenčního správce, odděleného insolvenčního správce a zvláštního insolvenčního správce v insolvenčním řízení.*“.

ujednání v takové smlouvě notář může působit ke splnění účelu uložení peněz, avšak jeho pozice není výjimečná na rozdíl od smlouvy o notářské úschově.¹⁵⁰ Z uvedeného vyplývá, že v případě správy peněz svěřených notáři v souvislosti se svěřenskou smlouvou, může notář spravovat i hotovostní peněžní prostředky či šperky a jiné cennosti.

S ohledem na požadavky na činnost notáře je v § 5 odst. 2 notářského řádu explicitně stanovena omezující podmínka, že činnost notáře je neslučitelná s jinou výdělečnou činností s výjimkou správy vlastního majetku. Existují ještě další výjimky z tohoto pravidla, které tvoří soubor funkcí a činností¹⁵¹. Cílem tohoto omezení je ochrana nezávislosti a nestrannosti notáře před vztahy, které by je mohly ohrožovat.

Kromě dohledu Notářské komory ČR a regionálních notářských komory je nad notáři vykonáván také státní dohled Ministerstvem spravedlnosti ČR. V souladu s § 45 notářského řádu se státní dohled vykonává nad **notářskou činností** dle § 2 notářského řádu, tj. sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, přijímání listin a peněz do notářské úschovy, a nad činností podle § 35o notářského řádu, tj. ověřování veřejných listin ve vztahu k cizině. V řízení o pozůstalosti má notář dle § 100 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, postavení soudního komisaře a jeho úkony se podle § 103 odst. 3 považují za úkony soudu.¹⁵² Činnost notáře jako soudního komisaře tak nemůže být s ohledem na jeho nezávislost kontrolována.

3.1.3 Mlčenlivost právnických profesí

Právnícké profese a institut povinnosti mlčenlivosti, označovaný také jako profesní tajemství a v angličtině „*legal professional privilege*“, představuje důvěrný vztah mezi advokátem a jeho klientem, resp. mezi notářem a osobou, které byla poskytnuta notářská služba (dále jen „klient“). Základem je důvěra klienta v mlčenlivost těchto právnických profesí. Zákonem chráněná povinná mlčenlivost vychází z principu demokratického právního státu a je součástí práva na spravedlivý

---

¹⁵⁰ BÍLEK, Petr. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 31. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁵¹ Funkce poslance, senátora nebo zastupitele obecního nebo krajského zastupitelstva a i za úplatu činnost vědeckou, publikační, pedagogickou, tlumočnickou, znaleckou, uměleckou a činnost v poradních orgánech vlády, ministerstev, jiných ústředních orgánů státní správy a v orgánech samosprávy, a činnost zapsaného mediátora podle zákona o mediaci.

¹⁵² Státní dohled ministerstva nad činností notářů. *Justice.cz* [online]. [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/mssp/notari?clanek=statni-dohled-ministerstva-nad-cinnosti-nota-1>

proces. Profesní tajemství je pro právnické profese stěžejním pilířem, který posiluje vztah s jejich klientem.

K „profesnímu tajemství“ se v různých jurisdikcích přistupuje odlišně, *inter alia* s ohledem na (i) profese, na které se vztahuje, a na (ii) jeho věcný rozsah. Ve většině členských států EU se může vztahovat na sporné i nesporné situace.¹⁵³ V ČR se vztahuje na advokáty i notáře a věcný rozsah pro povinnost mlčenlivosti stanovuje advokátům § 21 zákona o advokacii a notářům § 56 notářského řádu.¹⁵⁴ Tyto právní normy obdobně vymezují povinnost zachovávat mlčenlivosti o všech skutečnostech, o nichž se advokát dozvěděl v souvislosti s výkonem advokacie a notář při notářské a další činnosti, přičemž tato povinnost trvá i poté, co je výkon advokacie či notářství ukončen z důvodu vyškrtnutí u advokátů resp. odvolání u notářů. Český právní řád rozlišuje v zásadě dva typy omezení mlčenlivosti, a to volní (zproštění) a zákonné (prolomení), přičemž zproštění povinnosti mlčenlivosti se liší od jejího prolomení svou povahou; jde o jednání osoby (klienta či právního nástupce klienta) na rozdíl od povinnosti nastupující při splnění zákonných podmínek¹⁵⁵.

Ochrana zákonné mlčenlivosti advokáta i notáře je otázkou, která je stále aktuální, jelikož k jejímu průlomu dochází nejen porušováním této povinnosti, ale také cestou legislativní, což vyvolává logicky obavy a reakce zejména ze strany právnických profesí a jejich zástupců. Jako příklad lze uvést reakci současného předsedy ČAK Roberta Němce, který v roce 2021 uvedl, že k narušování principu advokátní mlčenlivosti průběžně dochází v souvislosti s implementací předpisů v oblasti boje proti daňovým únikům a opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, kde stát přenáší na advokáty povinnost kontrolovat vlastní klienty a hlásit podezřelé transakce¹⁵⁶. V souvislosti s otázkou prolomení mlčenlivosti zejména u advokátů je oblast AML velmi často zmiňována, jelikož je toto prolomení prezentováno jako zásadní, což dokládá komentář k § 21 odst. 6 zákona o advokacii pod bodem XI. k praní špinavých peněz „*Povinnosti uložené*

---

¹⁵³ STOUTEN, Maaïke a André TILLEMANN. Reporting duty for lawyers versus legal privilege – unresolved tension. In: UNGER, Brigitte a Daan VAN DER LINDE. *Research Handbook on Money Laundering* [online]. 2013, s. 426-434 [cit. 03.11.2022]. ISBN 9780857933997. Dostupné z: https://econpapers.repec.org/bookchap/elgeechap/14442_5f30.htm

¹⁵⁴ Pro úplnost je nutné doplnit, že povinnost mlčenlivosti se vztahuje i na další osoby, které se podílejí na právních službách advokáta či činnosti notáře a jsou poskytovány klientovi (např. zaměstnanci či koncipienti viz. § 21 odst 8 zákona o advokacii, § 56 odst. 7 notářského řádu). Stejně tak se mlčenlivost vztahuje na řízení vedená profesními komorami a její zaměstnanci.

¹⁵⁵ Analýza institutu povinnosti mlčenlivosti advokátů a rozsahu advokátního tajemství s ohledem na doporučení Hodnotící zprávy Globálního fóra pro transparentnost a výměnu informací pro daňové účely; Předkládáno na základě usnesení vlády ze dne 10. října 2012 č. 750; str. 6.

¹⁵⁶ BEZOUŠKOVÁ, Michaela. Advokáti si musí udržet stavovskou samosprávu. *Ekonom* [online]. 2021 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-66936290-advokati-si-musi-udrzet-stavovskou-samospravu>

advokátům zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu představují nejvýznamnější zásah do advokátní mlčenlivosti od roku 1948.“¹⁵⁷. Jaké povinnosti a v jakém rozsahu tuto mlčenlivost prolomily, se budeme zabývat v bodě 3.4.2.

Pro účely této práce je tak nepochybně relevantní citovat zákonné omezení mlčenlivosti vyplývající explicitně pro advokáty z ustanovení § 21 odst. 6 zákona o advokacii, dle kterého mimo jiné platí, že „Povinnosti mlčenlivosti se advokát **nemůže dovolávat** při plnění povinností podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu“, a dále pak pro notáře z ustanovení § 56 odst. 6 notářského řádu, kterým se stanovuje, že „**Porušením povinnosti mlčenlivosti není plnění povinností podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo zákona o provádění mezinárodních sankcí.**“. Jak již bylo výše uvedeno, k prolomení povinnosti mlčenlivosti může dojít jen v případech stanovených zákonem. Proto stojí určitě ještě za pozornost ustanovení § 21 odst. 7 zákona o advokacii a ustanovení § 56 odst. 5 notářského řádu, podle kterých se povinnost zachovat mlčenlivost nevztahuje na případy, jde-li o zákonem uloženou povinnost překazit spáchání trestného činu¹⁵⁸. Obdobně se pak mlčenlivost u právnických profesí prolomuje při poskytnutí informací správci daně při plnění povinností stanovených zákonem č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

K právnímu institutu mlčenlivosti právnických profesí v ČR a jeho aplikaci v praxi je na místě zmínit náleží Ústavního soudu II. ÚS 889/10¹⁵⁹ (dále jen „náleží“), který se sice zabývá povinností mlčenlivosti advokátů, ale dle mého názoru se jeho závěry dají nepochybně analogicky vztáhnout i na mlčenlivost notářů. Tento náleží se dotýká nejen vymezení povinnosti mlčenlivosti a jejího účelu, ale zejména mantinelů, které má, čímž napomáhá vyplnit mezery právní úpravy (§ 21 zákona o advokacii a § 56 notářského řádu), které jsou významné pro právní praxi. V bodě 17 náleží se uvádí „**Nejedná se o výsadu advokáta, která by měla založit vynětí z obecně platného a závazného právního řádu, ale jde o povinnost uloženou advokátovi v zájmu jeho klientů a pro jejich ochranu.**“ V závěru tohoto náleží v bodě 19 Ústavní soud dále judikoval, že „...**institut advokátní mlčenlivosti, potažmo poskytování právních služeb, nesmí být zneužíván k páčení trestné činnosti. Tím by totiž došlo k nepřijatelnému a účelovému nadřazování uvedené "procesní"**

---

¹⁵⁷ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Zákon o advokacii a stavovské předpisy: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-631-1.

¹⁵⁸ § 367 trestního zákoníku, trestný čin Nepřekážení trestného činu.

¹⁵⁹ Náleží Ústavního soudu sp. zn. II.ÚS 889/10 ze dne 25. 11. 2010. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-889-10>

hodnoty nad hodnoty základních práv a svobod, k jejichž naplňování a ochraně má stát pozitivní povinnost, jež se realizuje mimo jiné v trestním řízení. Ovšem s ohledem na význam hodnoty poskytování pomoci v řízení před orgány veřejné moci je nutné jí věnovat patřičnou pozornost a případný zásah do ní zdůvodnit způsobem reflektujícím (i) hodnoty ústavního pořádku.“ Tento judikát je významný z hlediska stanovení mantinelů profesní mlčenlivosti i pro účely boje proti praní špinavých peněz, což bude uvedeno v části páté v rámci návrhu řešení *de lege ferenda*.

Významným evropským judikátem k otázce mlčenlivosti advokáta a plnění povinností souvisejících s bojem proti praní špinavých peněz, konkrétně plnění oznamovací povinnosti a povinnosti informační, je judikát velkého senátu Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“), rozsudek ze dne 26. 6. 2007 ve věci **C-305/05 – Ordre des barreaux francophones et germanophone a spol.**, rozhodnutí o předběžné otázce, kterou vznesl Cour constitutionnelle (Belgie) tj. belgický Ústavní soud. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce uváděla, že profesní tajemství je sice základní složkou práv obhajoby, může však ustoupit do pozadí, je-li to nezbytně nutné nebo dostane-li se do rozporu s hodnotou, která se považuje za vyšší, ovšem za předpokladu, že zproštění této povinnosti bude odůvodněno naléhavým důvodem a bude striktně přiměřené. Protože posouzení ústavnosti belgického zákona záviselo na otázce platnosti evropské směrnice, byla zformulována předběžná otázka, která se týkala platnosti tehdy nového čl. 2a odst. 5 směrnice Rady 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/97/ES ze dne 4. prosince 2001, který ukládal zahrnout samostatně výdělečně činné právníky (včetně advokátů) do oblasti působnosti této směrnice, jejímž předmětem je v podstatě uložit osobám a institucím, na které se vztahuje, povinnost informovat orgány odpovědné za potírání praní peněz o všech skutečnostech, které by mohly nasvědčovat praní špinavých peněz. Předmětem otázky bylo, zda čl. 2a odst. 5 výše uvedené směrnice porušuje právo na spravedlivý proces zaručené čl. 6 EÚLP¹⁶⁰, a v důsledku toho i čl. 6 odst. 2 SEU¹⁶¹. Z judikátu ESD vyplynulo, že „**Informační povinnost a povinnost spolupráce s orgány odpovědnými za potírání praní peněz uložená advokátům v souladu se směrnicí Rady 91/308 EHS ze dne 10. 6. 1991 neporušují právo na spravedlivý proces.**“. V rámci odůvodnění pak ESD uvedl, že ochrana profesního tajemství advokáta je zásadou se dvěma tvářemi, jednou procesní vycházející ze základního práva na spravedlivý proces a druhou hmotněprávní vycházející ze základního práva na respektování soukromého života. Výsada, která

---

¹⁶⁰ Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 6 Právo na spravedlivý proces.

¹⁶¹ Smlouva o Evropské unii, Čl. 6 odst. 2 „*Unie přistoupí k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Přistoupení k této úmluvě se nedotkne pravomocí Unie vymezených Smlouvami.*“

z tohoto tajemství vyplývá, má smysl pouze tehdy, slouží-li zájmu spravedlnosti a dodržování práva. K omezení povinnosti mlčenlivost pak v této souvislosti uvedl: „Na základě zásady proporcionality lze advokátní tajemství omezit jen tehdy, je-li to nezbytné. Proto se k informační povinnosti vážou záruky, které zohledňují zvláštnost povolání advokáta. Směrnice pro tento účel stanoví dva druhy záruk. Zaprvé, podle čl. 6 odst. 3 pododst. 1 mohou členské státy určit vhodný orgán stavovské samosprávy příslušné profese jako orgán, kterému mají být předávány informace v případě ohlášení. Tento orgán plní takřkajíc funkci filtru a kontroly, tak aby mohla být zajištěna povinnost zachování profesní důvěrnosti, která platí pro advokáty ve vztahu k jejich klientům. Dále směrnice ve svém čl. 8 stanoví, že členské státy nemusejí advokátům uložit zákaz sdělovat svým klientům, že odpovědným orgánům byly na základě směrnice poskytnuty informace. Takto je umožněna ochrana vztahu důvěry a loajality vůči klientům, která je předpokladem výkonu povolání advokáta. Tyto záruky lze považovat za odpovídající a skutečné záruky s cílem chránit integritu vztahu mezi advokáty a jejich klienty.“¹⁶²

Výše uvedený judikát ESD nastavil jasné limity ochrany profesního tajemství advokáta a notáře pro oblast AML. Pokud jsou zástupci právnické profese v postavení povinné osoby a realizují sledované činnosti, nemohou požívat ochranu informace a dokumenty ve vztahu ke klientovi, které mají být poskytnuty za účelem splnění povinnosti oznámit podezřelý obchod nebo informační povinnosti vůči finanční zpravodajské jednotce. V návaznosti na záruky, které tento judikát uvádí, bych připomněla, že ČR se vydala cestou, kdy její systém boje proti praní peněz obsahuje zvláštní režim pro právnické profese, jak bylo popsáno v bodě 2.2.2 této práce, ve kterém jsou výše zmiňované záruky zabudovány. První záruku maximální možné ochrany profesního tajemství advokátů a notářů v tomto systému zajišťuje zejména role profesních komor, které jsou nejen jakýmsi filtrem při toku informací v souvislosti s plněním oznamovací či informací povinnosti jejím členy dle AML zákona, ale současně mají kontrolní a přestupkové kompetence v oblasti AML, jak bude v kapitole 3.5 dále rozvedeno. Druhou záruku, zmiňovanou již v bodě 2.2.1, představuje výjimka z povinnosti mlčenlivosti stanovená pro právnické profese v § 40 odst. 3 AML zákona, podle které mohou advokáti a notáři klientovi sdělit skutečnosti podléhající mlčenlivosti dle AML zákona (§ 38 odst. 1) ve snaze odradit ho od zapojení do nedovolené činnosti.

---

¹⁶² Evropský soudní dvůr: Profesionální tajemství a nezávislost advokátů. *Právní rozhledy* [online]. 2007(18), s. 687 [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqg5pxa4s7ge4f6427gy4do&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>

Na závěr této kapitoly bych chtěla poukázat na skutečnost, že s obdobnou praxí, kdy je profesní mlčenlivost využívána neprávem, se lze setkat i v jiných státech, jak upozorňuje také autorka publikace „*Lawyers and Proceeds of Crime: The Facilitation of Money Laundering and its Control*“ Katie Benson, která na základě dlouholeté studie, zmapovala zapojení a odsouzení zástupců právnické profese za praní špinavých peněz ve Spojeném království. Benson ve vztahu k právnickým profesím, které tituluje „*lawyers*“ (právníci) a za slabinu AML systému považuje „*solicitors*“ (speciální právní zástupce), uvádí, že princip profesního tajemství je klíčovou funkcí ve vztahu právníků a jejich klientů, protože může dále chránit interakce mezi nimi, které usnadňují praní špinavých peněz a vytvářejí štít před vnější kontrolou. Jak dále vysvětluje, ve Spojeném království pokrývá povinnost mlčenlivosti pouze důvěrnou komunikaci, která spadá do tzv. kategorií „*privilegium poradenství*“ a „*privilegium soudních sporů*“. *Privilegium poradenství* zahrnuje komunikaci mezi právníky a jejich klienty za účelem poskytování nebo přijímání právních rad. *Privilegium pro soudní spory* chrání důvěrnou komunikaci mezi klienty nebo jejich právníky a třetími stranami v souvislosti se soudním sporem, který byl zahájen nebo je jeho zahájení pravděpodobné. Ochrana poskytovaná profesnímu tajemství má však své limity. Ve Spojeném království je výslovně stanovuje princip „*crime-fraud exception*“, v českém jazyce by se dalo přeložit jako „výjimka pro trestné činy a podvody“, v rámci které se důvěrnost ochrany informací mezi advokátem a klientem nevztahuje na dokumenty, které samy tvoří součást trestného nebo podvodného jednání, ani na komunikaci, která se uskutečnila za účelem získání právní rady s úmyslem spáchat trestnou činnost. Autorka se v této otázce opírá také o výstupy z britského Národního hodnocení rizik praní špinavých peněz a financování terorismu z roku 2017, které prokazuje existenci případů, v nichž právníci záměrně nebo nesprávně tvrdili, že profesní tajemství zabraňuje zveřejnění určitých dokumentů. Dále poukazuje na výstupy FATF, podle kterých pachatelé zapojení do trestné činnosti spoléhají na to, že jsou chráněni profesním tajemstvím, aniž by chápali omezení této ochrany. Závěrem tohoto vstupu bych chtěla uvést, že se ztotožňuji s jejím názorem, který v publikaci v rámci kapitoly věnující se slabinám sektoru právnických profesí a faktorům ovlivňujícím jejich zapojení do praní špinavých peněz vyjádřila, a to že **problémem je rozdílné pojetí povinnosti profesní mlčenlivosti v jednotlivých státech a zejména mantinely, které tato mlčenlivost má.**¹⁶³

V návaznosti na výše uvedené považuji za zajímavé dotknout se **srovnání mantinelů povinnosti mlčenlivosti advokátů, které si nastavuje ČR a Velká Británie v oblasti AML.**

---

¹⁶³ BENSON, Katie. *Lawyers and the Proceeds of Crime: The Facilitation of Money Laundering and its Control*. UK: Routledge, 2020, s. 71-78. ISBN 9781032237138.

Ve Velké Británii je v rámci materiálu „*Anti-Money Laundering Guidance for Legal Sector*“¹⁶⁴, což jsou Pokyny pro boj proti praní peněz pro právní sektor, velice dobře popsán postup při aplikaci profesního tajemství v této oblasti. Materiál je příkladným způsobem návodný a jasně říká, kdy činnost advokáta podléhá profesnímu tajemství a kdy nikoliv. Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na informace, které advokát získal z veřejně dostupných zdrojů např. zpravodajství dostupné na internetu. Jako příklad je uvedena kombinace zdrojů informací o trestné činnosti klienta v zahraničí. Část je získaná z veřejných zdrojů a část informací má již advokát k dispozici od klienta - konkrétně, že zdroj peněz v realizovaném daňovém schématu, pochází z korporátní banky v Rusku. S ohledem na komplexnost informací o klientovi je zde podezření, že půjde o praní špinavých peněz, a proto musí advokát aplikovat výjimku z mlčenlivosti (výše uvedená „*crime-fraud exception*“) a v tomto scénáři dojít k závěru, že komunikace advokáta v tomto případě spadá do „trestního účelu“ v § 330 odst. 11 Zákona o výnosech z trestné činnosti z roku 2002¹⁶⁵, a proto tato komunikace mezi ním a klientem není chráněna mlčenlivostí v souladu s § 330 odst. 6 písm. b) tohoto zákona. Rozdílný přístup je k obdobnému zdroji informací pojímán v ČR, což dokládá komentářový výklad k § 21 odst. 1 zákona o advokacii, který k rozsahu mlčenlivosti pod bodem I mimo jiné uvádí, že „*Povinnost mlčenlivosti se vztahuje i na skutečnosti, které mohou být zjištěny jiným způsobem nebo z veřejných zdrojů.*“¹⁶⁶

3.2 Profesionální komory

Komory jsou **samosprávné stavovské organizace**, které zajišťují zájmy svých členů a **vykonávají v přenesené působnosti veřejnou moc**, v tomto případě pro oblast advokacie a pro notářství. Řadí se mezi tzv. veřejnoprávní korporace, které jsou subjekty veřejné správy, kterým je zákony svěřena ta část veřejné správy, kterou nevykonává stát jako správu státní¹⁶⁷. Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 40/06 ze dne 14. 10. 2008 v bodě 104 charakterizoval znaky „neúzemní“ veřejnoprávní korporace profesní samosprávy, přičemž mimo jiné uvedl „1) jsou zřizovány zákonem, 2) jsou pověřovány výkonem veřejné moci vůči určité skupině obyvatel, 3) mají právní subjektivitu, 4) mají personální základ (zvláštní důvod členství), 5) jsou hospodářsky

¹⁶⁴ Anti-money laundering guidance for the legal sector | The Law Society. Home | The Law Society [online], s. 103-104. [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://www.lawsociety.org.uk/topics/anti-money-laundering/anti-money-laundering-guidance>

¹⁶⁵ Proceeds of Crime Act 2002. Legislation.gov.uk [online]. [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/29/section/330>

¹⁶⁶ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Zákon o advokacii a stavovské předpisy: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-631-1.

¹⁶⁷ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 97. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.

a rozpočtově na státu nezávislé, 6) nesou odpovědnost za své jednání, 7) jednají nejen ve svém zájmu, nýbrž i zájmu veřejném nebo obecném, 8) stát nad nimi a jejich činností vykonává dozor, 9) lze se bránit proti jejich autoritativním rozhodnutím před soudy.“¹⁶⁸. Ústavní soud také ve vztahu k profesní samosprávě v nálezu ze dne 16. 4. 2003 sp. zn. I. ÚS 181/01 vyslovil, že u „**konkrétně profesních komor s povinným členstvím, sdružujících samostatně výdělečné fyzické osoby v určitých povoláních, kde je dán silný veřejný zájem na jejich řádném výkonu ... jsou Komoře svěřena určitá vrchnostenská oprávnění, aby tento požadavek mohla zaručovat**“. Výkon části veřejné moci ze strany profesních komor se z materiálního hlediska uplatní v plnění zákonem uložených záležitostech. Tato **věcná působnost je profesním komorám svěřena i v případě AML zákona**, jak bylo již naznačeno a bude dále upřesněno.

Orgánem stavovské samosprávy je dle čl. 3 odst. 5 AML Směrnice „**orgán, který zastupuje příslušníky určité profese a hraje určitou úlohu při jejich regulaci, při výkonu některých funkcí typu dohledu či sledování a při zajišťování vymáhání pravidel pro ně platných**“. V případě právnických profesí v ČR se dle definice pojmu „**příslušná profesní komora**“ pro účely AML zákona rozumí *inter alia* **Česká advokátní komora** a **Notářská komora ČR** (dále také „**NK ČR**“), je-li povinnou osobou člen příslušné komory (§ 4 odst. 13 AML zákona).

České advokátní komoře a Notářské komoře ČR vyplývají z AML zákona níže uvedené pravomoci:

- **Pravomoc přijímat oznámení podezřelého obchodu** oznámené podle § 18 AML zákona členy příslušné komory a následně **povinnost oznámení přezkoumat** z hlediska ochrany práv klienta a zda má náležitosti požadované pro oznámení podezřelého obchodu a **postoupit oznámení Finančnímu analytickému úřadu** bez zbytečného odkladu nejpozději do 7 kalendářních dnů ode dne zjištění podezřelého obchodu (§ 27 odst. 3 AML zákona).
- **Pravomoc, aby advokát nebo notář plnil informační povinnost vůči Finančnímu analytickému úřadu** podle § 24 odst. 1 AML zákona **prostřednictvím příslušné profesní komory** (§ 27 odst. 4 AML zákona).
- **Pravomoc výkonu správního dozoru** nad plnění povinností stanovených AML zákonem u advokáta a notáře (§ 35 odst. 1 AML zákona).
- **Pravomoc projednávat přestupky podle AML zákona** u povinných osob **advokáta a notáře** (§ 52 odst. 1 písm. d) AML zákona).

---

¹⁶⁸ NALUS - databáze rozhodnutí Ústavního soudu [online]. [cit. 29.12.2022]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-40-06_2

Předtím než představím povinnosti, které AML zákon ukládá profesním komorám, bych se vyjádřila k vynutitelnosti těchto povinností. Kromě povinnosti příslušné profesní komory provést kontrolu dodržování povinností vyplývajících z AML zákona členem této komory na základě písemného podnětu FAÚ (§ 37 odst. 1 AML zákona), **kde zákonodárce zavedl „pojistku“**, spočívající v možnosti provést takovou kontrolu ze strany FAÚ, pokud komora nekoná (§ 37 odst. 2 AML zákona), **ostatní povinnosti jsou stanoveny v imperfektních normách**, tudíž bez zavedení sankce za jejich nesplnění. Vzhledem k tomu, že ČAK a Notářská komora ČR vykonávají státní správu v přenesené působnosti, mělo by dojít k naplnění zásady legality, a tudíž zavedení imperfektních norem má v takovém případě své opodstatnění. De lege ferenda je však třeba uvést, že pokud by plnění povinností ze strany komor bylo soustavně porušováno, mohlo by to vést k revizi AML zákona nejen v oblasti příslušné povinnosti, ale i svěřených pravomocí.

Mezi povinnostmi, které AML zákon po ČAK a NK ČR vyžaduje, patří:

- **Povinnost předložit FAÚ** do konce ledna každého roku **přehled o počtu oznámení o podezřelých obchodech**, která v daném kalendářním roce obdržela, a počtu oznámení, která předala FAÚ a která nikoliv. Tento přehled příslušná profesní komora ve stejné lhůtě zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup (§ 27 odst. 3 AML zákona). Povinnost předložit FAÚ přehled nebyla za roky 2021 a 2022 splněna včas Českou advokátní komorou. V prvním případě k jejímu splnění došlo s půlročním zpožděním, a to na základě písemné urgencye FAÚ, ve druhém případě došlo k urgenci na konci března 2022. Související povinnost zveřejnit tento přehled nebyla ze strany ČAK splněna ani za jeden z výše uvedených roků ke dni odevzdání této práce. Naopak Notářská komora ČR výše uvedené povinnosti, zavedené poslední novelou AML zákona tj. s účinnosti od ledna 2021, plní řádně a včas.
- **Povinnost vypracovat metodickou informaci příslušnou komorou k zavedení a uplatňování strategií a postupů** vnitřní kontroly a komunikace k účinnému zmírňování a řízení rizik praní peněz a financování terorismu a k naplnění dalších povinností stanovených AML zákonem při sledované činnosti jejích členů je stanovena v § 21 odst. 12 AML zákona. Součástí metodické informace, která musí být vypracována pro členy komory v písemné podobě, je také **hodnocení rizik spojených s praním peněz a financováním terorismu, při němž musí komory** posuzovat a zohlednit výsledky hodnocení rizik na úrovni České republiky (NRA), výsledky nadnárodního hodnocení rizik (SNRA), faktory možného zvýšeného rizika podle přílohy č. 2 k AML zákonu a další dostupné informace, které souvisí s těmito riziky ve vztahu ke sledované činnosti jejích členů (§ 21 odst. 12 a § 21a odst. 4 AML zákona). Zákon dále komoře ukládá, aby do 30 dnů od vypracování metodické informace nebo

provedení změn tuto doručila Finančnímu analytickému úřadu, který zjistí, zda netrpí nedostatky. Pokud jsou nedostatky zjištěny, FAÚ stanoví komoře termín k jejich odstranění. Domnívám se, že uložení povinnosti vypracovat metodickou informaci včetně hodnocení rizik danou profesní komorou je velmi dobrým nástrojem pro sjednocení přístupu k rizikům praní špinavých peněz a pro aplikaci příslušných AML opatření notáři či advokáty napříč jejich členskou základnou.

- **Povinnost provést kontrolu** dodržování povinností vyplývajících z AML zákona **na základě písemného podnětu FAÚ a povinnost písemně FAÚ uvědomit o zahájení kontroly a o jejím výsledku** (§ 37 odst. 1 AML zákona). K této povinnosti více v kapitole 3.5.
- **Povinnost předložit FAÚ do konce ledna každého roku přehled o počtu o porušení tohoto zákona, provedených kontrolách, zjištěných porušeních a rozhodnutí o přestupcích v daném kalendářním roce.** Současně je stanovena komorám povinnost tento **přehled zveřejnit způsobem umožňujícím dálkový přístup** (§ 37 odst. 6 AML zákona). Za roky 2021 a 2022 nebyla výše uvedená povinnost, předložit přehled FAÚ, splněna včas ze strany ČAK. Za rok 2021 došlo k jejímu splnění až s půlročním zpožděním po písemné urgenci FAÚ. Za rok 2022 nebyla tato povinnost ČAK splněna včas, tudíž došlo k upozornění na její nesplnění. Ke dni odevzdání této práce nebyla povinnost zveřejnit tento přehled stanoveným způsobem ze strany ČAK splněna za roky 2021 a 2022.
- **Povinnost informovat** bezodkladně FAÚ, pokud zjistí **skutečnosti, které by mohly souviset s praním špinavých peněz** a povinnost současně sdělit všechny informace v rozsahu oznamování podezřelého obchodu. Výjimkou z této povinnosti jsou informace, které podléhají profesní povinnosti mlčenlivosti. Jedná se v podstatě o oznamovací povinnost „podezřelého obchodu“ ze strany dozorcích orgánů vůči FAÚ. V případě ČAK a NK ČR není zaznamenán případ naplnění této oznamovací povinnosti.
- **Povinnost sdělit FAÚ údaje za účelem zápisu do Evidence zahájených a ukončených řízení o přestupcích** včetně zaslání stejnopisu pravomocného rozhodnutí o přestupku (§ 52a odst. 2 a 3 AML zákona). Tato povinnost se strany ČAK zatím nebyla splněna.
- **Povinnost uveřejnit** způsobem umožňujícím dálkový přístup **výrokovou část pravomocného rozhodnutí**, které bylo vydáno v rámci řízení o přestupku, a to bez zbytečného odkladu (§ 53 odst. 3 AML zákona). Povinnost nebyla zatím plněna.

3.2.1 Česká advokátní komora

Profesní komorou advokátů je Česká advokátní komora, která nově vznikla po roce 1989, kdy došlo k obnově a návratu k výkonu advokacie, tak jak ji známe dnes. ČAK je zakotvena

v zákoně o advokacii¹⁶⁹, na který navazují stavovské předpisy vydané komorou. ČAK je největší profesní organizací v ČR s povinným členstvím a registrací všech členů. Počet členů ČAK není zastropován a v současnosti má členství **více než 12 tisíc advokátů**. Výkonným orgánem ČAK je její jedenáctičlenné představenstvo, které je voleno sněmem ČAK na funkční období 4 let. Kromě správy majetku, hospodaření ČAK a jiných činností spadá do kompetence představenstva také přijímání stavovských předpisů. **Kontrolní rada**, která je kontrolním orgánem ČAK, má v gesci **dohled nad dodržování stavovských předpisů, zákona o advokacii, a též AML zákona** ze strany svých členů. **Členy kontrolní rady**, jichž je 54, **volí sněm ČAK z řad advokátů**. V čele kontrolní rady je její předseda, který v kárném řízení proti advokátovi vystupuje jako kárný žalobce. Kárné řízení je tedy vedeno jen na základě kárné žaloby, a to **kárnou komisí ČAK**, která rozhoduje v tříčlenných kárných senátech. V kárném řízení se rozhoduje o kárném provinění, nově také o přestupku (jak bude upřesněno v kapitole 3.5), advokáta nebo advokátního koncipienta, kteří se dopustili porušení zákona či stavovských předpisů. Odvolání proti rozhodnutí kárných senátů spadá do kompetence **odvolací kárné komise**. Rozhodnutí činí v tříčlenných odvolacích kárných senátech. Obě výše uvedené komise spolupracují a v rámci kárných řízení vypracovávají zobecněné poznatky z rozhodování v těchto řízeních a mohou předkládat svá doporučení ostatním orgánům ČAK.

Ve vztahu k ČAK byla Ministerstvu spravedlnosti ČR zákonem o advokacii svěřena především pravomoc vydávat kárný a zkušební řád ČAK. Podle § 52b odst. 2 zákona o advokacii vykonává Ministerstvo spravedlnosti **státní dohled nad rozhodovací činností ČAK** podle § 18a a 18b a nad rozhodovací činností ČAK podle § 18c, byl-li advokát určen k poskytnutí právní služby spočívající v zastoupení v řízení **před orgány veřejné správy** a v řízení **před Ústavním soudem**. Pravomoc zasahovat do činnosti ČAK v jiných oblastech nebyla Ministerstvu spravedlnosti svěřena.¹⁷⁰ Tedy ani v oblasti rozhodování o porušování AML povinností advokátem.

ČAK v mezích své působnosti a jako projev autonomie vydává stavovské předpisy, kterými upravuje své záležitosti v mezích zákona. Stavovské předpisy se řadí mezi interně závazné abstraktní akty, přičemž nejde o právní předpisy. Pro AML oblast jsou nejdůležitější tyto stavovské předpisy:

- **Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku** ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České

---

¹⁶⁹ Část šestá, § 40 až § 49 zákona o advokacii

¹⁷⁰ Advokáti - Portál justice. [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 29.01.2023]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/advokati>

republiky (**etický kodex**), ve znění pozdějších předpisů. Etický kodex je důležitým stavovským předpisem, který se vztahuje na všechny advokáty a advokátní koncipienty. Etická pravidla by měla být v souladu s pravidly právními, ale nelze je vynutit soudně.

- **Usnesení představenstva ČAK č. 2/2008 Věstníku** ze dne 11. září 2008, kterým se stanoví podrobnosti o povinnostech advokátů a postupu kontrolní rady České advokátní komory ve vztahu k zákonu o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**AML usnesení pro advokáty**“). Tento stavovský předpis vymezuje advokáta jako povinnou osobu a upravuje související AML povinnosti. Stanovuje také postup advokáta a kontrolní rady pro oznamování a přijetí podezřelých obchodů.
- **Usnesení o úschovách advokátů**, které bylo představeno v bodě 3.1.1.

Důležitým předpisem pro oblast dozoru je **Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb.** ze dne 20. srpna 1996, kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád (advokátní kárný řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**advokátní kárný řád**“), která upravuje disciplinární řízení.

ČAK vydala pro advokáty materiál včetně příloh vypracovaný ke dni 21. 6. 2021 a nazvaný **Metodická informace k zavedení Systému vnitřních zásad zpracovaného pro účely § 21 a § 21a zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů**¹⁷¹ (dále jen „**Metodika ČAK**“). Vydáním této metodiky došlo nejen ke splnění výše zmiňované povinnosti uložené komorám na základě § 21 odst. 12 a § 21a odst. 4 AML zákona, ale zejména jde o velice důležitý materiál v oblasti AML pro advokáty. Jedná se o velice dobře zpracovaný materiál s přílohami, který by měl v první řadě zajistit informovanost členů ČAK a zlepšit využívání AML opatření napříč tímto sektorem. Současně se jedná o užitečný nástroj pro samotnou ČAK v případě, že je z její strany vedeno řízení s advokátem pro porušování povinností plynoucích z AML zákona. Metodika obsahuje informace o rizicích praní peněz pro advokáty, postupech ke zmírňování těchto rizik a uplatňování AML opatření, resp. plnění jejich AML povinností.

3.2.2 Notářská samospráva

Právní úprava notářské samosprávy je v notářském řádu, kde je zařazena do jeho části třetí. Podrobnější pravidla a zásady notářské samosprávy jsou pak obsažena v Organizačním řádu

---

¹⁷¹ *Metodika AML pro advokáty* | Česká advokátní komora [online]. [cit. 02.01.2023]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=24763>

Notářské komory České republiky a notářských komor¹⁷². V České republice byla zavedena **dvoustupňová soustava notářské samosprávy**, která má v prvním stupni **regionální profesní notářské komory** organizované na územním principu a ve druhém stupni centrální profesní komoru, kterou je **Notářská komora České republiky** se sídlem v Praze (dále také „Notářská komora ČR“). Členem Notářské komory ČR je osm regionálních notářských komor, které byly zřízeny v obvodu každého krajského soudu a v obvodu městského soudu v Praze. Jedním z hlavních organizačních principů notářství je pak povinné členství notářů v těchto regionálních notářských komorách, přičemž příslušná regionální notářská komora sdružuje všechny notáře se sídlem v jejím obvodu. Notář se stává členem příslušné notářské komory přímo ze zákona jako důsledek jmenování a zaniká odvoláním nebo smrtí notáře¹⁷³. V České republice bylo na konci roku 2022 celkem 454 notářů a notářských úřadů¹⁷⁴, přičemž v rámci členství v notářských komorách se oproti ČAK uplatňuje princip *numerus clausus*, tzn., že jejich počet je daný, stejně jako místo výkonu notářského úřadu, čímž stát zajišťuje dostupnost služeb notářů.

Práva a povinnosti notářské samosprávy, které je třeba aplikovat přímo vůči notářům, vykonávají v zásadě regionální notářské komory. Reprezentace notářského stavu, řešení koncepčních záležitostí, součinnost s orgány státní správy či legislativními orgány, tvorba a přijímání stavovských předpisů, dohled na činnost notářských komor a na činnost notářů, pravomoci v oblasti kárného řízení aj. jsou pak svěřovány centrální notářské komoře.¹⁷⁵

V rámci pravomoci NK ČR přijímat stavovské předpisy bych zmínila níže uvedené, které mají souvislost s problematikou AML/CFT:

- **Usnesení č. P 4-5/2009 z 24. 3. 2009**, Prezidium Notářské komory, kterým se stanoví postup notářů a Notářské komory České republiky při plnění povinností stanovených právními předpisy upravujícími opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu České republiky (dále jen „**AML usnesení pro notáře**“).
- **Usnesení č. P 1-15/2006 z 23. 1. 2006**, Prezidium Notářské komory, k úschově peněz a správě majetku (dále jen „**Usnesení o notářské úschově**“).

---

¹⁷² *Organizační řád Notářské komory České republiky a notářských komor*. Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.nocr.cz/data/predpisy/organizacni-rad.pdf>

¹⁷³ BÍLEK, Petr. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 128. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-689-0.

¹⁷⁴ *Tvůj-Notář.cz* [online]. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://www.tvuj-notar.cz/notari.php>

¹⁷⁵ BÍLEK, Petr. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 145. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-689-0.

- **Kárný řád**, předpis Notářské komory České republiky (dále jen „kárný řád NK“)¹⁷⁶.

Obdobně jako ČAK také Notářská komora ČR vydala pro své členy v souladu s povinností uloženou v § 21 odst. 12 a § 21a odst. 4 AML zákona sektorový materiál pro oblast AML s názvem **Metodika Notářské komory České republiky k prevenci legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu**¹⁷⁷ (dále jen „Metodika NK ČR“). I tento materiál by měl napomoci notářům v aplikaci AML opatření a dodržování AML povinností v rámci výkonu jejich činnosti. Přílohou č. 2 této metodiky je hodnocení rizik praní špinavých peněz v souvislosti s výkonem notářské činnosti, pokud je notář v postavení povinné osoby.

3.3 Právnícké profese a jejich vystavení riziku praní špinavých peněz

V rámci této kapitoly se pokusím stručně zmapovat rizika praní špinavých peněz ve vztahu k činnosti právníckých profesí tak, jak jsou hodnocena na mezinárodní, evropské i národní úrovni. Pro všechny úrovně však bezesporu platí, že **advokáti a notáři jsou velice atraktivní ke zneužití pro praní špinavých peněz ze strany jednotlivých pachatelů či organizovaných zločineckých skupin, protože angažovanost této profese v obchodě či transakci zpravidla dodává punc slušnosti a zdání legitimacy**. Proto **identifikace a hodnocení míry rizika praní špinavých peněz** u jednotlivých produktů a služeb, klientů či dalších relevantních kategorií, se stává velice důležitým ukazatelem a nástrojem, jelikož je s ním následně spojena různá míra legislativních, regulatorních a operativních opatření, která mají tato rizika snižovat.

V souvislosti s riziky je na úvod vhodné zmínit pojem **zranitelnost**, která představuje slabé místo zneužitelné pro legalizaci výnosů z trestné činnosti. Přičemž zranitelnost, vytváří současně **příležitost**, v tomto případě příležitost pro praní špinavých peněz. S rizikem praní špinavých peněz úzce souvisí také **indikátory praní špinavých peněz**, které jsou v zahraničních materiálech označovány jako tzv. „*red flags*“. Tyto indikátory mimo jiné ukazují, o jak velké riziko se může jednat. Jako příklad indikátoru praní peněz lze uvést vyhledání služeb advokátní či notářské úschovy, přestože geograficky není pro její využití rozumné zdůvodnění.

---

¹⁷⁶ přijatý podle § 37 odst. 3 písm. m) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti podle § 37 odst. 4 tohoto zákona, úplné znění po novele, přijaté sněmem Notářské komory České republiky 21. 6. 2022, souhlas Ministerstva spravedlnosti pod č.j. MSP-11/2022-ODKA-NOT/9 ze dne 21. 7. 2022

¹⁷⁷ Tato metodika není veřejně dostupná a je zpřístupněna pouze členům notářské komory.

3.3.1 Rizika praní špinavých peněz zjištěná na mezinárodní úrovni

První významné projednávání role právnických profesí v souvislosti s rizikem praní špinavých peněz na globální úrovni se objevilo na programu mezinárodní ministerské konference zemí G8 o boji proti nadnárodnímu organizovanému zločinu v říjnu 1999 v Moskvě. Z komuniké této konference vyplynulo, že **právníké profese jsou rizikové z hlediska praní špinavých peněz a mělo by vůči nim dojít k rozšíření účinných mezinárodních standardů proti praní špinavých peněz na celém světě**. Konkrétně bylo požadováno zavedení určitých AML povinností pro právníké profese, zejména povinnosti oznamovat podezřelé transakce s tím, že úmyslné nepodání oznámení bude považováno za trestný čin.¹⁷⁸ Reakcí bylo zařazení právnických profesí do revidovaných FATF Doporučení v roce 2003, a to pod již zmiňované doporučení č. 22.

Ze zprávy FATF „*Money Laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals*“ z roku 2013, která vycházela z velkého množství případových studií, vyplynulo, že pokud klienti mají snahu zneužít služby právnických profesí v globální rovině, tak se jedná nejčastěji o **zranitelnost v těchto oblastech**:

- **zneužívání klientských, resp. úschovných účtů při nákupu nemovitostí**
- **zakládání trustů a společností**
- **správa trustů a společností**
- **správa klientských záležitostí**
- **při vedení některých soudních sporů**
- **zakládání a správa charitativních organizací**

Z výše uvedených rizikových oblastí je většina z nich zastoupena i v hodnocení rizik praní špinavých peněz na úrovni EU nebo na národní úrovni, jak bude předestřeno níže.

Z globálního hodnocení rizik praní špinavých peněz v dokumentu Basilejský AML Index 2021¹⁷⁹ vyplývá, že mezi čtyřmi **rizikovými AML trendy v roce 2021** je uvedena kategorie nefinančních profesí, a to advokátů. Důvodem je pokračující nedostatečné dodržování AML standardů. Jako řešení k eliminaci tohoto stavu uvádí zpráva naléhavou **potřebu většího dohledu u této profese**. Za zmínku stojí, že o nastavení efektivnějšího dohledu v této oblasti se pokouší i Evropská komise prostřednictvím legislativního návrhu, již zmiňovaného AML balíčku a Česká

---

¹⁷⁸ Čl. 7 a 32 komuniké, dostupné na <https://irp.fas.org/news/1999/10/991020-crime-rus.htm>

¹⁷⁹ Basel AML Index - Assessing money laundering risks around the world. *Basel AML Index - Assessing money laundering risks around the world* [online], s. 5. [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://index.baselgovernance.org>

republika v tomto ohledu při poslední novele AML zákona přistoupila k určitým změnám v systému dozoru nad advokáty a notáři, jejichž cílem je jeho zefektivnění, více v kapitole 3.5.

3.3.2 Rizika praní špinavých peněz zjištěná na unijní úrovni

Hodnocení rizik praní špinavých peněz je povinně realizováno v souladu s čl. 6 odst. 1 AML směrnice na unijní úrovni v rámci tzv. nadnárodního hodnocení rizik (SNRA)¹⁸⁰. Poslední třetí **Zpráva od Komise vůči Evropskému parlamentu a Radě: o posouzení rizik praní peněz a financování terorismu, které ovlivňují vnitřní trh a vztahují se k přeshraniční činnosti a s tím související pracovní dokument Evropské komise** (dále jen „*třetí zpráva nadnárodního hodnocení rizik*“) byla vydaná Evropskou komisí dne 27. října 2022¹⁸¹. Zpráva řadí **právnícké profese** mezi sektory, které **jsou velice vystavené rizikům praní špinavých peněz** (úroveň 4, která je nejvyšší) a v kapitole Právní služby notářů a jiných nezávislých právnických profesí¹⁸² uvádí, že v rámci činností vykonávaných touto profesí mohou být vystaveny riziku praní peněz, pokud jde o **zneužívání úschovných účtů, prodej nemovitostí, zakládání a správa trustů a společností, vedení některých soudních sporů**. Zde bych si dovolila krátkou poznámku k poslednímu uvedenému. Vedení soudních sporů nespadá pod sledované činnosti, avšak praxe ukazuje, že i v těchto případech jsou právnícké profese využívány k praní špinavých peněz. Pro praktický příklad odkazuji na bod 3.4.3 této práce.

Dále zpráva zdůrazňuje, že vedle toho mohou nastat případy, kdy se právnícké profese zapojují cíleně do praní špinavých peněz prostřednictvím **pomoci při vytváření složitých řetězců právních subjektů, ať už ve formě právnických osob nebo právních uspořádání**, jejichž cílem je **skrýt identitu skutečného majitele**, a to například i za použití *nominee directors*. Tyto řetězce jsou vytvářeny napříč jurisdikcemi včetně tzv. offshorových finančních center¹⁸³. V rámci praní špinavých peněz je zde riziko, že advokáti a notáři budou zneužiti organizovanou zločineckou skupinou, přičemž jejich zapojení do legalizačního procesu může být od nevědomého až

---

¹⁸⁰ „SNRA“ je zkratka pro „Supra-national risk assessment“. Povinnost vytvářet nadnárodní hodnocení rizik vyplývá pro Evropskou komisí z čl. 6 AML směrnice.

¹⁸¹ Evropská komise. *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL: on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities* [online]. Brusel, 27.10.2022 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0344&from=EN>

¹⁸² COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT: Accompanying the document *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities* [online]. Brusel, 27. 10. 2022, s. 194-197. [cit. 27.12.2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0344&from=EN>

¹⁸³ Jedná se o země nebo jurisdikce, které zpřístupňují finanční služby nerezidentům za účelem obcházení přísnějších opatření v domovské zemi tohoto nerezidenta. Jejich využití je např. pro daňové úniky.

po spolupachatelství (k tomu více v kapitole 3.4). Komise neopomíná poukázat na velice nízký počet oznámení podezřelých obchodů podaných advokáty a notáři v celé EU (to platí v menší míře pro notáře), a to navzdory značnému vystavení riziku praní špinavých peněz. V souvislosti s tím zmiňuje, že důvodem může být velice široké vymezení profesního tajemství v některých členských státech a upozorňuje také na problémy s plněním i jiných AML povinností. Zpráva mimo jiné také poukazuje na informace od unijních orgánů činných v trestním řízení, podle kterých jsou právnické profese často využívány při praní špinavých peněz zločinci i z důvodu, že poskytují pro jejich nelegální aktivity tzv. „*stamp approval*“ něco jako podpisové razítko, kterým zašití danou aktivitu či transakci jako legální. Pokud bychom se zaměřili konkrétněji na **zneužívání úschovných účtů pro praní špinavých peněz**, tak způsoby popsané ve třetí zprávě nadnárodního hodnocení rizik se významně modelově shodují se způsoby používanými v tuzemsku, které jsou detekované zejména ze strany úvěrových institucí či FAÚ při šetření podezřelých obchodů.

Vymezení nejčastěji používaných způsobů zneužití úschovných účtů, tedy rizik praní špinavých peněz, je následující:

- **provádění finančních transakcí jménem klienta** (včetně offshore bankovníctví),
- **akceptace přijímání vysokých částek v hotovosti na úschovní účet s následným hotovostním výběrem či vydáním šeku,**
- **nákup nemovitostí, společností nebo pozemků jménem klienta**
- **v některých případech je k přijímání a převodu finančních prostředků klienta využít osobní účet samotného advokáta či notáře či podnikatelský účet advokátní kanceláře.**

Pokud jde o notáře, tak dle zprávy se vystavení riziku praní peněz projevuje jak při poskytování poradenství, tak při ověřování listin či provádění úschov. Zvláště exponovaným sektorem je sektor nemovitostí, který obvykle zahrnuje služby jednoho nebo více notářů, u nichž však notáři nemusejí mít úplný obraz o transakci a zúčastněných stranách, který by jim umožnil získat ucelený pohled na tato rizika, aby vzniklo podezření na praní špinavých peněz s následným oznámením podezřelého obchodu. Zde je vhodné poznamenat, že v některých členských státech jako např. v Německu spadají obchody s nemovitostmi pouze do působnosti notářů.

3.3.3 Rizika praní špinavých peněz zjištěná na národní úrovni

Hodnocení rizik praní špinavých peněz a financování terorismu na národní úrovni (NRA¹⁸⁴) proběhlo v České republice poprvé v letech 2015 až 2016 a usnesením vlády ČR byla **Zpráva o prvním kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu** (dále jen „*první zpráva národního hodnocení rizik*“) schválena v lednu 2017. Veřejná verze první zprávy národního hodnocení rizik je dostupná na stránkách Finančního analytického úřadu¹⁸⁵, který je hlavním koordinátorem celého procesu, zatímco neveřejná verze zprávy může být poskytnuta pouze kompetentní orgánům státní správy a příslušným povinným osobám, a to vždy v rozsahu jejich sektoru. Právnícké profese byly v neveřejné části zprávy z prvního kola zahrnuty do subkapitoly 3.1.10 spolu s poradenskými profesemi. Druhé kolo národního hodnocení rizik probíhalo od roku 2019 do roku 2021 a bylo pojato odlišně, jelikož nebylo založeno na dotazníkovém šetření jako kolo první, ale vycházelo z desítek typologií případů praní špinavých peněz nebo financování terorismu detekovaných a šetřených v ČR. **Zpráva o druhém kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu** (dále jen „*druhá zpráva národního hodnocení rizik*“) byla schválena vládou v červenci 2021, přičemž verze zprávy pro veřejnost je opět dostupná na stránkách FAÚ¹⁸⁶. Z neveřejné druhé zprávy národního hodnocení rizik vyplývá ve vztahu k právníckým a poradenským profesím, které byly zahrnuty do společné subkapitoly 3.1.13. této zprávy, že je jim přisuzována **vyšší míra rizikovitosti**¹⁸⁷.

Notáři a advokáti jsou zranitelní z hlediska praní špinavých peněz, přičemž riziko jejich zneužití může nastat již u samotné zdrojové trestné činnosti nebo pak ve všech fázích praní špinavých peněz. **Nejvyšším rizikem jsou advokátní úschovy a dále pak investice do nemovitostí a jiného majetku** (akcie, obchodní podíly), vedle toho pak druhá zpráva národního hodnocení rizik stanovuje ještě riziko při **poskytování služeb pro právnícké osoby a svěřenské fondy a obchody s hotovostí**, které se projevuje u všech povinných osob. V rámci demonstrativního výčtu typologií, jimž jsou právnícké profese vystaveny, se uvádí, že povinná

---

¹⁸⁴ „NRA“ je zkratka pro „National risk assessment“ v českém jazyce „národní hodnocení rizik“. Povinnost vytvářet periodicky národní hodnocení vyplývá pro ČS EU z čl. 7 AML směrnice. Vnitrostátně je tato povinnost zakotvena v AML zákoně v § 30a Hodnocení rizik na úrovni České republiky.

¹⁸⁵ *Zpráva o prvním kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu* [online]. prosinec 2016 [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyyurad.cz/files/zprava-o-prvnim-kole-procesu-narodniho-hodnoceni-rizik-mlft.pdf>

¹⁸⁶ Finanční analytický úřad. *Zpráva o druhém kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu* [online]. Červen 2021 [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyyurad.cz/files/druha-nra-verejna-verze.pdf>

¹⁸⁷ Finanční analytický úřad. *Zpráva o druhém kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu*, s. 26. Červen 2021 [cit. 2022-10-02]. Neveřejná verze.

osoba v některých případech vidí pouze malý úsek procesu praní peněz, z čehož vyplývá i její omezená možnost pro pasivní získávání relevantních informací k detekci podezřelého obchodu¹⁸⁸.

Ukazatelem hodnocení rizik na národní úrovni je také hodnotící zpráva ČR zpracovaná Výborem Moneyval, která potvrzuje přetrvávající praxi, že „*ačkoli se v procesu NRA zjistilo, že sektor nemovitostí a právnické profese jsou zranitelní vůči zneužití pro praní peněz, od povinných osob z těchto sektorů vzešlo jen několik málo oznámení podezřelých obchodů*“¹⁸⁹. Níže uvedená tabulka, která zachycuje plnění oznamovací povinnosti advokáty a notáři v letech 2016 až 2022, závěry hodnocení Výborem Moneyval potvrzuje. Ke zvýšení v počtu oznámení podezřelých obchodů dochází od roku 2021, což lze přičítat účinnosti novely AML zákona, která mění systém správního trestání a zavádí pro tento typ povinné osoby správní tresty (více v kapitole 3.5). V posledním odstavci je údaj, který zachycuje počet oznámení podezřelých obchodů podaných přímo Finančnímu analytickému úřadu, tzn. nikoliv prostřednictvím příslušné profesní komory dle § 27 odst. 3 AML zákona, jak bude blíže popsáno v bodě 3.4.2.

Tabulka č. 4 - Počet oznámení podezřelých obchodů (OPO) od právnických profesí v letech 2016-2022¹⁹⁰

Rok	Přijata OPO od advokátů	Přijata OPO od notářů	OPO podaná přímo FAÚ
2016	0	0	21
2017	4	0	
2018	7	0	
2019	6	3	
2020	7	2	
2021	19	6	
2022	11	4	
Celkem	54	15	

¹⁸⁸ Finanční analytický úřad. *Zpráva o druhém kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu*, s. 258. Červen 2021 [cit. 2023-01-12]. Neveřejná verze.

¹⁸⁹ Výbor expertů hodnotících opatření proti praní peněz a financování terorismu (MONEYVAL). *ZPRÁVA Z PÁTÉHO KOLA VZÁJEMNÉHO HODOCENÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Prevence praní peněz a boj proti financování terorismu* [online]. Prosinec 2018 [cit. 2022-11-05], s. 8. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyyurad.cz/files/hodnotici-zprava-moneyval-2018-17-prosince-2018-cz.pdf>

¹⁹⁰ Zdrojem data FAÚ.

3.3.4 Rizika praní špinavých peněz zjištěná na sektorové úrovni

Jak již bylo v kapitole 3.2 zmíněno, dle § 21 odst. 12 AML zákona mají příslušné profesní komory povinnost vypracovat písemnou metodickou informaci k zavedení a uplatňování strategií a postupů **k řízení rizik spojených s praním peněz** při činnosti jejích členů. Součástí této metodické informace je i **písemné hodnocení rizik** vypracované podle § 21a odst. 4 AML zákona. Při posuzování rizik zohlední komora výsledky hodnocení rizik na úrovni České republiky, výsledky nadnárodního hodnocení rizik, faktory možného zvýšeného rizika podle přílohy č. 2 AML zákona a další dostupné informace, které souvisí s těmito riziky ve vztahu k činnosti jejích členů.

Metodika ČAK zpracovává sektorové hodnocení rizik v její části šesté a v bodě 6.2 pak rozlišuje typologie advokátních služeb, které jsou sledovanou činností, a to z hlediska čtyř stupňů rizik - nízké, běžné, vyšší a vysoké. Mezi **služby s vyšším rizikem** ČAK řadí jednání za klienta nebo pro něj v souvislosti se (založením a) správou účtu, včetně účtu cenných papírů, dále obstarávání koupě nemovitostí nebo obchodního závodu či jeho části, zakládání nebo správa svěřenského fondu nebo jiného obdobného uskupení, provádění úschov, a také zakládání nebo správa obchodních společností bez dalších relevantních znalostí o účelu a důvodu založení, resp. správy. Jako **služby s vysokým rizikem** ČAK vyhodnotil:

- **daňové poradenství** (zejména poradenství v oblasti daňových optimalizací),
- **správa majetku** zejména u nového klienta nebo klienta bez předchozích důvěryhodných referencí,
- **úschovy jiného než zajišťovacího charakteru**, bez ekonomického nebo právního důvodu, u nichž nejsou předem stanoveny podmínky výplaty,
- **zakládání nebo správa**
  - a) řetězcích společností,
  - b) společností či majetku klienta, u něhož není zřejmý ekonomický nebo právní důvod takového postupu nebo není jasný zdroj majetku klienta nebo společnosti,
  - c) společností, u nichž není jasný předmět činnosti nebo tento předmět činnosti neodpovídá skutečně vykonávané činnosti,
- **služby spočívající v obstarávání obchodů s nemovitostmi**, které nemají ekonomické ratio (zřetelně nižší nebo vyšší cena než cena tržně obvyklá), nemovitosti pod daňovým teste, kde k převodu není ekonomický nebo jiný racionální důvod.¹⁹¹

---

¹⁹¹ Metodika ČAK, str. 33 a 34.

Metodika NK ČR obsahuje v příloze č. 2 hodnocení rizik, přičemž v rámci zpracovaného hodnocení rizik posuzuje tři typy notářských služeb z hlediska jejich rizikovosti a uvádí k nim praktické příklady. Jedná se o služby **zakládání obchodních společností, svěřenských fondů a podobných struktur, prodej obchodních podílů**, kde je v souladu s národním hodnocením rizik stanoveno střední riziko zneužití služeb v korporátní oblasti, dále **prodej nemovitých věcí**, se kterým se pojí závažné riziko a v neposlední řadě **notářské úschovy peněz** či listin, u nichž není jasně stanoveno, jak vysokému riziku je tato služba vystavena z hlediska praní špinavých peněz. Pro financování terorismu je u notářských úschov spatřováno nízké až střední riziko.¹⁹² Domnívám se, že v souladu s národním hodnocením rizik by pro notářské úschovy mělo být stanoveno riziko praní špinavých peněz jako vyšší.

AML zákon obsahuje ve své příloze č. 2 demonstrativní výčet faktorů možného zvýšeného rizika praní peněz. Obdobně lze nalézt tyto indikátory v hodnocení rizik, přičemž pro advokáty a notáře působící v českém prostředí jsou nejrelevantnější ty, které vycházejí z národního hodnocení rizik, ze sektorového hodnocení rizik od komor nebo z individuálního hodnocení rizik praní peněz dané povinné osoby.

3.4 Úloha a činnost právnických profesí v oblasti AML

V této kapitole, skrze zmapování činností právnických profesí v oblasti AML s relevantní kazuistikou, poukáží na možné zapojení advokátů a notářů do procesu praní špinavých peněz. Jejich úloha je tak ve skrze dvojí. Na jedné straně působí profese **v pozici povinných osob jako strážci finančního systému proti praní špinavých peněz**, na straně druhé jde o profesi, která se řadí mezi „gatekeepers“ **tj. umožňuje praní špinavých peněz**. V souvislosti s jejich zapojením do praní peněz je dobré věnovat pozornost míře, v jaké k tomu může docházet. Významné jsou v tomto ohledu **indikátory praní špinavých peněz**¹⁹³, které slouží jako důležitý referenční nástroj pro účinné odhalování praní peněz, jelikož poukazují na riziko spojené s ním. Advokát či notář v postavení povinné osoby by je měl zaznamenat a podle toho aplikovat relevantní AML opatření¹⁹⁴, ať již každé samostatně nebo v kombinaci, což ostatně vyplývá i z § 9 odst. 3 až 5, § 9a odst. 1 a 2, § 15, § 18 a § 20 AML zákona. V praxi může být různá míra nevědomého či vědomého zapojení advokáta či notáře do procesu praní špinavých peněz.

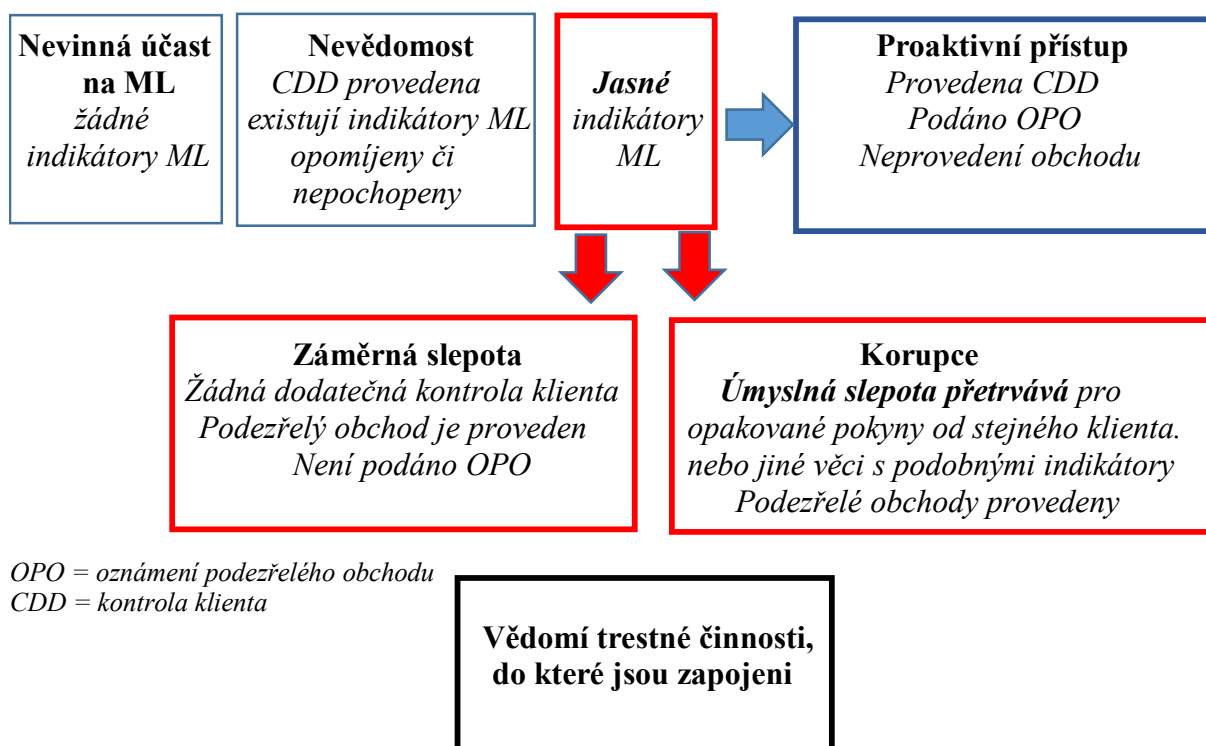
¹⁹² Metodika NK ČR, str. 31-35.

¹⁹³ Příručka OECD „Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors“, 2009, s. 11.

¹⁹⁴ Provést kontrolu klienta, neuskutečnit obchod, odložit splnění příkazu klienta, oznámit podezřelý obchod.

Níže uvedené schéma vyjadřuje postavení notářů a advokátů v procesu praní špinavých peněz, pokud jej umožňují. Zdrojem tohoto schématu je FATF zpráva o zranitelnosti právnických profesí v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu¹⁹⁵, přičemž pro účely této práce došlo k mírné úpravě. Schéma rozlišuje nevědomé zapojení právnické profese do procesu praní peněz, a to při existenci indikátorů praní peněz (indikátory ML) i bez nich, a vědomé zapojení. Červená linie zachycuje vazbu na indikované znaky praní peněz. Zatímco některé případy ukazují ostražitost a proaktivní přístup, kdy advokát a notář podal oznámení o podezřelém obchodu (OPO) v reakci na varovné signály, že klient se je snaží zapojit do trestné činnosti. Jiné případy schéma vykresluje jako úmyslnou slepotu povinné osoby, což může vyústit až v případ, kdy se advokát či notář stal spoluviníkem.

Obrázek č. – Schéma znázorňující zapojení právnických profesí do praní peněz

¹⁹⁵ FATF Report (2013), *Money Laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals*, s. 5. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/mltf-vulnerabilities-legal-professionals.html>

Obecně existuje omezená akademická a odborná literatura zaměřená na to, zda jsou advokáti či notáři při napomáhání praní špinavých peněz v postavení spoluviníka, nevědomého nebo nedbalého. Zajímavým zdrojem v tomto ohledu je již zmiňovaná literatura *Lawyers and Proceeds of Crime* od Katie Benson, která se opírá o dostupné případy, které se odehrály ve Velké Británii. Na nich demonstruje nejen nedbalost a nevědomost, ale i případy spoluviníka, kdy došlo k odsouzení právního zástupce za trestný čin praní špinavých peněz a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody.

Jako **případ naprostého selhání právnické profese v oblasti AML** bych uvedla případ publikovaný v roce 2017¹⁹⁶ a spojený **se službami profesionálního praní špinavých peněz** v USA. Zpravodajský pořad 60 Minutes odvysílal tajnou investigaci za využití skryté kamery, která ukázala, že prestižní advokáti včetně prezidenta Americké advokátní komory (ABA) poskytují hraničně nezákonné rady, jak se vyhnout protikorupčním a AML právním předpisům. *Muž vydávající se za poradce ministra zahraniční vlády oslovil 16 advokátů v amerických advokátních kancelářích se žádostí, jak anonymně přesouvat velké sumy peněz způsobem, který by nevyvolal podezření z korupce a praní špinavých peněz. Pouze jeden advokát z šestnácti oslovených tohoto klienta odmítnul, ostatní oslovení advokáti jej přijali a navrhovali využít anonymní společnosti ke skrytí skutečného majitele, kterým byl ministr - tedy politicky exponovaná osoba, dále nabízeli převést peníze prostřednictvím jejich zvláštních bankovních účtů nebo použít offshorový trust s advokátem jednajícím jako správce, aby byl zdroj finančních prostředků anonymizován. Dokonce sám prezident Americké advokátní komory nabízel využít americké právní struktury a síť bankovních účtů k praní špinavých peněz přes Spojené státy americké.*

Pokud FAÚ při svém šetření detekuje situace, ve kterých by advokát či notář mohl být využit pro praní špinavých peněz v pozici nedbalého nebo nevědomého, pak podává v souladu s § 37 odst. 1 AML zákona **podnět komorám ke kontrole** konkrétního člena. Zpravidla je zde podezření na neuplatňování příslušných zákonných AML opatření, a to nejčastěji nedostatečné provádění identifikace a kontroly klienta.

3.4.1 Právnické profese jako povinná osoba

Role notářů a advokátů jako povinných osob se v českém právním řádu zhmotnila s účinností od 1. 9. 2004 na základě zákona č. 284/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 61/1996 Sb.,

---

¹⁹⁶ *ARE LAWYERS FACILITATING MONEY LAUNDERING* [online]. 14.4.2017 [cit. 2023-01-09]. Dostupné z: <https://www.niceactimize.com/blog/are-lawyers-facilitating-money-laundering-534/>

o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Dnes již neplatný první AML zákon prostřednictvím výše uvedené novely zařadil výslovně advokáty a notáře mezi povinné osoby v rámci § 1a odst. 7 písm. j). V návaznosti na tuto novelu došlo také ke změně zákona o advokacii a notářského řádu, která se týkala úpravy mlčenlivosti při výkonu činností těmito zákonům podléhajících, a to tak, aby nedocházelo k jejich nepřímé novelizaci. Vymezení činnosti notáře a advokáta jako povinné osoby vycházelo nejen z obecné úpravy v duchu Směrnice¹⁹⁷ tj. snahy o harmonizaci s tehdy platným evropským právem, ale na návrh Notářské komory ČR byla navržena i konkrétnější úprava u notářských úschov, v nichž se ročně pohybovaly částky mezi 10-15 mld. Kč. Bez této úpravy by totiž notář nebyl povinnou osobou při výkonu notářských úschov, neboť v této jeho činnosti nejednal jménem nebo ve prospěch svého klienta, jak vyžadovala zákonná úprava (žadatelé o notářskou úschovu nebyli klienty notáře ve smyslu notářského řádu) a vztahovala by se tak na něho povinnost podle prvního AML zákona jen při přijímání peněz v souvislosti se svěřenskými smlouvami, kde vykonával správu majetku tj. peněz.¹⁹⁸

Současná právní úprava postavení notáře a advokáta jako povinné osoby upravuje v § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona, přičemž toto ustanovení někdy činí v praxi výkladové problémy. Zejména při vymezení, které činnosti jsou považovány za sledované, tzn. kdy je notář a advokát povinnou osobou. Kromě skutečnosti, že činnost notáře a advokáta není zcela totožná, tak se FAÚ setkává i se situacemi, kdy je toto ustanovení interpretováno restriktivním způsobem v rozporu s účelem této právní normy. **Sledované činnosti advokáta a notáře** budou pro následující analýzu vymezeny následovně:

- *úschova peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta*
- *služby spočívající v jednání za klienta nebo pro něj při*
  1. *obstarávání koupě nebo prodeje nemovitosti nebo obchodního závodu,*
  2. *správě peněz, cenných papírů, obchodních podílů nebo jiného majetku klienta, včetně zřízení účtu u úvěrové instituce nebo zahraniční úvěrové instituce anebo účtu cenných papírů a správou takového účtu,*

---

¹⁹⁷ Směrnice Rady 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz, ve znění směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2001/97/ES ze dne 4. prosince 2001, čl. 2a odst. 5.

¹⁹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 284/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony; str. 7.

3. *zakládání, řízení nebo provozování obchodní korporace, podnikatelského seskupení nebo jiného obdobného útvaru,*¹⁹⁹
4. *zakládání nebo správě svěřenského fondu nebo jemu svou strukturou nebo funkcemi podobného zařízení řídicího se právem jiného státu (dále jen „svěřenský fond“)*²⁰⁰,
5. *inkasu, platbách, převodech, vkladech nebo výběrech prováděných při bezhotovostním i hotovostním platebním styku, anebo jakémkoli jiném jednání, které směřuje k pohybu peněz nebo jej přímo vyvolá.*

K rozlišení, co představuje jednání za klienta a jednání pro něj, lze obecně říci, že jednání **za klienta** by mělo být interpretováno jako jeho **zastupování** (přímé i nepřímé), přičemž se uplatní, že tímto jednáním vznikají právní následky přičitatelné klientovi. Co se týče jednání **pro klienta**, přiklonila bych se k výkladu, že jde o jakékoliv **jednání ve prospěch klienta** bez současného požadavku na jeho zastupování. Jednání za klienta nebo pro něj se váže na služby poskytované ve smyslu bodu 1 až 5 v § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona, přičemž jednání pro klienta zahrnuje situace, pokud nedojde ani k jednání "jménem klienta" ani "na jeho účet" resp. "za něj". Tato právní norma v současnosti pokrývá činnosti, které nebyly před poslední novelou AML zákona pod § 2 odst. 1 písm. g) subsumovatelné, a které bylo žádoucí mezi sledované činnosti zahrnout. Jako příklad lze uvést sepsání listiny pro klienta či zprostředkování některé ze služeb uvedených pod bodem 1 až 5. Patří sem také situace, pokud advokát pro klienta, tj. v jeho prospěch uhradí nějaký finanční závazek.

Na tomto místě je vhodné navázat na výše zmiňované obtíže spojené s právním výkladem § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona. Chtěla bych v této souvislosti poukázat na bankovní a obchodní tajemství, které bylo následně označeno jako skutečnost hrající významnou úlohu při praní špinavých peněz ze závažné trestné činnosti²⁰¹ tak i na **extenzivně vykládanou profesní mlčenlivost**, která může sloužit právníkům k vyhnutí se AML povinností. Důsledkem této praxe může být usnadňování praní peněz a bránění jeho detekci. Z praxe FAÚ vychází i níže uvedený případ, kdy došlo ze strany advokáta k **odmítnutí plnit informační povinnost vůči české finanční zpravodajské jednotce, tedy poskytnout FAÚ informace pro účely šetření**

---

¹⁹⁹ Pod tímto bodem je zahrnuto i jednání pro klienta či za něj při *získávání a shromažďování peněžních prostředků nebo jiných peněz ocenitelných hodnot za účelem založení, řízení nebo ovládnutí takové korporace, seskupení nebo útvaru.*

²⁰⁰ Pod tímto bodem je zahrnuto i jednání pro klienta či za něj při *získávání a shromažďování peněžních prostředků nebo jiných peněz ocenitelných hodnot pro svěřenský fond nebo za účelem jeho založení nebo správy*

²⁰¹ Např. bod 30 a 31 komuniké z ministerské konference zemí G-8 o boji proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (Moskva, 19.-20. října 1999)

podezřelého obchodu, jak vyžaduje 24 odst. 1 AML zákona, a to s **odůvodněním, že není v postavení povinné osoby**. *Advokát přijal od svého klienta peníze v hotovosti v rádech milionů Kč, které následně sám vložil na úschovni účet s cílem provedení platby soudního poplatku pro účely občanského soudního řízení, kde bude klienta v předmětném řízení zastupovat. FAÚ v rámci prováděného šetření provedl dotaz na zdroj milionové hotovosti, přičemž advokát odmítl splnit informační povinnost a informace sdělit. Argumentem byla profesní mlčenlivost, jelikož daná činnost resp. transakce nespadá pod sledované činnosti v rámci AML zákona, protože advokát bude klienta zastupovat v soudním řízení.* FAÚ provedl k tomuto případu vlastní právní výklad a dospěl k závěru, že jednání advokáta lze kvalifikovat jako jednání *contra legem* za využití extenzivního výkladu profesní mlčenlivosti. Dle FAÚ je advokát v uvedeném případě povinnou osobou, jelikož se jedná o **zprostředkování platební transakce klienta, navíc prostřednictvím úschovniho účtu**, což nelze subsumovat pod poskytování právní pomoci ani právní služby. Stručně shrnuté argumenty pro toto tvrzení jsou následující. Zaprvé platba soudního poplatku není speciálním kvalifikovaným jednáním, které by mohl provádět pouze advokát, ale k realizaci tohoto úkonu může dojít i prostřednictvím jakéhokoliv jiného subjektu, anebo i přímo klientem bez využití zprostředkovatele. Provádí-li advokát činnost, kterou může provádět i ten, kdo toto speciální postavení nemá, je zjevné, že taková činnost nesouvisí se speciálním, zákonem chráněným postavením advokáta jakožto garanta ústavního práva na právní pomoc. Zadruhé poskytování služeb advokáta spojených s platbou soudního poplatku prostřednictvím úschovniho účtu je subsumovatelné pod činnosti, kdy je advokát považován za povinnou osobu v rozsahu § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona. V tomto konkrétním případě se sice nejednalo o úschovu finančních prostředků, ale došlo k naplnění ustanovení pro oblast správy cizího majetku s cílem naplnit klientem požadovanou službu, která spočívá v jednání jménem klienta nebo na jeho účet při platbě, převodu prováděném při bezhotovostní i hotovostním platebním styku, které směřovalo k pohybu peněz nebo jej přímo vyvolalo (bod 5 výše uvedeného ustanovení²⁰²). Zatřetí s ohledem na taxativní výčet činností, které spadají pod pojem právní služby v zákoně o advokacii, a skutečnost, že správa cizího majetku včetně přijímání peněz a listin do úschovy za účelem jejich vydání dalším osobám mezi tyto činnosti nespadá, lze následně také v souladu s tím vyložit zvláštní ustanovení o advokátech a notářích zakotvené v § 27 AML zákona, které nelze aplikovat na jednání spojené s realizací platby soudního poplatku, byť jej za svého klienta provádí advokát.

---

²⁰² 2 odst. 1 písm. g) bod 5. AML zákona – Advokát je povinnou osobou při úschově peněz, cenných papírů nebo jiného majetku svého klienta, anebo jestliže klientem požadované služby mají spočívat nebo spočívají v jednání za klienta nebo pro něj při **inkasu, platbách, převodech, vkladech nebo výběrech prováděných při bezhotovostním i hotovostním platebním styku, anebo jakémkoli jiném jednání, které směřuje k pohybu peněz nebo jej přímo vyvolá.**

Pokud bych hledala podporu pro tento výklad v mezinárodních zdrojích, zmínila bych bod 17 FATF Guidance for a Risk-Based Approach for Legal Professionals²⁰³, který stanovuje, že soudní spor není sledovanou činností, a proto příslušník právnické profese zastupující klienta v soudním sporu nebude podléhat doporučením FATF, avšak pokud se v průběhu takového zastupování kromě toho zúčastní jedné nebo více sledovaných činností, v takovém případě se FATF doporučení použijí pouze na tuto sledovanou činnost nebo aktivity. Tato argumentace byla potvrzena i v rámci výstupu z projektu Rady Evropy²⁰⁴, o kterém bude řečeno více níže, ve kterém je nejen odkaz na výše uvedený bod 17, ale jsou zde rozvedeny i další obdobné případy. Domnívám se, že v návaznosti na tento projekt došlo k promítnutí tohoto přístupu do Metodiky ČAK, která v rámci bodu 6.2. s názvem Typologie služeb z hlediska rizik, zařadila do kategorie služeb s běžným rizikem službu „inkasa, platby, převody, vklady nebo výběry související s jinými službami, jež nejsou sledovanou činností“²⁰⁵.

V rámci této kapitoly je třeba poukázat i na další činnost, kterou v praxi může vykonávat zástupce právnické profese a kde má statut povinné osoby ve smyslu AML zákona. Tou je **poskytování daňového poradenství**, jehož materiální pojetí se po poslední novele AML zákona v reakci na normativní text 5. AML směrnice²⁰⁶ rozšířilo kromě daňového poradce i na další osoby, což se odráží v ustanovení § 2 odst. 1 písm. e) AML zákona „... *jiná osoba při poskytování právní pomoci nebo finančně ekonomických rad ve věcech daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění, jakož i ve věcech, které s nimi přímo souvisejí, k tomu oprávněná podle jiného právního předpisu*....“ S výkladem tohoto ustanovení pro advokáty se můžeme setkat v odborném advokátním periodiku, které vymezuje tuto činnost následovně: „O daňové poradenství se může jednat v situaci, kdy předmětem právní rady je skutečně poradenství v oblasti daní *stricto sensu*.“²⁰⁷ Tento výklad je velice restriktivní ve srovnání s výkladem, který poskytli experti Rady Evropy Jonathan Fisher a Anita Clifford, oba uznávaní advokáti ze Spojeného království, v rámci níže uvedeného projektu. S odkazem na AML směrnici, která cílí na právní pomoc poskytovanou

---

²⁰³ FATF, *Guidance for a Risk-Based Approach for Legal Professional* [online]. Paris, 2019 [cit. 2023-02-02], s. 8. Dostupné z: www.fatf-gafi.org/publications/documents/Guidance-RBA-legal-professionals.html

²⁰⁴ FISHER, Jonathan, Anita CLIFFORD a za přispění Sekretariátu Rady Evropy. *SRSP Project “Enhancing effectiveness of the AML/CFT regime in the Czech Republic”: Anti-Money Laundering and Lawyers and Notaries in the Czech Republic*, s. 11. ECCD-SRSP-CZ-TP4-2021. 09/2021 [cit. 12.4.2023].

²⁰⁵ Metodika ČAK, str. 33.

²⁰⁶ „osoby, které se zaváží poskytovat hmotnou pomoc, podporu či poradenství v daňových záležitostech jako **hlavní předmět obchodní či profesní činnosti**, a to buď přímo, či prostřednictvím jiných osob, s nimiž je uvedená osoba spojená“.

²⁰⁷ VRÁBLÍKOVÁ, Petra. Nepřehlédněte! Velká novela AML zákona zavedla nové rozsáhlé povinnosti. *Advokátní deník* [online]. 2021, 15.1.2021 [cit. 2022-10-17]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/01/15/velka-novela-aml-zakona-zavedla-mnoho-novych-rozsahlych-povinnosti/>

v souvislosti s daňovými záležitostmi klienta, tak výstupní materiál expertů uvádí²⁰⁸, že přístup Spojeného království spočívá v tom, že se zahrnuje každá právní služba, která má dopad na daňové záležitosti nebo daňové důsledky pro klienta. To zahrnuje poradenství ohledně daňových důsledků i neporadenské právní služby, jako je provádění due diligence v daňových záležitostech klienta a podávání dokumentů vůči správci daně.

Otázka, kdy je advokát a notář povinnou osobou, nemusí být vždy jednoznačná, jak ostatně ukazuje výše uvedený případ z praxe. K vyřešení tohoto problému do značné míry napomohla nejen Metodika AML vydaná ČAK a také Notářskou komorou ČR pro jejich členy, ale lze se inspirovat i výše uvedeným neveřejným materiálem vydaným v rámci projektu „Zvyšování efektivity režimu boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu v České republice“²⁰⁹, který byl zaměřen i na právnické profese z hlediska vymezení jejich činností, kde mají statut povinné osoby, včetně detekce rizik praní špinavých peněz spojených s touto činností. Níže ve stručnosti uvedu příklady sledovaných činností, u kterých by takové pochybnosti mohly vznikat nebo v minulosti vznikaly.

3.4.1.1 Advokáti

Z čl. 1 odst. 1 a 2 AML usnesení pro advokáty vyplývá, že advokát je povinnou osobou podle AML zákona pouze v případě, že vykonává činnosti uvedené v § 2 odst. 1 písm. g), přičemž postup advokáta jako povinné osoby se řídí AML zákonem, zákonem o advokacii a v jejich mezích AML usnesením pro advokáty.

Příklady sledovaných činností ve smyslu § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona uvedu v rámci jednotlivých bodů tohoto ustanovení. Pod bod 1, který stanovuje „*obstarávání koupě nebo prodeje nemovité věci nebo obchodního závodu anebo jeho části*“, lze subsumovat **zastupování klienta v rámci obchodů s nemovitostmi**, které zahrnují přípravu nebo sjednávání kupní smlouvy. V advokátní praxi je advokát velmi často povinnou osobou **při správě cizího majetku**, která spadá pod bod 2 výše uvedeného ustanovení. Zpravidla se jedná o správu **peněz a listin přijatých do úschovy**, přičemž advokát vždy postupuje dle § 56 a 56a zákona o advokacii a podrobnější úprava je pak v Usnesení o úschovách advokátů. Smlouva, kterou advokát se svým klientem uzavírá je písemná, může být označována jako smlouva o úschově, která je dvoustranná, anebo

---

²⁰⁸ FISHER, Jonathan, Anita CLIFFORD a za přispění Sekretariátu Rady Evropy. *SRSP Project “Enhancing effectiveness of the AML/CFT regime in the Czech Republic”*: *Anti-Money Laundering and Lawyers and Notaries in the Czech Republic*, s. 12. ECCD-SRSP-CZ-TP4-2021. 09/2021 [cit. 2022-10-17].

²⁰⁹ Projekt zahájen v roce 2020 na žádost podanou Finančním analytickým úřadem v rámci Programu na podporu strukturálních reforem, přičemž byl realizován ve spolupráci s Radou Evropy a ukončen v prosinci 2022.

může jít o smlouvu svěřenského typu, která je zpravidla trojstranná. V obou případech se bude vždy jednat o **obchodní vztah s klientem** ve smyslu AML zákona. Dalším příkladem sledované činnosti dle § 2 odst. 1 písm. g) bod 2 AML zákona je jednání za klienta při správě jeho majetku a koupě společnosti, resp. **úplatný převod obchodního podílu** nebo **obchod spojený s movitou věcí**. To, co může někdy činit potíže v praxi, je zařazení **přípravy korporátních dokumentů** pro klienta pod sledovanou činnost, která spadá pod bod 3 výše uvedeného ustanovení a je vykládána jako jednání pro klienta při řízení nebo provozování obchodní korporace. Zřejmější je **zakládání obchodních korporací**, které pod tento bod také spadá, a dále pak **zakládání nebo správa svěřenských fondů**, které spadá pod bod 4 ustanovení. Poslední příklady sledované činnosti spadají pod bod 5, který AML zákon vymezuje široce jako *„jednání za klienta nebo pro něj při inkasu, platbách, převodech, vkladech nebo výběrech prováděných při bezhotovostním i hotovostním platebním styku, anebo jakémkoli jiném jednání, které směřuje k pohybu peněz nebo jej přímo vyvolá“*, je **vymáhání pohledávky pro klienta, kdy vymožená částka přijde na bankovní účet advokáta** a advokát ji následně předá klientovi. Výše uvedený případ z praxe FAÚ, který se týká **zprostředkování platby soudního poplatku advokátem pro jeho klienta** za využití úschovního účtu, je dle mého názoru jednáním, které vyvolá pohyb peněz klienta a mělo by být subsumováno pod bod 5. Domnívám se, že obdobně by mělo být posuzováno i **složení kauce klientem**, pokud je tato **transakce realizována prostřednictvím úschovního či jiného účtu advokáta**.

Metodika ČAK určuje, kdo je osobou odpovědnou pro účely AML vzhledem k různým formám výkonu advokacie. **Advokát je vždy povinnou osobou a odpovědnou osobou**. Je-li součástí **sdržení**, pak každý z účastníků sdržení nese tuto povinnost samostatně. Provádí-li sledované činnosti **advokátní společnost** ve smyslu § 15 zákona o advokacii, lze odpovědnost v rámci společnosti rozdělit. Nedojde-li ke zřetelnému rozdělení pravomocí, je odpovědným statutární orgán společnosti. Jsou-li sledované činnosti vykonávány **pobočkou advokátní společnosti nebo její dceřinou společností**, je povinnou osobou advokát, který tuto pobočku řídí nebo dává pokyn ke konkrétním obchodům.²¹⁰

Zařazení advokátů mezi povinné osoby je dokonce i v současnosti vnímáno s negativní konotací, a to zejména v souvislosti s prolomením advokátní mlčenlivosti u AML zákonem vymezených činností. Konkrétně je možné citovat slova místopředsedy Nejvyššího soudu Petra Šuka, která zazněla na Sjezdu českých právníků konaném v květnu 2022 v Praze, a která se

---

²¹⁰ Metodika AML, s. 8. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=24763>

týkala implementace unijního AML práva do českého právního řádu, které z advokátů a notářů udělalo „*Pomocnou stráž VB*“²¹¹.

3.4.1.2 Notáři

Příklady²¹² činností, při kterých notář vystupuje v postavení povinné osoby dle § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona lze rozlišit na hlavní a vedlejší. Mezi ty hlavní lze zařadit:

- **provádění úschov peněz, cenných papírů a jiného majetku klienta** (bod 2 ustanovení)
- **sepsání notářského zápisu o kupní smlouvě ve věci nemovitých věcí či obchodního závodu** (bod 1 ustanovení)
- **zakládání, řízení nebo provozování obchodní korporace či podnikatelského seskupení** (bod 3 ustanovení)
- **zakládání nebo správa svěřenského fondu** (bod 4 ustanovení)

V rámci příkladu vedlejších činností, které zakládají postavení povinné osoby notáři, jsou zejména relevantní **změny základního kapitálu** či **převody obchodních podílů** v obchodních korporacích, provádí-li notář i jiné úkony než jen osvědčení rozhodnutí orgánu společnosti.

K výkonu notářské činnosti, která spadá pod sledované činnosti, je důležité zmínit, že s ohledem na pojetí definice obchodu a obchodního vztahu v AML zákoně dochází ze strany notáře spíše k provádění jednotlivých jednorázových obchodů než k navazování obchodních vztahů s klientem. Notář je v tomto ohledu limitován smluvním založením obchodního vztahu. Uzavření rámcové smlouvy s klientem o poskytování služeb dlouhodobějšího charakteru není přípustné s ohledem na usnesení prezidia NK ČR ze dne 30. 3. 1993, dle kterého notář nemůže uzavřít smlouvu pouze s určitým okruhem osob k opakovanému provádění úkonů v notářské činnosti podle § 2 notářského řádu nebo poskytování právní pomoci v rámci další činnosti podle § 3 odst. 1 notářského řádu, jelikož by to bylo v rozporu s požadavkem nestrannosti a nezávislosti notáře podle § 9 odst. 2 notářského řádu²¹³. Jako příklad vzniku obchodního vztahu mezi notářem a klientem metodika NK ČR uvádí dlouhodobější správu majetku klienta, tedy postavení notáře jako správce svěřenského fondu.

3.4.2 AML povinnosti právnických profesí

---

²¹¹ NĚMEC, Robert. Ač mnohdy na opačných stranách barikády, mluvit spolu musíme! aneb ... ohlédnutí za Sjezdem českých právníků. *Státní zastupitelství*. Wolters Kluwer, 2022, (4/2022).

²¹² Metodika NK ČR, s. 6.

²¹³ Metodika NK ČR, s. 8.

V rámci tohoto bodu práce bych chtěla poskytnout **základní přehled povinností ve vztahu ke klientovi, které vyplývají advokátům a notářům z AML zákona u sledovaných činností**. Budu vycházet z interpretace souhrnného výčtu AML povinností představených v bodě 2.3.2, přičemž v návaznosti na bod 2.2.2 se pro jejich plnění uplatní zvláštní režim. *Jaká opatření slouží k odhalení či zabránění praní špinavých peněz?* Na tuto otázku z úvodu práce nalezneme odpověď v této části.

Před poskytnutím právních služeb, které spadají pod sledované činnosti, jsou advokát i notář v souladu s § 24 odst. 2 AML zákona povinni informovat klienta o povinnostech, které jim vyplývají z AML zákona a upozornit ho na povinnost zpracovávat osobní údaje pro účely AML²¹⁴. Stavovský předpis AML usnesení pro advokáty v čl. 1 odst. 3 stanovuje explicitně, že advokát je při výkonu sledovaných činností povinen informovat klienta o povinnostech, které vyplývají z AML zákona a z tohoto stavovského předpisu. Vždy tak bude platit, že tuto informační povinnost vůči klientovi musí splnit ještě před navázáním obchodního vztahu s ním nebo provedením obchodu mimo obchodní vztah.

Povinnosti, které vyplývají advokátům a notářům z AML zákona, jsou zpravidla založeny na normě *ius cogens*, tj. kogentní právní normě, od níž není možné se odchýlit (od její dispozice). Povinnosti advokáta a notáře ve vztahu ke klientovi při poskytování služeb, které jsou sledovanými činnostmi, jsou ve své posloupnosti **povinnost identifikace a kontroly klienta, povinnost neuskutečnit obchod, povinnost oznámit podezřelý obchod, povinnost odložit splnění příkazu klienta, informační povinnost. Povinnost mlčenlivosti**, spadající do obecných povinností, také zmíním.

Při identifikaci a kontrole klienta se uplatňuje princip „poznej svého klienta“. Povinná osoba by měla mít dostatek informací nejen o svém klientovi, ale i o jeho obchodech. **Identifikace klienta** má jasná pravidla pro aplikaci v § 7 AML zákona a její provádění v § 8, § 8a AML zákona. Pro **kontrolu klienta** je stěžejní § 9 AML zákona. U povinnosti identifikace a kontroly klienta zákon stanovuje určitou formu modifikace při jejím plnění. Míra rizik ML totiž předurčuje, jak rozsáhlá identifikace a kontrola klienta by měla být ze strany advokáta či notáře provedena. Rozsahem a hloubkou provedení lze opatření identifikace a kontroly klienta rozlišit následovně:

---

²¹⁴ Jedná se o povinnost informovat klienta o zpracování osobních údajů požadovaných podle právních předpisů upravujících ochranu a zpracování osobních údajů, kterým je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) a zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

standardní identifikace a kontrola klienta (§ 7, § 8, § 8a, § 9 AML zákona), zesílená (§ 9a) a zjednodušená (§ 13). Při identifikaci a kontrole má klient povinnost součinnosti, která mu vyplývá z § 8 odst. 10 a § 9 odst. 7 AML zákona. Pokud klient požadovanou součinnost povinné osobě neposkytne, vystavuje se riziku, že povinná osoba uplatní zákonné nástroje a opatření, kdy takové jednání klienta může být považováno za znak podezřelého obchodu, v jehož důsledku povinná osoba neprovede obchod klienta dle § 15 AML zákona a při kumulaci dalších znaků takový obchod oznámí FAÚ.

Povinnost identifikace klienta nastává advokátovi či notáři, když je zřejmé, že hodnota obchodu překročí částku 1 000 EUR, nebo vždy, pokud se jedná o vznik obchodního vztahu nebo podezřelý obchod²¹⁵. AML zákon vyžaduje, aby první identifikace klienta nebo osoby, která za klienta jedná, byla provedena za fyzické přítomnosti identifikovaného. Jedná se o opatření proti praní peněz, kterým má dojít k minimalizaci rizika zastírání identity. Zákon však předvídá i možnost identifikovat klienta na dálku či za využití prostředku pro elektronickou identifikaci nebo prostředku bankovní identity, které splňují podmínky vysoké úrovně záruky. Cílem identifikace je zjistit identifikační údaje identifikovaného, jejichž rozsah stanovuje § 5 AML zákona. V rámci procesu identifikace klienta je třeba ověřit, zda klient není politicky exponovanou osobou, nebo není osobou, vůči které ČR uplatňuje mezinárodní sankce. Povinnost provést identifikaci se tedy váže nejen na klienta samotného, ale i na osoby jednající za něj, které mají povinnost doložit oprávnění k tomuto jednání, a povinná osoba ověří, zda a v jakém rozsahu je tato osoba oprávněna za klienta jednat²¹⁶. Advokát či notář nemusí identifikaci provést a může ji převzít od povinné osoby stejného typu, pokud jsou splněny podmínky pro její převzetí stanovené v § 11 odst. 2 a násl. AML zákona. Advokát i notář má pak odpovědnost za provedení převzaté identifikace jako by ji provedl sám.

Kdy se provádí kontrola klienta, vymezuje § 9 odst. 1 AML zákona, přičemž se zde odráží povaha vztahu s klientem, zda jde o jednorázový obchod nebo o obchodní vztah. Pokud půjde o jednorázový obchod pak kontrolu klienta advokát nebo notář provádí, pokud v rámci alternativního výčtu nastane jedna ze skutečností²¹⁷. Pokud advokát či notář navazuje obchodní

---

²¹⁵ § 7 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) AML zákona

²¹⁶ § 8 odst. 6 AML zákona

²¹⁷ Citace § 9 odst. 1 písm. a) AML zákona, v rozsahu aplikovatelném pro advokáty a notáře. „Kontrolu klienta provádí povinná osoba před uskutečněním obchodu mimo obchodní vztah při naplnění podmínek podle § 7 odst. 1

1. nejpozději v době, kdy je zřejmé, že dosáhne hodnoty 15 000 EUR nebo vyšší,
2. s politicky exponovanou osobou,
3. s osobou usazenou ve vysoce rizikové třetí zemitřetí zemi
4. s osobou identifikovanou postupem podle § 11 odst. 7
6. při převodu peněžních prostředků v hodnotě 1 000 EUR nebo vyšší,“

vztah s klientem, tak musí provést kontrolu klienta nejpozději před uskutečněním transakce resp. obchodu, a pak v době trvání obchodního vztahu. Kromě výše uvedeného se povinnost kontroly klienta uplatní také v případě podezřelého obchodu, a to nejpozději před uskutečněním obchodu tj. transakce. **Minimální zákonné požadavky na standardní kontrolu klienta** stanoví § 9 odst. 2 AML zákona, který vymezuje demonstrativním výčtem základní obsah kontroly klienta, kde je třeba získat a vyhodnotit informace a dokumenty pro účely řízení rizik spojených s praním špinavých peněz. Advokát a notář má tak např. povinnost zjišťovat informace o povaze a účelu obchodu nebo obchodního vztahu a podnikání klienta, přezkoumávat zdroj finančních prostředků či jiného majetku, kterého se obchod nebo obchodní vztah týká, v rámci obchodního vztahu s politicky exponovanou osobou též uplatňovat přiměřená opatření ke zjištění původu jejího majetku a zjistit totožnost skutečného majitele včetně informací, zda není PEP nebo osobou vůči níž ČR uplatňuje mezinárodní sankce. Hloubka jinými slovy rozsah kontroly klienta a intenzita jejího provádění je determinována rizikově orientovaným přístupem. Jak stanoví § 9 odst. 3 AML zákona, povinná osoba ji provádí v rozsahu potřebném k posouzení rizika praní peněz, a to v závislosti na typu klienta, obchodního vztahu, produktu nebo obchodu. Je důležité, aby si jakákoliv povinná osoba, tedy i notář či advokát v tomto postavení, byla vědoma, kdy ji vzniká povinnost provést hloubkovou, nebo-li zesílenou identifikaci a kontrolu klienta²¹⁸ v souladu s § 9a AML zákona, které je kogentním ustanovením.

Zejména v případech, kdy není možné zajistit obligatorní splnění povinnosti řádně identifikovat a provést kontrolu klienta mělo by dojít k aplikaci kogentního ustanovení § 15 AML zákona „**neuskutečnění obchodu**“. Primárně je to nástroj povinné osoby, aby splnila svou povinnost identifikace a kontroly, ale v širším smyslu je cílem naplnit účel v § 1 AML zákona²¹⁹. V § 15 odst. 1 jsou zákonné podmínky pro aplikaci tohoto opatření stanoveny, pokud **je dána povinnost identifikace nebo kontroly klienta** a nastane některá ze situací předvídaných tímto ustanovením²²⁰. Pak povinná osoba s ohledem na konkrétní případ a v rámci svého uvážení aplikuje jedno z následujících opatření - **neuskuteční obchod, nenaváže obchodní vztah** anebo **ukončí obchodní vztah** s klientem. Opatření spočívající v neprovedení obchodu představuje zásah do majetkových práv klienta, proto po aplikaci tohoto ustanovení povinnou osobou, zpravidla dochází k poskytnutí potřebné součinnosti. Norma zakotvená v § 15 odst. 2 AML zákona nedává

---

²¹⁸ V angličtině označovaná jako „*Enhanced Customer Due Diligence*“.

²¹⁹ Tj. zabránit zneužívání finančního systému k ML/FTa umožnit odhalení takového jednání.

²²⁰ Klient se odmítne podrobit identifikaci či kontrole klienta, nebo neposkytne potřebnou součinnost při kontrole klienta, z jiného důvodu nelze provést identifikaci anebo kontrolu klienta, nebo má povinná osoba pochybnosti o pravdivosti informací poskytnutých klientem nebo o pravosti předložených dokladů

povinné osobě prostor pro uvážení, ale explicitně ukládá, že „*Povinná osoba neuskuteční obchod s politicky exponovanou osobou (PEP), a to ani v rámci obchodního vztahu, pokud jí není znám původ peněžních prostředků nebo jiného majetku užitého v obchodu.*“ Pro názornost uvedu příklad situace podle odst. 2: *Člen Parlamentu (klient PEP) realizuje prodej nemovitosti v zahraničí a využívá služeb advokáta. Dochází k uzavření kupní smlouvy, kde je kupní cena převyšující 15 mil. Kč s tím, že dojde k jejímu složení na úschovný účet (jedná se o obchodní vztah). Jelikož jde o PEP, musí být provedena zesílená kontrola klienta, ještě před provedením obchodu. Advokát se dotazuje na původ majetku klienta, tj. nemovitosti a žádá o předložení dokladů. Klient však odmítne sdělit jakékoliv informace a doložit příslušné dokument. Advokát aplikuje AML opatření a neprovádí obchod klienta.* Pokud by byl klient následně součinný při kontrole klienta, odpadnul by důvod pro uplatňování tohoto opatření. Pokud se však klient PEP i nadále odmítá podrobit kontrole klienta, v takovém případě je na místě oznámit podezřelý obchod s trvajícím aplikací § 15, protože aplikace opatření neuskutečnění obchodu nezavazuje advokáta či notáře povinnosti oznámit podezřelý obchod či jeho pokus. Ukončení obchodního vztahu s klientem by v takovém případě mělo být konzultováno s FAÚ, aby nedošlo k odčerpání finančních prostředků u šetřeného obchodu. Povinná osoba má povinnost institut „neprovedení obchodu“ podle § 15 AML zákona aplikovat, jinak se může dopustit protiprávního jednání, které je přestupkem podle AML zákona, a to v případě, že poruší zákaz uskutečnit obchod nebo navázat obchodní vztah.

Oznamovací povinnost stanovená v § 18 AML zákona a obdobně informační povinnost dle § 24 AML zákona znamená legislativní prolomení profesního tajemství advokáta a notáře. Podmínky pro oznámení podezřelého obchodu a požadavky na jeho obsah a formu stanovuje § 18 AML zákona. Pro právnické profese platí, že musí **oznámit podezřelý obchod bez zbytečného odkladu** a v případě, že by hrozilo nebezpečí z prodlení, pak **neprodleně po jeho zjištění**. Oznamovací systém pro advokáty a notáře je procesně nastaven **prostřednictvím příslušné profesní komory**, kterou je ČAK a NK ČR (§ 27 odst. 3 AML zákona). Komora přijaté oznámení podezřelého obchodu přezkoumá z hlediska formálních nedostatků, a zda není v rozporu s činnostmi, při kterých advokát a notář není povinnou osobou. Následně oznámení **bez zbytečného odkladu** předá FAÚ, a to **nejpozději do 7 kalendářních dnů ode dne zjištění** (nikoliv oznámení) **podezřelého obchodu**. Povinnost oznámit podezřelý obchod se uplatní i pro stadium pokusu, což vyplývá z normativního textu § 6 odst. 1 AML zákona „*jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat*“, což je odrazem transpozice čl. 33 odst. 1 věty poslední AML směrnice. V praxi to znamená, že povinná osoba neprovede obchod nebo neuzavře obchodní vztah s klientem. **Povinná osoba je vázána povinností mlčenlivosti** (§ 38 AML zákona) *inter*

alia ve vztahu ke klientovi, kterému nesmí sdělit skutečnost, že došlo k oznámení podezřelého obchodu, jeho šetření nebo skutečnost týkající se úkonů FAÚ. **U advokáta a notáře to však neplatí absolutně.** Výjimka se dle zvláštního ustanovení § 40 odst. 3 AML zákona uplatní, pokud by výše uvedené skutečnosti měly být klientovi sděleny ve snaze odradit ho od zapojení do nedovolené činnosti. Pro oznamování se uplatní pravidlo, že je důležitá nejen včasnost podaného oznámení, ale též jeho kvalita, kterou předurčují informace v oznámení uvedené, a také doprovodné dokumenty, kterými se dokládají skutečnosti uvedené v oznámení. Metodický pokyn FAÚ, který upravuje podání oznámení podezřelého obchodu²²¹, napomáhá stanovit rámec kvality oznámení.

Dočasné zajišťovací opatření, které je spojeno s existencí podezřelého obchodu, je zakotveno v § 20 AML zákona a jde o **povinnost odložit splnění příkazu klienta** (dále také „zmrazovací opatření“). Komentářová literatura k tomuto ustanovení uvádí, „...že upravuje zvláštní formu zajištění věci, přičemž lhůty pro toto omezení vlastnických práv jsou velmi krátké. Jeho účelem je především při „nebezpečí z prodlení“ zabránit zmaření nebo podstatnému ztížení zajištění výnosu z trestné činnosti či případně prostředků určených k financování terorismu v průběhu šetření Úřadem. Vztahuje se k manipulaci s majetkem klienta, ke které by mohlo dojít na základě dispoziční pravomoci oprávněné osoby.“²²² Toto AML opatření je tak nástrojem k odčerpání nelegálních výnosů. Je třeba rozlišovat, kdo je iniciátorem aplikace tohoto opatření, zda povinná osoba, která tak činí současně s oznámením podezřelého obchodu (§ 20 odst. 1), nebo FAÚ (§ 20 odst. 3). **Pokud je iniciátorem povinná osoba, odloží splnění příkazu klienta za podmínky uvedené v odst. 1, „pokud hrozí nebezpečí, že bezodkladným splněním příkazu klienta by mohlo být zmařeno nebo podstatně ztíženo zajištění výnosu z trestné činnosti nebo prostředků určených k financování terorismu“**, zákonná lhůta určená povinné osobě pro aplikaci tohoto opatření je nejméně 24 hodin a počítá se od okamžiku přijetí oznámení podezřelého obchodu ze strany FAÚ. V podaném oznámení musí povinná osoba v souladu s § 20 odst. 1 AML zákona upozornit, že uplatnila toto zmrazovací opatření a majetek vhodným způsobem zajistit proti manipulaci. Takové upozornění je pro FAÚ důležité s ohledem na krátkou lhůtu 24 hodin,

---

²²¹ Metodický pokyn č. 4 - Podání oznámení podezřelého obchodu jinou formou, než prostřednictvím spojení Moneyweb. *Finanční analytický úřad* [online]. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyurad.cz/files/metodicky-pokyn-o-podani-oznameni-podezreleho-obchodu-jinou-formou-nez-prostrednictvim-spojeni-moneyweb.pdf>

²²² TVRDÝ, Jiří. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckovy komentáře, s. 116. ISBN 978-80-7400-688-3.

ve které případně dojde k vydání rozhodnutí ze strany FAÚ k zajištění „prodloužení zmrazení“ majetku o další dva pracovní dny, a to postupem podle § 20 odst. 3 písm. a) AML zákona.

FAÚ může sám iniciovat odložení splnění příkazu klienta, v takovém případě dojde k aplikaci § 20 odst. 3 písm. b) AML zákona. Z judikatury Nejvyššího správního soudu²²³ vyplývá, že *„Rozhodnutí Finančního analytického úřadu (dříve Ministerstva financí, finančního analytického útvaru) o odložení splnění příkazu klienta podle § 20 odst. 3 písm. b) zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, je rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s. i § 67 správního řádu.“* Tento judikát také potvrdil aplikační praxi FAÚ, že *„Podmínkou pro vydání rozhodnutí o odložení splnění příkazu klienta podle § 20 odst. 3 písm. b) zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, není oznámení podezřelého obchodu podle § 18 odst. 1 tohoto zákona.“* Pokud jsou splněny podmínky v návěti § 20 odst. 3 AML zákona, tj. *„hrozí nebezpečí podle odstavce 1 a šetření podezřelého obchodu si pro složitost vyžaduje delší dobu“*, FAÚ postupuje dle konkrétní situace. V prvním případě, kdy bylo podáno oznámení podezřelého obchodu a povinná osoba aplikovala zmrazovací opatření, postupuje FAÚ dle § 20 odst. 3 písm. a) a **rozhodne o prodloužení doby tohoto zmrazovacího opatření až na 2 pracovní dny**. Ve druhém případě, postupuje FAÚ podle § 20 odst. 3 písm. b) AML zákona a *„rozhodne o odložení splnění příkazu klienta nebo o zajištění majetku, který má být předmětem podezřelého obchodu, u povinné osoby, u níž se tento majetek nachází, až na dobu 3 pracovních dnů“*. Povinná osoba v takovém případě musí FAÚ obratem sdělit, že rozhodnutí vykonala a potvrdí čas, od něhož se počítá běh lhůty. Zákoné lhůty mají poskytnout FAÚ dostatek času na shromáždění dat, provedení finanční analýzy podezřelého obchodu a zpracování trestního oznámení. Pokud FAÚ trestní oznámení v této lhůtě nepodá, pak dojde k marnému uplynutí lhůty a povinná osoba následně příkaz klienta provede. Naopak, pokud dle § 20 odst. 7 AML zákona FAÚ ve lhůtě podá oznámení OČTŘ²²⁴, **zmrazovací opatření se ex lege prodlužuje o další 3 pracovní dny**. To je prostor pro OČTŘ vydat rozhodnutí o odnětí nebo zajištění předmětu podezřelého obchodu. FAÚ má povinnost povinnou osobu informovat o podání trestního oznámení, a to před uplynutím původní lhůty. Povinná osoba nesmí klienta informovat o aplikaci opatření dle § 20 AML zákona (§ 38 AML zákona).

---

²²³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu 6 Afs/2019-55 ze dne 7. 5. 2020

²²⁴ Postup při podání trestního oznámení je stanoven v § 32 odst. 1 AML zákona.

K výkladu informační povinnosti dle § 24 AML zákona je třeba na úvod zmínit, že v odst. 1 a 3 je upravena **informační povinnost vůči FAÚ**, která má důležitou funkci nejen při šetření podezřelých obchodů, protože napomáhá FAÚ shromažďovat v krátkém čase potřebné informace, ale také při výkonu správního dozoru. Povinná osoba je povinna na pokyn²²⁵ FAÚ v jím stanovené lhůtě sdělit požadované informace a poskytnout podklady²²⁶. V případě, že je více advokátů **společníkem právnické osoby zřízené za účelem výkonu advokacie**, může FAÚ dle § 54a odst. 3 AML zákona **požadovat plnění povinností** podle § 24 odst. 1 nebo 3 **po kterémkoliv společníkovi této právnické osoby samostatně**. V souvislosti s plněním informační povinnosti obecně platí, že FAÚ není povinen dožádané povinné osobě šetřený obchod jakkoliv specifikovat (§ 38 AML zákona) a současně povinná osoba není oprávněna přezkoumávat důvodnost dotazu vzneseného FAÚ. Jak již bylo výše zmíněno ve vztahu **k advokátům a notářům** znamená informační povinnost vůči FAÚ legislativní prolomení profesního tajemství, proto se u nich uplatní **zvláštní postup**, podle kterého **dochází k toku informací prostřednictvím příslušní komory**. Tento postup je **zakotvený v § 27 odst. 4 AML zákona** „*Sdělení údajů, předložení dokladů nebo poskytnutí informací podle § 24 odst. 1 vyžaduje Úřad po advokátovi nebo notáři prostřednictvím příslušné profesní komory. Advokát nebo notář sdělí Úřadu ve lhůtě jím stanovené požadované údaje, předloží doklady nebo mu poskytne požadované informace prostřednictvím příslušné profesní komory.*“ V případě advokátů bude informace zprostředkovávat kontrolní rada ČAK nebo její člen. Komentářová literatura uvádí, že příslušná profesní komora by měla zajistit, aby nedocházelo k nedůvodným zdržením při této činnosti²²⁷, avšak nejde o legitimní požadavek, jelikož AML zákon takovou povinnost příslušným profesním komorám neukládá. Proto jsem toho názoru, že *de lege ferenda* by bylo vhodné zakotvit do § 27 odst. 4 AML zákona časovou urgenci a **uložit komorám povinnost předávat informace oboustranně obratem**, jelikož je pouze v roli „pošťáka“. Takový požadavek je v souladu s požadavky na šetření podezřelého obchodu, jelikož faktor času je pro účely šetření podezřelých obchodů zásadní, což ostatně vyplývá nejen z ustanovení § 20 AML zákona, ale také z § 55 odst. 2 AML zákona, podle kterého „*Na základě přijatého oznámení podezřelého obchodu nebo jiného podnětu provádí Úřad šetření, ve kterém postupuje bez zbytečných průtahů.*“ Současně by bylo vhodné *de lege ferenda* přistoupit k úpravě

---

²²⁵ Pokyn nemá formu správního rozhodnutí, ale jde o zásah ve smyslu § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

²²⁶ Údaje o obchodních vztazích a o obchodech, které souvisejí s povinností identifikace nebo ohledně nichž FAÚ provádí šetření, poskytnout informace o osobách, které se jakkoliv takových obchodů účastnily, předložit doklady o těchto obchodech nebo k nim umožnit přístup pověřeným zaměstnancům FAÚ při prověřování oznámení a výkonu správního dozoru.

²²⁷ HLAVINOVÁ, Markéta. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckovy komentáře, s. 240. ISBN 978-80-7400-860-3.

tohoto ustanovení i s ohledem na nesplnění informační povinnosti ze strany dožádaného advokáta či notáře. Praxe ukazuje, že v případě advokátů není informační povinnost splněna ani po urgencích FAÚ, přičemž komora (ČAK) jako dozorčí orgán by měla konat z titulu zásady legality a zahájit správní řízení pro porušení této povinnosti, avšak opak je pravdou.

3.4.3 Právní profese nejsou v postavení povinné osoby

Advokáti a notáři **nejsou povinnou osobou při poskytování právních služeb** vymezených v § 27 odst. 1 a 2 AML zákona:

- a) poskytování právního poradenství nebo následné ověřování právního postavení klienta,
- b) zastupování klienta v řízení před soudy, nebo
- c) poskytování právních rad, které se týkají řízení uvedených v písmenech b), a to bez ohledu na to, zda tato řízení byla zahájena nebo zda již byla ukončena.

Pro advokáta je tento výčet ještě rozšířen o:

- d) obhajobu klienta v trestním řízení a poskytování právních rad, které se týkají těchto řízení, a to bez ohledu na to, zda tato řízení byla zahájena nebo zda již byla ukončena.

V ustanovení 27 odst. 1 a 2 AML zákona je dále výslovně stanoveno, že na advokáta a notáře se nevztahují povinnosti podle § 9, § 15a § 18 odst. 1, § 24 odst. 1 a 3 AML zákona, pokud jde o informace o klientovi, které získal od klienta nebo jakýmkoliv jiným způsobem během nebo v souvislosti s výše uvedenými právními službami²²⁸, tzn. není v postavení povinné osoby. Ustanovení v této části míří na situace, pokud advokát a notář pro téhož klienta vykonává některé ze sledovaných činností podle § 2 odst. 1 písm. g). Zde bude platit, že informace o klientovi získané při činnostech, které nespádají do právního rámce AML zákona, nesmí příslušník právní profese použít pro účely kontroly klienta, případně při zpracování oznámení podezřelého obchodu či podání informace FAÚ podle § 24 odst. 1.

Komentářová literatura potvrzuje **interpretační problémy** spojené s právní službou spočívající v „**poskytování právních porad a následné ověřování právního postavení klienta**“, zejména s výkladem do jaké míry se výjimka na tuto právní službu vztahuje. Komentář k této problematice uvádí, že „Při extenzivním výkladu, který zastávají někteří příslušníci těchto profesí, by bylo možné dojít až k závěru, že veškerá činnost advokáta a notáře či jakákoli služba jimi poskytnutá klientovi spadá do tohoto vymezení. To ale jistě nebyl úmysl českého zákonodárce

---

²²⁸ Rozsah této výjimky se ze zákona vztahuje i na poskytnutí těchto informací při uplatňování oprávnění Úřadu při správním dozoru nad plněním povinností stanovených AML zákonem nebo v rámci řízení o přestupku.

při konstrukci této výjimky a ani evropského zákonodárce, protože dané ustanovení je implementací požadavku AML směrnice. Je tedy nutné rozlišit, za jakým účelem či s jakým cílem je tato služba poskytována.²²⁹ Komentář k § 27 odst. 1 AML zákona dále nastiňuje pravidla, jak tuto výjimku aplikovat, když uvádí „Pokud tedy cílem právního poradenství bude objasnit právní rámec a „poradit“ klientovi, jak postupovat v souladu s právem, jedná tedy advokát nebo notář nejen v zájmu klienta, ale též v zájmu práva, a uvedená výjimka by měla být tedy aplikována. Pokud bude naopak cílem „porady“ připravit nebo uskutečnit nějakou hospodářskou transakci, a to tak, aby byla pro klienta co nejvýhodnější, výjimka se neuplatní a informace získané v průběhu této činnosti podléhají zákonné úpravě.²¹⁷“. Domnívám se, že se v tomto případě jedná o mezeru pozitivního práva *de lege lata*, která by měla být řešena změnou právní úpravy v AML zákoně a snaha o její zhojení v komentářové literatuře není vyhovující. Inspirací by v tomto ohledu mohla být německá právní úprava, která bude předmětem komparace v kapitole 4.

Příklady notářské činnosti, při které notář není povinnou osobou, poukazují na skutečnost, že rozsah rizika jejich činnosti z hlediska ML je o něco nižší, než je tomu u advokátů. To ostatně potvrzují i zmiňovaná hodnocení rizik. Notář není povinnou osobou při sepsání notářského zápisu o právním jednání pro případ smrti, o darovací smlouvě a sepsání notářských zápisů se souhlasem vykonatelnosti. Dále do sledované činnosti nespadá provádění zápisů do obchodního rejstříku nebo dědické řízení.²³⁰ U dědického řízení se již v praxi objevil případ, kdy detekovaný majetek zůstavitele (zlaté cihly v bezpečnostní schránce) vzbuzoval, s ohledem na souhrn všech okolností pochybnosti, o jeho legálně nabytém původu. AML zákon však v takovém případě nezakotvuje výjimku umožňující prolomit profesní tajemství, pokud notář ví, že notářská činnost slouží pro praní špinavých peněz, obdobně jako je tomu např. v německé právní úpravě.

Na tomto místě je vhodné poukázat na speciální případy, kdy pachatelé cílí na právnické profese z důvodu jejich profesního postavení, které jim nabízí určitý štít před orgány zabývajícími se odhalováním trestné činnosti či státními orgány s kompetencemi. Tyto **speciální typy případů praní špinavých peněz cílí na činnost advokáta a notáře, při které není povinnou osobou** (zejména zastupování klienta v řízení před soudy, poskytování právních porad či ověřování právního postavení klienta) a pachatelé skrze využívání této služby poskytované advokátem či notářem dosáhnou zlegalizování špinavých peněz. Tato specifická metoda praní špinavých peněz je v angličtině označovaná jako „*sham litigation money laundering*“, což lze přeložit jako

---

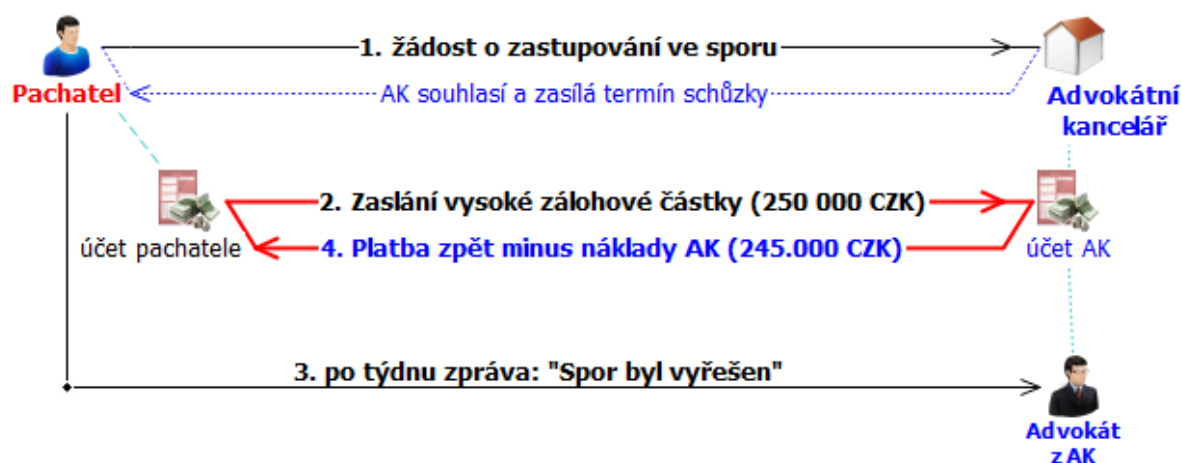
²²⁹ HLAVINOVÁ, Markéta. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckovy komentáře, s. 239. ISBN 978-80-7400-860-3.

²³⁰ Metodika NK ČR.

„fingované soudní spory pro praní špinavých peněz“. Existuje nespočet variant této metody, avšak pro účely této práce představím dvě metody²³¹, při kterých dochází ke zneužití právních služeb advokáta pro praní špinavých peněz.

První metoda praní špinavých peněz je postavena na zastupování klienta advokátem v řízení před soudy. Pachatel osloví advokáta či advokátní kancelář s požadavkem na zastoupení jeho společnosti před soudem ve sporném řízení. Poté, co advokát souhlasí a poskytne termín konzultace a podmínky zastupování, pachatel zasílá na účet advokáta velmi vysokou zálohovou platbu (jedná se o „špinavé peníze“). Advokát finanční prostředky ochotně přijímá s tím, že získal skvělého klienta. Velice krátce na to však klient zkontaktuje advokáta s tím, že došlo k nečekanému vyřešení předmětného sporu s protistranou a žádá od advokáta zaslání finančních prostředků zpět. Advokát, po odečtení vlastních nákladů, odesílá finanční prostředky zpět pachateli. Došlo k „vyprání“ špinavých peněz. Tento případ je graficky zachycen ve schématu č. 1 níže.

Schéma č. 1 – Praní peněz prostřednictvím advokáta: zastupování klienta v řízení před soudy

Druhá metoda praní špinavých peněz je postavena na vymáhání pohledávky advokátem pro klienta. Obdobný případ byl také modifikován prostřednictvím předmětu právního zastupování, kdy pachatelé vytvořili zdání existence problematické pohledávky. V daném případě vystupovali dva pachatelé, poté co jeden z pachatelů jako věřitel zkontaktoval právní kancelář s žádostí o pomoc při vymáhání peněžité pohledávky za dlužníkem (jedná se o fiktivní pohledávku). Advokát souhlasí, ale než stačí následně zaslat klientovi bližší informace (schůzka, finanční náklady, apod..) osloví jej klientův domnělý dlužník (druhý z pachatelů). Sdělí mu, že se od věřitele

²³¹ How does sham litigation money laundering work?. KYC360 [online]. [cit. 08.01.2023]. Dostupné z: <https://kyc360.riskscreen.com/case-study/sham-litigation-money-laundering/>

dozvěděl, že se případem nyní zabývá tato advokátní kancelář a nabídne vypořádání v plné výši. Pachatel v pozici dlužníka zasílá na účet advokátní kanceláře finanční prostředky, ze kterých si advokát strhne svoji odměnu a následně finanční prostředky odesílá svému klientovi tj. pachateli v pozici věřitele. Tento případ je graficky zachycen ve schématu č. 2.

Schéma č. 2 – Praní peněz prostřednictvím advokáta: vymáhání pohledávky

Domnívám se, že i pro případy, kdy se nejedná o sledované činnosti právnické profese, by v rámci úvah *de lege ferenda* mělo být v českém právním řádu zakotveno, že pokud je taková činnost zneužívána pro praní špinavých peněz, mělo by dojít k oznámení podezřelého obchodu FAÚ. Inspirací by mohla německá právní úprava, jak bude uvedeno v další kapitole.

3.5 Dozor nad plněním povinností advokátů a notářů v boji proti praní špinavých peněz

Velmi často používané pojmy dozor, dohled a kontrola označují **záměrnou činnost, při které je porovnáván stav nebo činnost reálná se stavem nebo činností žádanou podle konkrétních pravidel (morálních, právních, vnitřních)**. Rozdíl je jen v šíři jejich výkladu. Pojem dozor je možné brát jako množinu, která v sobě zahrnuje správní dozor, kontrolu i dohled. Pro vymezení pojmu dohled je možno konstatovat, že spočívá v dozorových postupech ve finančním právu, při kterých je pozorováno jednání nebo stav existující u nepodřízených subjektů. V případě, že skutečné jednání nebo stav se shodují s tím žádaným, končí tímto závěrem dozorová činnost, v opačném případě, kdy je shledán nesoulad, jsou ukládána opatření k nápravě nežádoucího stavu nebo je ukládána sankce za nežádoucí stav. Za typický znak kontroly je označována dozorová činnost realizovaná ve vztazích podřízenosti a nadřízenosti.²³² Tato kapitola se zabývá **dozorem** nad plněním AML povinností advokátů a notářů, který vykonávají příslušné orgány ČAK a Notářské komory ČR. V rámci dozoru a pravomoci vést řízení o porušení

²³² KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), s. 91, 94, 96, 102. ISBN 978-80-7552-935-0.

povinností stanovených AML zákonem nebude, s ohledem na zaměření práce, věnována pozornost zaměstnancům povinné osoby a fyzickým osobám, které jsou pro povinnou osobu činné jinak než v základním pracovněprávním vztahu²³³.

Dozorová úloha je v oblasti AML velice důležitá, protože má mimo jiné spojitost s omezováním prostoru pro praní špinavých peněz (zmenšuje legalizační prostor) a přispívá k efektivitě fungování celého AML systému. Podle návěti § 35 odst. 1 AML zákona platí, že věcně příslušným dozorčím úřadem pro správní dozor nad plněním povinností stanovených tímto zákonem je Finanční analytický úřad, který současně kontroluje, zda nedochází k legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu povinnými osobami. Poslední novela AML zákona s účinností od ledna 2021 změnila koncepci správního dozoru a správního trestání a příslušné profesní komory (ČAK a Notářská komora ČR) se staly plnohodnotným správním orgánem²³⁴. Oproti předchozí praxi, kdy uložení sankce probíhalo v režimu kárného řízení a jednalo se o správní disciplinární delikt, v současnosti **pro advokáty a notáře platí, že porušení AML povinností není kárným proviněním, ale přestupkem dle AML zákona**²³⁵. Změna se tak například projevuje nejen v **objektu**, kdy u přestupků v AML zákoně je jím veřejný zájem na předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, oproti kárnému provinění, kde jím je řádný výkon profese a její důstojnost, ale také v **procesněprávní rovině**. Ta se týká v současnosti možnosti stíhání přestupků spáchaných advokátem či notářem, i poté, co daná osoba přestane být členem příslušné komory²³⁶, což v případě disciplinárních řízení podle sektorových a vnitřních předpisů profesních komor možné není, v takovém případě se řízení o provinění vedeném proti takové osobě přeruší nebo zastaví. V konečném důsledku kárná odpovědnost spojená s mírnějším postihem byla nahrazena přestupkovou odpovědností a správně trestním postihem dle AML zákona, kde je peněžitý trest mnohem přísnější.

---

²³³ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb. k § 52 odst. 2, s. 203-204: „Zaměstnanci advokáta, advokátní společnosti (včetně zaměstnaných advokátů), notáře, auditora nebo daňového poradce anebo osoby pro tyto subjekty činné jinak než na základě pracovní smlouvy nejsou povinnou osobou podle § 2, a proto mohou být kárně, případně přestupkově odpovědní pouze za přestupky podle § 43 a 50a. Tímto není dotčen postih uvedených osob podle § 50, který se vždy postihuje jako přestupek.“

²³⁴ § 35 odst. 1 písm. d) AML zákona „Dozorčím úřadem pro správní dozor nad plněním povinností stanovených tímto zákonem je také příslušná profesní komora u advokáta, notáře, auditora, soudního exekutora nebo daňového poradce.“

§ 52 odst. 1 písm. d) AML zákona „Přestupky podle tohoto zákona projednává Úřad. Přestupky podle tohoto zákona projednává také příslušná profesní komora u povinných osob podle § 2 odst. 1 písm. e) a g).“

²³⁵ § 52 odst. 1 písm. d) AML zákona, § 35ea zákona o advokacii a § 48 odst. 2 písm. a) notářského řádu.

²³⁶ § 35ea odst. 4 zákona o advokacii a § 51a odst. 3 notářského řádu.

Odpovědnost za **přestupek u všech povinných osob je objektivní** a liberační důvody pro zproštění odpovědnosti za přestupek jsou pouze v případech stanovených AML zákonem²³⁷. V návaznosti na bod 2.2.1 je vhodné připomenout, že v souladu se zásadou *nulla poena sine lege* AML zákon taxativně vymezuje druhy trestů, které lze fakultativně povinné osobě uložit za spáchání přestupku, a to **pokutu, zákaz činnosti nebo zveřejnění rozhodnutí o přestupku**. V souvislosti se správním trestáním je pak v § 36 AML zákona FAÚ **legitimován**, aby věcně příslušnému dozorčímu orgánu předložil **podnět ke zrušení nebo odnětí oprávnění k podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti nebo k uložení sankce**. V případě příslušných komor se může jednat o podnět k vyškrtnutí ze seznamu advokátů či odvolání notáře, a u advokátů též podnět k dočasnému zákazu výkonu advokacie, nebo dočasného zákazu výkonu činnosti advokátních úschov. Dozorčí orgán má zákonnou povinnost do 30 dnů ode dne doručení podnětu FAÚ vyrozumět o svých opatřeních a o způsobu jeho vyřízení. Toto oprávnění odráží roli FAÚ, který je věcně příslušným dozorčím orgánem nad všemi povinnými osobami z finančního i nefinančního sektoru a současně z pozice finanční zpravodajské jednotky kontroluje, zda nedochází k praní špinavých peněz nebo financování terorismu.

Výkon správního dozoru v oblasti AML zahajují ČAK a Notářská komora ČR, buď **na základě písemného podnětu FAÚ**, pak musí vyrozumět FAÚ o zahájení kontroly a jejím výsledku, **nebo z vlastní iniciativy**. Důvodová zpráva k projednávání přestupků komorou uvádí²³⁸, že se konstruuje procesní podmnožina přestupkového řízení, která je hybridní kombinací přestupkového a kárného řízení. Jedná se o využití základních právních pravidel nastavených zákonem č. 250/2016 Sb., **o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpovědnosti za přestupky“), týkajících se zejména základních zásad, hmotněprávní odpovědnosti, trestů a jejich ukládání. Samotný proces se pak z důvodů hospodárnosti a efektivity řízení řídí pravidly vedení kárného řízení. Dle § 35 odst. 6 AML zákona pro komory tedy platí, že při výkonu dozoru v oblasti AML **uplatňují svá dozorová oprávnění podle právních předpisů upravujících jejich působnost**. Současně AML zákon v rámci tohoto systému dozoru umožňuje, aby za určitých podmínek dozor nad plněním AML povinností vykonal FAÚ. **Působnost FAÚ je zakotvena ve zvláštním ustanovení o správním dozoru *inter alia* advokáta a notáře a je stanovena subsidiárně** (§ 37 odst. 2, § 52 odst. 4 AML zákona). **Konat může FAÚ pouze v případě, kdy podal komoře písemný podnět dle § 37 odst. 1 AML zákona nebo předal zjištění dle § 54 odst. 4 AML zákona a příslušná komora nezahájí do 60 dnů ode**

²³⁷ § 50b AML zákona ve vztahu k daňovým poradcům

²³⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb., s. 244.

dne doručení podnětu kontrolu nebo u předaného zjištění ve stejné lhůtě nezahájí kontrolu nebo řízení o přestupku. Za těchto okolností dokonce může FAÚ vstupovat do prostor advokáta či notáře, v nichž se může nacházet písemnost, která obsahuje informace získané v souvislosti s postavením advokáta či notáře jako povinné osoby, tj. při provádění sledovaných činností. To je dovoleno za splnění zákonných podmínek s ochrannými mechanismy²³⁹ obdobně jako v případě daňového řízení²⁴⁰.

Dozorčí orgány, v tomto případě ČAK a Notářská komora ČR, mají zákonem²⁴¹ uloženu bezodkladnou oznamovací povinnost vůči FAÚ. Povinnost je aktivována, pokud při své činnosti zjistí skutečnosti, které by mohly souviset s praním špinavých peněz, pak musí informovat FAÚ a sdělit mu současně všechny informace v rozsahu oznamování podezřelých obchodů povinnými osobami podle § 18 odst. 2 AML zákona. V praxi zatím nebyla ze strany ČAK ani Notářské komory ČR tato povinnost vůči FAÚ plněna.

Ustanovení § 53 AML zákona ukládá všem dozorčím orgánům bez výjimky, tedy i Notářské komoře a ČAK, **ex lege zveřejnit výrokovou část rozhodnutí²⁴².** Podmínky pro splnění jsou bez zbytečného odkladu, způsobem umožňujícím dálkový přístup a na dobu pěti let od okamžiku nabytí právní moci, a to i tehdy, pokud bude zveřejnění z důvodů vymezených v zákoně odloženo. Důvodová zpráva upřesňuje, že se nejedná o správní trest zveřejnění rozhodnutí ve smyslu § 50 zákona o odpovědnosti za přestupky, kdy zásadním rozdílem je absence diskrece²⁴³. K plnění této povinnosti došlo pouze ze strany Notářské komory ČR, jak bude příkladmo uvedeno v bodě 3.5.2.

Očekávání, že v oblasti AML bude výkon dozoru komorou nad jejími členy motivován zevnitř, tzn. prováděn primárně v zájmu reputace profese jako celku, se dle mého názoru stále nenaplnuje. Jako podporu tohoto názoru využiji Bulletinu advokacie, ze kterého vyplývá, že ČAK je ke zpřísnování a zlepšování kontroly nad dodržováním AML povinností ze strany svých členů motivována pouze zvnějšku, nikoliv na základě své vlastní strategie postavené na rizicích praní špinavých peněz a zájmu eliminovat zneužívání svých členů pro praní špinavých peněz.

---

²³⁹ § 37 odst. 3 až 5 AML zákona - Např. vstup pouze za přítomnosti povinné osoby, s obsahem písemnosti získané při výkonu sledované činnosti se lze seznámit pouze za přítomnosti a se souhlasem zástupce příslušné profesní komory. Zástupce příslušné profesní komory neudělí souhlas se seznámením se s příslušnou písemností, pokud nebyla získána při výkonu sledované činnosti. Souhlas zástupce příslušné profesní komory lze nahradit na návrh FAÚ rozhodnutím soudu podle zákona upravujícího zvláštní řízení soudní.

²⁴⁰ § 255 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴¹ § 37 odst. 7 AML

²⁴² Dle § 53 odst. 1 AML zákona se to nebude týkat rozhodnutí u přestupků dle § 49 odst. 1, § 50 a §51b

²⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb., s. 206.

„Dodržování povinností AML pak advokátům slouží jako účinná ochrana před nebezpečím vlastního trestního stíhání, neboť je smutnou skutečností, že obvinění z trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti je jedním z nejčastějších obvinění, kterým jsou advokáti vystaveni v souvislosti s výkonem advokacie. Z tohoto pohledu se jeví jako klíčová role ČAK, která by měla sloužit jako jakási bezpečnostní hráz mezi advokátem a FAÚ. Jak se však ukazuje, toto postavení ČAK může být do budoucna vážně ohroženo. Jedno z negativních hodnocení ČR Výborem Moneyval se týká i sektoru poskytování právních služeb, kde na jedné straně je zdůrazňována vysoká expozice k rizikovému chování (klientů), ale zároveň skutečnost, že není vyvíjeno dostatečné úsilí ke zmírňování těchto rizik v rámci dohledové činnosti příslušných orgánů. Vzhledem k tomu, že poslední hodnocení nevyzněla v této oblasti nijak pozitivně, existuje riziko, že výbor uloží ČR doporučení týkající se změny nastavení kontrolních mechanismů, a to v podobě, která může být vážným zásahem do nezávislosti advokacie. Aby ČAK zachovala tuto účinnou hráz, bude muset implementovat některá opatření, a to zejména v oblasti vzdělávání advokátů a advokátních koncipientů na poli AML, v oblasti vnitřních stavovských předpisů a v oblasti kontrolní činnosti, která se bude do budoucna muset zaměřit také na kontrolu plnění povinností advokátů v oblasti AML.“²⁴⁴

Výše uvedené zapadá i do zjištění v rámci třetí zprávy nadnárodního hodnocení rizik²⁴⁵ z roku 2022, které se váže k doзору nad právníckými profesemi v členských státech. Došlo k odhalení skutečnosti, že pokud v daném státě dozor provádějí samosprávné komory, údaje ukazují, že jejich kontroly se zaměřují především na dodržování profesních norem spíše než na povinnosti v oblasti boje proti praní špinavých peněz. Tyto dozorčí orgány také nevyužívají pro provádění kontrol přístup založený na riziku praní peněz, jelikož nemají dostatek informací o úrovni rizika dohlížených členů, a při porušování AML povinností jejich členy jim neukládají žádné nebo jen velice nízké sankce.

3.5.1 Dozor nad plněním AML povinností advokáty a zjištěná porušení

Kontrolní rada ČAK se člení na čtyři sekce, přičemž její Sekce ekonomická a legislativní se zaměřuje zejména na prevenci porušování povinností advokátů v souvislosti s prováděním úschov peněžních prostředků, na vedení knih o prohlášeních o pravosti podpisu

---

²⁴⁴ *Bulletin advokacie* [online]. 8/2017 [cit. 2022-01-12], Novela zákona o advokacii a problematika AML. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/novela-zakona-o-advokacii-a-problematika-aml>

²⁴⁵ *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL: on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities* [online]. 2022 [cit. 2022-12-27], s. 199. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0344&from=EN>.

a na dodržování povinností dle AML zákona. Náročnost agendy související s AML zákonem vedla ke specializaci uvnitř Kontrolní rady, kdy se Sekce ekonomická a legislativní zaměřuje na posuzování stížností a podnětů souvisejících se sledovanými činnostmi, prováděnými advokáty dle AML zákona.²⁴⁶

Do § 35ea zákona o advokacii, v jeho části druhé, hlava pátá bylo zakotveno **zvláštní ustanovení o odpovědnosti za přešupek podle AML zákona a řízení o něm**. Přešupek projednává příslušný orgán ČAK, přičemž v řízení o přešupku se postupuje podle zákona **o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich a podle hlavy čtvrté zákona o advokacii s výjimkou určených ustanovení**. Kárná odpovědnost i přešupková odpovědnost mají stanoveny stejnou objektivní lhůtu (3 roky) i subjektivní lhůtu (1 rok) pro podání kárné žaloby (§ 33 odst. 2). ČAK získal oporu ve správním řádu pro zajištění účelu a průběhu kárného řízení zejména při opatřování důkazů (§ 33 odst. 6). Zároveň došlo k prolomení mlčenlivosti pro účely provedení přípravných úkonů k prověření, zda došlo ke spáchání přešupku (§ 35ea odst. 2). Z důvodové zprávy vyplývá, že ustanovení § 35ea nevylučuje vedení kárného řízení v momentu, kdy advokát v jednočinném souběhu poruší AML povinnost a povinnost dle § 17 zákona o advokacii²⁴⁷.

Schopnost ČAK plnit úkoly a naplňovat svou kontrolní roli lze hodnotit pouze v omezené míře. Ve vztahu ke kvantitativním datům je možné vycházet ze statistických údajů, které však za sledované období nejsou ucelené. Počet provedených kontrol z dostupných dat zachycuje níže uvedená tabulka, ze které mimo jiné také vyplývá počet podnětů ke kontrole od FAÚ. V období 2017-2020 bylo 67 případů, týkajících se AML pochybení²²⁷. Z kontrol provedených ve vztahu k advokátním úschovám vyplývá za stejné období 69 kárných provinění²²⁷, přičemž není zřejmé, zda se tyto statistické údaje překrývají.

Tabulka č. 5 - Kontroly v oblasti AML provedené ČAK

Rok	Podnět FAÚ	Provedené kontroly ²²⁷	Kontrola úschov ²²⁷	Počet nedostatků / kárných žalob
2017	5	301	149	67 případů AML pochybení
2018	5	600	333	
2019	6	513	289	
2020	2	106	61	

²⁴⁶ *Bulletin advokacie* [online]. 7/2021 [cit. 2022-01-12], s. 11-13. ISSN 2571-3558. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_7_2021_web1.pdf

²⁴⁷ § 17 zákona o advokacii „*Advokát postupuje zejména při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu; za tím účelem je zejména povinen dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže. Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže stanoví stavovský předpis.*“

2021 ²⁴⁸	4	42 / 18 ²⁴⁹	?	5 / 1
---------------------	---	------------------------	---	-------

Co se týče kvalitativních ukazatelů, tj. jak byla kontrola vedena, o jaká konkrétní porušení se jednalo a jaká byla uložena sankce, tak zde FAÚ disponuje velice omezenými podklady. Až od roku 2021 byla stanovena zákonná povinnost relevantní data FAÚ sdělovat a současně je i zveřejňovat. Z nich vyplývá, že v roce 2021 byla pravomocně skončena 2 kárná řízení vedená pro skutky související s porušením AML zákona, přičemž oba advokáti byli shledáni vinnými a byla jim uložena pokuta²²⁸.

Nedostupnost závěrů z kontrol pro FAÚ způsobuje netransparentnost těchto kontrol, která může vzbuzovat pochybnosti o jejich účinnosti, přičemž AML směrnice v recitálu 45 požaduje, aby členské státy zajistily účinný a nestranný dohled nad všemi povinnými osobami, přednostně ze strany veřejných orgánů prostřednictvím samostatného a nezávislého vnitrostátního regulačního orgánu nebo orgánu dohledu.

Z hlediska kvality prováděných kontrol ze strany ČAK lze zmínit jeden konkrétní případ, který vnáší pochybnosti o řádně provedené kontrole advokáta ze strany dozorčího orgánu s následným dopadem na klienty tohoto advokáta. *Jedná se o případ kontroly advokáta z roku 2018, který byl zahájen z podnětu FAÚ podaném na konci roku 2017. Důvodem podnětu bylo nejen podezření na porušování AML povinností advokátem, ale též podezření na hromadné a opakované zneužívání finančních prostředků složených na úschovných účtech tímto advokátem, a to bez vědomí jeho klientů. Tento případ byl představen i ve výročně zprávě FAÚ pro rok 2018²⁵⁰. ČAK sdělila výsledek rychle provedené kontroly FAÚ, jejímž závěrem bylo, že je vše v pořádku bez uvedení konkrétních zjištění. Tento případ bohužel neskončil v roce 2018, ale jeho následky se naplno projeví v roce 2022, kdy došlo k odhalení zpronevěry finančních prostředků přijatých tímto advokátem do advokátních úschov. Škoda byla zatím vyčíslena na 120 milionů Kč s desítkami poškozených klientů. Domnívám se, že dozorčí orgán v tomto případě selhal, jelikož byl na porušování písemných smluv o advokátní úschově, advokátních i stavovských předpisů upozorněn a disponoval dostatkem informací a relevantní dokumentací. V reakci na tento případ zazněla ze strany ČAK opatření do budoucna jako je např. zúžení dispozice s finančními*

²⁴⁸ Zdrojem přehled zasláný FAÚ od ČAK ze dne 1. 8. 2022, doposud nezveřejněný.

²⁴⁹ Celkem 42 kontrol bylo provedeno v souvislosti s plněním povinností vyplývajících ze zákona o advokacii a stavovských předpisů. Clekem 18 kontrol bylo zaměřeno jen na plnění povinností vyplývajících z AML zákona. Nízké číslo kontrol ovlivnila proticovidová opatření.

²⁵⁰ Finanční analytický úřad, *Výroční zpráva 2018* [online], s. 19. [cit. 26.03.2023]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyyurad.cz/files/vyrocní-zprava-financniho-analytickeho-uradu-za-rok-2018.pdf>

prostředky uloženými v bance a větší kontrola u debetních transakcí prováděných advokátem²⁵¹. Domnívám se, že je žádoucí také zhodnotit, zda stávající systém dozoru je v tomto ohledu vyhovující. Pokud by ČAK (obdobně jako jiné komory) naplňoval povinnosti uložené v ustanovení § 52a, spojené s evidencí zahájených a pravomocně ukončených řízení o přestupcích a sděloval tyto informace FAÚ pro účely zápisu do této evidence či by je zaznamenával do evidence přímo, byla by zajištěna nejen transparentnost těchto řízení, ale současně by porušování AML povinností mohlo být postihováno spravedlivěji napříč sektory.

Z hodnotící zprávy Výboru Moneyval vyplynulo, že dohled vykonávaný ČAK a Notářskou komorou ČR v oblasti AML není ve stádiu, kdy by mohl prokázat účinek na dodržování AML, což je ještě ztíženo tím, že právnické profese mohou hrát určitou roli při integraci cizího majetku do české ekonomiky, neboť se podílí na zakládání a/nebo správě právnických osob a jiných subjektů. K dohledu právnických profesí zpráva uvedla, že se zástupci této profese proběhlo setkání na místě, přičemž prokázali omezené znalosti o tom, jak mohou být jejich obchodní nástroje zneužity pro praní špinavých peněz, což se odráží v chabé úrovni oznamování podezřelých obchodů. Hodnotící tým vyslovil doporučení, že je potřeba to napravit více cíleným dohledem.²⁵²

3.5.2 Dozor nad plněním AML povinností notáři a zjištěná porušení

Do § 51a notářského řádu jeho části čtvrté, oddílu druhého bylo zakotveno **zvláštní ustanovení o odpovědnosti za přestupek podle AML zákona a řízení o něm**. K projednání přestupku je příslušný orgán Notářské komory ČR, přičemž v souladu s § 54 odst. 12 AML zákona se také na regionální notářskou komoru hledí jako na Notářskou komoru ČR, a to pro účely správního dozoru, řízení o přestupcích a povinnosti mlčenlivosti, včetně sankcí za porušení mlčenlivosti. Řízení o přestupku se zahajuje kárnou žalobou, přičemž v řízení se postupuje podle zákona **o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a podle části čtvrté, oddíl první notářského řádu** s výjimkou určených ustanovení. Speciální orgán pro projednání kárných provinění a přestupků je kárná komise. Dle § 41 notářského řádu kárnou komisi tvoří předseda, a další čtyři členové, přičemž členství v kárné komisi je neslučitelné s členstvím v prezidiu NK ČR. Obecně pro provádění kontrol platí, že u nových členů komory probíhají kontroly vždy do jednoho roku od zahájení činnosti a do tří let proběhne kontrola u všech notářů. Níže uvedená tabulka zachycuje statistiku provedených kontrol pouze za období 2020 až 2022, které Notářská

---

²⁵¹ Pražská advokátka dle policie zpronevěřila přes sto milionů korun, komora chce změnit systém. In: *Česká televize* [online]. [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3541708-prazska-advokatka-zproneverila-pres-sto-milionu-koron-komora-chce-zmenit-system>

²⁵² MER České republiky, str. 123, bod 476.

komora ČR v souladu se zákonnou povinností doručila FAÚ a současně zveřejnila na svých webových stránkách²⁵³.

Tabulka č. 6 - Kontroly v oblasti AML provedené Notářskou komorou ČR

Rok	Podnět FAÚ	Provedené kontroly	Počet kontrol – zjištěno porušení v oblasti AML	Podané kárné žaloby
2019	1			
2020	0	133	11	1
2021	0	147	13	1
2022	0	135	1	1

Z přehledu pochybení zástupců notářské profese ve vztahu k plnění AML povinností v roce 2021 vyplývá, že v 6 případech se pochybení notářů týkalo nesplnění povinnosti při identifikaci klienta v 8 případech nesplnění povinnosti při kontrole klienta a ve 2 případech nesplnění povinnosti uchovávat údaje, což jsou přestupky stanovené v § 44 odst. 1 pod písm. a), b) a d) AML zákona, přičemž za tyto přestupky lze dle § 44 odst. 2 AML zákona uložit pokutu až do výše 10 mil. Kč. Z opatření k nápravě vyplývá, že v deseti případech byla ze strany Notářské komory ČR udělena notáři výtka (dle § 47 notářského řádu), pouze v jednom případě byla podána kárná žaloba s návrhem trestu peněžité pokuty a ve dvou případech nebylo dosud rozhodnuto o opatření k nápravě.

Za jasný signál vůči notářům, kteří se dopustí přestupku určité povahy a závažnosti na poli AML, považuji rozhodnutí zveřejněné Notářskou komorou ČR v roce 2022²⁵⁴. Jedná se o rozhodnutí kárného senátu KK 1/2022-74 ve věci kárné žaloby proti kárně obviněnému notáři, ve kterém jej tento senát shledal vinným ze spáchání přestupku dle § 44 odst. 1 písm. b) AML zákona nesplnění povinností kontroly klienta a přestupku dle § 46 odst. 1 AM zákona neoznámení podezřelého obchodu. Protiprávního jednání v oblasti AML se měl notář dopustit opakovaně v souvislosti s povinností provést kontrolu klienta a v roce 2021 nedošlo z jeho strany k oznámení podezřelého obchodu, za což mu byla uložena pokuta dle § 44 odst. 2 a § 46 odst. 4 AML zákona v souhrnné výši 250.000,- Kč a náklady kárného řízení ve výši 10.000,- Kč. Skutečnost, že v daném případě došlo k odhalení a potrestání nejen porušení povinností notáře ve vztahu k provádění kontroly klienta, ale zejména nesplnění jeho povinnosti oznámit podezřelý obchod

²⁵³ Činnosti NKČR v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML). *Notářská komora České republiky* [online], [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://nkcr.cz/informace-nkcr/aml>

²⁵⁴ *Notářská komora České republiky* [online], [cit. 27.03.2023]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/informace/aml/KK-1-2022-AML.pdf>

FAÚ prostřednictvím komory, ukazuje dle mého názoru na dozor vykonávaný touto komorou efektivně a na porozumění rizik AML včetně související aplikace a provazby AML opatření. Domnívám se, že v budoucnu je možné očekávat v rámci správního trestání zvýšení pokut ukládaných notářům ze strany Notářské komory ČR, a to zejména s ohledem na dlouhodobou edukační činnost v této oblasti a na vysokou horní hranici sazby pokut u přestupků dle AML zákona. Jako příklad lze v návaznosti na výše uvedené rozhodnutí uvést, že v případě postupu dle § 44 odst. 2 AML zákona je možné uložit pokutu až do výše 10 mil. Kč a při ukládání pokuty dle § 46 odst. 4 AML zákona za neoznámení podezřelého obchodu hrozí kárně obviněnému notáři pokuta až do výše 5 mil. Kč. Samozřejmě, že při naplnění kvalifikované skutkové podstaty u těchto přestupků (tzn. je spáchán závažně, opakovaně nebo byl páchán soustavně) dosahuje horní hranice sazby pokuty u právnických profesí až 30 mil. Kč nebo lze pokutu uložit do výše dvojnásobku neoprávněně získaného prospěchu, podle toho, která z těchto hodnot je vyšší.

3.6 Nedostatky při plnění některých AML povinností a návrhy řešení

Deklarovaná obava právnických profesí z přílišného zasahování do základních principů, která zazněla již v kapitole třetí a opírala se o zpříšňování právní regulace v oblasti AML, je dle mého názoru obhajitelná jen do určité míry. Svě místo má tam, kde je možné najít pro ni skutečně opodstatnění, kde by měl veřejný zájem spojený s ochranou finančního systému ČR a ekonomickou bezpečností státu ustoupit zajištění a posílení ochrany klientů advokáta či notáře a jejich práv a oprávněných zájmů. V rámci vyslovených obav je třeba poukázat na druhou stranu mince, a to na právní regulaci ve vztahu k právnickým profesím z pohledu určité „konkurenční výhody“ oproti jiným povinným osobám, protože tam, kde je regulováno méně a chybí dostatečný dohled, mohou vznikat nechtěné mezery, kterými následně mohou začít špinavé peníze proudit. U právnických profesí to platí obzvlášť z důvodu vysokého rizika praní špinavých peněz, kterému tato profese čelí. AML povinnosti, kde se praxe setkává s určitými mezerami a problémy při jejich plnění ze strany advokátů či notářů, můžeme rozdělit do čtyř skupin:

- 1) Povinnost provést kontrolu klienta**
- 2) Povinnost oznámit podezřelý obchod**
- 3) Povinnost informační**
- 4) Povinnost podrobit se kontrole klienta**

3.6.1 Povinnost provedení kontroly klienta

Povinnost řádného provedení kontroly klienta pro advokáta a notáře, v případě sledovaných činností, explicitně vyplývá z ustanovení § 9 AML zákona, přičemž za podmínek stanovených v § 9a AML zákona je povinen provést hloubkovou, tedy zesílenou identifikaci a kontrolu klienta. **Základní pravidla pro řádné splnění kontroly klienta vycházejí zejména z § 9 odst. 2 a 3 AML zákona.** Tyto normy vymezují, minimální standard kontroly klienta tzn. obsah a rozsah této kontroly, který je determinován možnými riziky AML v závislosti na typu klienta, obchodního vztahu, produktu nebo obchodu. Případ, který k povinnosti provést řádně kontrolu klienta demonstrují, vychází z praxe FAÚ a byl zaznamenán v souvislosti s požadavkem na poskytnutí relevantních informací a dokumentů od advokáta v rámci plnění jeho informační povinnosti vůči FAÚ (§ 24 a 27 odst. 3 AML zákona). *Advokát poskytoval klientovi službu spojenou s advokátní úschovou, přičemž byl dotázán na zdroj hotovostních finančních prostředků svého klienta, který tyto složil v miliónovém objemu na úschovní účet vedený na jméno advokáta. Advokát však neprovedl kontrolu klienta a nezjistil původ hotovostních prostředků klienta.* Tuto informaci byl advokát povinen zjišťovat v souladu s § 9 odst. 2 písm. e) AML zákona a na dotaz FAÚ mělo dojít ke splnění informační povinnosti. *Advokát jako vysvětlení pro neprovedení kontroly klienta uvedl, že jelikož byla hotovost složena na úschovní účet vedený bankou, banka je povinna provést kontrolu klienta ve vztahu k těmto penězům a nikoliv advokát.* Výkladem současného znění AML zákona dojdeme k závěru, že splnění povinnosti kontroly klienta podle § 9 odst. 2 písm. e), které se týká přezkoumávání zdrojů peněžních prostředků nebo jiného majetku, kterého se obchod nebo obchodní vztah týká, se povinná osoba nemůže zprostit, ani v případech, kdy obdobnou kontrolu vůči stejnému klientovi a obchodu provádí jiná povinná osoba. Tento výklad podporuje i normativní text § 11 odst. 1 AML zákona, který umožňuje povinné osobě převzít identifikaci či určitý díl kontroly klienta od úvěrové instituce, avšak u přezkoumávání zdrojů majetku klienta to možné není. V souladu s principem KYC (tj. poznaj svého klienta) by povinná osoba měla mít dostatek informací o svém klientovi a jeho obchodech, a pokud v obchodu figuruje hotovost, jedná se o vysoce rizikový faktor praní špinavých peněz, což dokládají hodnocení rizik včetně sektorových, zpracovaných příslušnými profesními komorami. V daném případě tak advokát nepostupoval v souladu s AML zákonem, jehož smyslem je vytvoření podmínek pro odhalování legalizačního jednání, jelikož z jeho strany nebyla řádně provedena kontrola klienta ve vztahu ke zdroji finančních prostředků klienta. To následně vedlo k nesplnění informační povinnosti vůči FAÚ, který šetří podezřelé obchody.

K hotovosti skládané do advokátní úschovy tímto způsobem, bych s ohledem na četné případy z praxe **trvala na návrhu *de lege ferenda* se zamyslet nad změnou právní úpravy advokátních úschov**. Nemožnost skládat hotovost na zvláštní účty advokátních úschov by napomohlo nejen snížit riziko praní špinavých peněz u této služby, ale došlo by i ke sjednocení podmínek pro provádění úschov peněz právníckými profesemi. Inspirací by měla být právní úprava notářských úschov, konkrétně ustanovení § 86 odst. 4 notářského řádu, podle kterého lze složit nebo převést peníze na zvláštní účet jen bezhotovostním převodem. Jiným způsobem nelze peníze notáři předat.

3.6.2 Povinnost oznámit podezřelý obchod

Jak již vyplynulo ze třetí kapitoly, právnícké profese jsou vystaveny značnému riziku praní špinavých peněz a jsou zranitelné vůči zneužití, což potvrzuje i šetření podezřelých obchodů ze strany FAÚ. **Případy detekce podezřelých obchodů** ze strany FAÚ, kde je typologie využívání služeb právníckých profesí (zejména advokáta), **výrazně převyšují počty oznámených podezřelých obchodů advokátů a notářů**. Z tabulky č. 4 vyplývá, že za období šesti let (2016 až 2022) došlo k oznámení celkem 90 podezřelých obchodů právníckými profesemi. Prostřednictvím komor bylo oznámeno 54 podezřelých obchodů advokáty a 15 podezřelých obchodů notáři. Ze statistik vyplývá, že došlo ke značnému nárůstu oznamování podezřelých obchodů za poslední dva roky. Příčinu lze hledat v aktivnější činnosti profesních komor v oblasti AML, která se projevila v rovině školení a vydání AML metodiky pro členy komor, a dále pak v legislativních změnách v oblasti dozoru a zejména pak ve zpřísnění sankcí ve vztahu k tomuto typu povinných osob.

Praxe také odhaluje případy **oznámení podezřelého obchodu od advokátů, které sledují více soukromý zájem jejich klienta** než zájem veřejný, který oznámení podezřelého obchodu charakterizuje. Motivací takového oznamování, tak není podezřelý obchod přímo související s klientem, ale doplnění úkonů, které advokát činí v rámci výkonu své právní praxe pro tohoto klienta. Takové oznámení míří na protistranu zastupovaného klienta a není zpravidla relevantní pro šetření podezřelého obchodu ve smyslu AML zákona, což velmi často dokazuje trestní oznámení podané advokátem ve stejné věci jako podané oznámení podezřelého obchodu. V těchto případech tak nelze naplňovat účel AML zákona, kterým je zabránění zneužívání finančního systému k praní špinavých peněz a vytvoření podmínek pro odhalování takového jednání.

Poslední problematikou v souvislosti s oznámením podezřelého obchodu advokátem či notářem je AML zákonem nastavený **zvláštní procesní mechanismu pro oznamování** vyplývající z § 27 odst. 3. Advokát i notář by měl oznamovat podezřelý obchod **prostřednictvím**

příslušné profesní komory, kterou je ČAK a Notářská komora ČR. Komora pak oznámení podezřelého obchodu za zákonem stanovených podmínek postupuje FAÚ. V praxi však **nastávají případy, kdy oznámení podezřelého obchodu je doručeno přímo FAÚ**. Dle tabulky č. 4 se jednalo celkem o 21 oznámení podezřelých obchodů během šesti let, což z celkového počtu 90 oznámení představuje čtvrtinu. Téměř výlučně se jednalo o oznámení s podezřením na praní špinavých peněz, které FAÚ přijal a zahájil okamžitě šetření podezřelého obchodu. Vystává legitimní otázka, proč advokát zvolil tuto cestu a zda je zákonem předvídaný proces pro oznamování podezřelých obchodů skrze komory dobře nastavený a odpovídá potřebám praxe. K tomu bych uvedla svůj názor. Primárním cílem nastavení tohoto systému bylo posílit ochranu profesního tajemství, aby nemohlo dojít k prolomení mlčenlivosti v případech, kdy advokát či notář není povinnou osobou. Domnívám se, že advokát i notář jsou osoby práva znalé a jsou si sami dobře vědomi, kde je tato hranice. Oznámení podezřelého obchodu ve smyslu § 18 AML zákona je založeno na aktivním jednání a do určité míry uvážení povinné osoby, přičemž statistická data a případy z praxe reflektují skutečnost, že plnění oznamovací povinnosti by mělo být ze strany právnických profesí kvantitativně vyšší. Není zaznamenán případ, kdy by advokát či notář oznámil podezřelý obchod *contra legem* a došlo by tak k nezákonnému prolomení jeho profesní mlčenlivosti včetně oznámení podezřelých obchodů podaných prostřednictvím ČAK a Notářské komory ČR, které by jej nepostoupily FAÚ pro rozpor se zákonem. Je nasnadě, že povinnost pro advokáty a notáře oznamovat podezřelý obchod pouze prostřednictvím komory může být vnímána také jako určitá forma překážky. Pokusím se objektivně nastínit, co může být vnímáno jako překážka. Může to být nejenom závažnost podezřelého obchodu, která spolu s oznámením vyžaduje konzultaci s FAÚ, ale také časový faktor spočívající v potřebě okamžitého zahájení šetření ze strany FAÚ včetně aplikace příslušných AML opatření (zejména zmrazovací opatření). Proces oznamování prostřednictvím komory bude vždy znamenat časové prodloužení, pokud ne ve dnech, tak určitě v řádu hodin, což může být v některých případech velmi významné pro výsledek šetření. V neposlední řadě by měla být předestřena také možná překážka související se členy a reprezentanty příslušné profesní komory, kde není vyloučen střet zájmů, narušení principu nestrannosti či nežádoucí prolomení AML mlčenlivosti u oznamovaného podezřelého obchodu. Troufám si tvrdit, že **v této otázce by de lege ferenda mělo dojít k úpravě AML zákona**, jelikož by to dle mého názoru pozitivním způsobem ovlivnilo kvantitu oznamování podezřelých obchodů touto profesí. Po vzoru německé právní úpravy v této oblasti by **advokáti a notáři plnili oznamovací povinnost přímo FIU** tedy FAÚ. Jako **možná odchylka a současně pojistka**, z hlediska případné argumentace ochrany profesní mlčenlivosti, by existovala možnost **oznámit**

podezřelý obchod FAÚ skrze příslušnou profesní komoru, a to v případech pochybností advokáta či notáře, zda toto oznámení nespadá pod činnosti z oznamovací povinnosti vyňaté.

3.6.3 Povinnost informační

Informační povinnost vůči FAÚ stanovená v § 24 odst. 1 a 3 AML zákona má, stejně jako oznamovací povinnost, pro advokáty a notáře zvláštní procesní úpravu v § 27 odst. 4 AML zákona, a to s ohledem na legislativní prolomení profesní mlčenlivosti. **Komora má úlohu prostředníka** pro doručení pokynu FAÚ poskytnout požadované informace a dokumenty a jejich poskytnutí advokátem či notářem. Případy, kdy nedošlo ke splnění informační povinnosti vůči FAÚ, byly v praxi zaznamenány zejména u advokátů. Příkladem může být případ, kdy povinnost advokáta poskytnout informace a dokumenty k obchodu konkrétního klienta na pokyn FAÚ v souladu s § 24 odst. 1 nebyla splněna vůbec. FAÚ v dané věci vyzýval prostřednictvím ČAK advokáta ke splnění informační povinnosti třikrát, a to v období jednoho roku. Přestože došlo k naplnění skutkové podstaty přestupku nesplnění informační povinnosti dle § 45 odst. 1 písm. a) AML zákona, komora v tomto případě v dané době nezahájila disciplinární řízení s advokátem a splnění povinnosti nevyuocovala v rámci výkonu správního dozoru. Problematickou je v tomto ohledu skutečnost, že pokud ve lhůtě stanovené FAÚ (s ohledem na objektivní okolnosti může být tato lhůta prodloužena) nebyla notářem či advokátem informační povinnost splněna, komora není AML zákonem povinována k okamžitému konání ve smyslu zahájení řízení o porušení AML povinnosti (zásada oficiality). Platná právní úprava obsažená v § 37 odst. 1 a 2 AML zákona, podle které FAÚ zašle profesní komoře písemný podnět na zahájení kontroly pro porušení AML povinnosti s následným během 60-ti denní lhůty pro její zahájení komorou, se dle mého názoru jeví v kontextu plnění informační povinnosti a jejího vynucení jako nevyhovující. Jelikož, stejně jako v případě oznamování podezřelých obchodů, je i u získávání informací a dokumentů od povinných osob pro účely šetření podezřelého obchodu pro FAÚ klíčový faktor času. Doporučením *de lege ferenda* jsou dvě varianty řešení. První z nich je zachovat stávající systém toku informací prostřednictvím komory s tím, že by došlo k doplnění § 27 odst. 4 AML zákona ve vztahu k nesplnění informační povinnosti, o postup komory, která by zahájila bez zbytečného odkladu řízení o porušení této povinnosti. Druhá varianta spočívá v doporučení *de lege ferenda* změnit stávající procesní mechanismus plnění informační povinnosti prostřednictvím komor na mechanismus přímého plnění informační povinnosti vůči FAÚ dle § 24 odst. 1 AML zákona s tím, že pokud by nebyla povinnost splněna řádně nebo včas, FAÚ by dal podnět komoře k zahájení řízení o přestupku nesplnění informační povinnosti bez zbytečného odkladu.

Dalším identifikovaným problematickým aspektem, který byl již zmíněn, je odmítnutí advokáta splnit informační povinnost vůči FAÚ ve smyslu § 24 odst. 1, 3 AML zákona z důvodu, že se nejedná o sledovanou činnost, při níž dochází k zákonnému prolomení profesní mlčenlivosti. Jak již bylo uvedeno, jedná se o konkrétní případy, kdy advokát realizuje transakce prostřednictvím zvláštního účtu advokátní úschovy, přičemž tyto finanční prostředky jsou majetkem klienta a jejich účelem je splnit procesní podmínku např. složit kauci na účet soudu.

3.6.4 Povinnost podrobit se kontrole klienta

Praktické problémy činí v praxi extenzivní výklad profesní mlčenlivosti ze strany právnických profesí, v tomto případě advokátů, pokud jde o advokátní úschovy realizované prostřednictvím úschovných účtů vedených u bank. V této části práce bych chtěla poukázat na situace, kdy se setkávají dvě povinné osoby, a to advokát či notář z titulu provádění advokátních či notářských úschov, a dále pak banka z titulu vedení tohoto úschovního účtu. Pro advokáta či notáře je klientem uschovatel, případně i osoba oprávněná z úschovy. Pro banku je pak v pozici klienta advokát či notář, vůči kterému má povinnost plnit svoje AML povinnosti včetně kontroly klienta, a to samozřejmě zejména z důvodů řízení vlastních rizik praní špinavých peněz. V rámci procesu kontroly klienta podle § 9 odst. 2 AML zákona musí povinná osoba *inter alia* zjišťovat účel a zamýšlenou povahu obchodu či obchodního vztahu, zjišťovat a ověřovat totožnost skutečného majitele a přezkoumávat zdroj peněžních prostředků nebo jiného majetku, kterého se obchod či obchodní vztah týká. V praxi docházelo a stále dochází k případům, kdy banka v rámci postupu dle AML zákona vyžaduje od advokáta či notáře informace k obchodu, který na úschovním účtu probíhá. Pro tento okamžik není relevantní míra podezřelosti tohoto obchodu, ale skutečnost, že v tomto případě se advokát odmítne podrobit kontrole klienta prováděné bankou s odůvodněním, že je sám povinnou osobou a má povinnost advokátní mlčenlivosti. Dle mého názoru je však toto jednání advokáta protiprávní a je v rozporu s AML zákonem. V rámci argumentace, v čem je spatřována protiprávnost, bych uvedla dva stěžejní argumenty. Za prvé je klientem banky a jako takovému mu plyne povinnost podrobit se identifikaci (§ 8 odst. 10) a kontrole klienta (§ 9 odst. 7 AML zákona), jinak se vystavuje riziku, že banka jako povinná osoba uplatní nástroje resp. povinnosti, které jí AML zákon dává, a to neprovede obchod dle § 15 AML zákona a při kumulaci dalších znaků²⁵⁵ takový obchod vyhodnotí jako podezřelý a oznámí FAÚ.

---

²⁵⁵ § 6 odst. 1 AML zákona definuje podezřelý obchod a v rámci demonstrativního výčtu jeho znaků je pod písm. g) uvedeno, že **klient vykonává činnosti, které mohou napomáhat zastření jeho totožnosti nebo zastření totožnosti skutečného majitele**, a pod písm. j) uvedeno, se **klient odmítá podrobit kontrole nebo odmítá uvést identifikační údaje osoby, za kterou jedná**.

Z hlediska povinností, které banka má, je povinna v rámci identifikace a kontroly klienta zjišťovat, kdo je jejím klientem a také skutečného majitele. Druhým argumentem je v tomto případě nastalá situace, kdy přestože je advokát či notář „majitelem úschovního účtu“ resp. úschovní účet je otevřen a veden na jeho jméno, fakticky však není majitelem finančních prostředků na tomto úschovním účtu. Skutečným majitelem finančních prostředků je buď uschovatel, nebo osoba z úschovy oprávněná. Z definice skutečného majitele zakotvené v § 4 odst. 4 AML zákona explicitně vyplývá, že „**skutečným majitelem pro účely AML zákona se rozumí fyzická osoba, za kterou se obchod provádí**“ tzv. **skutečný majitel transakce**. Tímto **skutečným majitelem transakce, resp. osobou, za kterou se obchod provádí, bude vždy uschovatel nebo osoba z úschovy oprávněná**. Pokud banka nezná skutečného majitele, jak ji ukládá AML zákon, jde o významný nedostatek, za který se nejen vystavuje značnému správně trestnímu postihu, ale jde o znak podezřelého obchodu. V tomto ohledu musí přijmout příslušná AML opatření, která mohou vyústit v ukončení obchodního vztahu s advokátem či notářem tj. uzavření úschovního účtu (§ 15 AML zákona) či oznámit podezřelý obchod FAÚ s možností aplikace § 20 odst. 1 AML zákona odložení splnění příkazu klienta. Vzhledem k výše uvedenému považuji jednání banky za *secundum legem*, kdy v důsledku naplňuje smysl a účel AML zákona, kterým je ochrana finančního systému před praním špinavých peněz. Pro řešení této problematiky v praxi by bylo vhodné zahrnout dané situace nejen do metodik příslušných profesních komor, ale též revidovat metodický pokyn FAÚ se zaměřením na kontrolu klienta.

3.6.5 Příklady selhání právnické profese při plnění AML povinností

Prezentovaný případ vychází z praxe FAÚ a poukáže na celkové selhání advokáta při plnění AML povinností spojených s identifikací a kontrolou klienta, s neuskutečněním obchodu a s porušením povinnosti oznámit podezřelý obchod při provádění úschovy peněz. Kromě těchto pochybení se zástupce právnické profese dopustil porušení smluvních ujednání a jednal v rozporu se stavovskými a profesními předpisy. *V roce 2018 uzavřel advokát smlouvu o úschově s velmi mladým klientem s ukrajinskou státní příslušností. Podle smluvního ujednání mělo nejprve dojít k přijetí částky 10 mil. Kč v hotovosti k rukám schovatele, a po několika dnech přijetí další částky ve výši 2 mil. Kč v hotovosti k rukám schovatele (pozn. ujednání v rozporu s čl. 2 odst. 1 písm. a) Usnesení o úschovách advokátů, přičemž v obou případech se tak mělo stát v prostorách banky, kde měl schovatel vedený zvláštní účet. Z prvotní identifikace a kontroly ukrajinského klienta vyplynulo, že zdrojem hotovostních finančních prostředků přebíraných do advokátní úschovy má být dědictví a rodinné jmění. Toto tvrzení klienta nebylo advokátem v rámci kontroly klienta nijak ověřeno např. doložením podpůrných dokladů. Následně advokát osobně převzal v prostorách*

banky hotovost ve výši 10,1 mil. Kč. Tato částka nejenže neodpovídala smluvnímu ujednání, ale advokát ani nesplnil povinnost identifikovat fyzickou osobu, která mu tyto peníze v hotovosti předala. Obdobně také nesplnil povinnost kontroly klienta a nebyl zjištěn původ těchto peněz (za splnění této povinnosti nelze považovat prvotní kontrolu ukrajinského klienta, jelikož ta byla provedena ve vztahu k jiné fyzické osobě). Advokát následně hotovost vložil na svůj úschovní účet, což bylo zaznamenáno bankéřem na vkladovém lístku a stvrzeno podpisem advokáta. Prostřednictvím zvláštního úschovního účtu advokát provedl obchod klienta, aniž by věděl, od koho přijal hotovost přesahující 10 mil. Kč a co je jejím zdrojem. Advokát neoznámil podezřelý obchod, přestože riziko praní špinavých peněz bylo v tomto velmi vysoké. FAÚ na základě svého šetření předal podnět ČAK k zahájení kontroly tohoto advokáta pro flagrantní porušení AML povinností. V podnětu bylo také uvedeno, že advokát se svým protiprávním jednáním dopustil porušení stavovských předpisů a zákona o advokacii. Na advokáta byla podána kárná žaloba a bylo zahájeno kárné řízení, jehož výsledkem byl dočasný zákaz činnosti poskytovat služby spojené s advokátní úschovou.

Druhý případ, detekovaný FAÚ na základě informací získaných od jiné povinné osoby, se týkal podezření na selhání notáře v souvislosti s povinností provést řádnou kontrolu klienta, odpovídajícím způsobem vyhodnotit výstupy z identifikace a kontroly klienta a oznámit podezřelý obchod. *Notář sepsal notářský zápis v souvislosti s osvědčením, že došlo k předložení smlouvy o převodu obchodního podílu v s.r.o. Převod byl realizován mezi osobami blízkými (matka x syn), přičemž nabyvatelem podílu byl syn. Notářský zápis dále osvědčil, že nový nabyvatel podílu vykonávající působnost valné hromady, rozhodl o odvolání matky z pozice statutárního orgánu, kam byl syn sám zvolen, přičemž matka byla jmenována prokuristkou společnosti. Veškeré změny v s.r.o. byly notářem ihned zapsány do obchodního rejstříku. Z identifikace klienta muselo být zřejmé, že nabyvatel (syn) má evidován trvalý pobyt v sídle obecního úřadu, což je fiktivní úřední adresa. Z kontroly klienta mělo být zjištěno, že proti klientovi, který je nabyvatelem podílu, je vedeno exekuční řízení. Rizikovým faktorem v tomto případě byla nejen skutečnost, že šlo o obchod mezi osobami blízkými za nestandardních okolností, ale že se jednalo o opakování stejného scénáře se stejnými aktéry a s další společností u totožného notáře. Ani jedna ze společností neměla zapsaného skutečného majitele v evidenci skutečných majitelů, jak ukládá zákon. Z případu jsou zřejmé znaky podezřelého obchodu, kdy nabytí obchodních podílů neodpovídá majetkovým poměrům nabyvatele, je zde propojení osob nabyvatele a převodce, existuje podezření na zastírání osoby skutečného majitele (matka) a skutečný majitel není zapsán*

v evidenci. S ohledem na výše uvedené bylo povinností notáře oznámit podezřelý obchod FAÚ prostřednictvím Notářské komory ČR, což se nestalo.

4 KOMPARACE PRÁVNÍ ÚPRAVY PRÁVNICKÝCH PROFESÍ V OBLASTI AML V ČR A V NĚMECKU

Pro účely komparativní analýzy právní úpravy v oblasti AML došlo k výběru jurisdikce srovnatelné s Českou republikou, která by mohla být současně inspirativní pro český právní řád. Pro výběr byl určující faktor geografický, ekonomický a právní. S ohledem na tyto faktory byl zvolen členský stát EU, a to Německá spolková republika (dále jen „Německo“). Jako dílčí AML kritéria rozhodná pro účely zkoumání a srovnání byla vybrána čtyři základní:

1. Rozsah a přehled právní úpravy týkající se právnických profesí v oblasti AML
2. AML povinnosti ve vztahu ke klientům a role komor
3. Dozor nad advokáty a notáři v oblasti AML
4. Oznamování podezřelých obchodů včetně statistických údajů

4.1 Německo

K výběru Německa, které je federativní parlamentně-demokratickou republikou, mimo jiné došlo z důvodu jeho ekonomické a geografické vazby s ČR, která představuje faktory významné pro oblast praní špinavých peněz a financování terorismu. Německá ekonomika je největší v EU a na globální úrovni je velmi propojená. Její provázanost s ekonomikou ČR je úzká s ohledem na sousedství těchto zemí, což vytváří přeshraniční situace v zásadě rizikové z hlediska ML (např. přeshraniční pohyb hotovosti, využívání finančních a obchodních struktur za využití právnických osob a bankovních účtů v těchto státech, využívání investičních příležitostí). Zásadním rozdílem oproti ČR je administrativní uspořádání Německa, které se skládá ze 16 spolkových zemí (*Bundesländer*), z nichž každá má svou vlastní ústavu a velkou autonomii, pokud jde o vnitřní uspořádání²⁵⁶. V rámci organizace správy se tak rozlišuje federální správa a správa spolkových zemí, přičemž v oblasti AML se toto projevuje např. v plnění oznamovací povinností ze strany advokátů a notářů, ale též v organizaci dozoru, jak bude rozvedeno níže. Naopak shodný prvek Německa a ČR vyplývá z členství obou států v EU a je jím také kontinentální typ právní kultury. Německý systém AML je vystavěn, stejně jako ten český, na evropském právu.

4.1.1 Riziko praní špinavých peněz a AML systém v Německu

Poslední zpráva ze 4. kola vzájemného hodnocení týkající se provádění standardů proti praní špinavých peněz a financování terorismu v Německu byla ze strany FATF zveřejněna v srpnu

---

²⁵⁶ Německo. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/germany_cs

2022²⁵⁷ (dále jen „MER Německa“). Z MER Německa a informací, které jsou k německé jurisdikci dostupné, vyplývá, že je jedním z největších finančních center v Evropě. Německo je členem eurozóny, a proto je atraktivní pro organizovanou zločinnost a daňové podvody. Mnoho indikátorů naznačuje, že Německo je náchylné k praní špinavých peněz kvůli své velké ekonomice, vyspělým finančním institucím a silným mezinárodním vazbám. Konkrétně se uvádí, že Německo povoluje použití fiktivních společností, trustů, holdingů a nadací, které mohou pomoci zakrýt zdroj aktiv a hotovosti. Z MER Německa vyplynulo, že nefinanční sektor (DNFBP) je velmi vystaven riziku praní špinavých peněz, přičemž u advokátů je toto riziko vysoké a u notářů střední. Ačkoli Německo není zemí zatíženou produkcí drog, zůstává významnou destinací pro jejich koncovou spotřebu a je hlavním tranzitním uzlem pro jejich distribuci, což generuje nelegální výnosy. Množí se také případy daňových úniků, nadnárodních tajných dohod, manipulací a korupce, přičemž praní špinavých peněz zahrnuje globální finanční instituce a korporace. Německá ekonomika je založená na hotovosti, kdy až 75 % transakcí provedených v Německu je hotovostních. Na rozdíl od některých jiných zemí EU nemá Německo limity hotovostních transakcí, což má následně vliv na související trestnou činnost včetně praní špinavých peněz. Jako příklad lze uvést hromadné pašování hotovosti ze strany složek organizovaného zločinu nebo využívání zprostředkovatelů plateb *hawala* systému, jehož jednotlivé transakce jsou prakticky nedohledatelné.²⁵⁸

Boj proti praní špinavých peněz se v Německu stal prioritou pro vládu a orgány činné v trestním řízení. Výzkum naznačuje, že v Německu se ročně vypere kolem 100 miliard EUR, přičemž v roce 2019 rekordně vzrostl počet oznámení podezřelých obchodů od povinných osob na 115 000 případů, což představuje nárůst o téměř 50%.²⁵⁹ Podle německé finanční zpravodajské jednotky představují vysoké riziko praní špinavých peněz nemovitosti. Jejich prodej je obvykle spojen s vysokými objemy transakcí a kromě toho se objevují četné právní varianty a vlastnické struktury, a to s domácími i zahraničními právníckými osobami vytvářenými pro utajení zdroje finančních prostředků a skutečného majitele. Nemovitosti tak dlouhodobě představují nejvýznamnější investiční objekty v Německu. V roce 2017 byla výše těchto „špinavých investic“ odhadována na 30 miliard EUR.²⁶⁰

---

²⁵⁷ FATF (2022), *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Germany*, Fourth Round Mutual Evaluation Report [online]. FATF, Paris [cit. 17.1.2023]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-germany-2022.htm>

²⁵⁸ MER Německa, s. 7, bod 2.

²⁵⁹ <https://complyadvantage.com/insights/anti-money-laundering-germany/>

²⁶⁰ *Jahresbericht 2021: Financial Intelligence Unit* [online]. Generalzolldirektion, Kolín 2022 [cit. 2023-03-01], s. 30. Dostupné z: https://www.zoll.de/SiteGlobals/Forms/Suche/Expertensuche_Formular.html

Německo se tak v boji proti praní peněz soustředilo na trh s nemovitostmi, který je využíván pro praní špinavých peněz a daňové úniky. Významné změny v právní regulaci účinné od října 2020 se týkaly zejména činnosti notářů, kteří byli kritizováni za nedostatečné uplatňování AML opatření včetně hlášení podezřelých obchodů právě v oblasti investování nelegálních výnosů do nemovitostí. V roce 2017 notáři oznámili pouze 5 podezřelých obchodů, přestože německá finanční zpravodajská jednotka v daném roce obdržela celkem 60 tisíc oznámení podezřelých obchodů a následně došlo OČTŘ ke konfiskaci 77 bytů, domů a pozemků v Berlíně v souvislosti s praním špinavých peněz.²⁶¹ Nově zavedená AML opatření a povinnosti pro obchody s nemovitostmi, k jejichž přiblížení dojde v následující kapitole, se odrazily na zvýšení počtu oznámení podezřelých obchodů ze strany notářů, a to z 8 oznámení přijatých v roce 2018 na 4 500 oznámených obchodů s podezřením na praní špinavých peněz v roce 2021.²⁶²

Německo stejně jako ČR v rámci svého AML systému zastává „*all crime approach*“, tzn. všechny trestné činy jsou považovány za predikativní pro praní špinavých peněz. Klíčovými aktéry v tomto systému jsou zejména německá finanční zpravodajská jednotka, OČTŘ, dozorčí orgány a povinné osoby, mezi které patří (za podmínek specifikovaných v bodě 4.1.3) advokáti a notáři.

Centrálním orgánem odpovědným za přijímání, šetření a vyhodnocování oznámení podezřelých obchodů je německá finanční zpravodajská jednotka, která je partnerskou jednotkou pro Finanční analytický úřad. Právní úprava německé finanční zpravodajské jednotky, včetně jejích pravomocí, je zakotvena v části páté německého zákona proti praní špinavých peněz (*GwG*), který bude představen v následující kapitole. **Německou finanční zpravodajskou jednotkou** (dále také *německá FIU*) je **od roku 2017 Celní vyšetřovací úřad** (*Zollkriminalamt*²⁶³), který spadá pod německé Ministerstvo financí. Tato změna způsobila, že se povaha finanční zpravodajské jednotky transformovala z původně policejního typu, kdy byla součástí Úřadu federální a kriminální policie (*Bundeskriminalamt*) pod Ministerstvem vnitra, na administrativní typ. Německá FIU zveřejňuje každoročně výroční zprávy (*Jahresbericht*), jejichž součástí jsou také statistické údaje. Počet hlášení podezřelých obchodů za období 2019 až 2021, včetně informací o plnění oznamovací povinnosti ze strany právnických profesí, zachycuje níže uvedená tabulka.

---

²⁶¹ Germany Brings Gatekeepers Into AML Framework - ACAMS Today. *Home - ACAMS Today* [online]. [cit. 04.01.2023]. Dostupné z: <https://www.acamstoday.org/germany-brings-gatekeepers-into-aml-framework/>

²⁶² Odhad Transparency International. Zdrojem HANLEY-GIERSCH, Jennifer. SRSP Czech Republic Project „*Enhancing effectiveness of the AML/CFT regime in the Czech Republic*“: *Regulatory and supervisory approach with regard to AML/CFT obligations of legal professionals (lawyers and notaries) in Germany*. 07/2022, s. 16,19.

²⁶³ https://www.zoll.de/DE/Fachthemen/FIU/fiu_node.html

Tabulka č. 7 - Počet přijatých oznámení podezřelého obchodu německou FIU v letech 2019-2021²⁶⁴

	2019	2020	2021
Advokáti	21	23	83
Notáři	17	1 629	6 471
Právní poradci komor	0	0	0
Celkem nefinanční sektor	1 512	2 854	8 187
Celkem přijatých oznámení	114 914	144 005	298 507

V rámci naplňování AML povinností, zejména kontroly klienta povinnými osobami, je v Německu důležitým nástrojem pro zjišťování skutečných majitelů veřejně dostupný **registr skutečných majitelů** tzv. *Transparenzregister*²⁶⁵, který tyto informace sdružuje. Účelem tohoto elektronického rejstříku je předcházet praní špinavých peněz, proto je jeho právní úprava obsažena v části čtvrté německého zákona proti praní špinavých peněz (*GwG*). V ČR máme tuto právní úpravu vtělenou do samostatného zákona, kterým je ZESM citovaný na konci bodu 2.1.3. Povinnost zápisu do registru skutečných majitelů mají v Německu právnické osoby soukromého práva, registrovaná partnerství (KG, OHG, PartG), nadace bez právní způsobilosti, svěřenské fondy a srovnatelné právní struktury, přičemž ohlašovací povinnost může být rozšířena i pro výše uvedené subjekty se sídlem v zahraničí, pokud půjde o transakce s nemovitostmi²⁶⁶. Význam tohoto AML opatření z hlediska prevence rizik spojených s praním peněz dokládá následující příklad. Pokud má dojít k realizaci obchodu resp. transakce spojené s nemovitostí, musí být informace o skutečném majiteli sděleny notáři, jinak notář provedení takového obchodu nebo poskytnutí služby odmítne²⁶⁷.

Spolupráce soukromého a veřejného sektoru (PPP) pro oblast AML v Německu funguje velice dobře a je důležitým nástrojem v boji proti praní špinavých peněz. V roce 2019 německá finanční zpravodajská jednotka, dohledový orgán nad finančním sektorem Spolkový úřad pro finanční služby (*BaFin*), Úřad federální kriminální policie a 14 bank vytvořilo Alianci proti finanční kriminalitě (*AFCA*). Finanční zpravodajská jednotka společně se Spolkovou komorou

²⁶⁴ *Jahresbericht 2021: Financial Intelligence Unit* [online]. Generalzolldirektion, Kolín 2022, s. 17 [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: https://www.zoll.de/DE/FIU/Fachliche-Informationen/Jahresberichte/jahresberichte_node.html

²⁶⁵ *Transparenzregister* [online]. [cit. 29.12.2022]. Dostupné z: <https://www.transparenzregister.de/>

²⁶⁶ *Transparenz- und Bankkontenregister in Deutschland und anderen EU-Staaten* [online]. Deutscher Bundestag, 2022, s. 5 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z:

<https://www.bundestag.de/resource/blob/901300/b5c093b9a9bbe4ed84b9d73bff107886/WD-4-066-22-pdf-data.pdf>

²⁶⁷ HANLEY-GIERSCH, Jennifer. SRSP Czech Republic Project „*Enhancing effectiveness of the AML/CFT regime in the Czech Republic*“: *Regulatory and supervisory approach with regard to AML/CFT obligations of legal professionals (lawyers and notaries) in Germany*. 07/2022, s. 15.

advokátů, notářů, daňových poradců a externích účetních vytvořily pracovní skupinu, jejímž cílem je detekovat a vymezovat indikátory praní špinavých peněz v rámci výkonu činností těchto profesí. Tato skupina stanovuje pro dotčené povinné osoby typologie praní špinavých peněz a podílí se na tvorbě metodických pokynů.

4.1.2 Německá právní úprava v oblasti AML

V této kapitole se zaměřím na úvodní deskripci německé legislativy v oblasti AML a výkon advokacie a notářské činnosti v tomto státě. Právním předpisem, který kodifikuje příslušné právní požadavky na dodržování AML povinností v této jurisdikci, je **zákon proti praní špinavých peněz** ze dne 23. 6. 2017, známý v Německu jako **Geldwäschegesetz** (zkráceně a dále jen „**GwG**“) v plném znění *Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten*²⁶⁸, což lze přeložit jako Zákon o sledování zisků ze závažné trestné činnosti. Legální definice praní špinavých peněz není zakotvena přímo v GwG na rozdíl od definice financování terorismu. Pro účely GwG²⁶⁹ se praním špinavých peněz rozumí trestný čin podle § 261 trestního zákoníku (*Strafgesetzbuch*). Dalším důležitým zákonem, který schválila německá vláda v říjnu 2020, je **zákon o účinném stíhání praní špinavých peněz** (*Gesetz zur Verbesserung der strafrechtlichen Bekämpfung der Geldwäsche*). Tento zákon implementoval 5. AML směrnici do německého právního řádu a přinesl některé zásadní změny pro trestní právo jako např. zavedení „*all crimes*“ přístupu u predikativní trestné činnosti, rozšíření rozsahu trestného činu praní špinavých peněz, rozšíření trestní odpovědnosti na právnické osoby a přísnější tresty za trestný čin praní špinavých peněz²⁷⁰.

Velice důležitým prováděcím předpisem k ustanovení § 43 odst. 6 GwG²⁷¹, který je účinný od 1. října 2020 a nelze jej s ohledem na zaměření této práce na právnické profese opominout, je **GwG-Immobilienverordnung**²⁷² někde se lze setkat s označením **GwGMeldV-Immobilien**²⁷³, které lze přeložit jako **GwG nařízení o nemovitostech** (dále jen „GwG nařízení“). Toto nařízení

²⁶⁸ *d e j u r e . o r g - G e s e t z e u n d R e c h t s p r e c h u n g* [online]. [cit. 08.01.2023]. Dostupné z: <https://dejure.org/gesetze/GwG>

²⁶⁹ § 1 odst. 1 GwG

²⁷⁰ Germany Money Laundering | ComplyAdvantage. *Home - ComplyAdvantage* [online]. Copyright © 2023 IVXS UK Limited [cit. 08.01.2023]. Dostupné z: <https://complyadvantage.com/insights/anti-money-laundering-germany/>

²⁷¹ § 43 odst. 6 GwG „*Spolkové ministerstvo financí může po konzultaci se spolkovým ministerstvem spravedlnosti a ochrany spotřebitele stanovit prostřednictvím právního aktu, který nevyžaduje souhlas spolkové rady, záležitosti týkající se transakcí nabytí podle § 1 zákona o dani z převodu nemovitostí, které musí být vždy oznamovány podle odstavce 1 povinnými osobami podle § 2 odst. 1 bod 10 a 12.*“

²⁷² V plném znění *Verordnung zu den nach dem Geldwäschegesetz meldepflichtigen Sachverhalten im Immobilienbereich*, tj. Nařízení o skutečnostech v oblasti nemovitostí, o nichž je třeba informovat podle zákona o praní peněz.

²⁷³ Plné znění „*Geldwäschegesetz-meldungspflichtverordnung-Immobilien*“. *BRAK-Mitteilungen* [online]. [cit. 13.04.2023]. Dostupné z: https://www.brak-mitteilungen.de/media/BRAKMagazin_2020_5_kompr.pdf#page=15

je normativním aktem orgánu výkonné moci, a to spolkového ministerstva financí, které jej vydalo ve spolupráci s ministerstvem spravedlnosti. Toto nařízení je výsledkem výše zmiňované vládní politiky boje proti praní špinavých peněz v souvislosti s německým trhem nemovitostí a jeho adresátem jsou povinné osoby z řad advokátů, notářů, účetních a daňových poradců, kterým se ukládá oznamovat podezřelé obchody s nemovitostmi dle § 43 odst. 1 GwG, ale za podmínek stanovených GwG nařízením. V důvodové zprávě ke GwG nařízení²⁷⁴ se k právnímu poradenství uvádí, že vzhledem k detailnímu zapojení do plánování, provádění transakcí a využití odborných znalostí, hraje ústřední roli pro využívání k praní špinavých peněz. V případě notářů a advokátů může také hrozit zneužití jejich zvláštního postavení státních úředníků (notářů) nebo orgánů výkonu spravedlnosti (advokáti). Oznamovací povinnost vztahující se na obchody s nemovitostmi umožňuje rychleji a komplexněji identifikovat a odhalit praktiky praní špinavých peněz v souvislosti s využíváním právnických profesí. V případě interpretace tohoto nařízení jsou stěžejní ustanovení § 3 až § 6, které stanovují výčet situací, kdy povinným osobám vzniká obligatorně oznamovací povinnost vůči finanční zpravodajské jednotce v souladu s § 43 odst. 1 GwG. Relevantní situace jsou v GwG nařízení vymezeny taxativně a jde například o transakce s nemovitostmi se zapojením subjektu z rizikové třetí země nebo dochází k úhradě kupní ceny za použití hotovosti (nad 10 000 EUR) nebo za pomoci kryptoměn. GwG nařízení odkazuje na *Gründerwerbsteuergesetz (GrEStG)*²⁷⁵ tj. zákon o dani z převodu nemovitosti, a to konkrétně na jeho § 1, který se týká věcné působnosti tohoto zákona. Spolková advokátní komora ke vzniku GwG nařízení uvedla, že jde o zásadní změnu, protože prolamuje stará pravidla a výjimky na ochranu mlčenlivosti advokátů²⁷⁶, z čehož lze dovodit, že obdobně tomu bude i u mlčenlivosti notářů.

Pro právní úpravu notářské činnosti je stěžejní **Spolkový notářský řád** (*Bundesnotarordnung* zkráceně a dále jen „*BNotO*“)²⁷⁷ a dále pak pokyny vydávané notářskou komorou. U notářů je centrálním orgánem **Spolková notářská komora** (*Bundesnotarkammer*²⁷⁸),

---

²⁷⁴ Bundesministerium der Finanzen, *Bekanntmachung der Begründung zur Geldwäschegesetzmeldepflichtverordnung-Immobilien (GwGMeldV-Immobilien)*, vom 1. September 2020 [online]. [cit. 10.01.2023]. Dostupné z: https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Gesetzestexte/Gesetze_Gesetzesvorhaben/Abteilungen/Abteilung_VII/19_Legislaturperiode/2020-08-31-GwGMeldV-Immobilien/4-Begrueundung.pdf?__blob=publicationFile&v=2

²⁷⁵ GrEStG - Gründerwerbsteuergesetz. *Gesetze im Internet* [online]. [cit. 10.01.2023]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/grestg_1983/BJNR017770982.html

²⁷⁶ Bundesrechtsanwaltskammer. *GwG-Immobilienverordnung* [online]. [cit. 10.01.2023]. Dostupné z: <https://www.brak.de/anwaltschaft/berufsrecht/geldwaeschepraevention/#c8440>

²⁷⁷ Zákon ze dne 13. února 1937 (BGBl I s. 1146). Dostupný z: <https://www.gesetze-im-internet.de/bnoto/BJNR001910937.html>

²⁷⁸ Members: regional chambers of notaries | Bundesnotarkammer. *Bundesnotarkammer* [online]. [cit. 10.01.2023]. Dostupné z: <https://www.bnotk.de/en/bundesnotarkammer/members>

jejímiž členy je **21 regionálních notářských komor**, přičemž každý notář je členem své regionální notářské komory. Spolková notářská komora vydala v roce 2021 materiál pro notáře nazvaný *Auslegungs- und Anwendungshinweise zum GwG für Notarinnen und Notare*²⁷⁹, což jsou Výkladové a aplikační pokyny pro notáře k zákonu proti praní peněz (dále jen „Pokyny notářům k aplikaci GwG“).

Výkon **notářské činnosti** v Německu vykazuje určité odlišnosti. Početně působilo v Německu v roce 2022 přibližně 6 711 notářů²⁸⁰ pro oblast občanského práva a stejně jako v ČR jsou to státem jmenovaní úředníci. Zhruba dvě třetiny notářů působí v oblasti občanského práva jako samostatní notáři a v ostatních oblastech (pouze v některých spolkových zemích) působí notáři jako doplňková kancelář vedle činnosti advokáta, což v českém právním prostředí není možné. Postavení notáře v rámci německého systému "preventivního soudnictví" je doplňkovou funkcí k funkci soudce. Právní úprava notářů vyžaduje jejich intervenci v případech významných transakcí s dlouhodobými účinky a se zvláštním hospodářským nebo osobním významem pro zúčastněné strany. Jako příklad lze uvést prodej pozemku, uzavření hypotéky, založení společnosti s ručením omezeným (*GmbH*) nebo akciové společnosti (*Aktiengesellschaft*), některé obchody s akciemi nebo majetkové transakce a smlouvy uzavírané v rámci manželského majetkového práva.²⁸¹ **Pro obchody s nemovitostmi je nutné využít notáře**, což ukládá § 311b občanského zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch zkráceně „BGB“*)²⁸². V ČR taková regulace pro obchod s nemovitostmi zavedena není. Mlčenlivost notáře je stanovena v § 18 odst. 1 BNotO, přičemž této povinnosti nepodléhají skutečnosti, které jsou zřejmé nebo nevyžadují pro svou důležitost utajení. Mezi další skutečnosti se řadí i ty, které jsou vymezené v rámci boje proti praní špinavých peněz a budou specifikovány blíže v další kapitole.

Advokátní profese má stěžejní právní úpravu v *Bundesrechtsanwaltsordnung*²⁸³ (zkráceně a dále jen „*BRAO*“), což je možné přeložit jako **Spolkový advokátní řád**, a ve **Stavovských předpisech pro advokáty** (*Berufsordnung für Rechtsanwälte*²⁸⁴ zkráceně a dále jen „*BORA*“),

²⁷⁹ Geldwäschebekämpfung | Bundesnotarkammer. *Bundesnotarkammer* [online]. [cit. 10.01.2023]. Dostupné z: <https://www.bnotk.de/aufgaben-und-taetigkeiten/geldwaeschebekaempfung>

²⁸⁰ *Notar.de* [online]. [cit. 16.04.2023]. Dostupné z: <https://www.notar.de/der-notar/statistik>

²⁸¹ *Bundesnotarkammer* [online]. [cit. 16.01.2023]. Dostupné z: <https://www.bnotk.de/en/tasks-and-activities/notaries-2>

²⁸² § 311b odst. 1 „Smlouva, kterou se jedna strana zavazuje k převodu nebo nabytí vlastnictví k nemovitosti, vyžaduje notářský zápis.“ § 311b odst. 3 „Smlouva, kterou se jedna strana zavazuje převést svůj současný majetek nebo zlomek svého současného majetku nebo jej zatížit uživatím právem, vyžaduje notářské ověření.“

²⁸³ Zákon ze dne 1. srpna 1959 (BGBl. I S. 565), ve znění pozdějších předpisů. *Bundesrechtsanwaltsordnung* [online]. [cit. 16.01.2023]. Dostupný z: <https://dejure.org/gesetze/BRAO>

²⁸⁴ *Berufsordnung für Rechtsanwälte* in der Fassung vom 01.10.2022 [online]. [cit. 16.01.2023]. Dostupné z: https://www.brak.de/fileadmin/02_fuer_anwaelte/berufsrecht/BORA_Stand_01.10.2022.pdf

kteře vydala Spolkov advokátní komora. Tyto předpisy mimo jiné společně stanoví základní pravidla pro kvalifikaci advokáta, obecn povinnosti advokáta a disciplinární pravomoci advokátních komor. **Advokát** (*Rechtsanwalt*) je v nmeckm právním řádu definován jako nezávisl orgán výkonu spravedlnosti, kter vykonává svobodnou profesi a jeho činnost není živností (§ 1 a § 2 BRAO). Za advokáta je v Německu považován prvnk vykonávající soukromou advokátní praxi nebo intern prvnk (*Syndikusrechtsanwalt*), kter je rovněž řazen mezi advokáty (§ 46 odst. 2 BRAO). Prosazování zájmů německého advokátního stavu, kter představuje 166 tisíc advokátů, zajiřuje na národní, unijní i mezinrodn scéně **Spolkov advokátní komora** (*Bundesrechtsanwaltskammer* zkráceně *BRÄK*), kter se skládá z **28 regionálních advokátních komor** (*Rechtsanwaltskammern*) a **advokátní komory při Spolkovm soudním dvoru**²⁸⁵. Povinnost mlčenlivosti a její prolomení, mimo jiné také pro uel AML, je stanoveno v § 43a odst. 2 BRAO, podle kterého „*Advokát je vázán mlčenlivostí. Tato povinnost se vztahuje na vře, s m se seznámil při výkonu svého povolání. To se netýká skutečností, kter jsou zřejm nebo nevyžadují pro svou důležitost utajení.*“ V oblasti AML napomáhá advokátům materiál vydan Spolkovou advokátní komorou **Návod k výkladu a aplikaci GwG**²⁸⁶ (dále jen „Návod pro advokáty k GwG“).

Z hlediska opatřn proti praní špinavých peněz bych na závěr tohoto bodu zmnila dležit nástroj finanční zpravodajsk jednotky, a to **zmrazovací opatřn** (v eskm AML zkon opatřn odložen splnění příkazu klienta v § 20). Nmeck finanční zpravodajsk jednotka může v souladu s § 40 GwG nařídit „*Sofortmanahmen*“ **tzv. okamžit opatřn**. Okamžit opatřn poskytují finanční zpravodajsk jednotce dležit a uinn prostředek k předcházení praní špinavých peněz nebo financování terorismu. Pokud existují náznaky, že transakce souvisí s praním špinavých peněz, lze okamžit podniknout opatřn, kter zabrání proveden transakce po dobu **až 30 dn**. To umořňuje finanční zpravodajsk jednotce analyzovat transakci až do konečného posouzení skutečností, aniž by inkriminovan finanční prostředky bylo možné stáhnout ze sféry vlivu státu např. prostřednictvím hotovostních výběrů nebo bezhotovostních převodů. Potřeba provést okamžit opatřn je peliv zvažována v kadm jednotlivm přpad. V roce 2021 nařídila nmeck FIU na základě vlastního řetřn celkem 48 okamžitých opatřn

---

²⁸⁵ About The German Federal Bar (BRÄK) | Bundesrechtsanwaltskammer. *Startseite* | Bundesrechtsanwaltskammer [online]. [cit. 03.01.2023]. Dostupné z: <https://www.brak.de/english>

²⁸⁶ *Auslegungs- und Anwendungshinweise beziehen sich auf das Gesetz ber das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten (Geldwäschegesetz - GwG)*, 7. vydání 2022, [online]. [cit. 16.01.2023]. Dostupné z: https://www.brak.de/fileadmin/02_fuer_anwaelte/berufsrecht/Geldw%C3%A4sche/AAH_7._Auflage_BRÄK__St_and_04.11.2022_Final.pdf

v objemu 19 mil. EUR a v rámci mezinárodní spolupráce se zahraničními finančními zpravodajskými jednotkami 32 okamžitých opatření s objemem transakcí kolem 4 mil. EUR.²⁸⁷

4.1.3 Notáři a advokáti jako povinné osoby

Na tomto místě dojde k vymezení právnické profese jako povinné osoby podle německé právní úpravy, a to v rozsahu potřebném pro účely komparace AML systémů a právních úprav Německa a ČR. Dále bude provedena deskripce a následná komparace AML povinností ve vztahu ke klientovi a kvůli omezenému prostoru této práce a jejímu zaměření dojde k porovnání pouze vybraných základních AML povinností.

Německý GwG stanovuje v § 2 taxativní výčet povinných osob, přičemž **notář a advokát je vymezen v § 2 odst. 1 bod 10 GwG** a jedná se o typ povinné osoby, kam je **zařazen i komorový právní poradce** (*Kammerrechtsbeistand*) a patentový zástupce (*Patentanwalt*). Patentový zástupce však nebude pro účely této práce zahrnut mezi právnické profese, jelikož nemá potřebnou kvalifikaci jako advokát²⁸⁸ a není členem advokátní komory. Naopak komorový právní poradce bude pro účely této práce zařazen mezi právnické profese s ohledem na níže uvedené. Komorový právní poradce je fyzickou osobou s licencí nebo povolením k poskytování mimosoudních právních služeb a jeho činnost upravuje zákon o právním poradenství (*Rechtsdienstleistungsgesetzes*)²⁸⁹. Podle § 209 odst. 1 BRAO může být na žádost přijat do advokátní komory příslušné podle místa jeho usazení a při svém profesním jednání může rovněž používat označení „člen advokátní komory“, a pak nemusí být zapsán v rejstříku právních služeb. Stavovský předpis Návod pro advokáty k GwG, vydaný Spolkovou advokátní komorou, je určen i komorovým právním poradcům a z vymezení pojmu "advokát" vyplývá, že platí stejně i pro právní poradce komory²⁹⁰. Při vymezení povinné osoby advokáta je v § 2 odst. 1 bod 10 GwG výslovně stanoveno, že za povinnou osobu jsou považováni „*advokáti, právní poradci, kteří jsou členy advokátní komory*“. Vzhledem k výše uvedenému je komorový právní poradce pro účely této práce zařazen mezi právnické profese a v rámci analýzy německé právní úpravy bude pojem

---

²⁸⁷ *Jahresbericht 2021: Financial Intelligence Unit* [online]. Generalzolldirektion, Kolín 2022, s. 23 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: https://www.zoll.de/DE/FIU/Fachliche-Informationen/Jahresberichte/jahresberichte_node.html

²⁸⁸ Patentový zástupce není plně kvalifikovaný právník, ale vědec nebo inženýr se speciálním právním vzděláním. Radí a zastupuje klienty ve specifických oblastech, zejména v řízeních před patentovým úřadem nebo patentovým soudem. Kromě této specifické oblasti má velmi omezené pravomoci.

²⁸⁹ Činnost právního poradce je upravena Zákonem o právním poradenství (*Gesetz über außergerichtliche Rechtsdienstleistungen*), který upravuje oprávnění k poskytování mimosoudních právních služeb ve Spolkové republice Německo

²⁹⁰ Návod pro advokáty k GwG, s. 7, poznámka pod čarou č. 2.

advokát používán i ve smyslu komorového právního poradce, pokud nebude výslovně uvedeno jinak.

Je vhodné poukázat na **právního poradce** (*Rechtsbeistand*), který není členem advokátní komory, jelikož se jedná o jiný typ povinné osoby vymezené v § 2 odst. 1 bod 11 GwG. Tyto osoby vykonávají činnosti definované v § 2 odst. 1 bod 10 pod písm. a) až d), s výjimkou výkonu inkasních služeb vymezených v § 2 odst. 2 větě první zákona o právních službách²⁹¹ a jsou členem Spolkové asociace německých právních poradců/poskytovatelů právních služeb²⁹² s povinnou registrací v registru právních služeb²⁹³. S ohledem na tématické zaměření této práce, která se zabývá právními profesemi v užším smyslu, tzn. s koncentrací na profesionály v oblasti práva, kteří vykonávají notářskou činnost či advokacii a jsou registrováni u příslušné profesní komory, nebude výše uvedený typ povinné osoby „právní poradce“ subsumován pod pojem právní profese a dále zahrnut do prováděné analýzy.

Advokáti a notáři jsou povinnou osobou v případě, že ve vztahu ke klientům vykonávají sledované činnosti vymezené v § 2 odst. 1 bod 10 pod písm. a) až e) GwG²⁹⁴. Podle tohoto ustanovení platí, že²⁹⁵ „Pro účely tohoto zákona se "povinnými osobami" rozumějí tyto instituce a osoby při výkonu své podnikatelské činnosti nebo povolání:

10. Advokáti, právní poradci²⁹⁶, kteří jsou členy advokátní komory, patentoví zástupci a notáři, pokud

a) se podílejí na plánování nebo provádění následujících činností pro své klienty:

aa) nákup a prodej nemovitostí nebo podnikatelských subjektů;

bb) správa peněz, cenných papírů nebo jiných aktiv;

cc) otevírání nebo správa bankovních, spořicích nebo majetkových účtů;

dd) organizování příspěvků nezbytných pro zakládání, provoz nebo řízení společností;

ee) zakládání, provoz nebo řízení trustů, společností nebo podobných struktur;

b) provádějí finanční nebo realitní transakce jménem a na účet svých klientů,

²⁹¹ § 2 odst. 2 věta první „Právní službou je vymáhání pohledávek třetích osob nebo pohledávek postoupených za účelem vymáhání na účet třetích osob, pokud je vymáhání pohledávek provozováno jako samostatná živnost, včetně právního rozboru a poradenství v souvislosti s vymáháním (sběrná služba).“ Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/rdg/_2.html

²⁹² Bundesverband Deutscher Rechtsbeistände/Rechtsdienstleister e.V. (BDR) [online]. [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: https://www.rechtsbeistand.de/wir_uber_uns.php

²⁹³ Justizportal des Bundes und der Länder [online]. [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.rechtsdienstleistungsregister.de/>

²⁹⁴ Návod pro advokáty k GwG, s. 70.

²⁹⁵ Jedná se o volný překlad ustanovení § 2 odst. bod 10 GwG do českého jazyka.

²⁹⁶ Právní poradci mají povolení k poskytování komerčních právních služeb v souladu se zákonem o právních službách. Musí být přijati do místně příslušné regionální advokátní komory (§ 209 BRAO).

- c) *poskytují poradenství klientům v souvislosti s jejich kapitálovou strukturou, průmyslovou strategií nebo souvisejícími záležitostmi,*
- d) *poskytují poradenské nebo jiné služby v souvislosti s fúzí a akvizicemi nebo*
- e) *poskytují poradenství v daňových záležitostech jako obchodní nebo profesní činnost,“.*

Při komparaci výše uvedeného normativního textu výčtu sledovaných činností s českou právní úpravou je vhodné poukázat na zásadní rozdíl v německé právní úpravě. V návěti § 2 odst. 1 bod 10 písm. a) GwG se explicitně právníkem profesím zakotvuje, že jsou povinnou osobou, pokud se „**podílejí na plánování**“ vedle samotného „provádění“ sledovaných činností pro klienty. Jedná se o přesnější promítnutí textu čl. 2 odst. 3 písm. b) AML směrnice, který v této souvislosti vymezuje sledované činnosti právníků profesí tak, že „*napomáhají při plánování nebo provádění transakcí pro svého klienta*“. Normativním důsledkem německé úpravy je **jasné pravidlo v daném kontextu**, ze kterého lze jednoznačně rozumět extenzivnějšímu vymezení sledovaných činností oproti české právní úpravě právě ve vztahu k jejich plánování. V § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona jednání spočívající v plánování výslovně stanoveno není, když dle návěti tohoto ustanovení *klientem požadované služby mají spočívat nebo spočívají v jednání za klienta nebo pro něj při*“, přičemž následuje výčet těchto činností. Výklad normativního textu lze jednoznačně vztáhnout k jejich „provádění“ nikoliv však k „plánování“. Naopak v **návěti ustanovení AML zákona je zahrnuta „úschova peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta“**, ke které se ustanovení § 2 odst. 1 bod 10 GwG takto výslovně neuchyluje. Domnívám se však, že poskytování úschov advokáty a notáři je v německé právní úpravě subsumovatelné pod písm. a) bod bb) „*správa peněz, cenných papírů nebo jiných aktiv*“. Sledované činnosti stanovené pod písm. a) jsou pro německé advokáty a notáře vymezeny obdobně jako v ČR s tím rozdílem, že **česká právní úprava má v tomto výčtu ještě pod bodem 5 uvedeno, že advokát a notář je povinnou osobou při „inkasu, platbách, převodech, vkladech nebo výběrech prováděných při bezhotovostním i hotovostním platebním styku, anebo jakémkoli jiném jednání, které směřuje k pohybu peněz nebo jej přímo vyvolá**“. Domnívám se, že je možné zkonstatovat, že transakce a jednání uvedené v české právní úpravě pod bodem 5 mají mnohem širší aplikační uplatnění, i vzhledem k návěti § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona „*jednání za klienta nebo pro něj*“, než transakce vymezené pod písm. b) v německé právní úpravě, které jsou zúžené „*na finanční nebo realitní transakce jménem a na účet svých klientů*“. Poslední významný rozdíl se týká **explicitního zařazení konkrétních poradenských služeb do sledovaných činností u právníků profesí v německé právní úpravě**. V § 2 odst. 1 bod 10 pod písm. d) až e) GwG je notář a advokát povinnou osobou pokud, poskytuje poradenství klientům ve třech výtčených oblastech.

Poradenství v souvislosti s *kapitálovou strukturou, průmyslovou strategií nebo souvisejícími záležitostmi*, dále s *fúzí a akvizicemi* nebo *poradenství v daňových záležitostech jako obchodní nebo profesní činnost*. Pokud srovnáme právní úpravu obsaženou v AML zákoně, tak nejprve je třeba uvést, že právní poradenství jako takové není výslovně v § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona uvedeno. Německá právní úprava v tomto ohledu rozšiřuje taxativní výčet sledovaných činností výslovně ve vztahu k notářům a advokátům při poskytování právního poradenství, na rozdíl od AML zákona, který v § 2 odst. 1 písm. b) bod 12 konstruuje typ povinné osoby, která spadá mezi finanční instituce a je „*oprávněná k poradenské činnosti pro podnikatele ve věcech kapitálové struktury, průmyslové strategie nebo k poradenství a službám v oblasti fúzí a koupě obchodních závodů*“. Domnívám se, že německá legislativa jde v tomto ohledu nad rámec standardu sledovaných činností v případě právnických profesí, tak jak je vymezuje FATF Doporučení a AML směrnice, ale současně aplikuje rizikově orientovaný přístup a pokrývá legislativně ty oblasti poradenské činnosti, které jsou rizikové z hlediska legalizace výnosů z trestné činnosti, a může u nich docházet k překryvu s činností jiných povinných osob. Obdobný legislativní přístup je zvolen v případě *poradenství v daňových záležitostech jako obchodní nebo profesní činnost*. V rámci implementace 5. AML směrnice do vnitrostátního právního řádu zvolilo Německo zařazení této sledované činnosti přímo do § 2 odst. 1 bod 10 pod písm. e) GwG, na rozdíl od ČR, která tuto sledovanou činnost notářů a advokátů odráží v ustanovení § 2 odst. 1 písm. e) AML zákona, které je primárně určeno povinným osobám z řad auditorů, daňových poradců a účetních.

4.1.4 Právní úprava vybraných pojmů a AML povinností

V rámci komparace právní úpravy v českém AML zákoně a německém GwG došlo pro účely srovnání k výběru klíčových právních pojmů obchodní vztah a transakce. Legální definice **obchodního vztahu** je v § 1 odst. 4 GwG vyjádřena následovně: „*Obchodním vztahem se pro účely tohoto zákona rozumí jakýkoli vztah, který přímo souvisí s obchodní nebo profesní činností povinné osoby, a u kterého se předpokládá, že v době navázání kontaktu bude mít prvek trvání.*“ Oproti definici v GwG je **obchodní vztah ve smyslu českého AML zákona definován úžeji**, jelikož se jím rozumí pouze smluvní vztah, a to i s ohledem na skutečnost, že česká definice má kromě prvku trvání, který se ke smluvnímu vztahu váže, i alternativní znak spočívající v opakování (definice obchodního vztahu dle § 4 odst. 2 AML zákona viz. kapitola 2.2). GwG obsahuje právní definici **transakce**, jejíž význam lze chápat ve smyslu definice obchodu dle AML zákona. Ustanovení § 1 odst. 5 GwG transakci definuje takto: „*Pro účely tohoto zákona se transakcí rozumí jakýkoli úkon nebo, pokud se zdá, že jsou spojeny, několik úkonů zaměřených*

na převod peněžních prostředků nebo jiný pohyb aktiv nebo majetku. V případě zprostředkovatelské činnosti povinných osob podle § 2 odst. 1 bod 14 a 16²⁹⁷ se zprostředkovaná právní transakce považuje za transakci ve smyslu tohoto zákona.“ Dle mého názoru je v české právní úpravě pojem obchod²⁹⁸ definován širěji než pojem transakce v GwG, jelikož výslovně zahrnuje i poskytnutí služby. Související plnění v rámci jednoho obchodu nejsou zavedeny přímo v definici obchodu dle AML zákona (viz. § 54 odst. 4 AML zákona) na rozdíl od definice transakce dle GwG. Stejný význam mají oba pojmy v rámci dvojího výkladu, a to že se jedná o obchod resp. transakci jednorázovou nebo obchod prováděný v rámci obchodního vztahu.

Pojem **klient** není v GwG, stejně jako v AML zákoně, zaveden. Klient je v GwG ve vztahu k právnickým profesím zpravidla vyjádřen termínem „smluvní partner“ a „osoba jednající za něj“, které se pro účely praxe a provádění povinností vyplývajících z tohoto zákona shodují.

Notářům a advokátům v postavení povinných osob GwG stanovuje povinnosti v oblasti prevence praní špinavých peněz. Jednou z nejdůležitějších povinností advokátů a notářů v této oblasti je **identifikovat klienta, skutečného majitele společnosti a osoby jednající jménem klienta**, a to ještě před vznikem obchodního vztahu (princip KYC, §§ 11, 12, 13 GwG). Na rozdíl od české právní úpravy v oblasti AML, německý GwG dodržuje terminologii zavedenou evropským právem i FATF Doporučeními, která se týká pojmu „*customer due diligence*“ zkráceně „*CDD*“. Pod customer due diligence spadá nejen opatření kontroly klienta, ale také identifikace klienta, což v německém právním předpise GwG potvrzuje jeho struktura, kdy tyto povinnosti jsou zařazeny do části třetí tohoto zákona, který má v překladu název „*CDD požadavky*“²⁹⁹.

Při **identifikaci a ověřování totožnosti klienta** a případně osoby, která za něj jedná, pomocí originálu občanského průkazu předloženého na místě je povinná osoba povinna pořídit si kopii, zaznamenávat nebo skenovat příslušné identifikační karty, to se uplatní i u dokumentů spojených s identifikací skutečného majitele. V tomto případě má ustanovení § 8 odst. 2 věta druhá GwG jako *lex specialis* přednost před protichůdnými normami v jiných předpisech (zákon o osobních průkazech, ochrana osobních údajů). Při kontrole totožnosti skutečného majitele právnické osoby, právních uspořádání či dalších určených subjektů musí mít advokát a notář

---

²⁹⁷ § 2 odst. 1 bod 14 a 16 GwG „*Realitní zprostředkovatel*“ a „*Obchodníci se zbožím, zprostředkovatelé umění a osoby skladující umění, pokud se skladování uskutečňuje v bezcelních zónách.*“

²⁹⁸ dle § 4 odst. 1 AML zákona „*každé jednání povinné osoby jednající v tomto postavení s jinou osobou, pokud takové jednání směřuje k nakládání s majetkem této jiné osoby jednající v tomto postavení nebo k poskytnutí služby této jiné osobě*“

²⁹⁹ Sorgfaltspflichten in Bezug auf Kunden

doklad o zápisu do německého rejstříku transparentnosti nebo výpis údajů dostupných v rejstříku transparentnosti. Nemusí činit žádná další opatření ke splnění své ověřovací povinnosti v obchodních vztazích nebo transakcích resp. obchodech, pokud zjištění odpovídá údajům o skutečných majitelích v rejstříku transparentnosti a neexistují žádné další indicie, které by zpochybňovaly totožnost skutečných majitelů, jejich postavení jako skutečných vlastníků nebo správnost dalších údajů, nebo které by naznačovali vyšší riziko praní špinavých peněz.³⁰⁰

Požadavky na opatření spojené se standardní **kontrolou klienta** (§ 10 GwG) jsou svým rozsahem obdobné s těmi, které ukládá AML zákon v § 9. Stanovená hranice hodnoty obchodu pro povinnost provést kontrolu klienta je totožná, tj. 15 000 EUR. Mírné rozdíly jsou zřejmé ve vztahu k informacím, které se týkají skutečného majitele. V GwG jsou jasnější požadavky ve vztahu ke zjišťování, dokládání a aktualizaci takových informací³⁰¹. Určitou rozdílnost lze spatřovat v § 10 odst. 9 GwG, kde je zakotven **zákaz vzniku obchodního vztahu či jeho pokračování a zákaz provádění jakýchkoliv obchodů**, pokud povinná osoba není schopna splnit požadavky standardní kontroly klienta pod bodem 1 až 4 v § 10 odst. 1³⁰², a v případě, že obchodní vztah již existuje, je povinná osoba povinna jej ukončit bez ohledu na jiná zákonná ustanovení nebo smluvní podmínky. Uplatní se zde výjimka pro advokáty a notáře, na které se tento zákaz nevztahuje, má-li být vykonávána činnost právního poradenství nebo právního zastoupení za podmínky, že povinné osobě není známo, že právní poradenství nebo právní zastoupení bylo nebo je využíváno za účelem praní špinavých peněz. Pro notáře dále u nemovitostní transakce platí, že musí odmítnout provést notářský zápis, dokud smluvní strana nesplní svou povinnost podle § 11 odst. 5a věty první GwG, tj. povinnost předložit dokumentaci k vlastnické a kontrolní struktuře k ověření identity skutečného majitele, nebo zahraniční právnická osoba či uspořádání, která chce nabýt nemovitost v Německu, nesplní svou oznamovací povinnost do příslušného registru skutečných majitelů. Výše uvedená právní norma, která je součástí § 10 GwG, je obdobou kogentního ustanovení § 15 AML zákona, které stanoví povinné osobě povinnosti odmítnout uskutečnit obchod, navázat obchodní vztah anebo, není-li to zvláštním právním předpisem vyloučeno, ukončit obchodní vztah. Důvody pro takový postup jsou v AML zákoně

---

³⁰⁰ KOCH, Lena. Praxishinweise der Rechtsanwaltskammer Hamm zur Geldwäscheprävention. *KammerReport Hamm* [online], s. 6, (4/2021) [cit. 07.01.2023]. Dostupné z: https://kammerreport.de/wp-content/uploads/2021/12/rak_kr_04-2021.pdf

³⁰¹ Např. § 10 odst. 1 bod 14 GwG „*kdy povinná osoba má zákonnou povinnost v průběhu příslušného kalendářního roku kontaktovat zákazníka za účelem prověření jakýchkoli relevantních informací týkajících se skutečného majitele*“.

³⁰² Jedná se o tyto úkony a informace: Identifikace klienta, osoby jednající za klienta či skutečného majitele; ověření, zda je osoba jednající za klienta je oprávněna tak činit; objasnění, zda smluvní strana jedná jménem skutečného majitele; pochopení vlastnické a kontrolní struktury klienta; získání a vyhodnocení informací o účelu a zamýšlené povaze obchodního vztahu; zjištění, zda klientem nebo skutečným majitelem je PEP.

vymezeny extenzivněji než je tomu v GwG, protože se jedná nejen o situace, kde je zřejmé, že povinná osoba nemůže splnit identifikaci či kontrolu klienta z důvodu nesoučinnosti klienta, ale také, pokud má pochybnosti o pravdivosti informací poskytnutých klientem nebo o pravosti předložených dokladů, či v případě klienta politicky exponované osoby jí není znám původ peněžních prostředků nebo jiného majetku užitého v obchodu. Na druhou stranu je zřejmé, že ustanovení § 10 odst. 9 GwG je speciální, tzn. má přednost v případech, kdy obchodní vztah již existuje a povinná osoba musí takový vztah ukončit bez ohledu na jiná zákonná ustanovení nebo smluvní podmínky. Domnívám se, že německá právní úprava je v tomto ohledu efektivnější, jelikož praxe ukazuje, že existují případy³⁰³, kdy je okamžité ukončení obchodního vztahu s klientem z důvodů řízení rizik praní peněz žádoucí, avšak § 15 AML zákona neumožní takové ukončení, pokud to zvláštní právní předpis vylučuje.

Povinnost jmenovat zvláštního úředníka pro praní špinavých peněz (dále jen „AML úředník“). Podle § 7 odst. 1 GwG advokáti a komorní právní poradci obecně nemají povinnost jmenovat AML úředníka. Avšak advokátní komora může nařídit advokátům a komorovým právním poradcům povinnost jej jmenovat, pokud to považuje za vhodné. Spolková advokátní komora požaduje, aby **advokáti a advokátní kanceláře** bez ohledu na jejich právní formu, kteří jsou povinnou osobou dle GwG **s více než 30 zaměstnanci** (příslušníci profese nebo odborníci v partnerských profesích), **jmenovali AML úředníka**, který bude kontaktní osobou pro orgány činné v trestním řízení, finanční zpravodajskou jednotku a příslušnou advokátní komoru tj. dozorový orgán. Důvodem pro nařízení jmenování AML úředníka je skutečnost, že od této velikosti je zvýšené riziko ztráty informací a existence deficitů v důsledku rozdělené a roztržité struktury práce a anonymizace interních procesů. Tato organizační struktura také vytváří zvýšené riziko zneužití advokáta pro účely praní špinavých peněz.³⁰⁴ U notářů taková úprava nepřipadá v úvahu, protože organizační struktura notářských míst je soustředěna na notáře a pouze notáři, nikoli zaměstnanci, jsou navenek činní způsobem relevantním pro praní špinavých peněz.³⁰⁵

Povinnost zaznamenávání a uchovávání údajů vyplývá z § 8 GwG a § 10 GwG, přičemž pro uchovávání záznamů a jiných dokladů je stanovena doba **pět let**, pokud jiná zákonná ustanovení nestanoví dobu delší. Doba uchovávání počíná běžet uplynutím kalendářního roku,

---

³⁰³ Případ, kdy banka naváže obchodní vztah s klientem fyzickou osobou a dojde k otevření bankovního účtu. Následně banka zjistí, že tento účet byl otevřen na základě falešných dokladů nebo že účet má sloužit výlučně pro praní peněz, tj. přijetí výnosů z trestného činu podvodu (phishing). Zvláštním právním předpisem je zde zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku, který v § 154 odst. 1 stanoví min. 2 měsíční výpovědní lhůtu z rámcové smlouvy.

³⁰⁴ Návod pro advokáty k GwG, s. 68-69.

³⁰⁵ Pokyny notářům k aplikaci GwG, s. 17.

ve kterém došlo k ukončení obchodního vztahu. Ve všech ostatních případech začíná koncem kalendářního roku, ve kterém byly příslušné informace shromážděny. Zde je významný rozdíl oproti desetileté lhůtě, kterou stanovuje AML zákon.

Informační povinnost vůči finanční zpravodajské jednotce je stanovena v § 6 odst. 6 a § 30 odst. 3 GwG. Součástí této právní normy je požadavek na stanovení přiměřené lhůty pro poskytnutí požadovaných informací, přičemž notáři a advokáti mohou odmítnout poskytnutí informace, pokud se žádost týká informací, které obdržely v rámci právního poradenství nebo právního zastupování. Povinnost poskytnout informace však zůstává zachována, pokud je povinné osobě známo, že právní poradenství nebo zastupování u soudu bylo nebo je využíváno za účelem praní špinavých peněz nebo financování terorismu.

Povinnost mlčenlivost je stanovena v § 47 GwG. Podle odst. 1 advokát a notář v zásadě nesmí informovat klienta ani třetí osoby o zamýšleném nebo podaném oznámení podezřelého obchodu, zahájení vyšetřování na základě takového oznámení nebo žádosti o informace od finanční zpravodajské jednotky, tj. plnění informační povinnosti (§ 30 odst. 3 GwG). Tato povinnost není absolutní. Nevztahuje se na případy, pokud jsou příslušné informace předávány orgánům státní správy nebo vyměňovány s povinnými osobami stejného typu (§ 47 odst. 2 GwG) v případech se stejnou smluvní stranou či transakcí např. další kolegové z advokátní kanceláře³⁰⁶.

Hlášení nesrovnalostí v transparentním registru dle § 23a GwG je povinností, která platí od 1. ledna 2020 a povinné osoby musí neprodleně hlásit nesrovnalosti u skutečných majitelů orgánu spravujícímu rejstřík (nyní *Bundesanzeiger Verlag GmbH*). Pro advokáty a notáře však existuje i výjimka, která zohledňuje jejich povinnost mlčenlivosti. Ohlašovací povinnosti v souladu s § 43 odst. 2 GwG jsou zproštěni, pokud se o nesrovnalostech dozvěděli v rámci „činnosti právního poradenství nebo právního zastupování“. U transakcí s nemovitostmi se tato výjimka neuplatní.

Pro plnění povinností dle GwG platí, že **zapojení dalších povinných osob nezbavuje povinnou osobu plnění těchto povinností podle GwG**. Advokát musí například splnit identifikační povinnost stejně tak povinnost kontroly klienta v případě, kdy klient již byl nebo pravděpodobně bude u notáře identifikován, nebo se jedná o transakci, kterou provede finanční instituce. Cílem je předcházet riziku praní špinavých peněz pomocí dodatečného a důsledného

---

³⁰⁶ Návod pro advokáty k GwG, s. 63.

systemu prevence.³⁰⁷ Ve své podstatě toto opatření směřuje k získání dostatečných informací o klientovi a jeho obchodu, na kterém se podílí více povinných osob, a má zajistit plnění v podstatě nejvýznamnější povinnosti všech povinných osob, a to je oznámení podezřelého obchodu finanční zpravodajské jednotce, která následně provádí jeho šetření. Oznamovací povinnost advokátů a notářů v Německu bude podrobena analýze v následujícím bodě.

4.1.5 Oznamovací povinnost

Advokáti a notáři mají **povinnost hlásit podezřelé transakce** v souladu s § 43 GwG. Pro tyto právnické profese se uplatní výjimka z oznamovací povinnosti s ohledem na jejich profesní mlčenlivost. Nemusí tak oznamovat informace, které získali v rámci právního poradenství nebo právního zastupování. Zde se však uplatní výjimka z výjimky, pokud si nejsou vědomi toho, že je mandát zneužíván k trestnému činu (§ 43 odst. 2). Jako příklad lze uvést situaci, kdy „*Klient požádá svého advokáta, aby peníze získané z loupeže výhodně investoval. V takovém případě musí advokát nejen odmítnout nebo ukončit mandát, ale také podat oznámení o praní špinavých peněz FIU.*“³⁰⁸ Tato zásada je však nyní v sektoru nemovitostí prolomena GwG nařízením, což v důsledku znamená, že výjimka z oznamovací povinnosti stanovená pro právnické profese u informací, které obdrželi v rámci právního poradenství nebo právního zastupování při obchodu s nemovitostmi, se neuplatní. Dochází tak k absolutnímu prolomení povinnosti mlčenlivosti advokáta ve smyslu § 2 odst. 3 BORA³⁰⁹, která obdobně prolomuje i profesní mlčenlivost notáře. Pokud právnické profese nesplní oznamovací povinnost v souladu s GwG nařízením, hrozí jim pokuty až do výše 100 000 EUR.³¹⁰ Všechny povinné osoby, tedy i notáři a advokáti, musí v souladu s § 43 odst. 1 GwG oznámit podezřelý obchod finanční zpravodajské jednotce **bezodkladně a bez ohledu na hodnotu předmětného majetku nebo výši příslušné transakce**, a to jak při realizaci obchodu jednorázově, v rámci obchodního vztahu nebo při zprostředkování.

Jaké jsou **znaky podezřelého obchodu**, stanovuje § 43 odst. 1 GwG pod třemi body:

1. existují-li skutečnosti nasvědčující tomu, že majetek pochází z trestného činu

tzn. majetek, související s obchodním vztahem nebo transakcí, pochází z trestného činu, který je predikativním trestným činem praní špinavých peněz podle § 261 odst. 1 StGB.

---

³⁰⁷ KOCH, Lena. Praxishinweise der Rechtsanwaltskammer Hamm zur Geldwäscheprävention. *KammerReport Hamm* [online].s. 7. 17.12.2021, (4/2021) [cit. 07.01.2023]. Dostupné z: https://kammerreport.de/wp-content/uploads/2021/12/rak_kr_04-2021.pdf

³⁰⁸ Návod pro advokáty k GwG, s. 50.

³⁰⁹ Návod pro advokáty k GwG, s. 50.

³¹⁰ Bundesrechtsanwaltskammer. *Pflichten von Anwältinnen und Anwälten im Bereich der Geldwäscheprävention* [online]. Dostupné z: <https://www.brak.de/anwaltschaft/berufsrecht/geldwaeschepraevention/#c8440>

2. *obchodní transakce, jiný obchod nebo majetek souvisí s financováním terorismu*
3. *smluvní strana nesplnila svou povinnost podle § 11 odst. 6 věty třetí sdělit povinné osobě, zda zamýšlí navázat, pokračovat nebo provádět obchodní vztah nebo transakci pro skutečného majitele.*

Oznamovací povinnost nepředpokládá prvotní podezření z trestného činu praní špinavých peněz nebo financování terorismu. Povinností povinné osoby tak není podrobně zkoumat zákonné předpoklady trestného činu praní špinavých peněz a provádět podrobné právní subsumování skutkového stavu pod odpovídající trestné činy. Rovněž není nutné mít jistotu, že transakce nebo obchodní vztah souvisí s odpovídajícím konkrétním predikativním trestným činem praní peněz.³¹¹

Jak již bylo zmiňováno v bodě 4.1.2, GwG nařízení stanoví okolnosti resp. situace, jež jsou notáři a advokáti **povinni oznámit obligatorně** postupem podle § 43 odst. 1 GwG, přičemž oznámení musí být provedeno bezodkladně. Jedná se o okolnosti uvedené v § 3 až § 6 GwG nařízení, které jsou specifikovány níže. Důvodová zpráva uvádí, že oblast působnosti GwG nařízení se obecně otevírá navázáním obchodního vztahu s klientem podle § 1 odst. 4 GwG zaměřeného na konkrétní transakci s povinnou osobou, jejímž **cílem je nabytí nemovitosti v Německu**. K tomuto nabytí může dojít:

- koupí nemovitosti v Německu (včetně aukce);
- převodem akcií společnosti, jejíž majetek přímo či nepřímo zahrnuje nemovitost v Německu, jakož i související právní transakce;
- prostřednictvím všech ostatních transakcí podle práva obchodních společností za předpokladu, že nemovitost v Německu je převedena na jinou právnickou osobu (např. fúze, rozdělení a převody majetku, nikoli však změna právní formy, smlouvy o vkladech);
- právně nebo ekonomicky umožněno jiné osobě prodat či využívat nemovitost v Německu na vlastní účet (např. založení a zrušení svěřeneckého vztahu, změna správce)³¹².

Předmětem obchodu je tak nejen nemovitost v Německu, ale též akcie společnosti, která má v majetku takovou nemovitost.

Ohlašovací povinnost spojená s obchody s nemovitostmi vzniká obligatorně tehdy, je-li splněna některá z níže uvedených okolností uvedených v § 3 až § 6 GwG nařízení, pokud jsou příslušné okolnosti notáři či advokátovi známy.³¹³ Jedná se o okolnosti spojené s:

---

³¹¹ Návod pro advokáty k GwG, s. 49.

³¹² Pokyny notářům k aplikaci GwG, s. 48.

³¹³ Pokyny notářům k aplikaci GwG, s. 49.

1. **vysoce rizikovou třetí zemí nebo sankčním seznamem**, což má vazbu na sídlo nebo jiná úzká vazba účastníka nebo skutečného vlastníka na rizikovou třetí zemi, souvislost předmětu podnikání nebo bankovního účtu s rizikovou třetí zemí, zařazení klienta/strany nebo skutečného majitele na sankční³¹⁴ seznam;
2. **nesrovnalostí týkající se stran zapojených do transakce nebo skutečného majitele** jako např. nesplnění povinnosti součinnosti nebo informační a důkazní povinnosti, vědomě poskytnuty nesprávné nebo neúplné informace, hrubý nepoměr mezi příjmem a majetkem, trestní řízení či odsouzení za trestnou činnost, pozice skutečného vlastníka prostřednictvím společnosti ve třetí zemi;
3. **přeshraničním daňovým plánováním;**
4. **nesrovnalostí související se zastupováním;**
5. **nesrovnalostí související s cenou, obchodem nebo způsobem platby;**

Obligatoční znaky podezřelého obchodu v souvislosti s nemovitostními transakcemi stanovené v GwG nařízení mohou být rozšířeny či měněny, což umožňuje právní úprava v § 43 odst. 6 GwG, podle které se uděluje regulační pravomoc ministerstvu financí³¹⁵.

Zajímavou pravomocí německé finanční zpravodajské jednotky, která je upravena v § 43 odst. 5 GwG, je možnost (po dohodě s orgány dohledu) definovat typy transakcí, které musí povinné osoby obligatorně oznamovat.

V lednu 2020 došlo v důsledku implementace 5. AML směrnice k novele GwG, která mimo jiné zavedla všem povinným osobám povinnost se elektronicky registrovat u finanční zpravodajské jednotky bez ohledu na podání oznámení o podezřelé transakci (§ 45 odst. 1 věta druhá GwG). Pro tento účel má finanční zpravodajská jednotka zřízen portál pro elektronické podávání oznámení tzv. goAML Web.³¹⁶ **Advokáti a notáři** v postavení povinných osob tak v Německu **podléhají** nejen výše uvedené **registrační povinnosti u finanční zpravodajské jednotky**, ale v rámci procesu oznamování podezřelých obchodů **oznamují takové obchody přímo finanční zpravodajské jednotce**³¹⁷. To znamená, že nedochází k plnění oznamovací

---

³¹⁴ Pozn. Jedná se o autonomní sankční seznamy EU a sankční seznamy OSN, které mají souvislost s prováděním mezinárodních sankcí, kterým jsou vázány všechny členské státy EU.

³¹⁵ § 43 odst. 6 GwG „*Spolkové ministerstvo financí může po konzultaci se Spolkovým ministerstvem spravedlnosti a ochrany spotřebitele zákonným předpisem, který nevyžaduje souhlas Spolkové rady, stanovit skutečnosti související s nabytím podle § 1 zákona o dani z převodu nemovitostí, které je vždy třeba oznámit povinnými osobami inter alia notáři a advokáty.*“

³¹⁶ Geldwäsche-Prävention: Registrierungspflicht bei der FIU | Bundesrechtsanwaltskammer. *Startseite | Bundesrechtsanwaltskammer* [online]. [cit. 17.01.2023]. Dostupné z: <https://www.brak.de/anwaltschaft/berufsrecht/geldwaeschepraevention/>

³¹⁷ Návod pro advokáty k GwG, s. 62.

povinnosti prostřednictvím žádné z profesních komor, jako je tomu v ČR. Registrace povinné osoby nemusí nutně znamenat, že existuje „podezření“ na praní špinavých peněz. To znamená, že počet registrovaných subjektů se liší od počtu aktivně oznamujících povinných osob. V následující tabulce je přehled počtu aktivních advokátů a notářů, tedy těch, kteří v roce 2021 podali alespoň jedno oznámení podezřelého obchodu německé finanční zpravodajské jednotce.

Tabulka č. 8 - Počet³¹⁸ a podíl oznamujících právnických profesí v letech 2019 - 2021

	2019	2020	2021
Advokáti	18	18	57
Notáři	15	723	1 510
Právní poradci komor	0	0	
Celkem povinné osoby z nefinančního sektoru	389	1 083	1 946
Celkem povinných osob	1 862	2 565	3 477
% podíl advokátů na celkovém počtu oznamujících povinných osob v nefinančním sektoru	4,62 %	1,66 %	2,92 %
% podíl advokátů na celkovém počtu oznamujících povinných osob v nefinančním sektoru	3,85 %	66,75 %	77,59 %

Za zmínku jistě stojí ustanovení § 45 odst. 4 GwG, které ve spojení s § 6 odst. 7 GwG zavádí **možnost přenést oznamovací povinnost povinné osoby na třetí stranu**. Oproti české právní úpravě je tak možné outsourcovat zákonnou povinnost oznamování podezřelých obchodů. V praxi by se mohlo např. jednat o externího úředníka pro praní špinavých peněz, avšak povinný advokát či notář v takovém případě zůstává v souladu s § 6 odst. 7 GwG odpovědný za splnění oznamovací povinnosti³¹⁹. Pojistkou v německé právní úpravě jistě zůstává povinnost předem oznámit dozorovému úřadu přenesení takové povinnosti na třetí osobu a možnost tohoto úřadu takové smluvní ujednání zakázat. Nicméně pro český AML systém není takový postup žádoucí. Důvodem je nejen rozdílné nastavení tohoto systému, důraz na striktní mlčenlivost stanovenou v AML zákoně, ale zejména některé případy z praxe, které vyžadují neprodlené oznámení podezřelého obchodu, aby mohlo dojít k okamžitému zajištění výnosů z trestné činnosti pro poškozeného. Zde by role „prostředníka“ mohla znamenat nežádoucí časové prodlení v procesu oznamování a zajišťování nelegálního výnosu.

³¹⁸ *Jahresbericht 2021: Financial Intelligence Unit* [online]. Generalzolldirektion, Kolín 2022, s. 19 [cit. 2023-01-17]. Dostupné z: https://www.zoll.de/DE/FIU/Fachliche-Informationen/Jahresberichte/jahresberichte_node.html

³¹⁹ Návod pro advokáty k GwG, s. 63-64.

4.1.6 Provádění úschov

Spolková notářská komora ve svých Pokynech k aplikaci GwG své notáře instruuje, jak mají postupovat v případě provádění úschov pro své klienty. Zřízením vázaného účtu notář splní svou povinnost sdělit bance, že hodlá provést transakci pro skutečného majitele a jako důkaz bance postačí údaje o skutečném majiteli poskytnuté notářem (§ 11 odst. 6 GwG). K této povinnosti bych jen ve vztahu k české právní úpravě uvedla, že by se jednalo o informaci o skutečném majiteli transakce ve smyslu § 4 odst. 4 písm. b) AML zákona. Dále tyto pokyny upřesňují, že v případě jednostranné úschovy je skutečným majitelem pouze příkazce a v případě vzájemné úschovy (např. zpracování kupní smlouvy) jsou skutečnými majiteli obě strany obchodu (prodávající i kupující). Kromě toho musí být také dodrženy podmínky pro vázané účty a účty úschovy vedené notáři, a proto je v souladu s tím bankám zakázáno přijímat hotovost.

Pro advokáta při provádění úschov platí, že je povinen dbát potřebné opatrnosti při nakládání se svěřeným majetkem. Finanční prostředky a peníze třetích osob musí být uchovávány na odděleném svěřenském účtu nebo okamžitě předány příjemci (§ 43a odst. 7 BRAO). Toto ustanovení dává advokátům na výběr, zda finanční prostředky třetích stran ihned převedou oprávněné osobě, nebo zda dojde k jejich správě na vázaném účtu.³²⁰

Ustanovení § 4 BORA, týkající se úschov peněz a majetku klientů advokáta, bylo v prosinci 2022 významně novelizováno a došlo ke zpřísnění pravidel. Již není možné, aby advokát držel na hromadném vázaném účtu, tj. kolektivním klientském účtu, částku do výše 15 000 EUR na klienta, a to po dobu až jednoho měsíc, přičemž ostatní aktiva musela být držena samostatně. To ale neplatilo, pokud bylo písemně dohodnuto něco jiného. Úschova peněz třetích osob na individuálních vázaných účtech je tak nadále možná, avšak hromadné vázané účty advokátů se dostaly pod tlak nejen vlivem GwG, tj. zákona proti praní špinavých peněz, ale také daňového zákona za účelem boje proti přeshraničním daňovým únikům. V současnosti tak není možné zpracovávat žádné platby prostřednictvím kolektivních vázaných účtů, u kterých se předpokládají rizika související s praním špinavých peněz. Z tohoto důvodu jsou vyloučeny platby u transakcí souvisejících s rizikem praním špinavých peněz, jako jsou transakce s nemovitostmi a korporátní transakce, hotovostní vklady vyšší než 1 000 EUR, přičemž se zohledňuje záměrné rozdělení a plnění je třeba sčítat, a příchozí platby z určitých rizikových zemí, jakož i převody

---

³²⁰ Änderung der BORA: Satzungsversammlung reagiert auf Kündigung der Anderkonten | Bundesrechtsanwaltskammer. *Startseite* | *Bundesrechtsanwaltskammer* [online]. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z: <https://www.brak.de/newsroom/news/aenderung-der-bora-satzungsversammlung-reagiert-auf-kuendigung-der-anderkonten/>

do těchto zemí. Advokát nesmí peníze, které byly vedeny na hromadném vázaném účtu, vyplácet v hotovosti.³²¹

Praktický tlak, který vyústil ve změnu § 4 BORA a zpřísnění pravidel pro využívání úschovných resp. vázaných účtů advokáty, vytvořily banky v Německu, které v průběhu roku 2021 začaly hromadně vypovídat advokátům vedení kolektivních vázaných účtů. Důvodem, proč banky ukončovaly hromadné vázané účty advokátů, byly výstupy z národního hodnocení rizik Německa a změna výkladových a aplikačních pokynů finančního regulátora (*BaFin*). Rozhodující byla specifická riziková analýza u hromadných vázaných účtů, kterou každá banka provedla za použití specifických rizikových faktorů praní peněz.³²²

4.1.7 Dozor v oblasti AML

V Německu je hlavním finančním regulátorem **Spolkový úřad pro finanční služby** (*Bundesanstalt für Finanzdienstleistungen* zkráceně *BaFin*³²³), který pod vedením spolkového ministerstva financí dohlíží na to, aby banky a finanční instituce dodržovaly německé předpisy týkající se boje proti praní špinavých peněz. V rámci nefinančního sektoru, tedy povinných osob spadajících pod DNFBP, působí v Německu více než 300 dozorových orgánů pro oblast AML³²⁴, přičemž s ohledem na téma práce se zaměřím pouze na profese advokátů (včetně právních poradců komor) a notářů. AML dozor u advokátů a komorových právních poradců vykonávají v souladu s § 50 odst. 3 GwG příslušné regionální advokátní komory, konkrétně ta, jíž je advokát či právní poradce členem³²⁵. Dle § 50 odst. 5 GwG vykonává AML dozor nad notáři příslušný předseda krajského soudu, v jehož obvodu má notář sídlo (§ 92 odst. 1 BNotO). Výčet dohledových orgánů není v GwG úplný, ale je zde sběrné ustanovení³²⁶, které pro všechny ostatní povinné osoby odkazuje na orgány dohledu upravené dle právní úpravy spolkového nebo zemského práva. Dozorové orgány dle GwG spolupracují s německou finanční zpravodajskou jednotkou a dochází

---

³²¹ LÜHRIG, Nicolas. Gegenderte BORA und FAO – Sammelanderkonten retten. *Anwaltsblatt* [online]. 7.12.2022 [cit. 11.02.2023]. Dostupné z: <https://anwaltsblatt.anwaltverein.de/de/anwaeltinnen-anwaelte/berufsrecht/satzungsversammlung-sammelanderkonten-retten>

³²² Anderkonten: Silberstreif am Horizont? | Bundesrechtsanwaltskammer. *Startseite | Bundesrechtsanwaltskammer* [online]. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z: <https://www.brak.de/newsroom/news/anderkonten-silberstreif-am-horizont/>

³²³ *BaFin, Federal Financial Supervisory Authority* [online]. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z: https://www.bafin.de/EN/Homepage/homepage_node.html

³²⁴ MER Německa, s. 3.

³²⁵ Odkaz na ustanovení § 60, § 61 a § 163 odst. 4 BRAO.

³²⁶ v § 50 odst. 1 bod 9. GwG

mezi nimi k výměně informací a koordinaci včetně vedení dialogů zejména o příslušných typologiích a metodách praní špinavých peněz. (§ 28 odst. 1 bod 3 a 9 GwG).

Co se týká nápravných opatření a sankcí, které mohou být uděleny notářům či advokátům při porušení AML povinností, zde se uplatní stejný přístup jako u ostatních povinných osob z nefinančního sektoru. Orgány dohledu nad notáři a advokáty však uplatňují správní sankce jen zřídka, což není v souladu s údaji naznačujícími nedodržování některých zákonných povinností (např. oznamování podezřelých obchodů). Jednotlivé případy však ukazují, že někteří regulátoři přistupují k uplatňování sankcí v oblasti AML stále přísněji. Advokátní komora například v roce 2021 uložila advokátovi obviněnému z praní špinavých peněz pokutu ve výši 22 000 EUR za nesprávné, opožděné, neúplné poskytnutí informací, neposkytnutí informací a nepředložení dokladů.³²⁷

Než přejdu k interpretaci právních norem v rámci části sedmé GwG s názvem „Dozor, spolupráce, správní tresty a ochrana dat“, chtěla bych upozornit na **oznamovací povinnost dozorových orgánů**, kterou jim ukládá § 44 GwG, který je transpozicí čl. 36 odst. 1 4.AML směrnice. Dle § 44 GwG platí, že *„Existují-li skutečnosti, které nasvědčují tomu, že majetek souvisí s praním špinavých peněz nebo financováním terorismu, oznámí dozorový orgán tyto skutečnosti bezodkladně finanční zpravodajské jednotce.“* Tato povinnost je s nezbytnými úpravami vztažena i na orgány dohledu nad akciovými, devizovými a finančními deriváty. Způsob oznamování je stejný jako u povinných osob tj. elektronicky prostřednictvím goAML Webu. Z dostupných statistických údajů je v níže uvedené tabulce zachyceno plnění oznamovací povinnosti dozorových orgánů vůči německé finanční zpravodajské jednotce.

Tabulka č. 9 - Počet oznámení od dozorových orgánů 2019 - 2021³²⁸

	2019	2020	2021	Celkem
Oznámení od dozorového orgánu	149	144	173	466

Právní úprava AML dozoru je upravena v § 51 GwG, přičemž v odst. 3 tohoto ustanovení je výslovné zmocnění pro dozorové orgány ve vztahu k povinným osobám, kterými jsou *inter alia* také notáři a advokáti, provádět kontrolu dodržování povinností stanovených tímto zákonem. Kontroly mohou provádět bez konkrétního důvodu na místě i jinde a dle § 51 odst. 5 GwG mohou

³²⁷ MER Německa, s. 190.

³²⁸ *Jahresbericht 2021: Financial Intelligence Unit* [online]. Generalzolldirektion, Kolín 2022, s. 17 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: https://www.zoll.de/SiteGlobals/Forms/Suche/Expertensuche_Formular.html

orgány dozoru povinné osobě, k jejíž činnosti je nutná licence udělená orgánem dozoru, dočasně zakázat podnikání nebo výkon povolání nebo licenci odejmout, jestliže povinná osoba úmyslně nebo z nedbalosti porušila ustanovení tohoto zákona, předpisy přijaté k provedení tohoto zákona nebo příkazy vydané příslušným dozorovým orgánem, pokračuje v takovém jednání i přes upozornění příslušného dozorového orgánu a porušení trvá.

V rámci výkonu kontroly u advokáta či notáře mají tyto uloženu povinnost kooperovat s dozorovým orgánem (§ 52 odst. 1 GwG), přičemž musí na vyžádání a bezplatně poskytnout veškeré informace o všech obchodních záležitostech a transakcích včetně dokumentů, které jsou důležité pro dodržování ustanovení tohoto zákona. Tato právní norma upravuje také formu, v jaké mají být takové podklady ze strany povinné osoby poskytnuty (originály nebo kopie, nebo elektronicky v digitální podobě nebo na digitálním paměťovém médiu) a provádění kontroly na místě, kdy dozorový orgán může vstupovat do prostor a provádět kontrolu. Ustanovení § 52 odst. 5 GwG umožňuje notáři či advokátovi odmítnout odpovědět na otázky v rámci prováděné kontroly, pokud se tyto otázky týkají informací, které získali v souvislosti s poskytováním právního poradenství nebo právního zastoupení pro smluvní stranu. Toto se však neuplatní a informační povinnost trvá, pokud povinná osoba ví, že její klient využil nebo využívá její právní poradenství za účelem praní špinavých peněz. Ustanovení § 56 GwG se týká správních sankcí ve vztahu k taxativně vymezeným správním deliktům spáchaným úmyslně nebo z nedbalosti. Skutkové podstaty správních deliktů jsou vymezeny velice konkrétně v § 56 odst. 1 a 2, a to pod celkem 81 body. V rámci vymezených skutkových podstat těchto deliktů se rozlišují základní skutkové podstaty deliktů a kvalifikované skutkové podstaty, které jsou doplněné o některé další znaky, vyjadřující závažnost takového jednání a odůvodňují stanovení přísnějšího správního trestu.

V rámci ukládání správních trestů je možné podle § 52 odst. 3 GwG za daných podmínek potrestat pachatele pokutou až do výše 1 milionu EUR nebo pokutou až do výše dvojnásobku hospodářského prospěchu plynoucího z přestupku, pokud je porušení závažné, opakované nebo systematické. Hospodářský prospěch zahrnuje získané zisky a eliminované ztráty a lze jej dle zákona odhadnout. Vyšší pokutu, ale max. 5 mil. EUR nebo 10 % celkového obrátu v předcházejícím účetním roce, lze uložit povinným osobám, které jsou právníckými osobami nebo sdruženími, to se však nevztahuje na notáře ani advokáty.

Dozorové orgány mají široké spektrum oprávnění, která jsou vtělena přímo v právní úpravě příslušné AML povinnosti. Jako příklad lze uvést § 7 odst. 3 GwG, na základě kterého může

dozorový orgán nařídít advokátovi či notáři, aby jmenoval zaměstnance pro vyřizování agendy spojené s praním špinavých peněz, pokud takové jmenování považuje za vhodné. Jedná se o osobu, která je kontaktní osobou pro finanční zpravodajskou jednotku, OČTŘ či dozorový orgán, a dále zajišťuje informační a oznamovací povinnost advokáta a notáře. Takové rozhodnutí je vydáno v konkrétních případech v rámci správní úvahy orgánu, jelikož obecně platí pravidlo, že tento typ povinných osob povinnost jmenovat takového pracovníka nemusí.

Z MER Německa vyplývá, že dozor nad advokáty a notáři je slabý a v případech kdy je člen příslušné komory obviněn z trestné činnosti včetně praní špinavých peněz, je jeho vyškrcnutí ze seznamu členů komory velice vzácné, protože obviněný advokát se obvykle vzdává členství dobrovolně (často s podporou dozorového orgánu), protože to je polehčující okolnost pro uložení sankce v jakémkoli souvisejícím trestním řízení. Pokud jsou uloženy zákazy, mohou být vzhledem ke zjištěnému pochybení relativně krátkodobé a neproporcionální. MER Německa uvádí v této souvislosti zajímavý případ s ohledem na reakci advokátní komory. *Berlínský krajský soud odsoudil advokáta k podmíněnému trestu odnětí svobody v délce 18 měsíců ve třech bodech při spáchání trestného činu praní špinavých peněz. Advokát dostal od svého klienta značnou hotovost a měl ji v úschově, přestože věděl, že peníze jsou výnosem z trestné činnosti. Soud konstatoval, že „Příkaz o zákazu výkonu povolání ... nepřicházel v úvahu jako možnost“, protože šlo o první trestný čin advokáta a od té doby se od klienta distancoval. Advokátní komora v reakci na odsouzení advokáta uložila prostřednictvím berlínského advokátního soudu částečný zákaz výkonu činnosti advokacie v oblasti trestního práva na dobu 18 měsíců.*³²⁹ Pro srovnání české právní prostředí, konkrétně zákon o advokacii, v takovém případě umožňuje vyškrcnout advokáta ze seznamu advokátů, a to na základě ohrožení důvěry v řádný výkon advokacie ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 písm. c) zákona o advokacii.

4.2 Detekované rozdíly ve fungování AML systémů obou států a v jejich právní úpravě

V této kapitole bych chtěla poukázat na zjištěné rozdíly právních úprav České republiky a Německa a s tím související rozdíly ve fungování AML systémů obou států. Dotkla bych se také úlohy nelegislativních opatření jako je „*public private partnership*“, které mají svoje nezastupitelné místo pro efektivnější fungování AML systému každého státu.

---

³²⁹ MER Německa, s. 169-170.

4.2.1 Komparace AML systémů

V rámci fungování AML systémů v Německu a v ČR byly nalezeny tyto shodné prvky. Finanční zpravodajské jednotky obou zemí jsou administrativního typu, tudíž jejich postavení a kompetence ve vztahu k šetření podezřelých obchodů, uplatňování zmrazovacího opatření a následná spolupráce s OČTŘ jsou obdobné. V Německu stejně jako v ČR je povinnou osobou se zvláštním režimem advokát i notář, přičemž tyto profese AML zákon i GwG vymezují jako jeden typ povinné osoby, tzn. společně v rámci jednoho ustanovení³³⁰.

Německý AML systém oproti českému zavedl zákonnou povinnost povinným osobám včetně advokátů a notářů se elektronicky registrovat u finanční zpravodajské jednotky bez ohledu na předchozí oznámení podezřelého obchodu, což považuji za velice účinný nástroj nejen ke komunikaci s povinnými osobami v rámci informační povinnosti, ale též k řízení rizik spojených s praním špinavých peněz napříč sektory povinných osob. Jako příklad řízení rizik lze uvést, že finanční zpravodajská jednotka má přehled o počtech povinných osob v daném sektoru a o konkrétních povinných osobách, které může informovat např. zasíláním aktualit ve vztahu k nové typologii praní peněz. Z komparace obou AML systémů pak vyplývají některé zásadnější odlišnosti. V Německu advokáti a notáři oznamují podezřelé obchody přímo finanční zpravodajské jednotce a stejně tak je i plněna informační povinnost. Německý systém umožňuje povinné osobě využít outsourcing pro oznamovací povinnost za podmínky informování o této skutečnosti dozorový úřad. Ve vztahu k oznamovací povinnosti může německá finanční zpravodajská jednotka uplatnit rizikově orientovaný přístup, když po dohodě s orgány dohledu má pravomoc definovat typy transakcí resp. obchodů, které musí povinné osoby obligatorně oznamovat.

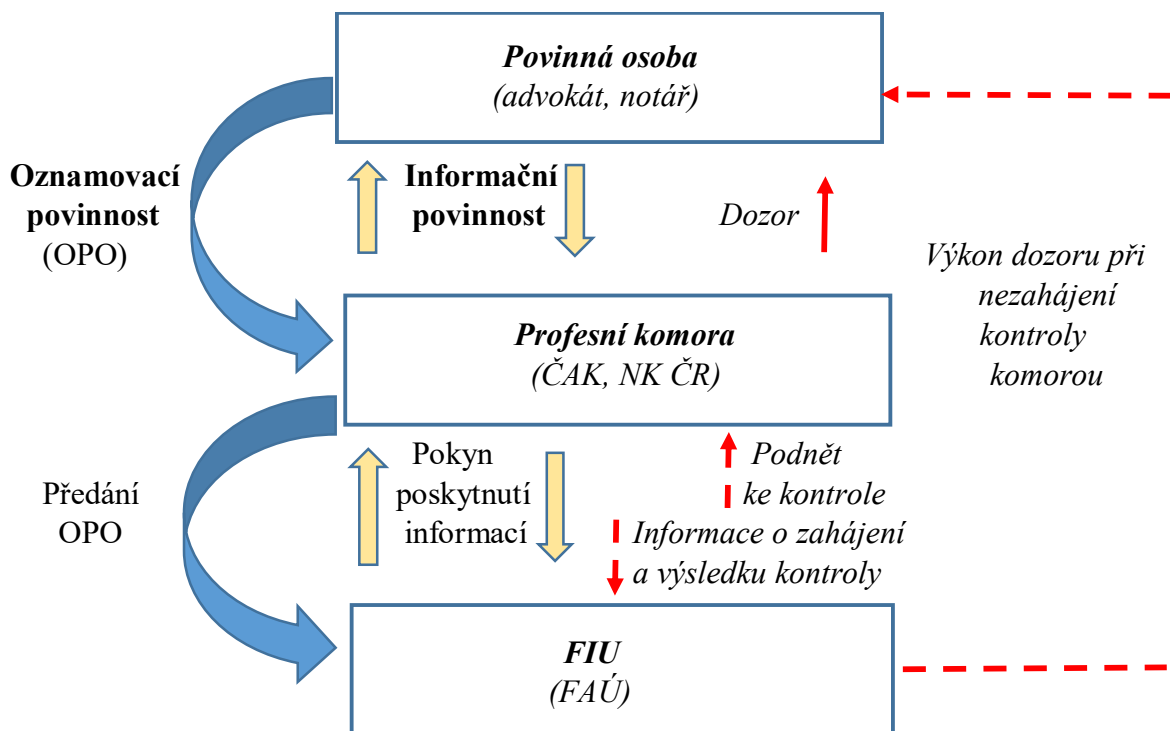
Co se týká oblasti dozoru, na rozdíl od české finanční zpravodajské jednotky tedy FAÚ, nevykonává německá finanční zpravodajská jednotka vůbec dozor nad povinnými osobami. Dozor nad advokáty v oblasti AML vykonává v Německu příslušná regionální advokátní komora a u notářů má dozorové pravomoci příslušný předseda krajského soudu. V oblasti AML dozoru tak v Německu u právnických profesí dochází k větší roztržitosti na rozdíl od systému dozoru v ČR, kde je u advokátů centrálním dozorovým orgánem ČAK a u notářů Notářská komora ČR včetně regionálních notářských komor.

---

³³⁰ § 2 odst. 1 písm. e) AML zákona a § 2 odst. 1 bod 10 GwG.

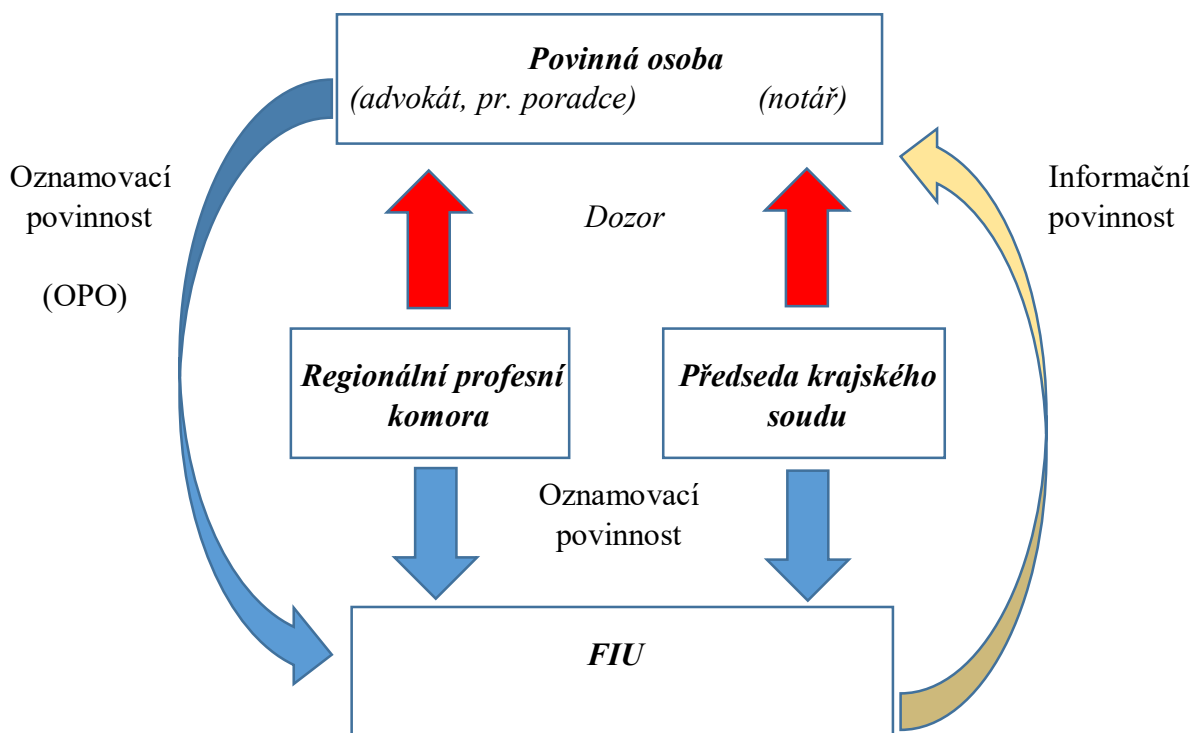

Níže uvedné schéma zachycuje mechanismus zavedený v ČR ve vztahu k povinnosti oznámit podezřelý obchod (modré šipky), informační povinnosti (žluté šipky) a k výkonu správního dozoru v oblasti AML nad právníckými profesemi (červené šipky).

OPO ... oznámení podezřelého obchodu
 NK ... notářská komora
 FIU ... finanční zpravodajská jednotka

Oproti tomu v německém AML systému je proces oznamování podezřelých obchodů od advokáta (včetně právního poradce) a notáře v postavení povinných osob nastaven přímo vůči finanční zpravodajské jednotce, což naznačuje velká modrá šipka. Obrázek níže zachycuje také prostřednictvím malých modrých šipek oznamovací povinnost dozorcích orgánů, která je v rámci německé právní úpravy zařazena přímo do části šesté GwG, která upravuje oznamovací povinnost komplexně, tj. pro povinné osoby i dozorové orgány, na rozdíl od české právní úpravy, která má toto ustanovení zařazeno v rámci správního dozoru. Žlutá šipka pak značí proces plnění informační povinnosti vůči německé finanční zpravodajské jednotce, která se dotazuje přímo konkrétního advokáta či notáře a je zde absence zapojení komor jako prostředníků při toku těchto informací. Červené šipky označují výkon dozoru nad advokáty a notáři, kde naopak absentuje finanční zpravodajská jednotka.

4.2.2 Komparace právních úprav

Pokud srovnáme právní úpravu německého GwG a českého AML zákona dojdeme v některých ohledech ke značným rozdílům. Pro účely této práce bych zmínila rozdíly, které se jeví jako zajímavé nebo inspirativní pro účely české právní úpravy *de lege ferenda*. Tyto diskrepance se týkají **vymezení sledovaných činností, definování vybraných právních pojmů a vymezení některých AML povinností a s tím související nastavení procesních mechanismů.**

Diskrepance zjištěné při komparaci právní úpravy obou zemí se projevuje již ve **vymezení sledovaných činností** advokátů a notářů. Německá právní úprava upravuje právnické profese jako povinné osoby komplexně v ustanovení § 2 odst. 1 bod 10 GwG. Oproti tomu česká právní úprava notáře a advokáty vymezuje jako povinné osoby v § 2 odst. 1 písm. g) AML a při poskytování právního poradenství v oblasti daní v § 2 odst. 1 písm. e) AML zákona. Co se týká rozsahu vymezení sledovaných činností v německé právní úpravě, jak již bylo v bodě 4.1.3. uvedeno, advokát a notář jsou povinnou osobou, i pokud se „**podílejí na plánování**“ vedle samotného „provádění“ sledovaných činností pro klienty. Německá právní úprava na rozdíl od české také explicitně zařazuje mezi sledované činnosti **poradenství v souvislosti s kapitálovou strukturou, průmyslovou strategií nebo souvisejícími záležitostmi, a také poradenství nebo jiné služby v souvislosti s fúzí a akvizicemi.** Jak již bylo uvedeno v bodě 3.4.3, dle české právní úpravy je „**poskytování právních porad a následné ověřování právního postavení klienta**“ zařazeno mezi právní služby, které nejsou sledovanou činností. Takto široce vymezená činnost nedopovídá

potřebám praxe v oblasti AML a jak uvádí komentářová literatura, která se svým výkladem snaží „dotvářet právo“, nebylo ani cílem zákonodárce vykládat poskytování této právní služby extenzivně. Domnívám se, že se jedná o mezeru v právu, která by měla být v české právní úpravě *de lege ferenda* zhojena. Mezi sledované činnosti v AML zákoně by po vzoru německé právní úpravy mělo být **explicitně zařazeno poskytování právních porad v oblastech, které jsou z hlediska praní špinavých peněz rizikové**, avšak za současného zachování výjimky pro tuto právní službu ve vztahu k obhajobě klienta a jeho zastupování v řízeních.

V rámci **komparace právní úpravy vybraných legálních definic** vyplývá, že **definice obchodního vztahu** pro účely AML je lépe konstruována v německé právní úpravě. Důvodem je skutečnost, že německá definice se neomezuje pouze na vztah smluvní, jako je tomu v české právní úpravě, ale obchodním vztahem se *rozumí jakýkoli vztah, který přímo souvisí s obchodní nebo profesní činností povinné osoby*. To má za následek možnost extenzivněji aplikovat institut obchodního vztahu na činnosti různých typů povinných osob a s tím souvisí i aplikace následných AML opatření, které jsou spjaty s obchodním vztahem a nikoliv s jednorázovým obchodem. Oproti definici v GwG obsahuje definice obchodního vztahu v AML zákoně nejen alternativní znak spočívající v trvání, ale také v opakování. **Definice obchodu** v AML zákoně je protipólem **definice transakce** v GwG, přičemž česká právní úprava definuje obchod širěji, jelikož zahrnuje kromě „transakcí“ také poskytování služeb. Pokud bychom v rámci závěrů z komparace definic obchodního vztahu a obchodu resp. transakce měli hodnotit jejich aplikaci v praxi, tak v Německu na rozdíl od ČR dochází k subsumování činnosti povinné osoby mnohem častěji pod pojem obchodní vztah než pod pojem transakce resp. obchod. V ČR např. u notáře jako povinné osoby dochází ke vzniku obchodního vztahu ojedinele.

V rámci deskripce a komparace povinností, které má notář či advokát ve vztahu ke klientům, bych zmínila **povinnost neuskutečnit obchod**, která je v AML zákoně zakotvena v § 15. Německá právní úprava je v § 10 odst. 9 GwG konstruována tak, že je speciální a má přednost v případech, kdy obchodní vztah již existuje a povinná osoba musí, při naplnění zákonných podmínek, takový vztah ukončit okamžitě bez ohledu na jiná zákonná ustanovení nebo smluvní podmínky. Právní úprava v AML zákoně v takovém případě neumožní okamžité ukončení obchodního vztahu s klientem, pokud to zvláštní právní předpis vylučuje (viz. případ prezentovaný v bodě 4.1.4, poznámka pod čarou č. 302). Na druhou stranu česká právní úprava pro aplikaci institutu neuskutečnění obchodu je v AML zákoně vymezena extenzivněji, protože zahrnuje i situace, pokud má povinná osoba pochybnosti o pravdivosti informací poskytnutých

klientem nebo o pravosti předložených dokladů, či v případě klienta politicky exponované osoby jí není znám původ peněžních prostředků nebo jiného majetku užitého v obchodu.

Právní úpravě **oznamování podezřelých obchodů** je v GwG vyčleněna celá samostatná část, a to šestá s názvem „Povinnosti týkající se oznamování“, přičemž je zde zahrnuta nejen oznamovací povinnost povinných osob, ale též oznamovací povinnost dozorčích orgánů s následnou společnou právní úpravou způsobu a formy oznamování. Tato úprava se jeví jako systematičtější ve srovnání s českou právní úpravou, která v § 18 AML zákona stanovuje oznamovací povinnost ve vztahu k povinným osobám, přičemž oznamovací povinnost pro dozorčí orgány je upravena v hlavě II. Správní dozor v § 35 odst. 5 a § 37 odst. 7 AML zákona, které se týkají výkonu správního dozoru. Německá právní úprava v nařízení GwG (§ 3 až § 6) vymezuje obligatorní znaky podezřelého obchodu ve vztahu obchodům s nemovitostmi, přičemž česká právní úprava v § 6 odst. 2 AML zákona vztahuje obligatorní znaky podezřelého obchodu na obchody spojené s mezinárodními sankcemi (zapojení osob nebo předmětu, na něž jsou uvaleny mezinárodní sankce). Vymezení obligatorních znaků podezřelých obchodů v německé právní úpravě vycházelo z typologie praní peněz prostřednictvím realitního trhu, což způsobilo enormní zvýšení oznamovací povinnosti ze strany notářů (advokátů), a to i s ohledem na nemožnost využít diskreci a na skutečnost, že bylo určeno, co je v daném případě podezřelý obchod.

K právní úpravě **zmrazovacího opatření** bych pouze uvedla, že dle německé úpravy může být tento institut aplikován až na dobu 30 dní, přičemž jde o delší zásah do majetkového práva klienta povinné osoby než je tomu dle české úpravy, kde je zákonná lhůta tohoto opatření limitována na 6 pracovních dnů.

Německá právní úprava pro účely **identifikace a kontroly klienta** stanovuje, že povinné osoby jsou povinny před navázáním obchodního vztahu nebo provedením transakce identifikovat kromě klienta a osoby jednající jeho jménem také skutečné majitele. Zde je vhodné se zamyslet nad aplikací této normy ve vztahu k osobě skutečného majitele. Německá právní úprava v této souvislosti ještě výslovně stanovuje **povinnost klienta** (smluvní strana povinné osoby) **sdělit povinné osobě, zda zamýšlí navázat, pokračovat nebo provádět obchodní vztah nebo transakci jménem skutečného majitele** (§ 11 odst. 6 věta třetí GwG). V praxi to například znamená, že notář nebo advokát v pozici klienta jiné povinné osoby zpravidla banky, kde má vedený úschovný účet, má povinnost informovat banku za koho bude transakci resp. obchod na úschovném účtu provádět. V takových případech banka jako povinná osoba splní povinnost znát skutečného majitele „transakce“. Česká právní úprava zakotvuje v § 4 odst. 4 písm. b) AML

zákonu jako skutečného majitele transakce fyzickou osobu, za kterou se obchod provádí, avšak neukládá explicitně povinnost klientovi sdělit povinné osobě informace ve smyslu § 11 odst. 6 věta třetí GwG. Povinná osoba však může při provádění kontroly klienta a zjišťování skutečného majitele dle AML zákona aplikovat § 9 odst. 7 AML zákona, který stanovuje klientovi povinnost poskytnout povinné osobě informace, které jsou k provedení kontroly nezbytné.

Při komparaci právních úprav některých obecných AML povinností je významný rozdíl **v délce uchovávání údajů** získaných pro účely AML. Česká právní úprava zakotvuje v § 16 AML zákona desetiletou lhůtu oproti pětileté lhůtě v GwG. Poukázala bych na skutečnost, že tato úprava bezesporu úzce souvisí s informační povinností vůči finanční zpravodajské jednotce. Česká právní úprava je v tomto ohledu více otevřená fungování AML systému ve vztahu k případům šetření podezřelých obchodů, u nichž je třeba vyžádat informace starší než 5 let.

Co se týká právní úpravy úschovných účtů, zde se domnívám, že je právní úprava v českém právním řádu propracovanější. Zejména u úschov realizovaných notáři považují opatření spočívající v nemožnosti přijímat hotovost za velmi efektivní z hlediska řízení rizik praní špinavých peněz.

5 ZHODNOCENÍ SOUČASNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY VE SFÉŘE AML A SHRnutí NAVRHOVANÝCH ŘEŠENÍ

V návaznosti na předchozí kapitoly přistoupím v páté kapitole k závěrečnému zhodnocení fungování českého AML systému a související platné právní úpravy ve vztahu k advokátům a notářům jako povinným osobám. Předmětem zhodnocení platného práva v České republice je tak nejen jeho stav *de lege lata*, ale také jeho požadovaná kvalita, která má odraz v praktickém fungování AML systému. Úvahy *de lege ferenda* ve formě návrhů a odůvodnění, zda je potřeba nová legislativa v AML oblasti, se opírají mimo jiné o výstupy z komparace s německou právní úpravou.

Níže bych chtěla uvést obecné řešení pro budoucí zkvalitnění AML legislativy v ČR, a dále pak konkrétní řešení a návrhy *de lege ferenda*, které se týkají nejen právní úpravy v AML zákoně, ale dotýkají se i některých profesních a stavovských předpisů. Jedná se o plnění AML povinností ze strany advokátů a notářů a s tím související otázka jejich statusu jako povinné osoby, a plnění povinností vyplývajících z AML zákona profesními komorami včetně prováděného dozoru.

5.1 Zhodnocení systému AML v České republice

Systém AML v České republice vyžaduje při interakci finanční zpravodajské jednotky s právníckými profesemi v postavení povinných osob, vyjma aplikace institutu zmrazovacího opatření (§ 20 AML zákona), vždy spolupůsobení profesní komory jako prostředníka. Systém AML v Německu naopak vykazuje přímý vztah mezi finanční zpravodajskou jednotkou a právníckými profesemi. Německá právní úprava v oblasti AML navíc všem povinným osobám bez výjimky ukládá povinnost se elektronicky registrovat u finanční zpravodajské jednotky prostřednictvím FIU portálu, který současně slouží pro podávání oznámení podezřelých obchodů a pro plnění informační povinnosti. Advokáti a notáři v postavení povinných osob tak v Německu podléhají nejen výše uvedené registrační povinnosti u finanční zpravodajské jednotky, ale v rámci procesu reportování oznamují podezřelé obchody přímo této jednotce a stejným způsobem plní informační povinnost. Domnívám se, že v tomto ohledu může fungování německého modelu poskytovat inspiraci pro změnu těchto procesů v ČR nejen ve vztahu k právnícké profesi v postavení povinné osoby, ale obecně. MER Německa neobsahuje kritické hodnocení ve vztahu k fungování tohoto modelu, které by mimo jiné mohlo souviset s nežádoucím prolomením profesní mlčenlivosti, která je hlavním důvodem interakce profesních komor při plnění oznamovací a informační povinnosti ze strany právníckých profesí.

5.2 Zhodnocení právní úpravy v AML zákoně

Platný právní stav je dán účinným **AML zákonem**, který je v současné podobě rozdělený do sedmi částí. První část upravuje výčet povinných osob a legální definice, druhá část vymezuje základní povinnosti všech povinných osob, přičemž povinnost mlčenlivosti je pak zvlášť upravena ve čtvrté části zákona, třetí část stanovuje činnost FAÚ a dalších orgánů, pátá část Přeshraniční převozy se týká činnosti orgánů Celní správy ČR, šestá část upravuje přestupky a následuje sedmá část Společná a závěrečná ustanovení. Praxe již delší dobu ukazuje, a s každou dílčí novelou tohoto zákona se to potvrzuje, že současná koncepce AML zákona je pro výkladovou i aplikační praxi nevyhovující. Zákon činí potíže nejen některým jeho adresátům z důvodu nepřehlednosti a nesrozumitelnosti, ale normativní text na mnoha místech neodráží potřeby praxe, jak je ostatně v několika ohledech nastíněno i v této práci.

V návaznosti na výše uvedené, bych poukázala na právnické profese jako jeden z typů povinných osob z nefinančního sektoru, které poskytují svým klientům služby a provádějí činnosti, které jsou velice odlišné od finančního sektoru zejména pak bankovního sektoru, kde se uplatňují AML procesy a povinnosti ve zcela jiném rozsahu. Tento enormní rozdíl mezi povahou a typem povinných osob by měl AML zákon lépe reflektovat, a **proto by *de lege ferenda* mělo dojít ke koncepční novele dosavadního zákona**. Do budoucna by bylo praktické v AML zákoně **zavést obecnou část zahrnující normy, které budou normativně regulovat všechny povinné osoby a v rámci zavedené zvláštní části *inter alia* rozlišit povinné osoby z finančního a z nefinančního sektoru** a zakotvit pro ně relevantní AML povinnosti. Pro právnické a poradenské profese by byl zachován speciální režim **v rámci zvláštních ustanovení**. Při komplexním přepracování tohoto právního předpisu by se mělo dbát zejména na dodržení principu jednoznačnosti a srozumitelnosti k zajištění právní jistoty.

V rámci analýzy právního rámce sledované problematiky a na základě komparace německé a české právní úpravy bych nyní poukázala na tři okruhy, které mohou být inspirací pro změny v AML zákoně *de lege ferenda*.

První z nich je vymezení sledovaných činností u advokáta a notáře. Domnívám se, že z hlediska systematiky a přehlednosti právní úpravy sledovaných činností **by v ustanovení § 2 odst. 1 písm. g) AML zákona mělo dojít ke komplexnímu vymezení sledovaných činností**, při kterých je advokát a notář v postavení povinné osoby. To znamená, že kromě současného taxativního výčtu činností v tomto ustanovení by mělo dojít také k zahrnutí činnosti poskytování

právního poradenství v oblasti daní ze strany notáře a advokáta, které je v současnosti pro právnickou profesi nesystematicky zakotveno v § 2 odst. 1 písm. e) AML zákona. Obecně ve vztahu k poradenství považuji za mezeru v AML zákoně absenci zařazení právního poradenství v konkrétních oblastech mezi sledované činnosti. Pro zhojení této mezery, která se týká výkladu poskytování právních porad klientům, by bylo žádoucí **explicitně pro právnické profese stanovit, ve kterých rizikových oblastech spadá právní poradenství pod sledované činnosti.** Německá právní úprava výslovně řadí poradenství v souvislosti s kapitálovou strukturou, průmyslovou strategií nebo souvisejícími záležitostmi, a také poradenství nebo jiné služby v souvislosti s fúzí a akvizicemi, do sledovaných činností. To jsou vše rizikové oblasti, které již dnes AML zákon pokrývá, avšak v rámci činnosti jiných povinných osob³³¹ než jsou právnické profese. **Jsem tohoto názoru, že de lege ferenda by minimálně tyto oblasti vymezené v německé právní úpravě měly být inspirací pro českou právní úpravu.** Za zamyšlení dále stojí, zda by „plánování“ mělo být *de lege ferenda* výslovně zakotveno vedle „provádění“ sledovaných činností, což by přineslo nejen více právní jistoty pro účely interpretace včetně eurokonformního výkladu, ale i pro aplikaci této právní normy. Tato právní úprava by se také mohla pozitivně promítnout do praxe v případech oznamování pokusu podezřelého obchodu. V tomto ohledu německá úprava v návěti § 2 odst. 1 bod 10 GwG, které je odrazem čl. 2 odst. 3 písm. b) AML směrnice, výslovně staví advokáta a notáře do role povinné osoby, pokud se „podílejí na plánování“ sledovaných činností pro klienty.

Druhou z oblastí je legislativní úprava legálních definic v AML zákoně a související terminologie. V první řadě se jedná o definici obchodního vztahu upravenou v § 4 odst. 2 AML zákona, která je důležitá pro aplikaci souvisejících AML opatření a v současnosti je pro účely AML zákona nevyhovující, na což poukazuje i praxe. V návaznosti na kapitolu 2.3 a bod 4.2.2 bych shrnula, že současná definice obchodního vztahu tak jak je zavedená v § 4 odst. 2 AML zákona presumuje jako podmínku smluvní vztah, což způsobuje zúženou aplikaci institutu obchodního vztahu v praxi. Konkrétně např. není přípustné smluvní založení obchodního vztahu mezi notářem a jeho klientem, jelikož notář přijímá peníze do úschovy na základě sepsání protokolu o úschově, proto by bylo přiléhavější, pokud by obchodním vztahem byl i vztah, který souvisí s profesní činností notáře tedy notářskými úschovami. Navrhovala bych proto *de lege ferenda* přistoupit k **revizi definice obchodního vztahu** v AML zákoně, která by vedla k rozšíření

---

³³¹ § 2 odst. 1 písm. b) bod 12 AML zákona „Povinnou osobou se pro účely tohoto zákona rozumí inanční instituce, kterou, pokud není úvěrovou institucí, je osoba oprávněná k poradenské činnosti pro podnikatele ve věcech kapitálové struktury, průmyslové strategie nebo k poradenství a službám v oblasti fúzí a koupě obchodních závodů.“

významu tohoto pojmu za využití inspirace německou právní úpravou. Pro účely AML zákona by se tak obchodním vztahem rozuměl nikoliv jen „smluvní vztah“, ale **„jakýkoliv vztah, který přímo souvisí s obchodní nebo profesní činností povinné osoby“**.

Pojem, který v AML zákoně absentuje, a *úvahy de lege ferenda o jeho zavedení* by neměly být úplně opomíjeny, je **pojem „klient“**. Jeho zákonná definice by měla být dostatečně propracovaná, aby dokázala pokrýt činnosti všech typů povinných osob, ale současně formulovaná tak, aby došlo k posílení právní jistoty, jak tento pojem vykládat. Jako příklad, pro nastínění potřeby dostatečně širokého pojmu klient, může opět posloužit činnost notáře. U notářské úschovy peněz je za „klienta“ považován žadatel, obdobně je klientem „účastník“ ve vztahu mezi notářem a účastníkem, kdy v rámci závazkově právního vztahu notář sepisuje notářský zápis o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka (§ 71b notářského řádu). Pro vymezení definice „klienta“ však nelze hledat inspiraci v německé úpravě, jelikož pro účely AML nemá pojem klient definován. Ani stávající AML směrnice nebo připravovaná legislativní úprava v AML nařízení a 6. AML směrnici v rámci AML balíčku pojem klient nezavádí. V kapitole 2.3 byla naznačena úvaha *de lege ferenda*, co by mělo být základem při konstrukci pojmu „klient“. Klientem by tak měla být chápána nejen osoba, s jejímž majetkem může povinná osoba nakládat, ale také osoba, jíž je poskytována služba nebo v jejíž prospěch se obchod provádí.

Jak bylo zmíněno v bodě 2.2.1 k terminologii, vztahující se k povinnosti identifikace klienta a povinnosti kontroly klienta, upravuje česká právní úprava odlišně od evropského práva a zahraničních právních úprav, jelikož je upravuje odděleně. Pouze povinnost kontroly klienta označuje jako „*customer due diligence (CDD)*“. V rámci úvah *de lege ferenda* by bylo zcela na místě uvažovat o **sjednocení s evropskou a zahraniční právní úpravou a pojímat tak institut kontroly klienta včetně identifikace klienta a tyto souhrnně označovat „*customer due diligence (CDD)*“**.

Třetí oblast má návaznost na praktické fungování AML systému v ČR. Již v bodě 3.7.3 je v rámci doporučení *de lege ferenda* ve vztahu k **plnění informační povinnosti vůči FAÚ** ze strany právnických profesí zmíněna potřeba podrobit důslednější revizi systém toku informací skrze komory (§ 27 odst. 4 AML zákona) a zlepšení vymahatelnosti informační povinnosti ze strany členů komor. Domnívám se, že **informační povinnost povinných osob vůči FAÚ stanovená v § 24 odst. 1 a 3 AML zákona** by měla být po vzoru německého modelu závazná i pro advokáty a notáře. V praxi by to znamenalo, že zvláštní procesní úprava pro advokáty a notáře

v § 27 odst. 4 AML by se neuplatnila a informační povinnost by právnické profese plnily přímo vůči FAÚ, tedy mimo příslušné profesní komory. Podpůrný argument k přímému toku informací od advokátů a notářů vůči FAÚ nalezneme i ve stávající úpravě AML zákona, a to ve zvláštním ustanovení o auditorech, soudních exekutorech a daňových poradcích (§ 26), které neobsahuje zvláštní procesní úpravu pro plnění informační povinnosti a uplatní se tak standardní postup bez zapojení profesních komor. Otázka přímého plnění informační povinnosti vůči FAÚ ze strany advokátů a notářů *de lege ferenda* byla také předmětem mého dotazu na zástupce notářské profese s cílem získat jejich názor. Z jejich vyjádření shodně vyplynulo, že navrhovaný přímý tok informací vůči FAÚ (bez zapojení příslušné profesní komory) vnímají pozitivně, přičemž důležité je pro ně postavení FAÚ jako finanční zpravodajské jednotky, s nímž je spojena ochrana poskytovaných informací. Co se týče otázky vymahatelnosti plnění informační povinnosti ze strany právnických profesí zejména advokátů, jsem toho názoru, že současná praxe neodpovídá potřebám efektivního fungování AML systému. Existují případy, kdy k poskytnutí informací povinnou osobou nedochází ve stanovené lhůtě a v rozsahu potřebném pro účely šetření praní špinavých peněz finanční zpravodajskou jednotkou. Proto by *de lege ferenda* mohl být pokyn FAÚ o poskytnutí informací dle § 24 AML zákona doplněn explicitně uloženou povinností příslušné profesní komory, vynucovat splnění informační povinnosti vůči FAÚ prostřednictvím výkonu správního dozoru bez zbytečného odkladu poté, co uplyne lhůta pro splnění této povinnosti nebo povinnost není splněna řádně.

V souvislosti s **oznamovací povinností** právnických profesí podle § 18 a § 27 odst. 3 AML zákona bych nastínila návrh *de lege ferenda*, který odráží **řešení proti zneužívání právnických profesí pro účely praní špinavých peněz v případech, kdy nejsou v postavení povinné osoby**. Jak vyplývá z případů fingoovaných soudních sporů, které slouží pachatelům pro praní špinavých peněz (prezentovány v bodě 3.4.3), advokát či notář se může stát nástrojem pro legalizační proces, i když v rámci AML systému není toto jeho postavení řazeno mezi rizikové. Možnost řešení bych hledala v **uložení povinnosti oznámit podezřelý obchod FAÚ i v případech, kdy se nejedná o sledovanou činnost** advokáta či notáře, avšak za podmínky, že je mandát notáře či advokáta zneužíván k praní špinavých peněz a on si je toho vědom. Inspirací je zde německá právní úprava (bod 4.1.4) a jako argument bych také použila náleží Ústavního soudu³³² citovaný v bodě 3.1.3 „...*institut advokátní mlčenlivosti, potažmo poskytování právních služeb, nesmí být zneužíván k páčání trestné činnosti*“. Dále bych v návaznosti na analýzy a zjištění prezentovaná v bodě 3.6.2 a kapitole 4.2 ve vztahu ke specifickému mechanismu **oznamování podezřelých obchodů**

---

³³² náleží Ústavního soudu II. ÚS 889/10, bod 19.

notářů a advokátů shrnula následující. Podle stávající právní úpravy, která vyplývá z § 27 odst. 3 AML zákona, by advokát a notář měl oznamovat podezřelý obchod prostřednictvím příslušné profesní komory, avšak v praxi čtvrtina oznámených podezřelých obchodů je oznámena přímo FAÚ. *De lege ferenda* by se měla zvážít legislativní úprava oznamování podezřelých obchodů právníckými a poradenskými profesemi přímo FAÚ (mimo příslušnou profesní komoru), což je i zavedený a dobře fungující systém v Německu. Oslovení zástupci advokátů a notářů byli dotázáni na názor k návrhu oznamování podezřelých obchodů přímo vůči FAÚ. Obdobně jako u výše uváděné informační povinnosti i k tomuto návrhu *de lege ferenda* byl z jejich strany vyjádřen pozitivní postoj.

Dále by v rámci úvah *de lege ferenda* bylo zcela na místě uvažovat o výslovné legislativní úpravě pro situace, kdy se na obchodu ve smyslu AML zákona podílí více povinných osob. Inspirací by mohla být německá právní úprava, dle které pro plnění povinností dle GwG platí, že **zapojení dalších povinných osob nezbavuje povinnou osobu plnění těchto povinností** podle GwG. Včetně zavedení **povinnosti informovat povinnou osobu, kdo je skutečným majitelem transakce**. Ve vztahu k **provádění úschov peněz na zvláštních účtech** vedených bankou německá právní úprava (§ 11 odst. 6 GwG) **obsahuje povinnost klienta informovat povinnou osobu, kdo je skutečným majitelem transakce**. V případě notáře a advokáta by tato povinnost, zavedená v AML zákoně *de lege ferenda*, souvisela se zřízením úschovního účtu a prováděním obchodů v rámci takového účtu, přičemž právnícké profese by musely bance sdělit, kdo je skutečný majitel transakce ve smyslu § 4 odst. 4 písm. b) AML zákona.

5.3 Profesionální právní předpisy

Praxe dlouhodobě a neustále poukazuje na hotovost, která je využívána pro účely praní špinavých peněz. Proto možnost klienta skládat hotovost na zvláštní účet advokáta, generuje vysokou rizikovost z hlediska praní špinavých peněz. Navíc kontrola klienta ve smyslu § 9 AML zákona ve vztahu k takové hotovosti není ze strany advokátů dostatečná. Obdobně peníze přijímané advokátem v hotovosti, byť v limitované výši, jsou rizikem a důvod pro zachování této možnosti není úplně zřejmý. Na druhou stranu tento zákaz by napomohl ochránit samotné klienty a jejich finanční prostředky před protiprávním jednáním advokátů, se kterým se lze v praxi také setkat. Proto bych s ohledem na dobrou praxi, která je v tomto ohledu zavedena vůči notářským úschovám, **navrhovala de lege ferenda provést úpravu advokátních úschov, a to v § 56 zákona o advokacii a v souvisejícím stavovském předpise**. Inspirací by měla být právní úprava notářských úschov v § 86 odst. 4 notářského řádu, podle které lze složit nebo převést peníze na zvláštní účet jen bezhotovostním převodem. Jiným způsobem nelze peníze předat.

5.4 Stavovské předpisy

Stavovský předpis ČAK AML **usnesení pro advokáty**, který upravuje postup a povinnosti dle AML zákona, není v souladu s platnou právní úpravou AML zákona. Poslední změnový materiál, který do tohoto usnesení zasáhl, je z roku 2018, tudíž není reflektována zejména velká novela AML zákona účinná od roku 2021. Tento stavovský předpis tak stanovuje normy, které jsou v rozporu se zákonem. Např. v čl. 7 odst. 3 tohoto usnesení, který se týká oznamování podezřelých obchodů, je ve vztahu ke lhůtě pro oznámení namísto platného normativního textu „bez zbytečného odkladu“ stanoveno „nejpozději do pěti kalendářních dnů ode dne zjištění podezřelého obchodu“. Předpis by měl být upraven tak, aby byl v souladu s právním řádem.

Ve vztahu k **Usnesení o úschovách advokátů** bych v souladu s výše uvedeným navrhovala, aby byla *de lege ferenda* zavedena obdobná pravidla jako jsou stanovena pro notářské úschovy peněz. První regulací by byl zákaz přebírat osobně jakoukoliv hotovost advokátem do úschovy (nyní v čl. 2 odst. 2 tohoto usnesení limit 270 tis. Kč na úschovu) a druhé pravidlo by spočívalo v příkazu skládat peníze do advokátní úschovy na zvláštní účet vedený u banky pouze jejich bezhotovostním převodem.

Pokud zhodnotím českou a německou úpravu stavovských předpisů, tak stavovské předpisy v Německu více reflektují rizika praní špinavých peněz a v tomto ohledu regulují činnosti a povinnosti svých členů i nad rámec zákonné právní úpravy. Jako příklad lze uvést nařízení Spolkové komory advokátů, která ukládá advokátům a advokátním kancelářím za stanovených podmínek určit **zvláštního úředníka pro praní špinavých peněz**, který bude kontaktní osobou nejen pro finanční zpravodajskou jednotku, ale také pro OČTŘ, a příslušnou advokátní komoru jako orgán dohledu.

5.5 Zhodnocení dozoru nad dodržováním AML povinností právníckými profesemi

Z kapitoly 3.5 mimo jiné vyplynulo, že dozor nad advokáty a notáři vykonávaný příslušnou profesní komorou je třeba hodnotit nejen z hlediska kvantitativního, podle počtu vykonaných kontrol za kalendářní rok, ale zejména z hlediska kvalitativního. Mezi ukazatel kvality lze jistě zařadit odhalená pochybení, prokázání viny pachatele a následně uložení odpovídajícího správního trestu. Ke zlepšení kvality by měla přispět i zmiňovaná nově zavedená reforma správního dozoru ve vztahu k právníckým profesím, která ve svém důsledku srovnává disbalanc vůči ostatním povinným osobám, otevírá působnost FAÚ subsidiárně kontrolu provést a dává více procesních

nástrojů komorám jako dozorovým orgánům a současně umožňuje uložit vyšší peněžitou sankci. I zde však lze nalézt přetrvávající či nově vzniklé nedostatky. Ke stávajícímu systému AML dozoru nad právníckými profesemi bych zmínila oblasti, kde lze dle mého názoru detekovat nedostatky a je případně prostor pro návrhy řešení *de lege ferenda*.

Za prvé se jedná o neplnění povinností, které AML zákon ukládá komorám. Je spravedlivé rozlišovat mezi ČAK a Notářskou komorou ČR, jelikož detekované nedostatky se týkají zejména ČAK. Praktický příklad se týká situace, pokud **komora zahájí kontrolu na podnět FAÚ**. Pak ji vzniká **povinnost** písemně **FAÚ uvědomit nejen o jejím zahájení, ale také o jejím výsledku**. Stávající praxe však naráží na absenci plnění této povinnosti ze strany ČAK, kdy poskytnutí výsledku z kontroly je v některých případech opakovaně urgováno, avšak bezúspěšně. To je **téma pro úvahy de lege ferenda ve vztahu k této normě**. Domnívám se, že by mohlo dojít k revizi § 37 odst. 1 AML zákona v rozsahu, který stanoví časovou podmínku pro splnění této povinnosti včetně sdělení skutečnosti, že došlo k ukončení kontroly. Navržený normativní text § 37 odst. 1 *de lege ferenda* vyjadřuje podtržený a zvýrazněný text „*Příslušná profesní komora provede kontrolu dodržování povinností vyplývajících z tohoto zákona advokátem, notářem, auditorem, soudním exekutorem nebo daňovým poradcem rovněž na základě písemného podnětu Úřadu a písemně Úřad uvědomí o zahájení kontroly, o jejím ukončení a o jejím výsledku bez zbytečného odkladu.*“.

Další možný nedostatek, který lze vnímat v rovině teoretické, je právní úprava ve vztahu k **subsidiární působnosti FAÚ k výkonu dozoru nad advokáty či notáři**. V § 37 odst. 2 AML zákona je pro jeho výkon zakotvena podmínka, že **FAÚ může zahájit kontrolu** dodržování AML povinností **pouze v případě, kdy příslušná komora nezahájí do 60 dnů kontrolu na základě písemného podnětu FAÚ**. Jsem toho názoru, že se dá rozumně předpokládat, že podmínka zahájení kontroly bude ze strany komor vždy formálně splněna.

Na závěr této kapitoly bych chtěla prezentovat svůj názor, že je zde **prostor pro zlepšení spolupráce** mezi finanční zpravodajskou jednotkou (FAÚ) a dozorovými orgány (NK ČR a ČAK). Tato spolupráce by měla spočívat nejen v oblasti dozoru, ale též v oblasti výměny informací zejména o příslušných typologiích a metodách praní špinavých peněz. Inspirací by v tomto ohledu mohla být mimo jiné německá právní úprava v GwG³³³ a s tím související spolupráce soukromého a veřejného sektoru (PPP).

---

³³³ § 28 odst. 1 bod 3 a 9 GwG

6 ZÁVĚR

Lze praní špinavých peněz v sektoru právnických profesí předcházet? Domnívám se, že na základě analýzy a ze závěrů práce vyplývá, že prostřednictvím relevantní aplikace AML opatření a za existence funkčního AML systému lze, avšak nelze mu zcela zabránit. Práce nastínila dvojí roli právnických profesí v boji proti praní špinavých peněz. Na jedné straně plní úlohu povinných osob a na druhé straně umožňují legalizovat výnosy z trestné činnosti, ať již z pozice povinné osoby či nikoliv.

Každý stát by měl být schopen reagovat včas a účinně na praní špinavých peněz, a to prostřednictvím legislativních i nelegislativních opatření. Souhlasím s názorem vyjádřeným v publikaci Centra pro evropská politická studia, že nedostatek srozumitelnosti, zpoždění a neefektivita povedou jen k rozsáhlejšímu praní špinavých peněz, což lze přirovnat k infekčnímu onemocnění, které se šíří dále a hlouběji³³⁴. Základem úspěšného boje je rizika praní špinavých peněz identifikovat, správně vyhodnotit a najít vhodná opatření pro jejich odstranění či zmírnění. Správné řízení rizik s sebou nese odpověď na otázku v úvodu práce *Jaké jsou indicie, že jde o kradenou vlnu, resp. o špinavé peníze?*

Za přínos této rigorózní práce považuji podrobnější analýzu činnosti právnických profesí v postavení povinných osob, která poukázala na důležitost této jejich role a také odhalila nedostatky či selhání v této pozici. Advokát a notář jako povinná osoba může *odhalit či zabránit vytvoření šatů z kradené vlny resp. praní špinavých peněz*. Prostřednictvím hodnotících zpráv, metodik a kazuistiky došlo k odkrytí rizik praní špinavých peněz, kterým právníkové profese čelí. Tato rizika se ukazují být vysoká, přičemž poskytování služeb spojených s úschovou peněz je vystaveno tomuto riziku velmi. V práci jsou demonstrovány praktické případy, které mají usnadnit a přiblížit pochopení celé problematiky, přičemž zdrojově rozmanitá kazuistika pak umožňuje reflektovat nejen situaci v ČR, ale i v zahraničí. Jejím prostřednictvím dochází k představení druhé role právnických profesí, která spočívá v usnadňování či zprostředkování praní špinavých peněz, ať již z nedbalosti či vědomě a v některých případech za využití privilegovaného postavení, které zajišťuje profesní tajemství. Důležitým zjištěním je skutečnost, že riziku praní špinavých peněz jsou právníkové profese vystaveny nejen při realizaci sledovaných činností, ale také při poskytování

---

³³⁴ *Anti-Money Laundering in the EU: Time to get serious* [online]. Centre for European Policy Studies (CEPS). Brusel, 2021 [cit. 2023-04-30], s. 2. ISBN 978-94-6138-782-0.

právních služeb, které je mezi povinné osoby neřadí, jako např. při zastupování klienta v řízení před soudy.

Právnícké profese jako povinné osoby jsou součástí AML systému, a proto řádné plnění AML povinností má zabránit zneužívání jejich postavení k praní špinavých peněz, což ovlivňuje fungování AML systému jako celku. Na konkrétních případech z praxe se ukazuje, že plnění povinností je u některých členů komor nejen nedostatečné, zejména v oblasti kontroly klienta, oznamování podezřelých obchodů a plnění informační povinnosti vůči FAÚ, ale není vůči nim zajištěn účinný a nestranný dozor.

Pozitivní právo je v případě regulace právníckých profesí základem. Sledovaná činnost bude po technické stránce, kterou představují Doporučení FATF a AML evropská legislativa, i nadále regulována vlivem z vnějšku skrze český právní řád. Otázkou je však efektivita fungování AML systému v ČR, jehož nastavení je v kompetenci státu a vychází zpravidla z vnitřních vlivů jako je dozorová činnost, politika, ekonomické a jiné zájmy. Dle mého názoru by měla být efektivita systému AML do budoucna budována nejen prostřednictvím legislativních opatření, ale zejména těch nelegislativních, které mají blíže k praxi a tedy k efektivitě. Pilířem by měla být intenzivnější a koordinovaná spolupráce mezi soukromým a veřejným sektorem (PPP), jelikož se ukazuje být účinným nástrojem v boji proti praní špinavých peněz. Tato forma spolupráce by zahrnovala zapojení příslušných profesních komor a lepší spolupráci s finanční zpravodajskou jednotkou.

Výsledkem a závěrem této práce není komplexní návrh změn v české právní úpravě a AML systému, ale snahou je poukázat na vybrané nedostatky a jejich uvažovaná řešení *de lege ferenda* a uplatnění principu jednoznačnosti a srozumitelnosti. Ke zhodnocení české právní úpravy napomohla nejen metoda analýzy a syntézy, ale také komparace s německou právní úpravou, která je v některých ohledech inspirativní. V rámci úvah *de lege ferenda* se navrhané změny dotýkají oznamovací a informační povinnosti právníckých profesí, které by se po německém vzoru promítly do AML zákona tím způsobem, že by byly plněny přímo vůči FAÚ a došlo by k eliminaci zapojení příslušných profesních komor jako prostředníků. Toto řešení by přispělo nejen ke zrychlení toku informací mezi finanční zpravodajskou jednotkou a povinnou osobu, ale byla by zajištěna masivnější ochrana proti prolomení mlčenlivosti ve smyslu § 38 AML zákona. Z analýzy právní úpravy poskytování advokátní úschovy peněz vyplynulo, že vysoké riziko praní špinavých peněz představuje hotovost, kterou je možné v limitované výši přijímat od klienta, ale zejména ji v neomezené výši vkládat na úschovní účet advokáta, a to nejen klientem. Proto v rámci úvah *de*

lege ferenda by bylo jistě žádoucí sjednotit podmínky poskytování služeb advokátní úschovy s notářskou úschovou. Pokud by se regulace řídila pravidly pro notářskou úschovu, nebylo by nadále možné přijímat a skládat peníze do advokátní úschovy v hotovosti, ale pouze bezhotovostně. Další doporučení *de lege ferenda* jsou shrnuta v části páté.

Pokud selhává systém, jehož cílem je boj proti praní špinavých peněz, je třeba změnit pravidla a procesy nutné pro jeho efektivní fungování. Pokud selhává subjekt či jedinec v rámci tohoto systému, je třeba zajistit dostatečně odrazující represivní opatření vůči takové osobě, aby se jednání *contra legem* pokud možno neopakovalo. Jestliže dojde k závažným či opakovaným selháním právnických profesí při plnění povinností, které jim stanovuje AML zákon, může to značit problémy v sektoru včetně výkonu dozoru. V rámci 6. kola hodnocení Výborem Moneyval, které lze v ČR očekávat již v roce 2025, se bude pozornost upírat zejména na efektivitu fungování celého AML systému, kam spadá i dozorová činnost. V tomto ohledu by v práci nastíněná řešení *de lege ferenda*, která mají fungování AML systému v ČR zlepšit, mohla pozitivně přispět k budoucímu hodnocení ČR v této oblasti.

Na závěr této rigorózní práce jsou zvolena slova velmi moudrého a vzdělaného klasika české literatury Arnošta Lustiga, jelikož vystihují to, co mělo být ještě nadneseno. Jím definovaná hodnota slušnosti se vztahuje na každého, a to bez ohledu na úroveň a obor vzdělání, věk a jeho postavení ve společnosti: „Slušnost pokládám za nejdůležitější zákon člověka. Starozákonní Židé říkali, že slušnost je jako motýl nad mořem. Musí pořád mávat křídly, aby se neutopil.“³³⁵ Slušnost jako norma ve společnosti je pak dle jeho následujících slov: „Zákon, podle kterého je třeba odlišovat dobré od zlého, pravdivé od nepravdivého, spravedlivé od nespravedlivého.“³³⁶

---

³³⁵ EMINGEROVÁ, Dana a Arnošt LUSTIG. *Živel Lustig: jak se píše kniha, aneb, Hod' sebou ty bejku, už nemám moc času*. Praha: Mladá fronta, 2011, s. 33. ISBN 978-80-204-2469-3.

³³⁶ EMINGEROVÁ, Dana a Arnošt LUSTIG. *Živel Lustig: jak se píše kniha, aneb, Hod' sebou ty bejku, už nemám moc času*. Praha: Mladá fronta, 2011, s. 33. ISBN 978-80-204-2469-3.

Seznam zkratk

2. AML Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/97/EC ze dne 4. prosince 2001, kterou se mění Směrnice Rady 91/308/EEC o předcházení využívání finančního systému k praní peněz
4. AML Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES
5. AML Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU
AML	Anglická zkratka pro Anti-money laundering, tj. opatření proti praní špinavých peněz
AML/CFT	Anglická zkratka pro Anti-money laundering/Countering the financing of terrorism, tj. opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu
AML zákon	Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
BNotO	Spolkový notářský řád, Bundesnotarordnung
BORA	Stavovský předpis pro advokáty, Berufsordnung für Rechtsanwälte
BRAO	Spolkový advokátní řád, Bundesrechtsanwaltsordnung
CDD	Anglická zkratka pro Client due diligence, tj. kontrola klienta ve smyslu § 9 AML zákona
ČAK	Česká advokátní komora
ČR	Česká republika
DNFBP	Anglická zkratka pro Designated non-financial businesses and professions, tj. vybrané nefinanční podniky a povolání
EU	Evropská unie
EUR	Měna euro

FATF	Anglická zkratka pro Financial Action Task Force, Finanční akční výbor
FAÚ	Finanční analytický úřad
FIU	Anglická zkratka pro Financial Intelligence Unit, tj. finanční zpravodajská jednotka
FT	Anglická zkratka pro Financing of terrorism, tj. financování terorismu
GwG	Neměcký zákon proti praní špinavých peněz Geldwäschegesetz
GwG nařízení	Neměcké nařízení proti praní špinavých peněz GwG-Immobilienverordnung
HDP	Hrubý domácí produkt
Kč	Měna koruna česká
KYC	Anglická zkratka pro Know your client, tj. poznej svého klienta
MER	Anglická zkratka pro Mutual evaluation report, tj. zpráva ze vzájemného hodnocení
ML	Anglická zkratka pro Money laundering, tj. praní peněz
ML/FT	Anglická zkratka pro Money laundering / Financing of terrorism
NK ČR	Notářská komora České republiky
OČTR	Orgán činný v trestním řízení
OECD	Anglická zkratka pro Organisation for Economic Co-operation and Development
OPO	Oznámení podezřelého obchodu ve smyslu § 18 AML zákona
RBA	Anglická zkratka pro Risk based approach, tj. rizikově orientovaný přístup
SEU	Smlouvy o EU ve znění Lisabonské smlouvy
SFEU	Smlouvy o fungování EU ve znění Lisabonské smlouvy

Seznam použitých zdrojů

1) Seznam použité literatury

1. BENSON, Katie. *Lawyers and the Proceeds of Crime: The Facilitation of Money Laundering and its Control*. UK: Routledge, 2020. ISBN 9781032237138.
2. BÍLEK, Petr. *Notářský řád: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-689-0.
3. BOGUSZAK, Jiří, Jan ČAPEK a Aleš GERLOCH. *Teorie práva*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-030-0.
4. BOHÁČ, Radim. Finanční právo a finanční věda. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2021, 160 (11/2021). ISSN 0231-6625.
5. BOISTER, Neil. *An introduction to transnational criminal law*. Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0199605392.
6. BRESLER, Fenton. *INTERPOL*. Vimperk: POPYRUS, 1994. ISBN 80-85776-21-9.
7. CASEY, Michel. *American Kleptocracy*. USA: Martin's Press, 2021. ISBN 9781250274526.
8. ČERMÁK, Karel. *Česká advokátní komora*. Praha: Rego, 2001. ISBN 80-901872-8-5.
9. DOSTALÍK, Petr, Jakub Jan FIALA, John A. GEALFOW a Ondřej KOČAN. *Dostalíkovy hlášky: fragmenta Dostalíkova*. V Plzni: Ondřej Kočan v koedici s Nugis Finem Publishing, 2019. ISBN 978-80-906546-3-1.
10. *Dějiny právního stavu a právnických profesí*. 2. rozš. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1999. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 80-85889-20-X.
11. DRAŽKOVÁ, Michaela. *Opatření AML v dohledu nad finančním trhem*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice právní instituty, s. 46. ISBN 978-80-7400-837-5.
12. EMINGEROVÁ, Dana a Arnošt LUSTIG. *Živel Lustig: jak se píše kniha, aneb, Hod' sebou ty bejku, už nemám moc času*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2469-3.
13. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právní učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.
14. HLAVINOVÁ, Markéta. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-860-3.
15. JELÍNEK, Jiří a Jaroslav IVOR. *Trestní právo Evropské unie a jeho vliv na právní řád České republiky a Slovenské republiky*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-080-2.
16. KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-935-0.

17. KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-7380-000-4.
18. KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Zákon o advokacii a stavovské předpisy: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-631-1.
19. LAW, Jonathan a E. A. MARTIN. *A dictionary of law*. Seventh edition reissued with new covers and updates. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, [2013]. ISBN 978-0-19-966986-8.
20. LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. Praha: Radix, 1997. ISBN 80-86031-09-8.
21. MARŠÁLEK, Pavel. *Právo a společnost*. Praha: Auditorium, 2008. Téma (Auditorium). ISBN 978-80-903786-8-1.
22. NIELSON, Daniel a Jason SHARMAN. *Signatures for Sale: How Nominee Services for Shell Companies Are Abused to Conceal Beneficial Owners*. World Bank Group, Stolen Asset Recovery Initiative, 2022
23. ROBINSON, Jeffrey. *Pánové z prádelny špinavých peněz*. Praha: Columbus, 1995. ISBN 80-85928-06-X.
24. SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Právní úprava advokacie: (historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. Edice učebnic Právnícké fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1074-6.
25. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-564-4.
26. TVRDÝ, Jiří. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-688-3.

2) Seznam použitých elektronických zdrojů

1. *24+ Alarming Money Laundering Statistics You Need to Know in 2021* [online]. [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: <https://www.renolon.com/money-laundering-statistics/>
2. About The German Federal Bar (BRAK) | Bundesrechtsanwaltskammer. *Startseite | Bundesrechtsanwaltskammer* [online]. [cit. 03.01.2023]. Dostupné z: <https://www.brak.de/english>
3. Anderkonten: Silberstreif am Horizont? | Bundesrechtsanwaltskammer. *Startseite | Bundesrechtsanwaltskammer* [online]. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z: <https://www.brak.de/newsroom/news/anderkonten-silberstreif-am-horizont/>
4. *ARE LAWYERS FACILITATING MONEY LAUNDERING* [online]. 14.04.2017 [cit. 2023-01-09]. Dostupné z: <https://www.niceactimize.com/blog/are-lawyers-facilitating-money-laundering-534/>
5. *BaFin, Federal Financial Supervisory Authority* [online]. [cit. 11.02.2023]. Dostupné z: https://www.bafin.de/EN/Homepage/homepage_node.html

6. Basel AML Index 2021 | Basel Institute on Governance. *Home* | *Basel Institute on Governance* [online]. Dostupné z: <https://baselgovernance.org/publications/basel-aml-index-2021>
7. *Basel AML Index - Assessing money laundering risks around the world* [online]; [cit. 25.12.2022]. Dostupné z: https://index.baselgovernance.org/api/uploads/221004_Basel_AML_Index_2022_72cc668efb.pdf
8. BEZOUŠKOVÁ, Michaela. Advokáti si musí udržet stavovskou samosprávu. *Ekonom* [online]. 2021 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ekonom.cz/c1-66936290-advokati-si-musi-udrzet-stavovskou-samospravu>
9. *Bulletin advokacie* [online]. 8/2017 [cit. 2022-01-12], Novela zákona o advokacii a problematika AML. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/novela-zakona-o-advokacii-a-problematika-aml>
10. *Bulletin advokacie* [online]. 7/2021 [cit. 2022-01-12]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_7_2021_web1.pdf
11. Bundesministerium der Finanzen, Bekanntmachung der Begründung zur Geldwäschegesetzmeldepflichtverordnung-Immobilien (GwGMeldV-Immobilien), vom 1. September 2020 Dostupné z: https://add.rlp.de/fileadmin/add/Abteilung_2/Referat_23/Geldwaesche/Begruendung_GwGMeldV-Immobilien_BAnz_AT_07.09.2020_B1.pdf
12. *Bundesnotarkammer* [online]. [cit. 10.01.2022]. Dostupné z: <https://www.bnotk.de/en/bundesnotarkammer>
13. Bundesrechtsanwaltskammer. *GwG-Immobilienverordnung* [online]. [cit. 10.1.2023]. Dostupné z: <https://www.brak.de/anwaltschaft/berufsrecht/geldwaeschepraevention/#c8440>
14. *Commentary on the United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances* [online]. New York: United Nations Publication, 1998 [cit. 2020-04-12]. ISBN 92-1-148106-6. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/Int_Drug_Control_Conventions/Commentaries-OfficialRecords/1988Convention/1988_COMMENTARY_en.pdf
15. Convention against the Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. *United Nations Office on Drugs and Crime* [online]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/illicit-trafficking.html?ref=menuaside>
16. *Česká advokátní komora* [online]. [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://www.cak.cz>
17. Česko se stává evropským centrem praní peněz - *investigace.cz*. *investigace.cz - České centrum pro investigativní žurnalistiku* [online]. 15.9.2020 [cit. 27.12.2022]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/cesko-se-stava-evropskym-centrem-prani-penez/>
18. DE VIDO, Sara. Soft Organizations, Hard Powers: The FATF and the FSB as Standard-Setting Bodies. *Global Jurist* [online]. 2019, 19(2) [cit. 2022-12-20]. ISSN 1934-2640. Dostupné z: doi:10.1515/gj-2018-0030

19. Europol. *Does crime still pay?: Criminal Asset Recovery in the EU* [online]. European Police Office, 2016, str. 4. [cit. 12.08.2022]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/does-crime-still-pay>
20. *Egmont Group* [online]. Copyright © 2023 The Egmont Group [cit. 07.05.2023]. Dostupné z: <https://egmontgroup.org>
21. *Egmont Group*, Bulletin on Professional Money Laundering Facilitators [online], 02/2019, s. 2. [cit. 13.09.2022]. Dostupné na <https://egmontgroup.org/en/content/new-publication-egmont-group-bulletin-professional-money-laundering-facilitators>.
22. Evropský soudní dvůr: Profesní tajemství a nezávislost advokátů. *Právní rozhledy* [online]. 2007(18), s. 687 [cit. 01.12.2022].
23. Europol. *Does crime still pay? Criminal Asset Recovery in the EU* [online]. European Police Office, 2016 [cit. 2020-04-01]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/does-crime-still-pay>.
24. FATF [online]. Copyright © fatf-gafi 2023. [cit. 03.04.2023]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org>
25. FATF, *Guidance for a Risk-Based Approach for Legal Professional* [online]. Paris, 2019. [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: www.fatf-gafi.org/publications/documents/Guidance-RBA-legal-professionals.html
26. FATF Report (2013), *Money Laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals* [online]. June 2013, Paris, France. [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/mltf-vulnerabilities-legal-professionals.html>
27. *Finanční analytický úřad* [online]. 2022 © FAU [cit. 09.04.2023]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/>
28. Geldwäsche-Prävention: Registrierungspflicht bei der FIU | Bundesrechtsanwaltskammer. *Startseite | Bundesrechtsanwaltskammer* [online]. [cit. 17.01.2023]. Dostupné z: <https://www.brak.de/anwaltschaft/berufsrecht/geldwaeschepraevention/>
29. Germany Brings Gatekeepers Into AML Framework - ACAMS Today. *Home - ACAMS Today* [online]. [cit. 04.01.2023]. Dostupné z: <https://www.acamstoday.org/germany-brings-gatekeepers-into-aml-framework/>
30. GrEStG - Grunderwerbsteuergesetz. *Gesetze im Internet* [online]. [cit. 10.01.2023]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/grestg_1983/BJNR017770982.html
31. HOLCOVÁ, Pavla. #PanamaPapers - investigace.cz. *investigace.cz - České centrum pro investigativní žurnalistiku* [online]. 3. 4. 2016. Copyright © 2023 [cit. 07.04.2023]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/panamapapers/>
32. How does sham litigation money laundering work? . *KYC360* [online]. [cit. 08.01.2023]. Dostupné z: <https://kyc360.riskscreen.com/case-study/sham-litigation-money-laundering/>
33. *KnowYourCountry – Country Anti Money Laundering Reports* [online]. [cit. 08.01.2023]. Dostupné z: <https://www.knowyourcountry.com/germany1111>

34. KOCH, Lena. Praxishinweise der Rechtsanwaltskammer Hamm zur Geldwäscheprävention. *KammerReport Hamm* [online]. 17.12.2021, (4/2021). [cit. 07.01.2023]. Dostupné z: https://kammerreport.de/wp-content/uploads/2021/12/rak_kr_04-2021.pdf
35. LANOO Karel a PARLOUR Richard. Anti-Money Laundering in the EU: Time to get serious, *European Credit Research Institute* [online]. Brusel, 2021 [cit. 12.11.2022]. ISBN 978-94-6138-782-0. Dostupné z: <https://www.ecri.eu/publications/policy-briefs/anti-money-laundering-eu-time-get-serious>
36. LÜHRIG, Nicolas. Gegenderte BORA und FAO – Sammelanderkonten retten. *Anwaltsblatt* [online]. 7.12.2022 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://anwaltsblatt.anwaltverein.de/de/anwaeltinnen-anwaelte/berufsrecht/satzungsversammlung-sammelanderkonten-retten>
37. Members: regional chambers of notaries | Bundesnotarkammer. *Bundesnotarkammer* [online]. [cit. 10.01.2023]. Dostupné z: <https://www.bnotk.de/en/bundesnotarkammer/members>
38. MONEYVAL Secretariat. *Money Laundering: Typologies Report on Laundering the Proceeds of Organised Crime* [online]. Council of Europe, 2015. [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/typologies-report-on-laundering-the-proceeds-of-organised-crime/168071509d>
39. MULLERAT, Ramón. Advokacie - na rozcestí mezi uchováním důvěry klientů a úlohou strážce bran a informátora. *Bulletin advokacie* [online]], s. 10. 2003, (6-7) [cit. 2023-01-09]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqgnpweyk7gzptox3tl4yta&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>
40. *Notar.de* [online]. [cit. 16.04.2023]. Dostupné z: <https://www.notar.de/der-notar/statistik>
41. Obvinění 5 osob z „praní peněz“ - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2022 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 20.12.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obvineni-5-osob-z-prani-penez.aspx>
42. PAVLÍK, L. Onshore legalizace výnosů z trestné činnosti [online]. 2017 [cit. 20.12.2022]. Dostupné z: <https://www.securityoutlines.cz/onshore-legalizace-vynosu-z-trestne-cinnosti/>
43. Pražská advokátka dle policie zpronevěřila přes sto milionů korun, komora chce změnit systém. In: *Česká televize* [online]. [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3541708-prazska-advokatka-zproneverila-pres-sto-milionu-korun-komora-chce-zmenit-system>
44. *REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL: on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities* [online]. 2022 [cit. 2022-12-27], s. 199. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0344&from=EN>.
45. Rusko-český laundromat propral za tři roky 3 miliardy korun, odhalila TI - Transparency International. *Mapujeme stav korupce v ČR a aktivně přispíváme k jejímu omezení* [online]. 31.8.20021. [cit. 2.12.2022]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/rusko-cesky-laundromat-propral-za-tri-roky-3-miliardy-korun-odhalila-ti/>

46. STOUTEN, Maaïke a André TILLEMANN. Reporting duty for lawyers versus legal privilege – unresolved tension. In: UNGER, Brigitte a Daan VAN DER LINDE. *Research Handbook on Money Laundering* [online]. 2013, s. 426-434 [cit. 03.11.2022]. ISBN 9780857933997. Dostupné z: https://econpapers.repec.org/bookchap/elgeechap/14442_5f30.htm
47. TIWARI, Milind, Adrian GEPP a Kuldeep KUMAR. A review of money laundering literature: the state of research in key areas. *Pacific Accounting Review* [online]. 2020, 32(2), 271-303 [cit. 09.10.2022]. ISSN 0114-0582. Dostupné z: doi:10.1108/PAR-06-2019-0065
48. *Transparenz- und Bankkontenregister in Deutschland und anderen EU-Staaten* [online]. Deutscher Bundestag, 2022, [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/resource/blob/901300/b5c093b9a9bbe4ed84b9d73bff107886/WD-4-066-22-pdf-data.pdf>
49. *Transparenzregister* [online]. [cit. 29.12.2022]. Dostupné z: <https://www.transparenzregister.de/>
50. VRÁBLÍKOVÁ, Petra. Nepřehlédněte! Velká novela AML zákona zavedla nové rozsáhlé povinnosti. *Advokátní deník* [online]. 2021, 15.01.2021 [cit. 2022-10-17]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/01/15/velka-novela-aml-zakona-zavedla-mnoho-novych-rozsahlych-povinnosti/>

3) Seznam použitých právních předpisů

1. Bundesnotarordnung (BNotO) - Spolkový notářský řád
2. Bundesrechtsanwaltsordnung (BRAO) - Spolkový advokátní řád
3. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
4. Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten, nebo-li Geldwäschegesetz (GwG) – německý AML zákon
5. Grunderwerbsteuergesetz (GrEStG) – zákon o dani z převodu nemovitosti
6. Charta základních principů a evropské advokacie a etický kodex advokátů evropské unie
7. Listina základních práv a svobod, vyhlášená zákonem č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, publikovaná usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
8. Proceeds of Crime Act 2002 (zkráceně POCA 2002)
9. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/97/EC ze dne 4. prosince 2001, kterou se mění Směrnice Rady 91/308/EEC o předcházení využívání finančního systému k praní peněz
10. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005, o předcházení zneužití finančního systému k praní špinavých peněz

11. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES
12. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU
13. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz
14. Směrnice Rady 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz, ve znění směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2001/97/ES ze dne 4. prosince 2001
15. Smlouva o Evropské unii (EU) ve znění Lisabonské smlouvy
16. Smlouva o fungování EU ve znění Lisabonské smlouvy
17. Strafgesetzbuch – Trestní zákoník
18. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
19. Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a o financování terorismu
20. Úmluva Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu
21. Úmluva proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami
22. Verordnung zu den nach dem Geldwäschegesetz meldepflichtigen Sachverhalten im Immobilienbereich (GwG-Immobilienverordnung) - Nařízení proti praní špinavých peněz
23. Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
24. Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
25. Zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, ve znění pozdějších předpisů
26. Zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů
27. Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů
28. Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
29. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
30. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
31. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

4) Seznam použitých stavovských předpisů a metodických materiálů

1. Auslegungs- und Anwendungshinweise beziehen sich auf das Gesetz über das Aufspüren von Gewinnen aus schweren Straftaten, 7. Auflage, Bundesrechtsanwalkammer. Návod k výkladu a aplikaci GwG pro advokáty, 7. vydání 2022.
2. Auslegungs- und Anwendungshinweise zum GwG für Notarinnen und Notare Berufsordnung für Rechtsanwälte (BORA)
3. Česká advokátní komora. Metodická informace k zavedení Systému vnitřních zásad zpracovaného pro účely § 21 a § 21a zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů ke dni 21. 6. 2021
4. Metodika Notářské komory České republiky k prevenci legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, zpracována k 1. 4. 2021.
5. Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex)
6. Usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/2008 Věstníku, kterým se stanoví podrobnosti o povinnostech advokátů a postupu kontrolní rady České advokátní komory ve vztahu k zákonu o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
7. Usnesení představenstva České advokátní komory č. 7/2004 ze dne 28. června 2004, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem
8. Usnesení č. P 4-5/2009 z 24. 3. 2009, Prezidium Notářské komory, kterým se stanoví postup notářů a Notářské komory České republiky při plnění povinností stanovených právními předpisy upravujícími opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu České republiky
9. Usnesení č. P 1-15/2006 z 23. 1. 2006, Prezidium Notářské komory, k úschově peněz a správě majetku

5) Seznam použité judikatury

1. Nález Ústavního soudu ze dne 14. 10. 2008, Pl.ÚS 40/06 (K povinnému členství lékařů v České lékařské komoře)
2. Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II.ÚS 889/10 (K prohlídce v kanceláři advokáta, povinnosti mlčenlivosti a nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory v trestním řízení)
3. Nález Ústavního soudu ze dne 16. 4. 2003, sp. zn. I. ÚS 181/01 (Rozhodování profesních komor o ukládání povinností)
4. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005-44,

5. Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. 689/2005 Sb. NSS.
6. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 5. 2020, 6 Afs/2019-55
7. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 5 Tdo 591/2021
8. Rozsudek ESLP ze dne 23. 11. 1983 ve věci Van der Musselle proti Belgii (stížnost č. 8919/80)

6) Seznam ostatních zdrojů

1. AUSTRAC for the Commonwealth of Australia 2015, Strategic analysis brief: Politically exposed persons, corruption and foreign bribery.
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 284/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
3. Důvodová zpráva k zákonu č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, zákony související s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů a zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů.
4. Důvodová zpráva ke GwG nařízení - Bundesministerium der Finanzen, *Bekanntmachung der Begründung zur Geldwäschegesetzmeldepflichtverordnung-Immobilien (GwGMeldV-Immobilien), vom 1. September 2020* [online]. [cit. 10.1.2023]. Dostupné z: https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Gesetzestexte/Gesetze_Gesetzesvorhaben/Abteilungen/Abteilung_VII/19_Legislaturperiode/2020-08-31-GwGMeldV-Immobilien/4-Begrueendung.pdf?__blob=publicationFile&v=2
5. FATF (2012-2023), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation* [online]. FATF, Paris, France, [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>
6. FATF (2022), *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Germany, Fourth Round Mutual Evaluation Report* [online]. FATF, Paris, August 2022 [cit. 17.1.2023]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-germany-2022.htm> Metodika Notářské komory České republiky k prevenci legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
7. Finanční analytický úřad, *Výroční zpráva 2018* [online]. [cit. 26.03.2023]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/vyrocnizprava-financniho-analytickeho-uradu-za-rok-2018.pdf>
8. Finanční analytický úřad, *Výroční zpráva 2020* [online]. cit. [27.03.2023]. Dostupné z: <https://fau.gov.cz/files/vyrocnizprava-financniho-analytickeho-uradu-za-rok-2020.pdf>

9. HANLEY-GIERSCH, Jennifer. SRSP Czech Republic Project „*Enhancing effectiveness of the AML/CFT regime in the Czech Republic*“: *Regulatory and supervisory approach with regard to AML/CFT obligations of legal professionals (lawyers and notaries) in Germany*. 07/2022
10. *Jahresbericht 2021: Financial Intelligence Unit* [online]. Generalzolldirektion, Kolín 2022 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: https://www.zoll.de/SiteGlobals/Forms/Suche/Expertensuche_Formular.html
11. Příručka OECD „*Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors*“, 2009.
12. Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu Rady Evropy (MONEYVAL), *Zpráva z pátého kola vzájemného hodnocení České republiky: Prevence praní peněz a boj proti financování terorismu* [online]. Štrasburk, prosinec 2018 [cit. 16.12.2022]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyrad.cz/files/hodnotici-zprava-moneyval-2018-17-prosince-2018-cz.pdf>
13. Evropská komise, *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities* [online]. Brusel, 27. 10. 2022. [cit. 27.12.2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0554>
14. Evropská komise, COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT: Accompanying the document *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities* [online]. Brusel, 27. 10. 2022. [cit. 27.12.2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0344&from=EN>

Právnícké profese a jejich úloha v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti - Abstrakt

Předkládaná rigorózní práce se zabývá stále aktuální problematikou boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, pro kterou využívá přílehavější pojem boj proti praní špinavých peněz (AML), přičemž se zaměřuje na úlohu právníckých profesí, kterou reprezentují advokáti a notáři. Jedná se o kontroverzní téma, jelikož advokáti a notáři mohou působit v různých úlohách. Na jedné straně mají při provádění sledovaných činností status povinné osoby, která uplatňuje AML opatření ve vztahu ke svým klientům a jejich obchodům za účelem zabránění zneužívání finančního systému k praní špinavých peněz. Na straně druhé plní roli zprostředkovatele v procesu praní špinavých peněz vzhledem k různorodé povaze služeb, které poskytují. Cílem práce je tyto odlišné role právníckých profesí představit a zjistit, zda má česká právní úprava v oblasti AML nějaké výrazné nedostatky. V této souvislosti je také úkolem zhodnotit fungování systému AML v České republice se zaměřením na právnícké profese a jejich nejzranitelnější služby. K dosažení vytyčených cílů jsou v práci využity metody deskripce, analýzy, syntézy a komparace.

Práce přibližuje proces praní špinavých peněz, instituce, které se podílejí na boji proti této trestné činnosti, a povinnosti vyplývající z AML zákona. Následně se soustředí na rozbor výkonu advokátní a notářské činnosti s poukazem na institut profesního tajemství a shrnuje analýzu rizik právnícké profese ve vztahu k praní špinavých peněz. Značnou rizikovitost vykazuje poskytování služeb spojených s úschovou peněz, avšak výše rizika se liší u advokátních a notářských úschov, což je způsobeno rozdílnými pravidly. Odraz této skutečnosti v praxi je demonstrován vybranou kazuistikou. Aplikačních a praktické problémy, které byly detekované při plnění AML povinností ze strany právníckých profesí, a otázka fungování výkonu správního dozoru profesními komorami, tvoří základ pro následnou analýzu a hodnocení práva v oblasti AML *de lege lata*. Úvahy o potřebě nové legislativy jsou v práci nastíněny na několika místech. Důležitým vodítkem při hledání řešení *de lege ferenda* je komparace české právní úpravy v oblasti boje proti praní špinavých peněz s německou úpravou, která je v některých ohledech inspirativní.

Klíčová slova:

Legalizace výnosů z trestné činnosti

Praní špinavých peněz

Právnícké profese

Legal professions and their role in combating money laundering - Abstract

The submitted thesis deals with the topic of combating the legitimisation of proceeds of crime for which the term 'anti-money laundering' (AML) is appropriate, while focusing on the role of legal professions represented by lawyers and notaries. This is a controversial topic because lawyers and notaries can act in different roles. On the one hand, when performing monitored activities, they have the status of an obligated person who applies AML measures in relation to their clients and their businesses in order to prevent the abuse of the financial system for money laundering. On the other hand, they fulfil the role of “*gatekeepers*” to money laundering efforts, due to the varied nature of services they provide. The aim of the thesis is to present these different roles of legal professions and to find out whether the Czech legislation in the area of AML has any significant shortcomings. In this context, it is also a task to evaluate the functioning of the AML system in the Czech Republic with a focus on legal professions and their most vulnerable services. To achieve the set goals in the thesis the methods of description, analysis, synthesis and comparison is mostly applied.

The thesis provides an overview of the process of money laundering, the institutions that are involved in the fight against this criminal activity, and the obligations arising from the AML Act. It therefore focuses on an analysis of the practice of law and notary with reference to the institute of professional secrecy and summarizes the analysis of the risks of the legal profession in relation to money laundering. Providing services related to the safekeeping of money presents a significant risk of money laundering. The level of risk differs for lawyer and notary safekeeping, which is caused by different rules. The reflection of this fact in practice is demonstrated by a selected case study. The application and practical problems that detected in the fulfilment of AML obligations by the legal professions, and the issue of the effectivity of administrative supervision performed by professional chambers, form the basis for the subsequent analysis and evaluation of the Czech AML law *de lege lata*. Reflections on the need for new legislation are continuously outlined in the thesis. *De lege ferenda* solution is, among other things, based on a comparison of the Czech legislation in the area of combating money laundering with the German legislation, which is in some ways inspiring.

Key words:

Legitimation of proceeds of crime

Money laundering

Legal professionals